

Ա Ր Ց Ա Ն

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՅԵՐԸ

ԻՏԱԼԻԱ ՆՈՐ ՀԱՄԲՈՒ ՎՐԱՑ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ԾԱԳԷ՛ ԿԱՅ ԿԱՆՃԱՐ...»

Հակասական լուրեր իրարու յաջորդեցին Հինգշաբթի օր, Ապրիլի 28-ին, ինչ կը վերաբերէր հրազարդի ընդունման Հասարակական Դարբարի կողմէ: Ասոր հետեանք է արդէն, Ապրիլի 29-ի փարիզեան օրաթերթերու լրատուութիւնը, քանի որ ինչ «Քոթիտի» կը գրէր թէ «Հայաստանի Դարբարը մերժած են հրազարդի ադրբեջանական առաջարկը» (իրականին մէջ՝ ռուսական առաջարկ է), «Երկար» եւ «Լիպերապի» կը հաղորդէին որ հրազարդը ընդունուած է: Հետեւեալ օրը ինչ «Երկար» կը հաղորդէր, որ հրազարդը ընդունուած է: Հետեւեալ օրը ինչ «Երկար» կը հաղորդէր, որ հրազարդը մերժուած է:

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՆՇԱՆԱԿՈՒԵՑՍԻ ՍԻԼՎԻՕ ՊԵՐԼՈՒՍԳՈՆԻ

Նախագահ Սքարֆարո Սիլվիո Պերլուսոնի յանձնեց Իտալիոյ յետ պատերազմեան 53-րդ կառավարութիւնը կազմելու պաշտօնը: Անակալ մը չէր, քանի որ Պերլուսոնի իր երեք ամսուան քաղաքական կրթութիւնով՝ Ֆորչո Իթալիա, յաղթեց երեսփոխանական ընտրութիւններուն:

Քերթողը երբ այսպէն կը պատգամէր, մտէն չէր կրնար անցնել թէ այդ ծագումը ինչ աներեւակայեի ուղղութիւններ կրնար առնել: Ի՞նչպէս անցնէր այդ սողերը գրուած ժամանակներուն մ'չ հեռուաւորի միջազգային ցանց կար, ոչ ալ այդ ցանցին յատուկ գաղտնի կարգանիշ:

Այսօր կ'անտոմօ կան անսահման շարժումներ արտագաղթած, Պէրլուսոնի հետեւ գաւ Միացեալ - Նահանգներ հաստատուած Հայեր: Կարօտարար Հայեր են առնմ որոնք մի կրնար իրենց նոր կայքին բարեկեցութիւնը վայելի, առանց հարգարկացելու հետադարձ կարգադրութեան ցու ու հոգեբանը: Որո՞ւնք են սակայն մեղքը, երբ այդ նուիրակաւ առաջնորդուելու որ հեռուաւորի յանձնարարի կապով կը կատարուի, այնքան սուղ կ'արժէ...:

Բայց, Հայուն համարը ո՞ր մէկ խնդրոտին առջեւ կանգ առած է միջին այսօր. ան Ե՞րբ չէ գիտցած շրջանցի արգելք մը որ կը ցցուի նպատակի իր մամբուն վրայ: Այսպէս, կը գտնուի մարք ու Ամերիկայէն երեսուն ու Պէրլուսոնի հարգարկութիւնը կը գործէ ոչ միայն անխափան, այլեւ... անվախ:

Ի՞նչպէս: Այն անտով որ բացատրուած է «Լրագիր» Ապրիլ 9-ի թիւին վերջին էջը, «Հայաստանցիների հեռախօսային խարդախութիւնները Ֆրէզիոյում» խորագրով: Թերթը կը գրէ.

«Բ. հեռախօսային ընկերութեան տեխնիկներն իրենց ուղղութիւնը բեռնել են տարօրինակ փաստի վրայ. որոշակի ժամերի Ֆրէզիոյում արտասովոր երկարատեւ հեռախօսային զանգեր են տեղի ունենում, որոնց հաշիւները սակայն ուղղուած են լրտեսներին ընկերութեանը»:

Իրականին մէջ, լուրերու ոչ մէկը, ոչ ալ միւր քննարկներ կը համապատասխան իրականութեան, որքան որ ստուգելիք երեւանէն, Ուրբարի առաւոտ (Ապրիլ 29) երեւանեան ժամով՝ 11-30-ին: Հրազարդի պաշտօնական ոչ մէկ համաձայնութիւն կայ: Կայ հրազարդի ռուսական առաջարկ «Յառաջ», Ապրիլ 28), որ պատասխանած է Հարբարը, Ապրիլ 28-ին: Արտաքին նախարարին եւ Պատկանութեան բանակի հրամանատարին Մամուէլ Բարսեղեանի ստորագրութեամբ պատասխան մը տրուած է Պաշտօնութեան նախարար՝ Գրաչովի եւ Արտաքին նախարար՝ Կոզիրեւի, ուր կ'ըսուի թէ ընդունելով Ռուսաստանի առաջարկութիւնը Հարբարը եւ Արքեպիսկոպոսի զանազան խորհուրդները ճամբով կարգադրելու իր պատրաստակամութիւնը, Հարբարը ղեկավարութիւնը իր համաձայնութիւնը յայտնած է Ապրիլ 29-ի ժամին ապահովելու լիակատար հրազարդը եւ ռազմական գործողութիւններու դադարեցում հիմնուելով 1994 Փետր. 15-ի քաղաքացի արձանագրութեան կէսը:

Հեռախօսային եւ դործի հրապարակի այս մեծ մտոյններն համար, սակայն, ղեկավարութիւնները նոր պիտի սկսին: Յաղթանակներ տանելը, յաղաղ աւելի դիւրին է, քան անոնց տիրապետելը: Պերլուսոնի պարտի ժամ առաջ կառավարութիւնը մը կազմել յաղթանակի իր երկու ընկերակիցներուն հետ՝ հիւսիսի լիկա եւ սղթ. ղեկավարութիւն (նոր - ֆաշիական շարժում նկատուած):

Ինչ որ անխաբար կ'է քաղաքական ճակատի վրայ այն արգելքնեց յաղթանակէ զոր տարաւ Պերլուսոնի: Արքեպիսկոպոսի չկայ որ երեք ամիս առաջ (Յունուարին) ծնունդ առած շարժում մը սկսէր տիրական դառնայ երկրի մը: Այժմ կը սկսին ղեկավարութիւնները: Հիւսիսի լիկան կը պահանջէ որ երաշխիքներ տրուին Պերլուսոնի տնտեսական կայսրութեան (Ֆինին վեսթ, երրորդը՝ Իտալիոյ) եւ նոր կառավարութեան յարաբերութիւններու մասին:

57 տարեկան, Սիլվիո Պերլուսոնի կայսրութիւնը, այսօր, 42 միլիոն Ֆր. կը սնահատուի: Տէրն է հեռախօսային 3 կայաններու, ծանուցումի ընկերութեան մը, հանրապետութեան շարքի մը,

հրատարակչատան մը, սպասուկաբերութեան ընկերութեան եւ երկրակառուարտարութիւններու ընկերութեան մը: Այս կայսրութիւնը, թէեւ իր առոււծախի 33% համեմատութեամբ պարբերի տակ է:

Պերլուսոնի, այսօր, բուն խորհրդանիշն է մետաղաբու ռեֆին, քանի այդ ռեֆին է որ ղինը կը բերէ Իտալիոյ կառավարութեան գլուխը եւ հաւանաբար ռահ-վիրան ըլլայ Իտալիոյ Բ. Հանրապետութեան:

Ք Ա Ն Ի Մ Ը Տ Ո Ղ Ո Վ

ԿԻՊՐՈՍԻ շուրջ բանակցութիւնները ձախողած են, հակառակ ՄԱԿ-ի բանադրանցին բոլոր ջանքերուն որ կ'ուզէր նպաստել թուրքերու եւ Յունիտուներէ երկխօսութեան: Երկու կողմերն ալ կը մերժեն որ վարդա քաղաքը եւ Նիկոսիոյ օդակայանը վերաբացուին միջազգային կազմակերպութեան հակակշիւն տակ եւ բաց մնան բոլորին առջեւ:

ԹԱՓԻ երրօրեայ իր ցանկին վրայ կ'առնէ ով որ գտնէ, ուրիշ որ գտնէ: Այսպէս Գ. դիբը վրայ կուգայ ընկերավարական, Եւրոպայի թորհուրէի նախընթաց քարտուղարուհի Գաթրին Լալիմէն, ապա՝ Նոէլ Մամեա (Կանադա): Թափի կը ըլլատարէ ձախ - արժանատիաներու ցանկը: Գաթրին Լալիմէն կը բացատրէ իր դիբըրը առարկելով նաեւ թէ ընկերավարականները նման առաջարկ չէին ըրած իրեն:

ՊՈՍՆԻՈՑ ՄԱԿ-ի ռեֆերու բրիտանացի ղեկավարը, բուական ծանրակշիւ յայտարարութեամբ մը, կը մեղադրէ Պոսնիացիք որ Կորածէն Սերպերուն «յանձնարար» ՕԹԱՆ-ը պատերազմի մղելու համար: «Պոսնացիք կը խորհին որ պարտինք պատերազմ ընել իրենց տեղը: ... Ի՞նչպէս կը դառն թողու որ սերպ չը բացայտելը Կորածէ մտնեն, շատ լաւ կրնային կեցնել: Իրականութեան մէջ, փախան այն յոյսով որ հոն կ'ըլլայինք հարուածները կը լուծ համարը»: Նախագահ Իդելթալիպի (Պոսնացիներու պարագլուխը) խորհրդակցանք շատ խիստ հակազդեցութիւն ունեցած է, յայտարարելով թէ սերպ քարոզչութիւն է եւ դարձելի բան է: «Երբեք չենք ուզած որ ուրիշներ կուտին մեզի համար»:

Յիշե՛ք որ Փետրուար 18-ի (տե՛ս՝ «Յառաջ», Փետրուար 22) Մոսկուայի համաձայնութիւնը կը նախատեսէր միջնադր ռեֆերու գեորդու եւ ալ երաշխարկութիւններ:

Ապրիլ 28 եւ 29, դարբարդեան ճակատը հանդարտ էր, բայց, պէտք չէ անտեսել որ աստիկ անձրեւներ կուգային:

Ապրիլ 28-ին, աղբեջանական յարձակումներ կ'ըրէին Տաուշի շրջանը Իջեան եւայն:

անաղէտ՝ Մաթիաս Մոսերերը եւ անոր հետ քննած են դարբարդեան իրավիճակը:

ՆԱՆԱԳԱՀԻՆ ՆԵՐՄԱՆ ԲԱՃԻՆ ԱՇՆԱՍԱԿԻՅԸ ԶԵՐԲԱԿԱՆՈՒՄՈ

«Արմէնիքս» կը հաղորդէ Ապրիլ 29 թուականով որ ձերբակալուած է Ռ. Սիրունեան որ կը պաշտօնավարէր նախագահին «ներման, քաղաքացիութեան, պարզեման եւ կոչումներու» բաժնին մէջ: Հանրապետութեան նախագահին առջեւ իր վերահսկողական սպասարկութեան պարզուած է որ ան գործած է շարք մը ապօրինութիւններ: Ի մասնաւորի, որպէս Հանրապետութեան նախագահի հրամանագրերու քաղաքացիներ, իրաւասու մարմիններուն ղրկուած են կեղծ փաստաթուղթեր, որոնց հիման վրայ պատիժի իրենց վայրերէն ապօրինի ազատ արձակուած են խումբ մը դատապարտուածներ, իսկ ուրիշներու ալ պատիժները կը ճատուած են...:

Այդ զրոյցներին ընդհ. արժեքը կազմել է 1993 Դեկտեմբերին եւ 1994 Յունուարի համար 579 հազար տոլար: ... Իշխանութիւնները քաղաքայտել են որ Ֆրէզիոյի Հայերի մի խումբ Լոս - Անճըլիսի եւ Ֆրէզիոյի հայաստանցի քաղաքացիներին զեղչ գնելով Հայաստանի եւ Լիբանանի հետ հեռախօսային կապ է մատակարարել, սակայն հաշիւներն ուղարկել Լոս - Անճըլիսի այդ երկու երկրներին հետ ոչ մի կապ չունեցող բաժանորդներին: Յիշեալ խումբը 15 ըսպէ տեւող խօսակցութեան համար գանձել է 10 տոլարը»:

Այսինքն՝ Հայաստանցիներ, Հայաստանի եւ Լիբանանի հետ «արտասովոր երկարատեւ» խօսակցութիւններու 15 վայրկեանին համար 10 տոլար վճարած են մարդոց որոնք այդ գումարները գրպանելէ ետք, խօսակցութիւններու բուն փոխարժէքը անցուցած են բաժանորդներու որոնք հաւանութեան Լիբանանի ու Հայաստանի ուր ըլլալն անգամ չեն գիտեր:

Հայ համարի այս բացատրիկ փայտատկումը, պէտք է խնայուանի որ ներկայիս խաւարման շրջան մը կը բարեկեցիկացուած է Հայաստանցիներու խնդրոյ առարկայ խումբը որ հինգ այրերէ եւ երկու կիներէ կը բաղկանայ:

Բայց ո՞վ ծանօթ չէ Հայուն վեպական կամքին. միջին որ մասնագետները յաջողին բացայտել թէ այդ եօրանկը ի՞նչպէս ձեռք անցուցած է Լոս - Անճըլիսի բաժանորդներու հեռուաւորի թիւերն ու անոնց կարգանիշերը, ոչ մէկ կասկած թէ խորուած կապը վերահաստատելու աւելի ապահով միջոցը կը գտնուի. համարները հիմա չէ որ պիտի պակսին հայութեան մէջ:

Արդեօք կարելի չէ՞ վարպետութեան սահմանը ընդարձակել այնքան մը որ Հայաստանի յայտոյ «Չմեն ծրագիր»-ին հաշուեցոյցն ալ փոխանակ Սիլիւսիին, արձանագրուի, օրինակ, Բաֆուի կամ Ան. գարայի հաշիւին...:

Թ. ԱՐՓԻ

Լ. Տէր - Պետրոսեան, Ապրիլ 28-ին, ընդունած է Սէ - ԷՍ - Սէ - Լ-ի Միւսիկի խումբի փոխ - նախագահ, շուտացի դի-

Sous la Présidence d'honneur de M. Jean-Pierre BRARD Député-Maire de Montreuil

SOIREE DE SOLIDARITE AVEC L'ARMENIE

Au profit du Gazoduc Iran - Arménie Samedi 7 Mai à 20 h 45 à la Bourse de Travail de MONTREUIL - Esplanade Benoît Franchon

Présentation du projet de la construction du Gazoduc

avec DIAPORAMA par Bedros TERZIAN Président du Fonds Arménien de France

PARTIE ARTISTIQUE EXCEPTIONNELLE

LE QUATUOR A N I 1er violon : Jean-Claude Tcheurekdjian 2ème violon : Richard Khayadjian Alto : Jacques Chirinian Violoncelle : Chahan Dinanian LA CHORALE D A R O N Sous la direction de Stepan Yorgancian Pianiste Anahide Sevadjian L'ENSEMBLE DE DANSES FOLKLORIQUES « E R E B O U N I »

Prix d'entrée : 80 F. Enfants jusqu'à 12 ans : 50 F. Renseignements : 48. 59. 45. 82. Organisée par l'UNION CULTURELLE ARMENIENNE DE MONTREUIL (U C A M) et le FONDS ARMENIEN DE FRANCE

Adressez vos dons à : Fonds Arménien de France B.P. 12, 75660 Paris Cédex 14.

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE

EXPOSITION PHOTOS «Les combattants du Karabagh»

par Max SIVASLIAN («ARCHAG») du 29 Avril au 8 Mai Poussé par sa quête photographique, «Archag» braque sans cesse son objectif sur les terrifiantes réalités de la guerre... Entrée libre

EMISSION M.C.A. SUR AYP FM LES MERCREDIS DE 10H A 12H

9, rue de Madrid. 94140 ALFORTVILLE Tél.: 43 76 55 89 Fax : 43 78 66 64

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապույտ Սաշի Պուլվար Օտտոյի 1,5 օրա Ստուճի մասնաճիւղը շորհակույթեամբ ստացած է հետեւեալ նութրատուութիւնները Չատուան առթիւ :

Տէր և Տիկին Աւետիս Տէր - Մարկոսեան, Պաղտասարեան ընտանիք, Բէօսէ-եան ընտանիք, Գաղիբեան ընտանիք, Գաղիբեան ընտանիք 100-ական ձր., Տիկին Պէյլէրեան 50 ձր., Բիւզանդ Թիւրքեանի հոգեհանգստեան առթիւ Տիկին Ժիւլիա Կօթիէ Կոնյեան 50 ձր. :

Տէր և Տիկին Յակոբ Էթո-Նշանեան իրենց հօր - աներհօր՝ հանդուցեալ Յովսէփ Էթո-Նշանեանի մահուան քառասուն-ըին առթիւ 500 ձր. կը նուիրեն Կապույտ Սաշի Տէրերի մասնաճիւղին :

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire : N° 55935

MARSEILLE MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE 12-14, rue St-Bazile Marseille 1er

CONCERT EXCEPTIONNEL Chant - Piano

Chant : Gayané HOVHANNISSIAN Cantatrice de l'Opéra d'Erevan Piano : Anahit SEREKIAN 1er Prix du Conservatoire d'Erevan JEUDI 5 MAI à 20 h 30

Programme : KOMITAS, CHOPIN, KHATCHATRIAN, GANATCHIAN . . . P.A.F. : 80 Frs.

ԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՇ

Կապույտ Սաշի Տէրերի «Արշակ Չամարեան» մասնաճիւղը կը հրաւիրէ շրջանի բոլոր տիկիններն ու օրիորդները, իր անդրական ճաշին, Շարաթ, Մայիս 7-ի երեկոյեան ժամը 8-30-ին Տէրերի քաղաքապետարանի սրահը : Ճոխ յայտարար, երաժշտութիւն, անակրեկաներ, սրբ և նուէրներ, նաև համեղ ճաշեր : Ճաշագին՝ 120 ձր. :

Assemblée Générale de l'A.A.A.S.

L'Assemblée Générale de l'A.A.A.S. aura lieu le Jeudi 26 Mai 1994 à 20h30 au Siège de l'Association 77, rue La Fayette, Paris 9e

Il sera procédé au renouvellement par moitié du Conseil d'Administration (8 postes à pourvoir).

Le Conseil d'Administration fait appel à candidature aux membres adhérents de l'Association.

Celles-ci doivent parvenir à l'Association au plus tard le 10 Mai 1994.

Elles doivent être manuscrites et indiquer les nom, prénom et adresse du candidat.

l'Association « N A R E G » d'Enghien

vous invite à une après-midi d'exception le Dimanche 8 Mai à 14 h 30 Salle de l'U.G.A.B. 118, Rue de Courcelles, Paris 17e

1ere partie : AUDITION MUSICALE 2eme partie : SPECTACLE, CHANTS, DANSES

Réservez vos places au : 48 - 41 - 49 - 37 / 34 - 17 - 29 - 26

Sous la présidence de M. VAHAN DER - GHEVONTIAN CHARGE D'AFFAIRES DE LA REPUBLIQUE D'ARMENIE DINNER DANSANT DU TEBROTZASSERE animé par MARTEN YORGANTZ en l'honneur de M. ALAIN TERZIAN PRESIDENT DE L'UNION DES PRODUCTEURS DE FILMS SAMEDI 7 MAI A 20 HEURES 30 PRECISES au « HOLIDAY INN » 10, Place de la République, Paris 11e PARKING ALHAMBRA — 50, RUE DE MALTE Réservations au 43. 81. 01. 72.

Meubles Ghazarian 4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance Z.I. Vitrolles à 20km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

Arménie Village COMMUNIQUE DE PRESSE BILAN DES REALISATIONS AU VILLAGE DE YEGHEGNOUD, VILLAGE DE KOUGARAK 1989 : Au lendemain du séisme, installation de 30 chalets; 1990 : Envoi de semences bovines; 1991 : Envoi de semences potagères au Ministère de l'Agriculture, 600 kg.; 1992 : Envoi de semences céréalières au Yeghegnoud, 50 tonnes; 1992 : Envoi de lait maternisé au district de Ereboundi : 2 500 kg. Envoi de 15 tonnes d'aide alimentaire au District d'Ereboundi; 1993 : Envoi en Artsakh de 3 tonnes de semences de maïs et 1 tonne de lait maternisé; 1993 : Alimentation en eau potable sur le réseau principal et le réseau secondaire au village de Yeghegnoud, trois km. de canalisations et de distribution à toutes les habitations. Aujourd'hui le Collectif Arménie Village a décidé de construire une école pour 190 élèves, avec toutes les installations et matériels nécessaires à son fonctionnement. Budget total de ce projet : 500 000 FF. Nous faisons appel à tous pour mener à bien cette réalisation, nous restons persuadés que comme par le passé, vous apporterez votre généreuse contribution. Envoyez vos dons à : ARMENIE VILLAGE 6, Cité du Wauxhall, 75010 PARIS Le 20 Avril 1994

RECHERCHE dame arménienne pour garder un enfant (18 mois) dans la banlieue Est de Paris. ** ԿԸ ՓՆՏՈՒԻԻ Հայ կին մը 18 ամսու երախայ մը նախընտրելու համար, Փարիզի արեւելեան արուարձան մը : Tél. : 48 - 62 - 51 - 66 (heures bureau)

ՀԱՄԱՐՁՈՒՄ ՉՈՐՍ ՕՐ ՄԱՆՇԻ ԱՓԵՐՈՒՆ ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԱՆԿԱՆՑ ԲՈՅՆԻՆ ՄԷՁ ՄԱՅԻՍ 12, 13, 14 ԵՒ 15 Մեկուսի Հիւգոյի անուամբ : ԱՌՆՈՒՎԻԼ - Սթատ 1,5 օր Լակրանժ ժամը 7-15 : ԱԼՖՈՐՎԻԼ - Փլատ Գառնո ժամը 8 : ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ - Հայոց Եկեղեցի ժամը 8-30 : ՓԱՐԻՁ - Կար Սէն - Լադար, 25 ուր աը Ռոմ, ժամը 9 : Ուխտազնացութիւն դէպի Մոն Սէն - Միշէլ : Այցելութիւն Տօլիլ և Երմանտիկ տեսարժան վայրերը : Աւանդական հիւրասիրութիւն : Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 690 Քրանք : Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնէ՛ք՝ 39 - 85 - 36 - 53 կամ՝ 47 - 37 - 07 - 22 (ժամը 19-էն վերջ) :

ՀԱՄԱՁԳՍՅԻՆ ՓԱՐԻՁ «ԴԻՄԱԿ» Թ. Ս. Տ. Ե. Ր. Ա. Խ. Ո. Ի. Մ. Բ. Է կը ներկայացնէ Յակոբ Պարոնեանի «Մ Ե Մ Ա Պ Ա Տ Ի Ի Մ Ո Ւ Ր Ա Յ Կ Ա Ն Ե Ր » Բեմադրի՝ Վաղդէն Մուրաֆեան Ուրբաթ 6, Շաբաթ 7 Մայիս ժամը 20-30-ին Կիրակի Մայիս 8, ժամը 16-ին Musée Guimet 6, Place d'Iéna, 75016 Paris, M° Iéna Հեռաձայն՝ 48 - 24 - 63 - 89 :

ՕՐՈՒԱՆ
ՇԱՐՏՈՒՄԻՆ ՀԵՏ
**ԶԵՐ ԵՐԱԽԱՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԻՉ ՈՒՆԻ՞**

ԵՐԵՒԱՆ
Ն Ե Ռ Ա Տ Ի Պ
Փ Ե Ր Ի Ջ

**ԳԱՌԶՈՒԻ
ՃՇԴՈՒՄԸ**

Երեք տարեկան մանուկներու համար պատրաստուած համակարգիչներ որոնք կրնան դորձածուիլ նաեւ մտային յառաջադէմ մակարդակի տէր երկու տարեկաններու կողմէ, շուտով վաճառքի պիտի յանուին Անդրիոյ մէջ. ձափոնի մէջ պիտի խաղալիքներու խանութներուն ամէնէն աւելի սպառող ապրանքն են անոնք: Խորքին մէջ այդ համակարգիչները խաղալիքներ չեն. շինուած են չափահասներու համար պատրաստուածներուն օրինակով:

Անդրիոյ մանկապարտէզներէն բաւական եամանակէ ի վեր մուտք դորձած է համակարգիչը. կարճատրուելու մօտ է այն կորուստը որ կ'ընկերանայ համակարգիչին, կարգալ սորվելէ առաջ: Իսկ երեք տարեկաններու համար պատրաստուածները փխարխիֆ չենուած, վառ դոյներով ստիպուած առարկաներ են. ունին հեռատեսիլի պատաստ մը: Հասկնալի է որ տասներով ու թուանշաններով ստեղծաշար մը շունենան, քանի որ այդ տարիքի տղայ համար իմաստէ զուրկ բան է ատիկա:

Այդ համակարգիչը ամբարած է պատմութիւններու եւ խաղերու գարմանալի պաշար մը որոնք նպատակ ունին երախային սորվեցնելու բանակարգումի հիմնական սկզբունքները ու հեզել, համբել, զիւլ եւայլն: Երախայնը կրնան նոյնիսկ դմակարգ պատմութիւններ յօրինել անով:

Հաւանաբար ամէնէն ձեռք ընտրուածը տաւ է անգլիացի մանկապարտիզպահ Տի մը ըսելով թէ համակարգիչը մանկական ոչ մէկ դորձուցութիւն կը փոխարինէ եւ երախայն զայն չի նախընտրեր իր զրեքերէն ու խորանարդներէն: Ան խաղի ձափում սորվելու յաւելեալ միջոց մըն է բայց ոչ այլընտրական առարկայ մը:

Ուրիշ մըն ալ կ'ըսէ. - «Համակարգիչը ներկայտ մոզականութիւն մը ունի երախայններուն համար, բայց այն հանգրուանէն ետք երբ անոնք ուրիշ միջոցներով հիմնական ձիրքեր դարձապոցած ըլլան: Պէտք չէ մոռնալ որ մանուկները միշտ կարող են խաւաքարտէ տուփով մը հրաշքներ դործելու. եւ թէ պղտիկի մը ամէնէն աւելի պէտք ունեցած բանը սէրն է»:

ԳԱՂՀԱՆ

Իր պատրաստ են կողակասէն Հայաստան անել, առանց հաշուելու դեռ այն հարբաւոր Հայերը որոնք աշխարհի քրտոր հայրերէն աչքերին սեւեռած կը սպասեն թէ երբ պիտի կրնան իրենց երկիրը վերադառնալ:

Ի դիմաց ՀՀ Պատուիրակութեան ԱՐՏԱԻԱՉԻ ՀԱՆՐԱՄԵԱՆ Ընդհ. Քարտուղար
(Մնացեալը յայտարար)

(1) Խորագիրը գրուած է կապոյտ մեխանիկ եւ յատկապէս տարբերում է բուն մէքսի ձեռագրից:

(2) Սեվրի դաշնագրին (1920 Օգոստոս) յայտարարեցին մի քանի ժողովներ, որոնք կաշուած էին աստիճանաբար վերադարձապետ այդ դաշնագիրը թուրքերի օգտին, նախապատրաստելով Լոզանի խորհրդածոյրովը: Այդ շարքում Լոզանի ժողովը Սեվրի արձանագրած «Ազատ - Անկախ» հասկացողութեան փոխարէն որդեգրեց «Ազգ. Տան» գաղափարը: Ազգերի կիկայի (1921 Սեպտեմբեր) եւ Փարիզի (1922 Մարտ) ժողովները ի վերջոյ յանգեցին մի բանաձեւի, որը կաշ էր անուամբ թուրքերի: Ի նկատի առնել իր հովանու տակ Հայոց մի անկիւն յատկացնելու խնդրանքը: Լոզանի ժողովը (1922. 1923), վերջապէս, իր պաշտօնագրերի մէջ առեւտարակ տեղ չտուեց «Հայաստան» եւ «Հայ» բառերին:

«ԱՐՄԵՆՓՐԷՍ»,

(Ապրիլ 22 / 26)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Ապրիլ 24-ին Պուրջէի մէջ տեղի ունեցած է Հայաստանի դեսպանատան բացումը: Ներկայ եղած են Արտաքին նախարար Վ. Փափազեան եւ Ռուսաստանի պետական քարտուղար Իոն Գորբչու, դիւանագիտական անձնակազմի անդամներ, ռուսախոս Հայաստանցիներ: Լիազոր դեսպան նշանակուած է Գեորգ Դադինեան:

ԵՐԱՐՆԵՐՈՒ ԲԱՇԵՈՒՄ

Կարմիր Պաշտի եւ Կարմիր Մահիկի միջազգային Դաշնակցութիւնը եւ Հայաստանի Կարմիր Պաշտ այս օրերուն աւարտած են Հայաստան բնակող բռնազգթեամբ 56.241 ընտանիքի, 90 հազար ծրարի բաշխումը, որ նուէրն էր Միացեալ - Նահանգներու Արտաքին նախարարութեան: Ապրիլ 28-ին, այս օգնութեան Բ. մասին եւս բաշխուած են 90 հազար ծրարներ, որոնք այս անգամ Միացեալ - Նահանգներու միջազգային գարգացման գործակալութեան նուէրն էին:

ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆ

Ապրիլ 25-ին փոխ - նախագահ Գաղիկ Յարութիւնեանին իր հաւատարմագիրը յանձնած է Հոլանտայի նոր դեսպանը՝ Գոթթերտ Վիլլեմ տը վոն Փոն Ստիւնայիկ:

**ՅՈՑՍԵՐ՝
ՍԵՒԱՆԱՅ ԼԻՃԻՆ ՀԱՄԱՐ**

Ապրիլ 15-էն դադրած է ուժանիւթի արտադրութեան նպատակով Սեւանայ լիճի ջուրերու օգտագործումը, տրուած ըլլալով որ ելեկտրակայանութեան անհրաժեշտ քանակը կարելի կ'ըլլայ ձեռք ձգել առանց անոր: Ընկերա - տնտեսական գարգացման շրջագոտիին մէջ արդէն սկսած էր կարգ մը միջոցներու ձեռնարկումը եւ անցեալ ամիս լիճէն վերցուած էր միայն 1,5 - 2 միլիոն խորանարդ մեթր ջուր, փոխանակ սովորական 5 միլիոնին:

**«ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ»
ՑՈՒՑԱՀԱՆՍԻՅՍ**

Գրողին ծննդեան 125-ամեակին առթիւ Ապրիլ 15-ին Հայաստանի Ազգ. Գրադարանին մէջ բացուած է իր ժողովածուներէ, Երեւան, Պէյրութ, Թիֆլիս եւ այլուր տպուած հրատարակութիւններէն, իրեն նուիրուած յօդուածներէն, լուսանկարներէն բաղկացած ցուցահանդէս մը: Բացումը կատարած եւ Լ. Շանթի կեանքին եւ գործին մասին խօսած է Գրադարանի տնօրէն Ռաֆայէլ Իշխանեան: Ելլովներ ունեցած են նաեւ գրականագէտ Սերկէյ Սարինեան եւ արձակագիր Գեորգ Գեւորկեան:

ՀԱՅԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄ ԲԻՒԶԱՆՎԱԳԵՏԻՆ Ի ՊԱՏԻ

Արտասահմանի հետ բարեկամութեան եւ մշակութային կապերու հայկական Ընկերակցութեան մէջ Ապրիլ 13-ի իրիկուներ տեղի ունեցած է երեկոյթ մը, նուիրուած՝ ռուսաստանի ծանօթ բեկապագէտ, Սորպոնի փրոֆէսոր Նիկոլայ Ներկայի: Հայերու պարեկամ այս գիտականը բացի Հայերու պատմութեան ուսումնասիրութեանէն, գրած է Հայերու մասին հարիւրաւոր յօդուածներ, մտերիմ բարեկամը եղած է Արշակ Զօգանեանի, թարգմա-

նած՝ Ֆրիկի, Պէյրիթաշեանի, Թումանեանի գործերէն:

ՎԻԿՏՈՐ ՀԱՄԱՐՁՈՒՄԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐ

Ամերիկահայ ճարտարագէտներու եւ գիտնականներու Ընկերակցութիւնը որոշած է Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի նախագահ, ակադեմիկոս՝ Վիկտոր Համբարձումեանի անունով տարեկան դրամական երեք մրցանակ հաստատել: Անոնք կը տրուին Հայաստանի մէջ ճարտարագիտական, կիրառական եւ բնական գիտութիւններու ոլորտներու յաջողագոյն գիտնականներուն:

ԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐՔԻՍ

Երեւանի «Իսահակեան» գրադարանին մէջ բացումը կատարուած է «Ղօղանջ անմահութեան» գրական շաբթուան, որ նուիրուած է Պարոյր Սեւակի ծննդեան 70-ամեակին: Բացման խօսքը արտասանած է գրադարանի փոխ - տնօրէն Վերդինէ Առաքելեան, որմէ ետք բանաստեղծին մասին խօսած ու անկէ դործեր արտասանած են Լուիզա Սամուէլեան, Հըրանտ Մատթէոսեան, Սաղաթէլ Յարութիւնեան, Վլադիմիր Ապաճեան եւ ուրիշներ: Երաժշտական բաժինը ապահոված է երգչուհի Աննա Մայիլեան:

ԵԶՐԻ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻՎՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔ

Հայաստանի Եզրիներու Ազգ. Միութեան նախաձեռնութեամբ Ապրիլ 21-ին Երեւանի մէջ կազմակերպուած է եզրի ազատամարտիկներու հաւաք: Հոն նըշուած է որ եզրի բազմաթիւ երիտասարդներ կը մասնակցին Հայաստանի սահմաններու պաշտպանութեան եւ անոնցմէ ինը հերոսաբար նահատակուած են:

ՀԱՄԱԿԱՐԳԻՉՆԵՐՈՒ ՑԱՆՑ

«Հայաստան» համահայկական Հիմնադրամի «գիտութիւն - մշակոյթ» ծրարագրի շրջագոտիին մէջ համակարգիչներու ցանցի մը ստեղծման աշխատանքներուն շուրջ, փոխ - նախագահ Գ. Յարութիւնեան Ապրիլ 23-ին խորհրդակցական ժողով մը կազմակերպած է, որը ընթացքին ղեկուցումներ ունեցած են Ֆիլիքս Հիմնարկի տնօրէն Ռուբէն Միլըրտըզեան, Հաղորդումի Հիմնարկի տնօրէն Եւրի Եուրբեան, Պետական նախարար Արմենակ Դադարեան, Գիտութիւններու Ակադեմիայի նախագահ Սարգսեան, Հիմնադրամի գործադիր վարչութեան տնօրէն Մանուշակ Պետրոսեան: Որոշում գոյացած է 1994 Մայիսին ծրարագրի առարկայական գործադրումը սկսելու մասին:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՃԱՏՐԱԿ
Երեւանցի եւ թիֆլիսցի ճատրակի վարպետներ՝ Էլինա Գանիշեանի եւ Նանա Ալեքսանդրիայի հանդիպումներու շարքը որ տեղի կ'ունենար Երեւանի Տիգրան Պետրոսեան ճատրակի Տան մէջ, աւարտած է 4 - 4 արդիւնքով:

ԹԵՆԻՍ

Հայաստանի թէնիսի դաշնակցութեան նոր նախագահ ընտրուած է Հրաչիկ Իսրայիլեան: Նախկինը՝ Գրիգոր Արէշեան, շուրջ տարի մըն է բացակայ է Հանրապետութեանէն:

ՖՈՒԹՊՈՒ

Փութայովի հայաստանցի ծանօթ մըրցավարներ՝ Հենրիկ Նալպանդեան եւ Սեդրակ Առաքելեան Սկոտլան մեկնած են, մասնակցելու մրցավարներու Կրկրցի Համադրումարին:

«Մանս»-ի Ապրիլ 27-ի թիւին մէջ Գառգու ճշդում մը դրկած է ժընդովի վերթիքի յօդուածին առթիւ («Մանս», Ապրիլ 17 / 18) նուիրուած Վանսի թանգարաններուն: Գառգու կը ճշդէ. - «Վիլլենիովի դրեակը ժառանգ ձգուեցաւ քաղաքին, իր նախկին քաղաքագետին իմիլ Հիւլի կողմէ, թագապետական խորհուրդի բազմաթիւ խորհրդակցութիւններէ ետք, դրեակը նուիրագործուեցաւ սրպէս՝ Գառգու թանգարան: Պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ 1986 Յուլիսին, Մշակոյթի այն առնետան նախարար՝ Ֆր. Լէոնարի կողմէ: Թանգարանը գործեց մինչեւ 1992 Մարտ, բացատրողական այցելութիւններով, այլ արուեստագէտներու ցուցահանդէսներով:

Թագապետական կազմը, այն առնել, միակողմանի ձեւով ետ առաւ յատկացուած վայրերը զորս ինք իսկ փոխանցած էր Գառգու թանգարանին եւ միայն այդ թուականէն ի վեր է որ իմ պատաստներս «պահեստի» (տեֆո) մէջ կը գտնուին, բայց պահարաններու եւ կարասիի - պահեստանոցի մէջ եւ ոչ թէ ինչպէս կը դրէք անձըրէն, դրեակին սրահներուն մէջ, Գառգու թանգարանի շրջագոտիին մէջ»:

**ԱՍԿԵ
ԱՆԿԷ**

ԽՆՂԱՆԴԱՄ ԵՆՈՒՆԴՆԵՐ

Մեծն - Բրիտանիայէն ետք, Գերմանիոյ մէջ ալ բժշկական շրջանակները ուշադրութիւն կը հրաւիրեն խեղանդամ մանուկներու ծնունդի երեւոյթին վրայ: Հոն եւս, խնդրոյ առարկայ մանուկները ծնած են առանց մատնելու, կամ առանց ձեռքի: Հեռառեսիլի կայան մը անոնցմէ քան հաս դած է երկրին հիւսիսային ճարտարարուեստական շրջանին մէջ: Նման ծնունդներու բնական համեմատութիւնը տասը հազարէն երեք - չորս է միայն, մինչ Ամբլիոյ Ուայթ կղզին մէջ 300-էն չորս եղած է ան: Վարչապետ Մէյճըր Ատղջապաճեան նախարարութեան պատկան բաժիններուն հրահանգած է պարտել հարցը ու պատճառները բացայայտել:

Բացատրութիւնը որ ամէնէն աւելի ընդունելի կը թուի, օգին ու ջուրին քիմիական ապահանութեան վարկածն է. սակայն, մասնադիտները կրնան թէ նման երեւոյթներ չեն համապատասխաններ ապահանութեան ընթացիկ հետեւանքներուն: Կան այլ վարկածներ ալ որոնք կը հիմնուին տակաւին անձանթ մնացած մանրէի մը գոյութեան հաւանականութեան, կամ աթոմակայաններու շոգադործօն ընդթիւ վրայ: Սակայն ոչինչ յատակ է տակաւին ու պարտիքը կը մնայ լուսարանելի:

ԿԻՒԹԻՆՊԵՐԿԵԱՆ ԱՍՏՈՒՄԱՇՈՒՆԸՆԸ ՄՈՍԿՈՒՆՅԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի Լենինեան գրադարանին մէջ, որ այսօր Ռուսաստանի հանրային գրադարան կը կոչուի, Դեկտեմբերին գարմանալի յայտարարուած մը կատարուած է: Գրադարանին պահեստին մէջ գտնուած են 550 հնատիպ հատորներ, 50 ձեռագիր մատենաներ ու ժԵ. դարու գործեր որոնց մաս կը կազմէ Կիւթէնպէրկի տպած առաջին Աստուածաշունչին մէկ օրինակը որմէ աշխարհի վրայ հինգ հատ միայն կայ: Այդ Աստուածաշունչը 1945-ին Կարմիր բանակին կողմէ կայեցիկի Գրքի թանգարանին տնուած էր 750 հազար հատորներու հետ որոնք «պատերազմական աւար» նկատուած էին:

Աստուածաշունչը պահուած էր հագուազիւտ գիրքերու բաժինին մէջ. թանգարանին տնօրէն իսկ տեղեակ չէր անոր գոյութեան: Հիմա հարցը այն է որ այդ Աստուածաշունչն ու միւս հատորները պիտի վերադարձուի՞ն Գերմանիոյ: Մոսկուայի իշխանութիւնները շատ մտադիր չեն թուիլ ատոր. կ'ըսեն թէ փոխարէն ոչինչ պիտի ունենան, քանի որ Գերմանացիները փճացուցած են Բ. աշխարհամարտին ընթացքին Պորճրգային Միութեան իրենց առած արուեստի գործերը:

(Շաբ. Ա. էջ 16)

Ի ԹԻՎԱԿԱՆԻ

Հը կ'ափսոսայ որ Թուրքիա այս բոլորին հակադրելու կարողությունը չունի ու Արևմուտքն ալ հաւատք կ'ընծայէ հայկական թէգործուն:

ՍԱՆ - ՄԱՐԻՆՈՅԻ կառքի «Ֆարմիլ 1» մրցակցաբար մասնագու եղաւ շարժափերջին եւ առիթ տուաւ որ կրկին բանափէճ մը բացուի արագութեան եւ վարորդներու ապահովութեան շուրջ: Կիրակի օր, աշխարհի երեք անգամ արտոյեան եղած էջը թն Սեննայի եղերական մասը շուրջ մէջ ձգեց նախորդ օրուան արտոյեան վարորդին՝ Ռոլանտ Ռայքընսկի կէջի մասը, փորձերու ատեն: Սեննա նոյն տեղը կ'ունենար արկածը եւ ծանրօրէն վիրաւորուած, քանի մը ժամ ետք կը մեռնէր Պոլսէն Նիւ Երկաթուղիով: Պրազիցիի ակոյեանը 34 տարեկան էր: Պրազիցիի նախագահը ետօրեայ ազգային սուզ հոշակած է երկրին մէջ: Մրցումը չէր ընդհատուել, սակայն, թէեւ այլ արկածներէ ալ 6 վիրաւոր կար (4-ը՝ հանդիսատես) եւ յաղթական էր Գերմանացի Շուսթերը որ, անկասկած, պիտի ուզէր տարբեր պայմաններու մէջ յաղթել: Այլն Փրոսթ եւ ուրիշներ ալ մեքենական խանդավառ կը վերադրեն երկուքին ալ արկածը որ կը պատահէր 300 քմ. արագութեամբ:

ՊԱՊԸ բարձուկրի (ֆէմիս) բեկում մը ունեցաւ, սահելով բազմաբն: Անմիջապէս վիրաւորական դործողութեան ենթարկուեցաւ ձէմէլլի հիւանդանոցը, ուր մտած է առաջին անգամ մասնափորձին ատեն: Մայիս 2-ին, վիճակը լաւ էր, բայց, անշուշտ ապաքինումը երկար կը տեւէ (75 տարեկան է) եւ նախատեսուած ճամբորդութիւններն ալ ջնջուած են:

«ՍԻՒՏ - ՈՒԷՍԹ», որ դաւառի 2-րդ օրաթերթին է իր կարեւորութեամբ, դադարեցուց իր հրատարակութիւնը: Տնօրէնութիւնը այս որոշումը տուաւ որպէս հետեւանքով ամիսներէ ի վեր ՍԷ - ԺԷ - ԹԷ-ի յաջորդական դործողութիւններուն, թերթին պատրաստութեան արդիականացման դէմ:

ՈՒԶԵԿԵՍՍԱՆԻ հարաւային շրջանը երկրաշարժ մը պատահած է 5 - 6 աստիճան Ռիխթերի վրայ (9):

ՑԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Սէն - Ժերոմի Զ. Շանթ մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները խորին ցաւակցութիւններ կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Համբարձում Սիմոնեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Սիմոնեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Սերոբ Բէհանեանի եւ զաւակներուն, իրենց մօր, մեծ - մօր եւ ազգականին՝ Սիրարփի Սիմոնեանի մահուան առթիւ: Ողբացեալը մասնաճիւղին նախորդ շրջաններու վարչական եւ երիցագոյն անդամը եղած է:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Կապոյտ Խաչի Պուլվար Օտտոյի Լէօյա Սասունի մասնաճիւղը կազմակերպած է Համբարձումի առթիւ վիճակախաղ մը, Մայիս 12-ին, Կէսօրէ վերջ ժամը՝ 15-ին Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ Եկեղեցիին բակին մէջ: 7, rue Arthur Michaud, Marseille 15e Կը հրաւիրենք բոլորը:

DATE A RETENIR
Vendredi 27 Mai à 20 h 30
CONCERT
VIOLON GUITARE
Gérard TORGOMIAN Marie SOLIES
Organisé par la Section de la Croix Bleue de Bagneux-Cachan
en l'église St. Hermeland à Bagneux Oeuvres de PAGANINI, SCHUBERT, STRAVINSKI, ...

Տէր եւ Տիկին Դանիէլ Թիֆֆէնքճեան 300 քմ. կը նուիրեն «Յառաջ»-ին Բեկիւմի միջ Մակոյեանի մահուան առթիւ:

ՊՈԼՍՈՅ
ՍՈՒՐԲ ԽԱՉ ԴՊՐԵՎԱՆԻԻ
ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ
Կը հրաւիրէ հանդիպումի մը,
Գիւլագիր
ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ
ՀԵՏ
Ուրբաթ, Մայիս 6, ժամը 20-30-ին
Հ. Բ. Ը. Միութեան
Ալեք Մամուկեան սրահը
118, rue Courcelles, Paris 17^e
Մ ու ի տ ք ր ա գ ա տ է

ՆԱԻԱՊՏՈՅՏ
Կապոյտ Խաչի Անիէն - Պուա Գոլոմպ «Ակունք» մասնաճիւղը, Հոգեգալուստի Երկուշաբթին՝ Մայիս 23-ին կը կազմակերպէ մէկ օրուան նաւապոյտ մը Սէն դեաի վրայ, ժամը 9-էն մինչեւ ժամը 18: Շատ հաճելի հայկական մթնոլորտ, ի միջի առեալ նախաճաշ եւ կէս օրուան ճաշ:
Մասնակցութեան դին՝ 300 քմ.:
Մասնակցութեան համար հեռաձայնել՝
Տիկին Հիմինեանին՝ 40 - 11 - 19 - 33
Տիկին Մուրատեանին՝ 39 - 81 - 33 - 62

ԵՆՈՐԶԱԿԱԼԻԲ

Փարիզի եւ Շրջակայից Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ Կրօնական Ընկերակցութիւնը Եկեղեցւոյ պայծառութեան համար շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները:
Տէր եւ Տիկին Ժազ Կուրվէնէկ 500 քմ.:
Իրենց ծնողաց յիշատակին՝ Տէր եւ Տիկին Ժան Միլասեան եւ Տէր եւ Տիկին Լեւոն Զարգաւաթեան 2500-ական քմ.,
Իրենց զաւակին վտանգէ մը փրկուելուն առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Հրաչ Միսեռեան 3000 քմանք,
Տիկին Մուրատեան 2000 քմ.,
Պ. Ալեքսանդր Ճանիէֆ 500 քմանք,
Կարապետ Չափմախանի մահուան առթիւ՝ Պ. Սարգիս Աճէմեան եւ (Շաւիշէն) Հալվաճեան ընտանիք 500-ական քմ.:

BULGARIE:
Rencontre de notre communauté arménienne
La Croix Bleue des Arméniens de France organise un circuit en Bulgarie du 8 au 15 Septembre 1994.
Prix : 3.950 FF. par personne (chambre à partager).
Renseignements et inscriptions :
17, rue Bleue 75009 Paris
Tél. : 48 - 24 - 46 - 57 (le matin) / 39 - 83 - 71 - 19 (de 20h à 21h30).
Date limite d'inscription : 20 / 05 / 94.
Possibilité d'extension d'une semaine en bord de mer en 1/2 pension :
Prix : 950 FF.

Sous la présidence de M. VAHAN DER - GHEVONTIAN
CHARGE D'AFFAIRES DE LA REPUBLIQUE D'ARMENIE
DINER DANSANT
DU TEBROTZASSERE
animé par MARTEN YORGANTZ
en l'honneur de
M. ALAIN TERZIAN
PRESIDENT DE L'UNION DES PRODUCTEURS DE FILMS
SAMEDI 7 MAI A 20 HEURES 30 PRECISES
au « HOLIDAY INN »
10, Place de la République, Paris 11^e
PARKING ALHAMBRA - 50, RUE DE MALTE
Réservations au 43. 81. 01. 72.

ԵՆՈՐԶԱԿԱԼԻԲ
Տիկին Ժուլիէն Զարմաքճեան եւ զաւակները՝ Սահակ եւ Վիքթորիա եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղիկով, փոխան ծաղիկի նուէրներով, անձամբ թէ զբար յաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝
ԿԱՐՍՊԵՏ ՉԱՔՄԱՔՃԵԱՆԻ
մահուան առթիւ:

l'Association « N A R E G » d'Enghien
vous invite
à une après-midi d'exception
le Dimanche 8 Mai à 14 h 30
Salle de l'U.G.A.B.
118, Rue de Courcelles, Paris 17^e
1re partie : AUDITION MUSICALE
2me partie : SPECTACLE, CHANTS, DANSES
Réservez vos places au :
48 - 41 - 49 - 37 / 34 - 17 - 29 - 26

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ
Տ Օ Ն
Ուրախութեան եւ վիճակախաղի
Կազմակերպուած՝
Սրբոց Թարգմանչաց
Մայր Եկեղեցւոյ
Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ
ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 15
Սահակ - Մեքոպ Մշակոյթի Կեդրոնի «Արժուէի Զբոսայգի» սրահին մէջ
339, Ave. du Prado, Marseille 8^e
Յայտագիր. -
Ժամը՝ 10-ին պատարագ:
Ժամը՝ 13-ին ուրախ ճաշ:
Ժամը՝ 15-ին վիճակախաղ:
Մասնակցութիւն՝ 120 քմ.:
Տեղերը ապահովելու համար՝
Հեռաձայն. -
91 77 84 70 կամ՝ 42 03 05 63

ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է
Մաշտոց Միութիւնը կը հաղորդէ որ իր արտասանական եւ ազատ ընթացող մրցումը տեղի կ'ունենայ
ՅՈՒՆԻՍ 5-ին, ԺԱՄԸ 14-30-ին
Սերբ Սամուէլ Մուրատեան վարժարան

MARSEILLE
MAISON ARMENIENNE
DE LA JEUNESSE
ET DE LA CULTURE
12-14, rue St-Bazile Marseille 1er
CONCERT
EXCEPTIONNEL
Chant - Piano
Chant : Gayané HOVHANNISSIAN
Cantatrice de l'Opéra d'Erevan
Piano : Anahit SEREKIAN
1er Prix du Conservatoire d'Erevan
JEUDI 5 MAI à 20 h 30
Programme :
KOMITAS, CHOPIN, KHATCHATRIAN,
GANATCHIAN...
P.A.F. : 80 Frs.

«ԴԻՄԱԿ»
Թ. Ա. Տ. Ե. Ր. Ա. Խ. Ո. Ի. Մ. Բ. Ը.
կը ներկայացնէ
ՅԵՆՈՐ ԳԱՐՈՆԵԱՆԻ
«ՄԵԾԱՊԱՏԻԻ
ՄՈՒՐԱՅՎԱՆՆԵՐԻ»Ը
Բեմադրի՝ Վազգէն Մուսաֆեան
Ուրբաթ 6, Շաբաթ 7 Մայիս
Ժամը 20-30-ին
Կիրակի Մայիս 8, ժամը 16-ին
Musée Guimet
6, Place d'Iéna, 75016 Paris, M^o Iéna
Հեռաձայն՝ 48 - 24 - 63 - 89:

ԿԻՆԵՐՈՒ ԶԱՇ
Կապոյտ Խաչի Տէսինի «Արշակ Զամախեան» մասնաճիւղը կը հրաւիրէ շրջանի բոլոր տիկիններն ու օրիորդները, իր անդական ճաշին, Շաբաթ, Մայիս 7-ի երեկոյան ժամը 8-30-ին Տէսինի թաղապետարանի սրահը:
Ճոխ յայտագիր, երաժշտութիւն, անկրկաններ, պար եւ նուէրներ, նաեւ համեղ ճաշը: Ճաշագին՝ 120 քմ.:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE
D'ALFORTVILLE
EXPOSITION PHOTOS
«Les combattants du Karabagh»
par Max SIVASLIAN («ARCHAG»)
du 29 Avril au 8 Mai
Poussé par sa quête photographique, «Archag» braque sans cesse son objectif sur les terrifiantes réalités de la guerre...
- Entrée libre -
EMISSION M.C.A. SUR AYP FM
LES MERCREDIS DE 10H A 12H
9, rue de Madrid. 94140 ALFORTVILLE
Tél. : 43 76 55 89 Fax : 43 78 66 64

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET : 51027317 A R. C. Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՅՈՒՐՏԵՐԹԻ
ՄԱՅԻՍ 4
MERCREDI
4 MAI
1994

ՀԱՐԱՇ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL.: 47. 70. 66. 60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
— FAX: 48. 00. 06. 70 —
C.C.P. PARIS 15069-82 E

LE NUMERO : 5,00 F

ՀԻՄՆԱԳԻՐ՝ ԸՆԿՆԱԾԻ ՄԻՍԱԲԵԱՆ (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

69e ANNEE — N° 18.319

69e ANNEE, N° 18.319

ԻՐԱՄՈՒԼ

Սովորաբար փոքր հարցերի փոխարին...
Այս օրվա վերջին կարգադրությունները չորս լրատվական (Les Dernières Nouvelles d'Alsace, Ouest-France, Le Progrès, Sud-Ouest) շաբաթան է կարգադրված այսպիսով ևն Ապրիլի 14-ին 21: Երկու թղթակիցներու գրություններ արդեն լոյս տեսած են: Կանգարողականը ստորև: -

«OUEST-FRANCE»

(26 Avril et 28 Avril)

La guerre oubliée du Karabagh

Առաջին էջին իսկ կը սկսի Միշել Իւստիլի յօդուածը, նկարներով ճոխացած: Յտարարած անհարկէ մը ետք վեց տարիներու պատերազմի մը, չստեղծուած իսկական պարտադրը, լրագրողը կը նկարագրէ ասանքը: Ստեփանակերտ է, երբ արդրեանական օդանաւ մը կը ուժարկոծէ՝ 3 ձեռքով, 10 վիրաւոր: Բազու սարսափ կը տարածէ Դարբազ, Բաղաբէրի - պետութիւն մը, Ֆրանսական նահանգի մը տարածութեամբ, որ կը ջանայ վերադարձնել զայն անկէ դուրս Արդրեանի մը մէջ: Նաեւ անկէ անկազմակերպ: Ճակատոր 40 թիղթակից անդին է: Կը հանդիպի Ֆրանսահայու մը որ կը խոստովանի իրեն: -

«Ինչ որ ուզենք ունինք որպէս զէնք, եւ անկամ թռան մը գնած եմ 80 հազար արգելի եւ 24 կարգադրութիւնով 1100 տորպիլ»: Փոխ - վարչապետ Ժիրայր Պողոսեան կը բացատրէ դիւտար տարբերութիւնը հակառակորդին հետ: «Մեր դրոշմակառնուն է: Միշտ անկէ դուրս է ան որ իր օճախը կը պաշտպանէ քան ան որ ուրիշինը կ'ուզէ ձեռք ձգել»: Կը հանդիպի Արդրեանի համար կողմէ վարձկաններու որոնք գերի ինկած են:

Հիւանդանոցին նկարագրութիւնն ալ արդրական պատերազմը մը կը պարզէ: Անտրապոլիս Բիշիկը երկար տեսն է ամբողջ գիշեր մը չէ քնացած ու կ'ըսէ թէ ինչ կը պահի առաւելարար՝ շնչեցնող արտակարգ փոքրիկ մեքենաներ եւ հակահետնախարկներ: Վերադարձուած շատ են, Մեռեալներու թիւը, կը գրէ լրագրողը, գինուորական դադանիք է:

L'ARMENIE GLISSE VERS LE TIERS MONDE

Թերթին երկրորդ թիւին մէջ, Միշել Իւստիլի Երեւանի եւ Գիւմրիի մասին կը խօսի: Լուսինէ կ'ըսէ: - «տա՞ք ջուր: Տունն չունիմ 1990-էն ի վեր»: Հայաստան համեմատաբար բարգաւաճ երկիր մըն էր, կը գրէ լրագրողը, բայց 6 տարուան պատերազմը եւ թուրքիոյ և Արդրեանի անտեսական շրջափակումը զինքը խորասուզած են արդրեան տեսակի թշուառութեան մը եւ մտաւորական տեսակի Բաղաբէրի մէջ: Երկրորդականութիւն չկայ: Սփիւռքի զորակցութիւնը կենսական է: Իւստիլի կը պատմէ Երեւանի լուսնային կենսաբան, գինեւոր աստուծոյ վերջին մասը կը վերադարձնի Գիւմրիի որ դեռ կը պարզէ երկրաշարժէ կրած իր վնասներուն պատկերը: Բնակչութեան 70%-ը, կորսնցուցած է իր անկախութիւնը, վեց տարի ետք միայն 20% օթեան մը ունի: Պատուելի Սա-

Ն Ե Ռ Ա Տ Ի Պ
Ֆ Ե Ր Ի Զ

ԱՐՄԵՆՓՐԵՍ

(Ապրիլ 27 / 29)

ՀԵՌԱՅԱՑՆԱՅԻՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ՝ ԴԱՐԱՐԱՂԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՊ-ի միջխորհրդարանական խումբի նախաձեռնութեամբ և Արդրեանի, Հայաստանի, ԼՂՀ-ի խորհրդարանականներու մասնակցութեամբ Բիշիկի գումարուելիք Արցախի հարցին նուիրուած ժողովին մասին նախագահ Լ. Տէր - Պետրոսեան Ապրիլ 27-ին հեռաձայնային խօսակցութիւն մը ունեցած է Խուսափանի խորհրդարանի դաշնակցային խորհուրդի նախագահ Վ. Շուտեյկոյի հետ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆԻՆ

Ապրիլ 27-ին նախագահ Լ. Տէր - Պետրոսեան ընդունած է Ֆրանսայի լրագրողական Տիլիկն սը Հարթիկը, որու հետ

ՓՈՒՐԳՈՒ

Վարանսի Հայ Մարզական 2 - 2 հաւասար արդիւնք մը ձեռք ձգեց Կէօնեոնի հետ: 20-րդ է դասուորման մէջ, 32 կէտով, գլուխն է միշտ Ռէնն (50 կէտ):

Հակեանի եւ Արթուր Միլիտանի հանդիպումը պատճառ եղած է որ միասնաբար (Սովիտարիքի փոքր-խմբի) ընկերա - յին «Նստանիք» կեդրոնը հաստատեն որ 1450 որը կ'ընդունի (5-էն 18 տարեկան): Հոն կը սորվին կար, փայտի վրայ աշխատիլ, լուսանկարչութիւն կամ բանակարգում (ԵՊՖՊՄԱՐԻԲ): Նաեւ իրենք որոշած են ջերմութիւն ապահովիլ Գիւմրիի 50 դպրոցներուն, ցուրտին պատճառաւ փակուած, եւայլն, եւայլն:

«DERNIERES NOUVELLES D'ALSACE»

(27, 28 Avril)

LA GUERRE OUBLIEE

Հոս ալ, թղթակցութիւնը զինուորի մը նկարով, կը սկսի առաջին էջէն: Ամբողջ էջ մըն ալ ներքը, նկարներով եւ քարտէսով: Տոմինիք Եունիկ նաեւ կը սկսի Դարբազէն, Ստեփանակերտի հիւանդանոցէն, կը խօսի վիրաւորներուն մասին: Պատմական ակնարկ մը կը նետէ, բացատրելու համար ներքին կացութիւնը: Յաջորդ թիւին յօդուածը խորագրուած է: - «Լ. Դարբազը՝ կաէ ոտքերով անկախութիւն» ու լրագրողը կը բացատրէ որ ան կը մտայ դեռանագիտական կրթացման մէջ: Ստեփանակերտի նկարագրութիւնը շատ չի տարբերի Իւստիլի գրածէն: Ի վերջոյ, նոյն ցաւերը կը տեսնեն:

ըննարկած է մշակութային համագործակցութեան ընդլայնման հարցեր: Նախագահը սեղեկութիւններ տուած է նաեւ Սահմանադրութեան հաստատման գործընթացին վերաբերեալ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԱՐԿԸ

Վերջերս Մոսկուա գումարուած ՀԱՊ-ի երկիրներու վեհաժողովին Հայաստան հանդէս եկած էր եւրոպական էֆիլի-ին նման ՀԱՊ-ի երկիրներու անտեսական շրջանակներէն ներս ալ հասարակաց նոր տարադրամ մը ստեղծելու առաջարկով: Այս առթիւ, վարչապետ Հ. Բազարտեան իր պաշտօնակիցներուն ուղղած նամակով բացատրած է այս ծրագրին նպատակն ու առաւելութիւնները եւ պահանջած է անոնցմէ զորավիզ կանգնիլ անոր իրականացման:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Նախագահ Լ. Տէր - Պետրոսեանի մօտ Ապրիլ 28-ին տեղի ունեցած է Որակուորման Յանձնաժողովի գործունէութեան եւ դիտական առիճաններու շնորհման առնչուող հարցերու նուիրուած խորհրդակցական ժողով մը, որուն մասնակցած են Գ.Պ.-ի նախագահը, վարչապետը, փոխ - նախագահը, Գ.Ա.-ի նախագահը, նախարարներ եւ ակադեմիկոսներ:

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

Ղրիմի Հանրապետութեան նախագահ Եուրի Մեչկով Ապրիլ 24-ի առթիւ ցաւակցական հեռագիր մը ըրկած է Լեւոն Տէր - Պետրոսեանին:

ԴԵՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Նախագահ Լ. Տէր - Պետրոսեանի Ապրիլ 27 թուակիր հրամանագրով հաստատուած է Հայաստանի դեսպանութիւններու կանոնադրութիւնը: Արտաքին նախարարութեան յանձնարարուած է 3 ամսուան ժամանակացոյցի մը մէջ մշակել արտասահմանի Հայաստանի դեսպանութիւններուն կանոնադրութիւնը, այս վերջիններուն աշակցութեամբ:

ԿԸ ՎԵՐԱԿՈՉՈՒԹԻՒՆ ԻՐ ԵՆՑ ՀԱՐԱՇԱՏ ԱՆՈՒՆՆԵՐՈՎ

ԼՂՀ-ի Գ.Պ.-ի մէջ տեղծուած է տեղանուններու փոփոխութեան յատուկ յանձնաժողով մը որ արդէն սկսած է իր աշխատանքները Ասկերանի շրջանի բնակավայրերուն իրենց հարազատ անունները վերադարձնելու ուղղութեամբ: Մարտակերտի շրջանի օտարահունչ անուններով 28 գիւղեր արդէն վերանուանուած են իրենց պատմական հայկերէն անուններով: այսօր Արցախի 250 բնակավայրերէն շուրջ 100-ը կը կոչուին Արդրեանի շրջանի կողմէ գրուած անուններով:

ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐԿԻՈՑ Զրօնաշունթեան նախարարը ցաւ յայտնած է որ երկիրին հարաւարեւելեան շրջանը պիտի զբնդի պրօսաշրջիկներէ որոնք եկամտաւ կարեւոր աղբիւր են: Նախարարը ըսած է թէ բախումներու եւ օտար զրօնաշրջիկներու առեւանդումի դէպքերու պատճառով արտասահմանեան կազմակերպութիւնները իրենց ցանկերէն ջնջած են Թուրքիոյ այդ շրջանը:

ԱՂԻՑԵՉԱՆԻ նախագահը Պրիւսէլ հասած է ՕԹԱՆ-ի Խաղաղութեան համաձայնագիրը ստորագրելու համար: Այդ քայլով, ան պիտի ջանայ Ռուսաստանի դէմ Արեւմուտքի նեցուկը ապահովել: Հ. Ալիեւ քաղաքական դէմքերու հետ հանդիպումներու ընթացքին, կը սպասուի որ Դարբազի համար նպաստաւոր լուծումի դիմումներ կատարէ, օգտագործելով քարիւղի իրենց պահեստները:

ՀԱՐԱՒԻ ԱՓՐԻԿԵԻ ընտրութիւններու վերջնական արդիւնքները յայտնի չէին տակաւին Մայիս 3-ին, բայց, Մանտեայի կուսակցութեան (Ափրիկեան Ազգային Բանկէ) յաղթանակը ոչ մէկ կասկած կը վերցնէր: 22 միլիոն քուէներուն միայն 43%-ը բացուած էին եւ Մանտեայ շուրջ 62% ձեռք կը ձգէր: Հրաժարեալ նախագահին (սը Քլէքը) կուսակցութիւնը միայն կրնայ կշիռը ունենալ մօտ 25%-ով, մնացեալները՝ դուրս եւ այլ շարժումներ 5-էն 7% հազիւ կրնան ստանալ: Ուրբաթ, Մայիս 6-ին է որ խորհրդարանը նիստ կը գումարէ եւ կ'ընտրէ Հանրապետութեան նախագահը որ անշուշտ Նելսոն Մանտեայն է:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԻԹԵՐԱՆ սրտնեղած է մասուլիս տարածած արտառոց լուրերէն ինչ կը վերաբերի իր զօրակցութեան թափի ցանկին: Ըստեցաւ նոյնիսկ թէ ինք էր զօրիչը այդ ցանկին: Միթերան բոլոր զորակցութիւնը հաւաքած էր էլիզէ եւ կարգի հրահրած: Յանդիմանութիւն, ոչ բուրբովին, բայց խորհրդակցանքներէն մէկը որ ներկայ չէր եղած ժողովին, պատմած է որ նախագահը ըսած կ'ըլլայ: - «Ինչ է այս պարտէլը: Նախագահը միայն թափի շուրջ ծնած պատմութիւնէն չէ որ նեղուած է, թիւրքմէնիստանի նախագահին անցեալ տարի նուիրած ձիուն (որ անհետացեր է) հարցն ալ ջղագրուած է զինք: Միթերան չեղած է որ զօրավիզ է ընկերվարական ցանկին:

ՄԱՍՈՒԼԻ ԱԶՏԱՆՈՒԹԵԱՆ միջազգային օրուան (Մայիս 3) առթիւ, «Առանց սահմանի թղթակցիցներ» Միութիւնը տարեկան տեղեկագիր մը հրատարակած է որ բաւական ողբերգական պատկեր մը կը պարզէ: 1993-ին, անուազն 63 լրագրողներ մեռած են, 140 ուրիշներ միշտ բանտ են: Գեո Կիրակի օր, Պոստիոյ մէջ, երկու ամերիկացի լրագրողներ մեռած են ականի մը կոխելով:

ՄԻՇԵԼ ՌՈՒՐԱՍ «ուրիշ քաղաքականութիւն» մը կը նախատեսէ գործադրութեան դէմ պայքարելու համար: Շաբաթը չորս օրուան աշխատանքը մէկ օրինակն է իր ծրագրին:

ՊՈԼՍՈՑ Ազգային կամուրջին նորոգութիւնը 160 միլիոն թրքական ոսկի (շուրջ 28 միլիոն ֆրանք) արժած է: Կամուրջը որ հաստատուած էր 1912-ին քաղաքին երկու ավերած միացնելու համար, մասամբ քանդուած էր 1992-ի հրդեհէն:

Lettre ouverte à Bernard Lewis et quelques autres

par YVES TERNON

NDLR. — En ces jours, où les déclarations négationnistes de Bernard Lewis et les procès intentés à ce propos contre lui font couler beaucoup d'encre, nous avons jugé opportun de publier, avec son autorisation, l'excellente préface qu'Yves Ternon a signée pour «La Province de la mort» de Leslie A. Davis (Ed. Complexe). Cet ouvrage doit trouver une très large diffusion et la reproduction de cette préface devrait œuvrer en ce sens.

Rien n'autorise un Etat à supprimer en masse une catégorie quelconque de ses citoyens. Si un Etat viole cet interdit, il tentera de se justifier en rejetant la responsabilité sur la victime qui l'a contraint à la tuer ou en niant contre toute évidence les faits qu'on lui reproche. J'ai pu me convaincre de la constance de ces réactions de rejet ou de négation en étudiant pendant vingt-cinq ans les mécanismes de liquidation massive par un Etat en différents moments et en différents lieux. J'ai commencé mes recherches il y a un quart de siècle par l'examen des comportements criminels de médecins allemands sous le national socialisme (1). Lorsqu'il me fallut constater que des hommes qui avaient fait serment de défendre et protéger la vie humaine avaient torturé leurs semblables lors d'expériences dites scientifiques ou avaient organisé la mise à mort des pensionnaires des asiles d'aliénés allemands sous le prétexte de les aider à mourir, je n'avais plus guère d'illusions à me faire sur l'avalissement de l'homme par un système despotique. Je doute que l'on parvienne à me convaincre de la culpabilité des victimes d'un génocide. Ceux qu'on assassine ne sont pas responsables de leur meurtre. On leur a volé leur vie et je ferai tout pour qu'on ne leur vole pas aussi leur mort. C'est de cette volonté de justice — et non d'une ascendance juive ou arménienne que je n'ai pas — que procède mon acharnement à préserver la vérité et, si elle est altérée, à la restituer. Je poursuis cette tâche avec l'obstination et la rigueur du chercheur, la précision du chirurgien, bien qu'aucune institution ne m'ait investi d'un quelconque pouvoir pour mener ces enquêtes. Pour y parvenir, je ne dispose que de sources documentaires. Celles-ci sont, dans le cas arménien, considérables : sources américaines, allemandes, britanniques, françaises, qui, toutes, corroborent les mêmes faits. La liquidation organisée des populations arméniennes d'Anatolie à la faveur d'une déportation générale est patente. Cela s'appelle un génocide. Ceux qui l'affirment disposent certes d'une énorme masse de preuves. Mais, alors qu'au procès de Nuremberg les accusés étaient les anciens dirigeants d'un Etat vaincu, l'accusation a en face d'elle un Etat qui met toute sa puissance au service de la négation de ce génocide. C'est donc à un lent et patient travail de contre-réfutation des déclarations de menteurs, qui savent qu'ils mentent mais qui en aucun cas, quelle que soit la force des arguments qu'on leur oppose, ne reconnaîtront leur mensonge, qu'est condamné celui qui veut prouver que les Arméniens de l'Empire ottoman ont, en 1915 et 1916, été victimes d'un génocide programmé et perpétré par le Comité Union et Progrès — *Ittihad ve Terakki* — qui contrôlait alors le gouvernement ottoman.

Pour perpétrer son crime, le gouvernement ottoman utilisa la couverture d'une déportation. Il publia un ordre officiel expliquant la nécessité de transférer loin du front une population soupçonnée d'intelligence avec l'ennemi. C'est à partir de ce camouflage que les versions divergent. Il n'y a aucune différence de nature entre le massacre d'un groupe humain là où il vit, au cours d'une déportation ou dans un centre d'extermination. Poutant, la négation turque s'attache aujourd'hui à

nier l'intention de destruction. Il n'en fut pas toujours ainsi. Au terme de la Première Guerre mondiale, le gouvernement turc voulait démontrer que les massacres d'Arméniens avaient été organisés sur ordre du Comité central du parti Union et Progrès, dont la plupart des membres étaient en fuite et furent jugés *in absentia* et exécutés par des bandes de tueurs formées par ce parti. La délégation turque à la Conférence de la Paix ne chercha pas à dissimuler les responsabilités du Comité central et le gouvernement fit instruire des procès qui se tinrent en 1919 à Constantinople et dans les provinces et désignèrent comme coupables les dirigeants de l'*Ittihad*. La documentation recueillie montrait que les principaux exécutants appartenaient à une Organisation spéciale dépendant du ministère de l'Intérieur et à laquelle les autorités locales étaient tenues d'obéir (2). Si le mot génocide avait alors existé, le doute n'aurait pas été permis. Puis les vents tournèrent. Les Arméniens ne disposèrent pas d'une représentation nationale et la Turquie kémaliste devint une pièce maîtresse de la géopolitique. Il était impératif qu'elle effaçât toute trace de ce forfait qui ternissait son image. Lorsque le mot génocide fut inventé et eut force de loi, la Turquie signa la Convention de 1948 sur la prévention et la répression du crime de génocide. Comme l'incrimination reposait sur la preuve de l'intention, la négation turque mit quelque au défi de produire un ordre d'extermination des Arméniens signé par le Comité Union et Progrès ou un ministre ottoman. La manœuvre était grossière : *une telle pièce n'a jamais existé dans aucun cas de génocide*. Le génocide est un crime perpétré dans le plus grand secret et on ne peut le prouver qu'en produisant des preuves indirectes : ordres qui n'avaient pu être transmis oralement et que les destinataires n'avaient pas détruits après en avoir pris connaissance, dispositions des coupables, récits de témoins. Les historiens turcs veillent à rejeter comme un faux toute pièce officielle produite comme preuve et leur gouvernement les assiste en ouvrant, soixante-dix ans après, des archives qu'il a eu tout le temps d'épurer soigneusement, ouverture qu'il célèbre comme une démonstration de sa bonne foi et de son intégrité. Restent les archives étrangères, surtout celles d'Allemagne, alliée de la Turquie, et des Etats-Unis, qui conservèrent une représentation diplomatique dans ce pays jusqu'en avril 1917, en tant que puissance neutre (3). Le contenu des archives de la Wilhelmstrasse avait été porté à la connaissance du public par le pasteur Lepsius en 1919 (4). De même, le rapport de Lepsius sur la situation du peuple arménien en Turquie, paru en Allemagne en 1916, et le Livre Bleu du vicomte Bryce établissaient la volonté d'anéantissement du Comité Union et Progrès en se fondant sur plusieurs documents, dont les extraits d'une dépêche adressée par le consul américain de Kharpout, Leslie Davis, à son ambassade de Constantinople, dépêche communiquée par l'*American Committee for Armenian and Syrian Relief* (5). C'est ainsi que le consul Davis fit son entrée dans l'histoire du génocide des Arméniens.

Protégés par leur immunité diplomatique, les consuls ou agents consulaires purent observer les méthodes utilisées dans les provinces pour supprimer les Arméniens. Ils avaient, de leur poste, en urgence, adressé des dépêches à leurs ambassades dont certaines avaient été interceptées par la censure turque. Puis, de retour chez eux, ils avaient rédigé des rapports à l'intention de leur administration. Ce sont ces documents que des chercheurs, soucieux de reconstituer dans ses moindres détails le mécanisme du génocide des Arméniens, exhumèrent des archives dès qu'ils furent autorisés à les consulter. L'assemblage de ces docu-

ՆԻԻԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԵՐԸ ԼՈՒՏՈՆԻ 1921-Ի ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

(Բ. Է. Վերջ)

Սեփրի դաշնագրին մէջ յօդուած մը կայ՝ 218-րդը, որով դաշնակիցները իրենց բացարձակ սեփականութիւնը կը համարին Թուրքիոյ մէջ գտնուած այն հողերը, ուր թաղուած են դաշնակից բանակներու սպաննուածներն ու մեռածները (այս պատերազմի ընթացքին) և այլ հողերը յայտարարուած են որպէս նուիրական: Արդ, կողմասի երկու միլիոն Հայութիւնը, ի Սիբուս աշխարհի ցրուած մէկ միլիոն Հայութիւնը նախկին Թուրքիոյ դաւառները կը նկատեն իրենց 1.500.000 ազգակիցներու գերեզմանը: Ինչպէս որ դաշնակիցները շուրջին իրենց մեռածները լքել, նոյնպէս ալ հայ ցեղը պիտի չլինայ լքել իր մեծ ու նուիրական գերեզմանը: Մենք կը հաւատանք որ դաշնակիցները կու տան մեզի մեր քանդուած ու աւեր հայրենիքը: Հայ ժողովուրդը միշտ կը սպասէ և ևս ինչ դարձեալ այս կողմէն յուսալից դառնայ, ան պիտի հետապնդէ ուրիշ ճամբաներ ուրիշ հնարներ՝ օգնութիւն գտնելու, բայց երբեք իր նուիրական հողերէն պիտի չհրաժարի: Ամէն պարագայի մէջ ևս կը յայտարարեմ որ ինչ ալ տրամադրութիւններէն տարբեր կարգադրութեան խօսք ըլլայ, ևս պիտի չմոռնամ որ ինծի հնարաւորութիւն տրուի յարաբերութեան մէջ մտնելու կառավարութեան հետ:

Լորտ Զրրզըն, որ Պ. Ահարոնեանի ալ խօսքերէն վերջ հարցուց թէ արդեօք Ա. զեքադրապոլի մէջ Թուրքերու կողմէ հայ կառավարութեան պարտադրուած սահմաններու մասին տեղեկութիւն ունի Պ. Ահարոնեան: Ան պատասխանեց. — Այո՛, մտաւոր կերպով սահմանը կ'անցնի մինչև Արփաշայ գետը, յետո՛ւ մինչև Արաքս կայարանը և Արաքս գետէն կ'անցնի մինչև Նախիջևան: Սուրճաբուծ յայտարարուած է փլեպիսիքէն ինթալայ, իսկ Նախիջևանի շրջանը կը մնայ Թուրքիոյ հողատարութեան տակ: Լորտ Գրրզըն դարձեալ նկատեց Պ. Ահարոնեան իր Էփսոսի մէջ լիզատակութիւն ըրաւ Ազեքադրապոլի դաշնագրին մասին, որ հայկական լեզու կառավարութեան կողմէ ստորագրուած է և այլ դաշնագրի իրականացումը մասին Հայաստանի պատուիրակութեան կարծիքը հարցուց: Այս և ուրիշ կէտերու վրայ Լորտ Գրրզըն կ'անդրադառնար խիստ բարեացակամօրէն յուս մեզ, պատասխան ստանալու համար: Պ. Ահարոնեան, պատասխանեց թէ մենք կը ժխտենք Ազեքադրապոլի դաշնագիրը և ամէնէն վճռական կերպով իբրև շարաշար լուսնութեան տակ ստորագրուած, և սա միայն պատուիրակութեան կարծիքը չէ, այլ նաեւ մեր օրի-

ments, comme celui des pièces d'un puzzle, fournit une expertise de la preuve. Si les pièces restituent une image globale, sans décalage ni rupture, le doute est levé. Qu'ils soient allemands ou américains, et alors qu'ils n'avaient, à l'évidence, pu se consulter avant de rédiger leurs rapports, tous les agents consulaires affirment que les fonctionnaires turcs — civils et militaires — ont obéi à des ordres venus de la capitale et que la déportation était à la fois le prétexte et l'un des moyens de l'extermination. Chacun n'a observé qu'un moment du crime, en un seul lieu. Il n'a vu que ce qui se passait dans sa ville. Certains furent plus curieux et parcoururent les provinces pour découvrir l'étendue du carnage. Ce fut le cas du consul Davis.

J'aurais aimé évoquer avec respect les victimes de cette tragédie, réduire la distance qui nous en sépare et parler des morts de cette province comme s'ils étaient tombés hier, devant nous, victimes de l'intolérance d'Etat. Mais il me faut, expert commis dans un procès insolite pour faux et usage de faux, m'expliquer sur le document que je présente, me dispenser des formules d'usage sur le deuil et la mémoire blessée, autopsier le texte faute de pouvoir examiner des corps depuis longtemps disparus et affirmer mon intime conviction. Ceci contre un ministère public qui d'accusé se transforme en procureur, et devant un tribunal qui exige l'administration de la preuve afin de lever le doute que l'assassin a laissé dans son esprit.

Dans l'édition américaine où elle le produit pour la première fois, Susan Blair décrit le parcours de son enquête (6). A son retour aux Etats-Unis à la fin de 1917, le consul Leslie Ammerton Davis est prié par le directeur du service consulaire au Département d'Etat, Wilbur J. Carr, de rédiger un rapport sur son activité à Kharpout où il fut en poste de mai 1914 à avril 1917. Ce rapport est remis en deux exemplaires classés confidentiels le 9 février 1918, l'un à Wilbur Carr, l'autre au Bureau consulaire. Chacun de ces exemplaires est certifié exact et commenté par le chef du service correspondant. Les annotations sont élogieuses pour le consul Davis qui a «effectué un excellent travail dans des conditions difficiles». Ce rapport,

«lu avec un vif intérêt, est considéré comme extrêmement précieux». Mais il n'est pas destiné à être publié et n'est même pas utilisé par les représentants américains à la Conférence de la Paix. En 1949, le Département d'Etat remet aux Archives nationales ses archives de 1910 à 1929. Les éléments non classés sont accessibles au public, mais ceux qui sont classés ne peuvent être consultés qu'avec une autorisation du Département d'Etat. Le rapport Davis n'est «déclassé» qu'en 1961. L'exemplaire n° 2 est microfilmé en 1969, tandis que l'exemplaire n° 1, celui de Carr, reste dans le dossier Davis au Service du personnel. Il n'y a aucun doute : le rapport Davis, ainsi que les dépêches publiées en annexe, sont authentiques; il est publié pour la première fois en 1989.

(A suivre)

NOTES

- (1) Histoire de la médecine SS; Le massacre des aliénés; Les médecins allemands et le national-socialisme (en collaboration avec Socrate Helman), Casterman, 1969, 1971 et 1973.
- (2) La documentation sur ce procès est disponible sous forme de microfilms au Zorian Institut, Cambridge, Massachusetts.
- (3) Henry Morgenthau, Mémoires, suivis de documents inédits du Département d'Etat, Paris, Flammarion, 1983.
- (4) Archives du génocide des Arméniens, recueillies et présentées par Johannes Lepsius, Paris, Fayard, 1986.
- (5) Johannes Lepsius, Rapport secret sur les massacres d'Arménie (1915 - 1916), Paris, Payot, 1918 (réédition 1987). Livre Bleu du gouvernement britannique concernant le traitement des Arméniens dans l'Empire ottoman (1915 - 1916), Paris, Payot, 1987.
- (6) Leslie A. Davis (Edited by Susan Blair), The Slaughterhouse Province: An American Diplomat's Report on the Armenian Genocide, 1915 - 1917, New Rochelle NY, Aristide Caratzas, 1989.

Lettre ouverte à Bernard Lewis et quelques autres

par YVES TERNON

Pourquoi privilégier ce rapport et non, par exemple, publier le rapport Rössler —consul allemand d'Alep— ou le rapport Jackson —consul américain dans cette même ville—, eux aussi accablants? Parce que l'expérience vécue par le consul Davis est unique. Il est le seul diplomate étranger en poste à Kharpout pendant la guerre. Il n'y a pas d'autre consul dans un rayon de plusieurs centaines de kilomètres. Kharpout est au cœur de l'Anatolie, un lieu inaccessible, éloigné de tout port et de toute voie ferrée. Il faut treize jours de voyage en charette au consul pour atteindre Kharpout à partir de la mer Noire et dix-huit jours pour gagner une gare lorsqu'il quitte son poste. C'est dans le vilayet de Kharpout, sauvage, peu praticable, entaillé de profondes vallées, semé de vastes lacs, où personne ne va jamais, que l'Ittihad a organisé l'élimination d'une partie des déportés. Cette province, la «province abattoir» — *The Slaughterhouse Province*, comme la nomme Davis—, est une pièce centrale du dispositif criminel, un parc naturel propice à une mise à mort à l'échelle de dizaines de milliers de personnes.

Le consul est envoyé à Kharpout par son gouvernement pour préserver les intérêts des missions américaines. Il n'habite pas la vieille ville de Kharpout, mais Mamouret-ul-Aziz, à quelques kilomètres de là, dans la plaine où se trouvent les bâtiments administratifs et le commerce. Les Arméniens forment le tiers des habitants de ces deux villes et la plupart des élèves et professeurs de l'Euphrates College, principale mission américaine, sont arméniens. Leslie Davis est un honnête homme. Il est sensible à la souffrance des autres, bien qu'il n'est pas de sympathie particulière pour les Arméniens. C'est un observateur précis qui rapporte ce qu'il voit, ce qu'il entend et ce qu'il fait. C'est aussi un diplomate avisé qui entretient de bonnes relations avec les autorités provinciales civiles et militaires. Il représente les Etats-Unis et la bannière étoilée le protège. Il transmet par dépêches à son ambassadeur, Henry Morgenthau —qui, lui, connaît la volonté exterminatrice des Jeunes-Turcs—, les événements dont il est le témoin de mai à juillet 1915 (7). Les ambassades en place à Constantinople reçoivent des rapports réguliers qui les informent du déroulement des différentes phases du génocide. Comme elles, *Davis constate l'assassinat des soldats arméniens de l'armée turque, l'arrestation, la torture et la disparition des notables, la mise à mort par petits groupes des hommes arméniens fusillés dans des vallées voisines de Kharpout, la déportation dans la première quinzaine de juillet du reste de la population arménienne.* La rumeur lui apprend les viols et enlèvements de femmes et de jeunes filles arméniennes, les tueries sur les routes de la déportation. La route principale de la déportation par où s'écoule le flot des déportés passe plus à l'ouest, à Malatia, où confluent les convois venus des trois vilayets du Nord : Sivas, Trébizonde, Erzeroum. Une partie des déportés est détournée vers Kharpout, où ils disparaissent. Le consul Davis ne se fait aucune illusion sur le caractère systématique de ce qu'il appelle «ces terribles crimes contre l'humanité». Parlant du gouverneur de la province (*vali*), il écrit en effet : «He was one of the principal agents of the Turkish Government in committing its awful crimes against humanity». *Le vali et le commandant des troupes stationnées à Kharpout le lui confirment au cours de soirées consacrées au bridge dans le salon du consulat : ils exécutent les ordres du gouvernement.* Que peut faire un homme de bonne volonté lorsqu'il est témoin de la perpétration d'un meurtre de masse par un Etat en guerre? Sauver ce qui peut être sauvé. Le consul améri-

tain intercède auprès des autorités pour protéger le personnel arménien de son consulat et procurer des passeports et des ressources aux Arméniens de nationalité américaine ou qui ont des familles aux Etats-Unis. Pendant deux ans, il consacre la totalité de son activité à venir en aide aux Arméniens au-delà des limites que lui assigne sa fonction puisqu'il cache des fuyards dans les vastes locaux de son consulat.

Mais il y a plus, et c'est là que Leslie Davis devient un témoin capital du meurtre. A la fin de l'été, il sort de Mamouret-ul-Aziz et se rend dans les villages environnants pour vérifier les ruines de massacres. Partout, il constate le même spectacle: des dizaines de villages en ruine et vides. Puis il entreprend à la fin de septembre 1915 une «randonnée» vers le sud, jusqu'au lac Goekulp, où campaient jadis ses prédécesseurs pendant les chauds mois d'été. Un Turc qui lui avait appris l'existence d'un charnier se propose de l'accompagner. Il s'y rend une seconde fois avec un médecin américain, le docteur Atkinson, puis une troisième fois avec son drogman arménien. A chaque fois, il observe un spectacle d'épouvante. Il traverse des chemins encombrés de cadavres exposés, rarement brûlés, jamais enterrés, et, sur les rives du lac, découvre plus de dix mille corps des deux sexes et de tous âges, déjà à l'état de squelettes, ou en putréfaction, quelques-uns plus récents, nus et mutilés. Ce sont les Arméniens de Kharpout ou ceux qu'il a vu passer à Kharpout avec les convois, et dont on vend les vêtements tachés de sang sur les marchés de Kharpout. Le consul Davis détient la preuve que des convois entiers ont été conduits là pour être détruits jusqu'au dernier. *A la lecture du rapport Davis, toute personne de bonne foi est convaincue que la mise à mort était le but assigné à la déportation.*

Si l'authenticité du document est certaine, dans quelle mesure peut-on être sûr que le consul n'a pas déformé la vérité? Parce que la pièce s'emboîte sans défaut dans le reste du puzzle et que tous les recoupements confirment la véracité du témoignage. Les récits des survivants arméniens confirment les descriptions de Davis. L'entreprise de négation turque a tellement perverti le discours sur le génocide des Arméniens que l'on hésite à produire les souvenirs des survivants de crainte d'être taxé de partialité. Il s'agit pourtant là de sources fondamentales dont l'exploitation a à peine commencé. En se retenant de les étudier on se prive de connaissances précieuses et l'on offense ces témoins. Dans un autre registre, les dépositions des témoins américains, en particulier celles du président de l'Euphrates College, Ernest W. Briggs, recoupent celles de Davis (8). Enfin, les dépositions faites en 1918 par les deux plus hauts responsables de la province, le vali Sabit bey et le colonel Vehib Pacha, viennent confirmer que le consul dit la vérité. Ces documents doivent cependant être examinés avec la plus grande prudence. Lorsqu'en novembre 1918 une commission d'enquête est constituée à Constantinople — la Commission Mazhar—, elle collecte tous les documents disponibles. Certains hauts fonctionnaires ont conservé des pièces compromettantes pour leurs supérieurs. Ainsi, Sabit bey remet à la commission un télégramme chiffré qu'il a reçu du chef de l'Organisation spéciale, Behaeddine Chakir, pour le transmettre au responsable de cette organisation à Resné, Nazim bey, dans lequel Chakir demande des informations sur les massacres et les exterminations. En fait, il s'agit là d'une «trop belle preuve» et le document serait daté du 21 avril 1915. Or, à ce moment,

ԵՒՐՈՊԱՆ ԱՍՊԵՂԱԿԱՆ ՀՈՂ ԶԷ ԱՅԼԵՒՍ

Եւրոպայի երկիրներուն մեծ մասը քաղաքական ապաստանի զբեթէ նոյն օրէնսդրութիւնը ունի. սակայն, անոր կիրարկումը նոյն ձեւով չի կատարուիր: Այս պարագային հետեւանք է հաւանաբար այն երեւոյթը որ մինչ այս կարգի դիմումները կը նուազին Ֆրանսայի, Պիլիթիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ, Հոլանտայի մէջ կ'աւելնան:

Ֆրանսան բացայայտօրէն մեծ փափաքող մը չէ ապաստանաւորներ ունենալու եւ առ այդ, ամենայն բնութեամբ կը գործադրէ ժընեւի համաձայնութիւնը: Չէ՞ որ արդէն Ներքին Գործոց նախարարը որպէս նպատակ արտայայտած էր զազիթականութիւնը դերոյի իջեցնող գործընթացը: Այսպէս, մինչ նախապէս ապաստանի իրաւունք խնդրող բաւական էր որ բժշկական տեղեկագիր մը ներկայացնէր փաստելու համար թէ չարչարանք կրած է, այսօր իրմէ կը պահանջուի նաեւ դատարանի որոշում: Ու դիմողներուն մեծ մասը չունի ատիկա: Ֆրանսա կը պահանջէ նաեւ որ դիմումին տէրը փաստէ թէ անձնագէտ հալածանքի դո՛ս է: Այս կանոնը ի գործ է նոյնիսկ պատերազմէն խոյս տուած պոստիւցիլ ընտանիքի մը համար:

Այս կեցուածքն ալ դեր ունի անպայման այն երեւոյթին մէջ որ Ֆրանսան եւրոպական այլ երկիրներու համեմատած, նուազ դիմումներ կը ստանայ: 1991-ին 50 հազար թղթածրարներ քննուած էին, 1992-ին 29 հազար, իսկ 1993-ին առաւելագոյն 25 հազար կը նկատուի այդ թիւը: Հոլանտա 1993-ին 10 հազար դիմում ստացած է:

Կայ նաեւ ընդունուած դիմումներու համեմատութեան հարցը: Ֆրանսայի մէջ երկու տարի առաջ 30% էր տոկոսը, իսկ Հոլանտայի մէջ դիմում կատարողները 30 - 60% համեմատութեամբ իրաւունք կը ստանան վերջնականագէտ կամ առժամայէն մնալու երկրին մէջ: Գերմանիա եւս փոփոխութեան ենթարկած է այս մասին օրէնքը ու կը պահանջէ որ դիմողները անձնագէտ հալածուած ըլլալու փաստ ներկայացնեն: Անկէ առաջ Գերմանիա այն երկիրն էր որ եւրոպական միւս երկիրներուն գումարին չափ ապաստանեալ կ'ընդունէր: Պէտք է ըսել

որ օրէնքի փոփոխութիւնը կամ կեցուածքի խտացումը բան չի փոխեր իսկական ապաստանաւորին համար, ունենալով հանդերձ տարահամողիչ ազդեցութիւն: Այս ազդեցութիւնը նկատելի է յատկապէս ստեղծական զրոյսատուներու մաս: Արդարեւ նաեւ զիմումներու պարագային, ապահով երկիրներ նկատուելիքներու ցանկ մը պատրաստելու գործընթացը ծագած էր, եւրոպական սահմաններու միջով մտնելու փորձերէն: Այսպէս մինչեւ այսօր Եւրոպական Միութեան երկիրները չեն կրցած համաձայնութեան մը յանդիմար ցանկին մասին:

Պիլիթիա կատարուած դիմումներու համեմատութիւնը յանկարծ բարձրացած է 1993 Յունիս - Օգոստոսին, երբ Գերմանիա վերաքննելով իր օրէնսդրութիւնը խտացուցած է պայմանները: Պիլիթիայի կ'արտօնէ որ որպէս ապաստանաւորներ կայացողները մինչեւ որ իրենց մասին վերջնական որոշում չարուի պահուին մեկուրանի մը մէջ: Իսկ առաջին որոշումը ժխտական ըլլալու պարագային, ենթական իրաւունք ունի դիմում ներկայացնելու Ապաստանաւորներու մը տակաւ յանձնախումբին: Թէեւ այդ պատասխանին սպասելու շրջանն ալ կրնայ անցնել մեկուսարանին մէջ: Պիլիթիայի նախարարը վերջերս յայտնած է թէ պիտի խտացուին ապաստանաւորները քննութիւնները ու անոնք որ անհիմն պատճառաբանութիւններով երկիր մուտք գործած են, պիտի արտաքուսին: Դիմողները մեկուսացնելու իրաւունքը կուտան նաեւ հոլանտական օրէնքները:

Երկրէ երկիր կիրարկուած տարբեր մարզեր կը ցուցաբերէ նաեւ մերթիւնդութեամբ արտաքուստը: Նորվեգիոյ եւ Շուէտի մէջ ապաստանաւոր քաղաքականութեան հիմնաքարն է այդ կէտը: Մերժուանքը չորեկառօքով կամ հանրակառքով կ'արտաքուստին, եթէ նոյնիսկ ատիկա գործնական մեծ խաչընդոտներ կը յարուցանէ: Կը պատահի որ որոշ երկիրներ մերժեն արտաքուստները ընդունել, կամ չորեկառօքն ու հանրակառքերը պարտազերազանեան, ճամբորդները փոխառաջ դիմած ըլլալով:

Ամէնէն թոյլատու երկիրը Հոլանտան է:

les déportations n'avaient pas encore commencé (9). Sabit bey demandait qu'en échange de la remise de ce document on lui accorde l'indulgence. On peut donc se demander s'il n'a pas fabriqué cette pièce. Cependant, d'autres télégrammes —il faut rappeler que les télégrammes officiels étaient reçus chiffrés et étaient ensuite décodés, que la production de ces pièces se résume à celle du texte chiffré ou du texte décodé et que, s'ils sont apostillés par le destinataire, ils n'ont pas la valeur des pièces originales— font allusion à l'encombrement des routes et des fleuves par les cadavres ou à la répartition du butin (10). La principale charge retenue contre les accusés au procès de Kharpout fut apportée par Vehib Pacha qui remit à la Commission Mazhar, le 5 décembre 1918, une déposition rédigée sur douze feuillets dans laquelle il fournit des détails sur l'extermination des Arméniens dans les sept provinces orientales et accuse Behaeddine Chakir et l'Organisation spéciale d'avoir organisé ce crime: «Toutes les tragédies humaines, toutes les incitations au meurtre et actes de dépravation [...] furent manigancées par Chakir qui recruta et dirigea les bandes de meurtriers. Elles étaient formées de gibier de potence et comprenaient des gendarmes aux mains sanglantes et aux yeux injectés de sang (11). Ailleurs, il affirme: «Le massacre et la destruction des Arméniens [...] furent le résultat d'une décision du Comité central de l'Ittihad» (12).

En Turquie, ceux qui ont pour fonction de veiller à la désinformation récuseront le témoignage du consul Davis. S'ils ne se concertent pas pour rédiger une réponse unique, ils traiteront différemment ce document. Il leur sera difficile de prétendre que le consul Davis n'a pas existé, mais ils pourront dire qu'il a

été acheté —il avait dans son coffre les bijoux d'Arméniens déportés. D'autres, plus subtils, diront que le consul n'a rien constaté qu'on ne connaisse, que la déportation s'est faite au grand jour et que les squelettes et les corps putréfiés n'ont pas d'identité: il pouvait aussi bien s'agir de villageois turcs assassinés par des Kurdes ou même par des bandes arméniennes.

(A suivre)

NOTES

(7) Plusieurs dépêches de Leslie Davis parvenues à l'ambassade américaine sont reproduites ci-après.

(8) Viscount J. Bryce, *The Treatment of the Armenians in the Ottoman Empire*, London, H.M.S.O., 1916. (Documents 69, 70 et 71, pp. 278-283; seul le document 70 figure dans la traduction française [op. cit.] éditée pour la première fois en 1917 et amputée de plusieurs pièces).

(9) Cf. Tribunal permanent des peuples, *Le crime de silence*, Paris, Flammarion, 1984, p. 82; Yves Ternon, *Enquête sur la négation d'un génocide*, Marseille, Ed. Parenthèses, 1989, p. 118. Ce télégramme est cité dans l'acte d'accusation du procès des Unionistes.

(10) Cf. Y. Ternon, op. cit., document C, p. 119 et document I, p. 121.

(11) Ibid., p. 151. Cette référence, ainsi que la suivante, sont extraites de Vahakn Dadrian, *The Naim-Andonian Documents on the World War I Destruction of Ottoman Armenians: the Anatomy of a Genocide*, International Journal of Middle East Studies (Cambridge), 18 (3), août 1986, pp. 311-360.

(12) Ibid., p. 211.

LE CENTRE DE VACANCES DE LA CROIX ROUGE ARMENIENNE

Situé sur les plages de Normandie, ouvre ses portes durant la saison estivale, à partir du 6 Juillet, pour y accueillir nos compatriotes de tous âges.

Les enfants sont admis seulement accompagnés de leurs parents.

Pour retenir les chambres ou pour tous renseignements :

Téléphoner à Navassartian 39 85 36 53

A dater du 4 Juillet au Centre de Vacances (16) 31 21 77 63.

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Կապոյտ խաչի Պուրջար Օտտոյի Լէօյա Սասունի մասնաճիւղը կազմակերպած է Համբարձումի առթիւ վիճակախաղ մը, Մայիս 12-ին, Կէսօրէ վերջ ժամը՝ 15-ին Պուրջար Օտտոյի Ս. Յակոբ Եկեղեցին բակին մէջ:

7, rue Arthur Michaud, Marseille 15e Կը հրաւիրենք բոլորը:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՐԻԶ

«ԴԻՄԱԿ»

Թ Ա Տ Ե Ր Ա Ն Ո Ւ Մ Բ Ը

Կը ներկայացնէ

ՅԱԿՈՒՅ ԳՆՐՈՆԵՆԵՆԻ

«ՄԵՇԱՊԱՏԻ»

ՄՈՒՐԱՅԿԱՆՆԵՐԸ

Բեմադրի՜ր՝ Վազգէն Մուսաֆեան

Ուրբաթ 6, Շաբաթ 7 Մայիս

Ժամը 20-30-ին

Կիրակի Մայիս 8, ժամը 16-ին

Musée Guimet

6, Place d'Iéna, 75016 Paris, M^o Iéna

Հեռաձայն՝ 48 - 24 - 63 - 89:

l'Association «NAREG» d'Enghien

vous invite à une après-midi d'exception

le Dimanche 8 Mai à 14 h 30

Salle de l'U.G.A.B.

118, Rue de Courcelles, Paris 17^e

1ere partie : AUDITION MUSICALE

2eme partie : SPECTACLE, CHANTS, DANSES

Réservez vos places au : 48 - 41 - 49 - 37 / 34 - 17 - 29 - 26

ԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՇ

Կապոյտ խաչի Տէսինի «Արշակ Զամառեան» մասնաճիւղը կը հրաւիրէ չըջանի բոլոր տիկիներն ու օրիորդները, իր անսովորական ճաշին, Շաբաթ, Մայիս 7-ի երեկոյեան ժամը 8-30-ին Տէսինի քաղաքային տարանի սրահը:

Ճոխ յայտագիր, երաժշտութիւն, անակրկիտներ, պար եւ նուէրներ, նաեւ համեմատական ճաշեր: Ճաշագին՝ 120 ֆր.:

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire : N° 55935

ՊՈԼՍՈՅ ՄՈՒՐԻ ԽԱՉ ԳՊՐԵՎԱՆՔԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Կը հրաւիրէ հանդիպումի մը, Գիւլագիլը ՄԿՐՏԻՉ ՄՐԿՈՍԵԱՆԻ ՀԵՏ

Ձրուցալար՝ ԿՐԱՊԵՏ ՏԱՔԷՍԵԱՆ Ուրբաթ, Մայիս 6, ժամը 20-30-ին Հ. Բ. Ը. Միութեան

Ալեք Մամուկեան սրահը 118, rue Courcelles, Paris 17^e

Մ ու լ ա ի ղ ա զ ա տ է

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE — Section Décines

ASCENSION

SELON LA TRADITION ARMENIENNE Vidjag — Musique — Chants — Buffet — Buvette

La veille, les élèves de l'Ecole arménienne auront cueilli des fleurs de 7 jardins différents, et de l'eau de 7 sources différentes.

Jeudi 12 Mai à 15 heures

à la Maison de la Culture arménienne 15, rue du 24 Avril 1915, 69150 Décines

ՀԱՅ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱԽԻՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ԵՒ ԿՈՉ ԹԵԿՆԱՄՈՒԹԵԱՆ

Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութեան Ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Հինգշաբթի, 1994, Մայիս 26-ին, ժամը 20-30-ին Ընկերակցութեան կեդրոնը՝

77 ռիւ Լաֆայէթ, 75009, Փարիզ Բարեփոխեալ կանոնադրին թիւ 5 յօդուածին համաձայն վարչութեան կէսը (8 անգամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցութիւնը կոչ կ'ընէ անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցել վարչութեան:

Թեկնածութեան պայման է Ընկերակցութեան անդամ ըլլալ: Թեկնածուները պարտին Ընկերակցութեան գրասենեակը դիմել գրաւոր, ամէնէն ուշ մինչև Մայիս 10:

Իմաստագիրը պէտք է ձեռագիր ըլլայ եւ ստորագրուած թեկնածուին կողմէ, որ շատ յստակօրէն պէտք է գրէ անունը, մականունը եւ հասցէն:

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

REGION PROVENCE — ALPES — COTE D'AZUR-CORSE

Les inscriptions pour la Colonie de Vacances à Bellefontaine (Jura) sont ouvertes.

- 1ère période ► du 7.07 au 31.07
- 2ème période ► du 1.08. au 25.08

Clôture des inscriptions : Le 25.05

Pour les enfants nés entre le 30.06.87► 30.06.80 (7 — 14 ans).

Pour le camp itinérant concernant les adolescents nés entre le 30.06.80► 30.06.78 (14 — 16 ans).

Renseignements et inscriptions :

- 91. 77. 61. 66 / 91. 87. 13. 48
- 91. 90. 21. 60 / 91. 50. 68. 71

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՐԻԶ

ԳՐԱԿԱՆ - ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՐԵԿՈՅԹ նուիրուած՝ քանաստեղծ

ՍԼԱԿԻԿ ԶԻՆՈՅԵԱՆԻ

Դասախօս՝ ԱԼԵՔՍԱՆՏՐ ԹՈՓՉԵԱՆ Կ'արտասանէ՝ ԱՆԱՀԻՏ ԹՈՓՉԵԱՆ

Չորեքշաբթի, Մայիս 11, ժամը 20-30-ին

Հայ Մշակոյթի Տան մէջ Տիգրան եւ Զարուհի Տէմիրեան սրահ

17, rue Bleue, Paris 9e Մուտքը ազատ է:

L'ASSOCIATION ARMÉNIENNE D'AIDE SOCIALE

reconnue d'utilité publique

recherche

DIRECTEUR ou DIRECTRICE pour diriger

l'Etablissement de Montmorency

Ce poste implique la gestion d'ensemble de la maison de retraite, du personnel et l'organisation. Connaissance indispensable du français et de l'arménien.

Logement assuré.

Prière de prendre rendez-vous ou adresser C.V. au Siège de l'Association :

77, rue La Fayette, 75009 PARIS

Tél. : 48. 78. 02. 99

Secrétariat ouvert tous les jours de 14h à 18h sauf samedi et dimanche.

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE

EXPOSITION PHOTOS

«Les combattants du Karabagh»

par Max SIVASLIAN («ARCHAG») du 29 Avril au 8 Mai

Poussé par sa quête photographique, «Archag» braque sans cesse son objectif sur les terrifiantes réalités de la guerre... — Entrée libre —

EMISSION M.C.A. SUR AYP FM LES MERCREDIS DE 10H A 12H

9, rue de Madrid, 94140 ALFORTVILLE Tél. : 43 76 55 89 Fax : 43 78 66 64

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կիրակի, Յուլիս 3-ին Դաշտահանգէս

ԹԱՆԱՍՈՐ

Շաբթի - Վերոֆլէ

Մանրամասնութիւն՝ յետադային:

FONDS ARMENIEN DE FRANCE

LISTE DES DON DU 1er DECEMBRE 1993 AU 31 MARS 1994

— 150 Francs. - M. Léon Sétiani, M. Yeghia Solakian, M. Abraham Stambouljan, M. Claude Tchalekian, M. Jacques Osmanian, M. & Mme Vartan Vartanian, M. Edik Yousefi-Balaian.

— 200 Francs. - M. Garouche Agopian, M. Jacques Aharonian, M. Sahak Aidinian, M. Georges Amendjian, M. Anariaoglu, M. Harourtioun Andreassian, M. Thierry Apkarian, Mlle Nelly Arabyan, M. Hagop Artan, M. Krikor Assadourian, Mlle Annie-Laure Girardin, M. Grégoire Avadikian, M. Sahag Avedian, M. Alain Azizian, M. Daniel Baghloyan, Mlle Adèle Balabanian, Mme Anouche Bedrossian, M. Bedros Birgin, Mlle Isabelle Capron, M. Roger Carabilikian, M. Audibert Cordoliani, Mme Philomène Daglian, M. Alain Damlamian et ses enfants, Mme Evelyn Daniel, M. Charles Diratzonian, Jeanine Dono, M. Pierre Ejdahanian, M. Stéphane Eolmezian, M. Joseph Farnardjian, M. Jean Garabedian, M. Jean Garabedian, Mlle Gabrielle Garabedian.

(A suivre)

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Տ Օ Ն

Ուրախութեան եւ վիճակախաղի

Կազմակերպուած՝ Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ

Կիրակի, ՄԱՅԻՍ 15

Սահակ - Մեսրոպ Մշակոյթի Կեդրոնի «Արծրունի Զրբաշէան» սրահին մէջ 339, Ave. du Prado, Marseille 8^e

Յայտագիր .-

Ժամը՝ 10-ին պատարագ:

Ժամը՝ 13-ին ուրախ ճաշ:

Ժամը՝ 15-ին վիճակախաղ:

Մասնակցութիւն՝ 120 ֆր.:

Տեղերը ապահովելու համար՝ Հեռաձայն .-

91 77 84 70 կամ՝ 42 03 05 63

ՆԱԻԱՊՏՈՅՏ

Կապոյտ խաչի Անիէն - Պուա Գումը «Ալեուներ» մասնաճիւղը, Հոգեզարուստ Երկուշաբթի Մայիս 23-ին կը կազմակերպէ մէկ օրուան նաւապտոյտ մը Սէն Գեորգի վրայ, ժամը 9-էն մինչև ժամը 18:

Շատ հաճելի հայկական մթնոլորտ, ի միջի առեալ նախաճաշ եւ կէս օրուան ճաշ:

Մասնակցութեան գին՝ 300 ֆր.:

Մասնակցութեան համար հեռաձայնի՝ Տիկին Հիմինեանին՝

40 - 11 - 19 - 33

Տիկին Մուրատեանին՝

39 - 81 - 33 - 62

BULGARIE:

Rencontre de notre communauté arménienne

La Croix Bleue des Arméniens de France organise un circuit en Bulgarie du 8 au 15 Septembre 1994.

Prix : 3.950 FF. par personne (chambre à partager).

Renseignements et inscriptions : 17, rue Bleue 75009 Paris

Tél. : 48 - 24 - 46 - 57 (le matin) / 39 - 83 - 71 - 19 (de 20h à 21h30).

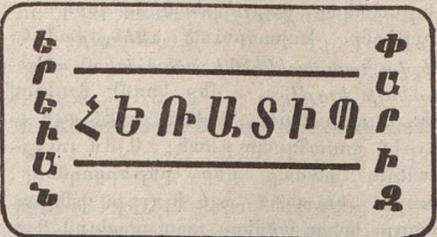
Date limite d'inscription : 20 / 05 / 94.

Possibilité d'extension d'une semaine en bord de mer en 1/2 pension : Prix : 950 FF.

Ք Ա Ն Ի Մ Ը Տ Ո Ղ Ո Վ

ՊԱՆԸ ԵՒ ԻՍՐԱԵԼԻՆ փոքր միջազգայնական հարաբերությունները, Մայիս 4-ին, Ֆրանսիայի մեջ, պատմական համաձայնագրով, որ ինքնավարություն կը շնորհվի Պաղեստինցիներուն Գազայի գոտիին և Երևանի մեջ: Վերջին վայրկեանին վայր ծագած էր որ ամեն ինչ ճանաչել, երբ պատգամներն արարողութեան ատեն, Աստուծոյ մեքիմը էր ստորագրել փաստաթուղթը ուր երկրորդի սահմանները ցոյց բերուի իրար: Կարճ ժամանակ մը անց, ինքնավարաց հարցերը կը հարուստ լինէին և Արաբիա ու Ռուսիան կը ստորագրէին: Եթէ այս համաձայնագրի մասին կը խօսուի իրարմեջ, կը խոսուի իրարմեջ: Անոնցմէ մէկն է Երևանի ինքնավար գոտիին սարածութիւնը: Հարկ է չանտեսել նաեւ թէ այս մեծ դիմումը զոր Իսրայէլ ըբաւ, ի վերջոյ, գրաւեալ հողերուն միայն մէկ տասներորդը կը ներկայացնէ: Նոյն օրը 1000 պաղեստինցի բանասերկեանքն արտար սրահներուցան և ուրախութեան կը տիրէր Պաղեստինը երկու միլիոն Պաղեստինցի զօտիին գրաւեալ հողերուն մէջ (150 հազար Երուսաղէմ): Գազայի գոտիին բնակչութիւնը 850 հազար կը գնահատուի, որ կէս միլիոնը 1948-ին տեղահանուած քաղաքացիներու գաղթականներն են (երբ Իսրայէլի պետութիւնը ստեղծուեցաւ): 800 իսրայէլացի քաղաք տեղափոխուած է: Երկրորդի բնակչութիւնը 15-էն 18 հազար է, ամբողջութեամբ պաղեստինցի: Ըստ համաձայնագրին 400 դէտեր և միջազգային փորձագէտներ պիտի ըլլան ինքնավար հողամասերուն վրայ, վեց ամսուան ժամանակաըջանքի մը համար:

«ՆՐՄԷՆՓՐԷՍ»

(Մայիս 3 / 4)

ՄԻՇՏ ՅԱՐԱՊԱՊՈՒՄՆԵՐ

Մայիս 3-ին երեկոյեան արդրեջանական ուժերը սաստիկ յարձակման անցած են Հայաստանի հիւսիս - արևելեան սահմանին վրայ: Հրետանի կրակ բացուած է Նոյեմբերեանի, Իջևանի, Տաուշի, Կրամատեղի սահմանամերձ շրջաններուն վրայ: Ժամը 21-ին Ղազարի կարեւոր դորաթի մը յարձակում է Նոյեմբերեանի Բերդաւան գիւղին ուղղուեցաւ, սակայն 40 վայրկեան ևս չէր ծախուած է յարձակումը: Կրիւները շարունակուած են մինչև կէս գիշեր, երկու կողմին ալ կորուստներ պատճառելով: Նախորդ գիշերն ալ ուժերն ճիշտակողում են Իջևանի վարչակ, Կրամատեղի Տաուշի Այրեւար, Պառաւաքար, Կրամատեղի վահան գիւղերը: Հայկական ուժերը լուսաբացին լռեցուցած են թրջնամին: Իսկ Մայիս 3-ին արդրեջանական միւս ուղիներ յարձակման անցած են Մարտակերտի հիւսիս - արևելեան Չալու գիւղին ուղղուեցաւ, բայց ծանր վնաս կրելով նահանջուած են:

ԹՈՒՐԿԻՈՅ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԵՋ

Թուրք մամուլը լայն տեղ կուտայ Թուրքիոյ Ազգ. ժողովի նախագահ Հ. Ճինտուրի Գարիզ այցելութեան: Յատկապէս կը շեշտուի այն բախումը զոր ան ունեցած է Սեկուլէն Ռուսոյի հետ որ Թուրքիոյ քիւրտ երեսփոխաններուն ղուովի կանգնած էր որպէս նախագահ Միլիթրանի ներկայացուցիչը: Փարիզի հանդիպումն ևս երբ նոյն երեսփոխանուէին հետաքրքրութիւն ցոյց տուած է բանասերկեալ քիւրտ երեսփոխաններուն հանդէպ, ձինտուրը հարցուցած է իրեն թէ երբ ինքը, նախագահ Տէմիրէլ ևս իրենց կարգին բանասերկուած էին, ինչու նոյն վերաբերումը ցոյց չարուցեցաւ: Այս բան է թէ իրենք որ ժողովրդավարութիւնը հաստատած են երկրին մէջ, կարելի չէ մտածել որ կրնան սահմանափակել ուրիշներու ժողովրդավար իրաւունքները: «Դուք Թուրքիան հեռագրապատ կը դիտէք» ըսել է եւ, շարունակած է. «Թուրքիա միանոյ պետութիւն մըն է ու այդպէս ալ պիտի մնայ. մեք պարստութեան եմք ժողովրդավար պայմաններով կատարելի ամեն տեսակ վիճարկումի. սակայն ասիկա կարելի չէ զենքերու ներկայութեամբ: Թուրքիա ոչ դաշնակցութեան մը ոչ ալ դաշնակցային պետութեան մը կըրնայ վերածուիլ. վնաս կանք մեք մեք ընդունելու»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՄՈՒՏՔԸ ՄԻԱՅՆ ԱՆՑԱԳՐՈՎ...»

«Երկիր» օրաթերթին Ապրիլ 20-ի բիւիոն առաջին էջին վրայ գետնուած է լուսանկարը դրամ մը որուն վերեւ կայ հետեւեալ արձանագրութիւնը. «Մուտքը թող չտարուած է միայն անցադրով»: Լուսանկարին ներքեւ տեղ գտած ընդվզումի բանի մը տողնոց արտայայտութեան կը հասկնանք թէ այդ դուրը -- վրայի արձանագրութեամբ -- կը պատկանի Հայաստանի Մշակոյթի նախարարութեան...: Օրաթերթը դիտել կուտայ «զորդ, բանասերկ, նկարիչ, երաժիշտ, դերասան, արուեստագէտ և արուեստասէր»ներու թէ «մշակոյթի հետ անընդունելի ախուհեա թույլատրուած է միայն անցադրով»: «Երկիր» իր կոչակցանքն մէջ, այս բողոքին եմվ մտացած է գետնեղիւ «մարտկան ուղղադրութիւնը, հայ գրականութիւն - հայ արուեստ - հայ մամուլ երբեք, դիտուած՝ որպէս Հայաստան և Սփիւռք անբաժանելի թելերով ամբողջութեան մը ստացուածքը, ու նաեւ Հայերու ցեղասպանութիւնը»: Ուզեցիմ պարզապէս յիշեցնել, սփիւռքեան ակնոցով դիտուածն ալ, որպէսզի բերի չմնայ հասցեատերներու ցանկը. որովհետև «Երկիր» ցանկէն մտացուած այս գոյութիւններն ալ ոչ միայն անցադրի, այլև մուտքի «շատուկ» արտօնութեան կը կարտին Հայաստանի Մշակոյթի նախարարութեան բաւական մեղ բացուած դրուձէն կարեան մուտք գործելու համար: Ասիկա՝ դասելով տխրաւիք նախարարութեան արձագանքներէն որոնք երկի կրնան յեցին Ֆրանսայէն, իսկ այսօր կուգան Գերմանիայէն...:

ՍՐԻՍՏՊՈՒՐԿԻ ԻՄԵՐ, ԵՐՈՍՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՆԸ, ԼՈՒՆԱԿԱՆ ԱՆՍՏՐՈՒԹԵԱՆԸ, ԸՆԴՈՒՆԵՑԱՆ ԱՆՍՏՐՈՒԹԵԱՆԸ, ՓԻՆԻՐՆԱՄԱՅԻ ՆՈՐԻՍՏՐՈՒԹԵԱՆԸ ԵՒ ՇՈՒՆՏԻ ԴՈՒՄԵՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՆՑԸ: Այս երկիրներն ալ հանրաքուէի պիտի դիմեն:

ԱՆՀՐԱՎՆՏՏ, ԲԱՅՑ ԱՆԿԱՐԵԼԻ...

Նորվեգիական հեռատեսիլէն խօսելով, ՄԱԿ-ի ընդհ. քարտուղարը անհրաժեշտ նկատած է որ նոյն կազմակերպութեանէն հաշտարար ուժեր զրկուին Վրաստան, Տաճիկստան և Ղարաբաղ: Սակայն, աւելցուցած է Պոլիքս Ղալի, միջազգային հանրութիւնը արդէն յոյնած է և մտադիր չէ նիւթական միջոցներ ծախսելու նախկին խորհ. երկիրներուն մէջ խաղաղապահ գործունէութիւն ստանելու համար:

ՄԱՍՏԻԼ

«L'EQUIPE»

(4 Mai)

L'Arménie commence en Europe

FAUTE D'ARGENT, LES FOOTBALLEURS ARMÉNIENS NE SAVAIENT PAS COMMENT PRÉPARER LEUR EURO 96. ALORS LA COMMUNAUTE ARMÉNIENNE FRANCAISE VA SE MOBILISER POUR ASSURER L'INTENDANCE

Մեր նախորդ թիւով հաղորդած էինք որ մարզական «էֆիլ» օրաթերթը վերոյիշեալ խորագրով յօդուած մը հրատարակած էր Հայաստանի Ֆութպոլի հասարակայնին մասին, անոր խաղացողներու ընտրութիւնը կատարող հետուար Մարգարովի Փարիզ այցելութեան առթիւ: Յօդուածագիրը՝ Էթիէն Պոնամի կը գրէ թէ ամէն Հինգշաբթի երեւանէն դէպի Փարիզ ճամբայ կ'ընէ Արմէնիոյ Էդուարդի օգնակը: Երկու շաբթի անոյց կ'ընէ և հետուար Մարգարով, որ Հայաստանի հասարակայնին ընտրողն է (սեյիֆսիֆնտոր): Անցեալ տարի, ընդունուած ԻԻ-Ե-Պ-Ա-ի կողմէ, հայկական զաշնակցութիւնը արձանագրուած է եւրօ 96-ի գտումի մըրը:

Թ. ԱՐՓԻ

ՔՐԻՍՏՈՒՐԿԻ ԻՄԵՐ, ԵՐՈՍՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՆԸ, ԼՈՒՆԱԿԱՆ ԱՆՍՏՐՈՒԹԵԱՆԸ, ԸՆԴՈՒՆԵՑԱՆ ԱՆՍՏՐՈՒԹԵԱՆԸ, ՓԻՆԻՐՆԱՄԱՅԻ ՆՈՐԻՍՏՐՈՒԹԵԱՆԸ ԵՒ ՇՈՒՆՏԻ ԴՈՒՄԵՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՆՑԸ:

Քրիստոսի յիշատակումը, բայց միայն այն պայմանով որ Արեւմուտքը 3 միլիարտ տարբի օժանդակութիւն մը բերէ այդ փառանքի փոխարէն:

ՉՈՒՆԱՏՅԱԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՆԸ

Ընտրութեան մեծ պարտեալներն են Քրիստոսեան -- Դեմոկրատները որոնք, կէս քաղքէ մաս կը կազմէին կատարական ընտրութեան համար: Յաղթանակը արդէն կամ զոնէ առաջին դիրքի վրայ կը գտնուին աշխատաւորականները ծայրագումար 24%-ով, ապա՝ Քրիստոսեան -- Դեմոկրատները (22%), Ազատական անձը (19.9%), Ազատական ձախը (15.5%) և այլն: Այս վերջին երկուքը զգալի յառաջդիմութիւն արձանագրած են, անձը՝ անոնց 5.3%, երկրորդը, ձախը՝ անոնց 7.6%: Ամէն պարագայի մէջ, ստեղծուած կացութեամբ ոչ մէկ մեծամասնութիւն կայ: Թաղուհին պէտք է նշանակէ վարչապետ մը, բայց, այնքան ալ զիւրին գործ չէ:

ԿՐԻՍՏՈՒՐԿԻ ԻՄԵՐ, ԵՐՈՍՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՆԸ, ԼՈՒՆԱԿԱՆ ԱՆՍՏՐՈՒԹԵԱՆԸ, ԸՆԴՈՒՆԵՑԱՆ ԱՆՍՏՐՈՒԹԵԱՆԸ, ՓԻՆԻՐՆԱՄԱՅԻ ՆՈՐԻՍՏՐՈՒԹԵԱՆԸ ԵՒ ՇՈՒՆՏԻ ԴՈՒՄԵՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՆՑԸ:

Կրիստոսեան համաձայն, Ալիև հաշտութիւն առաջարկած է, հրախրելով որ իր նախորդը Բաբու վերադառնալ ու վերակիմ քաղաքական գործունէութեան: Ալիևի բանադնացը ապահովութեան եւ ընդունելու ատուած է էլիւպէյի և իր մարտի, ասոր փոխարէն պարսն զնելով որ ան հրաժարի պետութեան նախագահութեան իր պնդումներէն: Իսկ էլիւպէյ յայտնած է թէ չի կրնար անմիջապէս վտասիլ և ընդունիլ Ալիևի առաջարկը, և թէ կը պահանջէ որ քաղաքական բոլոր բանտարկեալները ազատ արձակուին ու իր զեկապարած «Ժողովրդական ձախ»-ը՝ այն անդամներուն որոնք արտասահման խոյս տուած էին, վերադարձի ապահովութիւն ստուի:

ԷՐԻՐՈՒՆ ՍԵՆՆԱՅԻ ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՄԱՏՐ ԿՐ ԶԱՐՈՒՄԱԿԷ ԲԱՆԱՎԵՃԻ ՆԻՒԹ ԳԱՆՈՒՅ ԵՒ ԸՆՏԱՆՈՒՄԸ ԱՍ ՈՐՈՇԱԾ Է ՂԱՏ ԲԱՆՈՒՅ ԿԱԳՄԱՍԻՔԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՂԵՄ: ԿՐՈՒԻՆ ՈՐ ԵԹԷ ԱՆՍՏՐՈՒՄԸ՝ ՈՐԱՅԵՆԱԿԵՐԿԵՐԻ ՄԱՏՐ ԱՆՄԻՋԱԿԷԱ ՏՂՈՐԴՈՒՄԸ ԸՄԼՐ, ԽՈՍՐԱԿԱՆ ԵՂԵՐԱԿԱՆ ԳՐԱՐԱՐԱԳՈՒԹԻՆԸ ԿՐՆԱՐ ԵՐԳԻՆ ԸՆԴՈՐՈՒՄԸ: ՄԱՍ ՓԱՊՈՂԻ ՄԵՋ, յՈՒՐՈՒՄԸ ԱՆՍՏՐՈՒՄԸ Է: ՄԱՐԻՆԸ ԵՐԸ ԺԱՄԱՆԱԾ Է, ՄԻՐՈՒՄՈՒՄ ՊԵՐԱՎԵՅԻՆԵՐ ԳԻՄԱՆՈՐԱԾ ԵՒ ՀԵՒԵԿՈՒՄԸ:

Ֆրանսա: Տար. 1.000 Ֆ. - Վեցամետայ: 510 Ֆ. Արտասահման: Տար. 1.300 Ֆ. (ամէնօրեայ առափութ) 1.150 Ֆ. (շաբաթական առափութ) - Հատը: 5,00 Ֆ.

Lettre ouverte à Bernard Lewis et quelques autres

par YVES TERNON

ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ

ՄԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆԻ

ԼՈՍ-ԱՆՃԵԼԸՍԻ

ԽՆԴՐԱՅԱՐՈՅՑ ԵԼՈՅԹԷՆ

La thèse officielle turque n'est guère crédible lorsqu'elle est soutenue par des historiens «à la botte». Mensonge, distorsion, inversion, retournement sont les méthodes traditionnelles de la négation et les historiens qui les pratiquent se discréditent suffisamment auprès de leurs collègues pour qu'il soit nécessaire de citer leurs noms ou de reproduire leurs textes.

Par contre, le risque de voir un mensonge habillé en vérité se précise lorsque le porte-parole de la dénégation est un savant de renommée mondiale. Lors d'un «entretien érudit et pertinent» sur le fondamentalisme islamique paru dans *Le Monde* du 16 novembre 1993, Bernard Lewis doute qu'il y ait eu génocide et parle, à propos des massacres de 1915, de «version arménienne de cette histoire». Trente intellectuels lui répondent dans le «Courrier» du *Monde* du 27 novembre. Ils lui rappellent courtoisement mais fermement que rien ne justifie qu'un savant de son autorité cautionne «le mensonge des criminels d'hier» en accréditant la thèse de la déportation. L'affaire en serait restée là si Bernard Lewis ne s'était accroché à sa position et ne s'était «expliqué» dans *Le Monde* du 1er janvier 1994. Cette réponse est, à plusieurs titres, incohérente. Nous avions dans notre réplique, écrit ces phrases : «ces actes caractérisent un génocide. Et c'est précisément parce qu'il est dangereux d'abuser du terme, qu'il est important de reconnaître le génocide quand il ne fait pas de doute. C'est d'ailleurs l'entreprise de destruction des Arméniens de l'Empire ottoman qui a servi de référence aux juristes des années 30, alarmés par la montée du nazisme, comme le Polonais Lemkin, pour fixer le concept de génocide». Nous avions pris la précaution d'éviter la comparaison entre le génocide des Arméniens et le génocide des Juifs afin de ne pas nous référer à un événement postérieur pour déterminer la nature du premier crime. Or, Bernard Lewis parle de «comparaison avec l'Holocauste» et s'engouffre dans cette brèche pour dresser un ensemble de propositions dont aucune n'est recevable. Sa «preuve par non» est exemplaire. «Il n'y a eu aucune campagne de haine, explique-t-il, visant directement les Arméniens, aucune démonisation comparable à l'antisémitisme en Europe». C'est confondre le mobile du crime avec sa nature. La haine n'est pas le mobile exclusif du génocide. Les Arméniens n'avaient commis qu'une «faute»: ne pas être turcs et musulmans dans un pays destiné à n'être habité que par des Turcs. Il était inutile de les haïr, encore moins de les démoniser: leur statut suffisait à les identifier. C'est la même «faute» qui fut reprochée plus tard aux Kurdes qui perdirent en Turquie leur identité et devinrent des «Turcs montagnards» afin que soit respectée la fiction de l'unicité ethnique. Quelle est, en matière historique, la crédibilité d'un Etat qui, de 1924 à 1991, nie officiellement l'existence d'un groupe ethnique dont on apprend durant la guerre du Golfe, par la bouche du chef d'Etat turc, qu'il représente quelque 12 millions d'individus, soit 20% environ de la population totale de la Turquie! «La déportation des Arméniens, ajoute Lewis, quoique de grande amplitude, ne fut pas totale, et en particulier elle ne s'appliqua pas aux deux grandes villes d'Istanbul et d'Izmir». La preuve de la destruction intentionnelle d'un groupe n'est pas apportée par la disparition du dernier membre du groupe, ni même par la volonté d'éliminer tout le groupe. L'extension à toute l'Anatolie et à la Cilicie de l'éradication de la présence arménienne suffit à démontrer l'exploitation de la guerre comme prétexte. A Istanbul, les Arméniens furent sauvés par la proximité des ambassades

et le nombre des témoins étrangers. A Izmir, l'ordre de déportation fut rapporté à la demande du général allemand Liman von Sanders. Les Arméniens du Liban et de Palestine ne furent pas déportés. Pour les membres du Comité Union et Progrès, l'enjeu était territorial. Il advient que des fonctionnaires n'obéissent pas aux ordres et le gouvernement ottoman accueillit dans des orphelinats des enfants arméniens «trop jeunes pour se souvenir». Quand Bernard Lewis ajoute que «les actions turques contre les Arméniens, quoique disproportionnées, n'étaient pas nées de rien», on se demande ce qu'il veut prouver. Si le Comité Union et Progrès en vint à cette extrémité, c'est bien parce qu'il craignait les interventions russe, britannique et française en faveur des droits et de la protection des Arméniens dans l'Empire ottoman, qu'au delà la communauté arménienne représentait un obstacle au panturquisme, et que l'occasion de régler définitivement cette question en suspens depuis la fin du XIXe siècle était trop belle pour ne pas la saisir. Comme tous les historiens qui ont analysé le génocide des Arméniens, je me suis attaché à évoquer les causes lointaines et immédiates de ce crime: à résumer le «contentieux turco-arménien»; à parler du nationalisme arménien, des mouvements révolutionnaires arméniens et de la guérilla menée sur le territoire ottoman, parfois à partir de bases russes, par les fedaïs arméniens jusqu'à la révolution jeune-turque de 1908; à expliquer comment les événements de Van furent en avril 1915 saisis par l'Ittihad comme prétexte au déclenchement du plan d'extermination; à rappeler l'existence d'unités de volontaires arméniens mises sur pied par les Russes en insistant sur le fait qu'il y avait parmi ces volontaires plusieurs personnalités arméniennes ottomanes (13). Mais je mets au défi qui-conque de prouver l'existence d'une organisation militaire d'Arméniens ottomans qui accrédirait la thèse de la trahison et permettrait, comme le soutient Bernard Lewis, de parler du «contexte d'un combat, inégal certes, mais pour des enjeux réels». Les soulèvements désespérés des Arméniens de Van, de Chabine-Karahissar, d'Ourfa ou du Moussadagh, à un stade souvent avancé de la persécution, ne furent que le sursaut de ceux qui préféraient mourir en combattant. La population arménienne était «prête à aider les envahisseurs russes», déclare encore Lewis. Depuis quand un gouvernement est-il autorisé à liquider en masse ses citoyens à la faveur d'une déportation parce qu'il met en doute leur loyauté? Enfin, pour ne pas manquer un des arguments de la négation turque, le célèbre islamisant ne se prive pas de rappeler qu'il y eut des atrocités des deux côtés, sans mentionner de quel côté se trouve la violence organisée de l'Etat. C'est l'éternelle défense de l'assassin violent qui ne supporte pas que sa victime ne soit pas consentante et réplique à un geste de résistance par un meurtre collectif. Ces arguments ayant été réfutés, la thèse négationniste de Lewis se résume à accepter la version de la déportation et à affirmer qu'en l'absence de «preuve sérieuse d'une décision et d'un plan du gouvernement ottoman visant à exterminer la nation arménienne», on ne peut porter l'incrimination de génocide. La déportation n'était pas pratiquée dans le seul Empire ottoman. Au début du XVIIe siècle, le chah Abbas Ier fit déporter 56 000 Arméniens: ils quittèrent la plaine de l'Ararat pour gagner Ispahan, mais ils arrivèrent à destination. A propos des déportations, Arnold Toynbee n'a révélé qu'en 1967 dans quelle mesure l'opportunité de la déportation des Arméniens a été saisie par le gouvernement anglais. Lorsqu'en août 1914 le front russe

est enfoncé à Tannenberg, le grand-duc Nicolas fait évacuer la partie polono-lithuanienne du territoire de peuplement juif dans des conditions de cruauté qui suscitent l'indignation des communautés juives du monde entier, soigneusement informées par les Allemands. Pour tenter de contrebalancer l'effet négatif de cette mesure aux Etats-Unis, que l'Entente espère gagner à sa cause, le gouvernement anglais prie un diplomate et historien réputé pour son intégrité, le vicomte Bryce, de réunir et de publier une collection de documents sur de plus grandes «barbaries» commises par les Turcs à l'encontre des Arméniens. Bryce comme Toynbee, qu'il prit comme adjoint, ignoraient cette manœuvre. Ils produisirent leurs preuves sans avoir en arrière-pensée la volonté de détourner la colère des communautés juives. Le raisonnement anglais était simpliste et le Livre Bleu n'eut pas l'effet escompté, ce qui amena le gouvernement anglais à songer à un geste plus significatif, ainsi que le signale Toynbee, pour se gagner les communautés juives, et plus particulièrement celle des Etats-Unis: ce fut la déclaration Balfour. Par contre, cette recherche permet à Toynbee d'établir sa certitude: la déportation «était délibérément conduite avec une brutalité calculée pour prendre "en route" le maximum de vies», écrit-il en 1967. Et il ajoute: «Cette étude que j'ai menée m'a laissé une impression qui ne fut pas effacée par le génocide commis avec un sang-froid plus grand et sur une plus grande échelle par les nazis durant la Seconde Guerre mondiale» (14).

En consultant les travaux de Bernard Lewis, on est en droit de s'étonner du glissement de ses propos. Dans *The Emergence of Modern Turkey*, son œuvre maîtresse sur la transformation de l'Empire ottoman, il ne fait que mentionner l'événement, mais il écrit que cette lutte entre deux nations pour la possession d'une seule patrie —vision très contestable du rapport de force et allusion à une intention arménienne d'indépendance qui n'existait que virtuellement— s'acheva avec le «terrible holocauste de 1915, quand un million et demi d'Arméniens périrent» (15). La référence à l'Holocauste, aujourd'hui «biaisée», est spontanée —et d'ailleurs peu opportune. Quelques années plus tard, dans la traduction de ce livre, alors intitulé *Islam et laïcité*, la référence est modifiée: la lutte...«s'acheva par les terribles tueries de 1915, dans laquelle (sic) périrent un million et demi d'Arméniens, selon certaines estimations, et un nombre inconnu de Turcs» (16). Le chiffre cité est plus élevé que celui retenu par les historiens: autour d'un million, estimation susceptible d'être révisée par des recherches plus poussées. La position actuelle de Bernard Lewis n'est pas la conséquence d'un complément d'information —il s'en serait expliqué— mais d'une soumission à la désinformation. Il se comporte non en savant mais en politique, mettant son prestige intellectuel au service des intérêts d'un Etat. Cette longue digression sur «l'affaire Lewis» me ramène à mon point de départ,

celle inébranlable certitude que si un Etat recourt au génocide pour résoudre ce qu'il estime être un problème politique, il commet un crime contre l'humanité. Je réaffirme donc, comme je le fais depuis vingt ans, que le Comité Union et Progrès a décidé, planifié et fait exécuter la destruction des Arméniens de l'Empire ottoman, qu'il a camouflé cette extermination en déportation. Celle-ci était l'instrument d'une mise à mort opérée à la faveur d'une guerre mondiale. Les preuves permettant d'établir sans que subsiste l'ombre d'un doute cette volonté criminelle sont inlassablement collectées depuis 1915 (17). Elles peuvent être présentées devant un tribunal ou une commission internationale d'historiens. Parmi elles, pour paraphraser Lewis, l'une des «versions américaines de cette histoire», le rapport et les dépêches du consul Leslie Davis qui, de son consulat de Kharpout, a été témoin de tant de souffrances et de tant de malheurs.

... Այդ հաւատի բացակայութիւնը ստալին է մի շարք ճեղքեր մեր ազգային կեանքում...

(Suite 3 et fin)

NOTES

- (13) Yves Ternon, Les Arméniens. Histoire d'un génocide, Paris, Ed. du Seuil, 1977.
- (14) Arnold Toynbee, Acquaintances, Oxford University Press, 1967, pp. 140-153; et, pour la citation, p. 242.
- (15) Bernard Lewis, The Emergence of Modern Turkey, Oxford University Press, 1961, p. 356.
- (16) Bernard Lewis, Islam et laïcité. La naissance de la Turquie moderne, Paris, Fayard, 1988, p. 312.
- (17) Richard Hovannessian a regroupé les éléments de cette bibliographie dans une plaquette: The Armenian Holocaust, Cambridge, MA, National Association for Armenian Studies and Research, 1978. Depuis, outre les ouvrages cités ci-dessus, il faut mentionner: Gérard Chaliand et Yves Ternon, Le génocide des Arméniens, Bruxelles, Ed. Complexe, 1980 (édition remise à jour en 1981). Vahagn Dadrian, «Genocide as a Problem of National and International Law: The World War I Armenian Case and Its Contemporary Legal Ramifications», Yale Journal of International Law, 14 (2), 1989, pp. 221-334. Richard Hovannessian, The Armenian Genocide in Perspective, Los Angeles, CA: University of California, 1986. Richard Hovannessian, The Armenian Genocide, Politics, Ethics, London, Mac Millan et New York Saint Martins, 1992. Robert Melson, Revolution and Genocide: on the Origins of the Armenian Genocide and the Holocaust, Chicago, University of Chicago Press, 1992. Christopher Walker, Armenia: The Survival of a Nation, Croom Helm, New York, St. Martin Press, 1980.

Ս. ՅՈՒՂԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՋ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Մայիս 12, տօն է Համբարձման Գրիստոսի:

Ս. ՅԱԿՈՒՐ — ԼԻՈՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Մայիս 12, տօն է Համբարձման:
Սյուսիսի Լիոնի Ս. Յակոբ Մայր Եկեղեցու մէջ առաւօտեան ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի:

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՁԱՑ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՄԱՐՍԷՑԼ

ՏՕՆ ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Մայիս 12, ժամը 10-ին:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ ՎԱՐԴԱՎԱՌ ՔՉՆՅ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ՍԷՆ-ՃԵՐՈՍ
Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Համբարձման տօնին առթիւ, պատարագ կը մատուցուի Մայիս 12, Հինգշաբթի օրը Սէն-Ճերոմի Ս. Սահակ-Մեսրոպ Եկեղեցու մէջ:
Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9-ին: Պատարագ ժամը 10-ին:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ ԵՂԻՇԷ ԱԻԱԳ ՔՉՆՅ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

L'Association «NAREG» d'Enghien

vous invite à une après-midi d'exception
le Dimanche 8 Mai à 14 h 30
Salle de l'U.G.A.B.
118, Rue de Courcelles, Paris 17e
1ere partie : AUDITION MUSICALE
2eme partie : SPECTACLE, CHANTS, DANSES
Réservez vos places au :
48 - 41 - 49 - 37 / 34 - 17 - 29 - 26

ԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՇ

Կապոյտ Խաչի Տէսիսի «Արշակ Ջամալեան» մասնաճիւղը կը հրաւիրէ շրջանի բոլոր արհիւններն ու օրիորդները, իր աւանդական ճաշին, Շաբաթ, Մայիս 7-ի երեկոյեան ժամը 8-30-ին Տէսիսի քաղաքապետարանի սրահը:
Ճոխ յայտարար, երաժշտութիւն, անակրեկաներ, պար եւ նուէրներ, նաեւ համեղ ճաշեր: Ճաշարկն՝ 120 Ֆր.:

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE — Section Décines

ASCENSION
SELON LA TRADITION ARMENIENNE
Vidjag — Musique — Chants — Buffet — Buvette
La veille, les élèves de l'Ecole arménienne auront cueilli des fleurs de 7 jardins différents, et de l'eau de 7 sources différentes.
Jeudi 12 Mai à 15 heures
à la Maison de la Culture arménienne
15, rue du 24 Avril 1915, 69150 Décines

ՀՈԳԵՂԱՆԳԻՍ

Տիկին Ժողովին Չարմաքճեան եւ զուգահեռը՝ Սահակ եւ Վեբերթեա եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հողահանգութեան պաշտօն կը կատարուի՝
ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 29-ԻՆ
Փարիզի Ս. Յովհաննէս — Մկրտիչ Եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝
ԿԱՐԱՊԵՏ ՉԱՔՄԱՔՃԵԱՆԻ
մահուան քառասունօրին առթիւ:
Ի գիտութիւն որբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

SOIREE DE SOLIDARITE AVEC L'ARMENIE
Au profit du Gazoduc Iran - Arménie
Samedi 7 Mai à 20 h 45
à la Bourse de Travail de MONTREUIL - Esplanade Benoît Franchon
Présentation du projet de la construction du Gazoduc avec DIAPORAMA par Bedros TERZIAN
PARTIE ARTISTIQUE EXCEPTIONNELLE LE QUATUOR ANI
1er violon : Jean-Claude Tcheurekdjian
2ème violon : Richard Khayadjian
Alto : Jacques Chirinian
Violoncelle : Chahan Dinanian
LA CHORALE D'ARON
Sous la direction de Stepan Yorgancian
Pianiste Anahide Sevadjian
L'ENSEMBLE DE DANSES FOLKLORIQUES « E R E B O U N I »
Prix d'entrée : 80 F.
Enfants jusqu'à 12 ans : 50 F.
Renseignements : 48. 59. 45. 82.
Organisée par l'UNION CULTURELLE ARMENIENNE DE MONTREUIL (U C A M) et le FONDS ARMENIEN DE FRANCE
Adressez vos dons à:
Fonds Arménien de France
B.P. 12, 75660 Paris Cédex 14.

ՀԱՄԱԶԳՈՒՅԻՆ ՓՍՐԻՉ
«ԴԻՄԱԿ»
Թ. Ա. Տ. Ե. Ր. Ա. Խ. Ո. Ի. Մ. Բ. Ը
Կը ներկայացնէ
ՅԱԿՈՒՐ ԳԱՐՈՆԵԱՆԻ
«ՄԵԾԱՊԱՏԻ
ՄՈՒՐԱՅԿԱՆՆԵՐ»Ը
Բեմադիր՝ Վազգէն Մուսաֆեան
Ուրբաթ 6, Շաբաթ 7 Մայիս ժամը 20-30-ին
Կիրակի Մայիս 8, ժամը 16-ին
Musée Guimet
6, Place d'Iéna, 75016 Paris, M° Iéna
Հեռաձայն՝ 48 - 24 - 63 - 89:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
Կիրակի, Յունիս 3-ին
Դաշտահանդէս
ԽԱՆԱՍՈՐ
Շապիլ - Վերօֆէ
Մանրամասնութիւն՝ յետագային:

ՅԱՌԱՋԻ ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
ՆՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄՔ ՍՏԱՅԱՆՔ

ՓՍՐԻՉ. - Պ. Գեղամ Նիկողոսեան 500 Ֆրանք:
ՏէՄԻՆ. - Ս. Աստուածածին Եկեղեցու Կրօնական Ընկերակցութիւն 500 Ֆր.:
ԱԼՅՈՐՎԻԼ. - Պ. Օ. Տէր - Փիլիպոսեան 100 Ֆր.:

ՀԱՄԱԶԳՈՒՅԻՆ ՓՍՐԻՉ
ԳՐԱԿԱՆ - ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
Նուիրուած՝ քաճառեղծ
ՍԼԱՎԻԿ ԶԻՆՈՅԵԱՆԻ
Դասախօս՝ ԱԼԵԿՍԱՆԸՐ ԹՈՓՉԵԱՆ
Կարտասանէ՝ ԱՆԱՀԻՏ ԹՈՓՉԵԱՆ
Զորեղբարթի, Մայիս 11, ժամը 20-30-ին
Հայ Մշակութիւն Տան մէջ
Տիպրան եւ Զարուհի Տէմիրեան սրահ
17, rue Bleue, Paris 9e
Մուտքը ազատ է:

L'ASSOCIATION ARMÉNIENNE D'AIDE SOCIALE
reconnue d'utilité publique
recherche
DIRECTEUR ou DIRECTRICE pour diriger l'Etablissement de Montmorency
Ce poste implique la gestion d'ensemble de la maison de retraite, du personnel et l'organisation. Connaissance indispensable du français et de l'arménien.
Logement assuré.
Prière de prendre rendez-vous ou adresser C.V. au Siège de l'Association :
77, rue La Fayette, 75009 PARIS
Tél. : 48. 78. 02. 99
Secrétariat ouvert tous les jours de 14h à 18h sauf samedi et dimanche.

SABERATOURS SEVAN VOYAGES
PARIS-EREVAN-PARIS
VOLS HEBDOMADAIRES
ASSISTANCE A L'AÉROPORT
ORGANISATION D'ACCUEIL ET DE TRANSFERT
RÉSERVATION D'HÔTEL
LOCATION DE VOITURE AVEC CHAUFFEUR
EXCURSIONS GUIDÉES
VOYAGES ORGANISÉS EN GROUPE
PARIS-EREVAN VOL CARGO MENSUEL
NOUVEAU
SERVICE PLUS LA SOLUTION CONFORT ET DES PRIX COMPETITIFS POUR TOUTES AUTRES DESTINATIONS
RENSEIGNEMENTS ET RÉSERVATIONS SUR SIMPLE APPEL
AFFRETEUR DE ARMENIAN AIRLINES
Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET : 51027317 A R.C. Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է
Մաշտոց Միութիւնը կը հարգէ որ իր արտասանական եւ ազատ ընթացող մրցումը տեղի կ'ունենայ
ՅՈՒՆԻՍ 5-ին, ԺԱՄԸ 14-30-ին
Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը

FONDS ARMENIEN DE FRANCE
LISTE DES DONNÉS DU 1er DECEMBRE 1993 AU 31 MARS 1994
— 200 Francs. -
M. Shabuh Gedik, Mlle Nicole Gu-muchian, M. Aram Hadjian, M. Jacques Hamalian, M. et Mme Hampartzoumian, Mme Séta Helvacı, M. Jean Huguenin, M. Artin Izmirlian, M. Albert Jama-kortzian, M. Ohannes Jamgotchian, M. Marcel Kaladjian, M. Joseph Kaprielian, M. Yékissa Karagavourian, M. Wartkes Karagueuzian, M. M. Kasparian, M. Na-zar Kasparian, Mme Anahid Kassabian, M. A. Katchadourian, M. Avedis Ka-tehian, M. Michel-Avédis Kazourian, Mlle Chnorik Kechichian, M. Paul Kevorkian, M. Jacques Kirakossian.
— 50 Francs. -
Anonyme, M. Edmond Avedikian, M. Vartan Babakhian, M. Daniel Baharoglu, M. Stéphane Dedeyan, Mlle Valérie De-mirdjian, M. Paul Djirmendjian, M. Nor-ber Efeyan, M. Jean Gougassian, M. Georges Kourkian, Mlle Dora Manoukian, Mme Mardikian, Mlle Yester Ozeler, Mme Anahid Peniamine, M. Tehirpachian, M. Artun Ufan.
— 80 Francs. -
M. Jean Berberian.
(A suivre)

ՊՈՒՍՈՅ
ՍՈՒՐԲ ԽԱՉ ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ
ՄԻՈՒԹԻՆԸ
Կը հրաւիրէ հանդիպումի մը, Գիւլագիբ
ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ
ՀԵՏ
Զրուցավար՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ՏԱՔԷՍԵԱՆ
Ուրբաթ, Մայիս 6, ժամը 20-30-ին
Հ. Բ. Ը. Միութեան
Ալիք Մանուկեան սրահը
118, rue Courcelles, Paris 17e
Մ ու տ ք ր ա զ ա տ է

ՀԱՐԱՏ
ՄԱՅԻՍ 7
SAMEDI
7 MAI
1994

ՀԱՐԱՏ

HARATCH
LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925
DIRECTRICE: ARPİK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL.: 47. 70. 86. 60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
— FAX: 48. 00. 06. 70 —
C.C.P. PARIS 15069-82 E

LE NUMERO : 5,00 F

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԸՆԴԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

69e ANNEE — N° 18.322

Ք Ա Ն Ի Մ Ը Տ Ո Ղ Ո Վ

Մենք... ԲՐԻՏԱՆԻԱՆ վերջնական դադարեցում կըզի մը ԲԱՄԼԵ, Ուրբաթ, Մայիս 7-ին, կըր էլիզաբեթ Բ. եւ Ճըր. Միլթեն-թան պաշտօնազատ րացումը կատարեցին Մեծն - Բրիտանիան եւրոպական ցամաքա-մասին միացնող փապուղիին: Հաւանական է որ Հոկտեմբերէն առաջ, ան հանրու-թեան տրամադրութեան դրուի: Արժամ է 100 միլիաո ֆրանք, այսինքն նախա-տեսուած դումարին կրկինը: Ուրբաթ օր, Վին. Լոնտոնի մէջ, էլիզաբեթ Թագուհին պաշտօնական րացումը կը կատարէր իր թիւրու կայարանին, նախագահ Մի-թեան իր կարգին (ժամը 9:30-ի եւ 10:30-ի միջեւ) րացումը կ'ընէր Էօրոսթար կայարանին (կառ տիւ Նոո) նախքան Նոյնամուն կառախումբով եւ հրաւիրա-յնքու եւ լրագրողներու ընկերակցու-թեամբ Լիլ մեկնիր: Ժամական 300 ջի-ւրմէթի արագութեամբ, շքախումբը ժամը 11-ի շուրջ ալ, րացումը կը կատարէր Լիլ - Էօրոսթար կայարանին: Յետոյ Էօրոս-թար կը մեկնէր Բայէ եւ Թագուհին ալ, իր հիւրերով եւ Էօրոսթարով պիտի անց-նէր փապուղին Փրանսական թերմիտալը հասնելու համար (ժամը 12-ի շուրջ), րացման առթիւ ելուցիւններէն ետք, ժամը 1-ի շուրջ էլիզաբեթ եւ Միթեան կը մեկնին դէպի Անգլիա ուր նոյնաման ա-րագողութիւն մը տեղի կ'ունենար: Այս արագողիւն առաջին փապուղարը ծագած է 1751-ին...

ՄԱՄՈՒԼԻ ԹՈՒՂԹԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀԵՑ ԷՏ. ՊԱԼԱՏԻՐ

Մայիս 5-ին, ժամը 13-ին, Փարիզի Լը-տուալէն ճաշարանի շքեղ սրահներուն մէջ է որ տեղի ունեցաւ «մամուլի թուղթի ար-հեստական ընկերութեան» եւ «մամուլի թուղթի Փրանսական ընկերութեան» ա-րեկան համագումարի փակման ճաշը: Այս տարի կը նախագահէր նախարարապետ Էտուար Պալատիւր, ներկայ էին Հազար-դակցութեան նախարար՝ Ալէն Քատինոն, նախարարներ, երեսփոխաններ եւ Փրան-սական մամուլի տնօրէններ (ի շարս որոնց «Յառաջ»ի տնօրէնուհին), 230 մասնակցողներ:

Ընկերութիւններու նախագահներու ե-տիքներէն ետք, խօսք առաւ է. Պալա-տիւր որ շնորհ զբաւոր մամուլի կարե-ւորութիւնը եւ անոր ներկայ դժուարու-թիւնները: Յայտնեց թէ կառավարութիւ-նը ծրագրել մը պիտի պատրաստէ գալիք ամիսներուն որ կրնայ իրականանալ խոր-հրդակցարար, ոչ՝ պարտադրանքով: Միշտ ջանք կը թափուի որ թուղթի գինը զգալի յաւելումներ չկրնայ:

Նախարարապետին մեկնումէն քիչ ետք վերջ գտաւ ճաշը:

Բ Ի Շ Կ Ե Կ ԱԴԻՐԲԵՋԱՆ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՍՏՈՐԱԳՐԵԼ ՀԱՄԱԶԱՅՆԱԳԻՐԸ

ՄԻՇՏ ԿՈՒԻՆԵՐ ՄԱՐՏԱԿԵՐՏԻ ՇՐՋԱՆԸ ՈՒՇԱՆԻԹԻ ԺՈՂՈՎԸ

Իշիկեկի ժողովին կարելի չն եղած հա-մաձայնութեան մը յանդիմ, Ազրբեջանի ժխտական կեցուածքին որպէս հետեւանք: Ծանօթ է որ կիրգզստանի մայրաքաղաքը հաւաքուած էին քանի մը օր է Ռուսա-տանի, Ղարաբաղի, Հայաստանի Խոր-հրդարաններու նախագահները եւ Ազըր-բեջանի Խորհրդարանի փոխ - նախագա-հը՝ Ճալիլով (նախագահը՝ Կուլիեւ չէր դացած): Պատրաստուած համաձայնա-գիրը կը նախատեսէ հրադադար, ապա՝ ճիւղեր յանգելու համար արդար խօսա-զուլութեան մը: Հակառակ Ռուսերու ճն-շումներուն, Ճալիլով մերժած է ստորա-գրել: Ազրբեջանի յամառ առարկութիւնն այն է որ չուզեր ճանչնալ Ղարաբաղը որ-պէս պատերազմի կողմ, իր դարձը, կը պնդէ, Հայաստանի հետ է: Ուրեմն, ի վերջոյ, Մայիս 5-ին, համաձայնագիրը ստորագրած են Ռուսաստանի, Ղարաբաղի եւ Հայաստանի Խորհրդարաններու նա-խագահները: Պատուիրակութիւնները ի-րենց վայրերը կը վերադառնային Ուրբաթ իրերկուն (Մայիս 6):

Մայիս 4-ի երեկոյեան, ազրբեջանական երկու սաւանակ հետախուզական թուղթը կատարած են Վարդենիսի սահմաններուն վրայ եւ հեռացած Խանլարի ուղղու-թեամբ: Աւելի ուշ, ժամը 22-ին հրետա-նային ուժքին նախապատրաստութեան է ետք, ազրբեջանական հետեակներու երկու վաշտ յարձակած է Նոյնիբերեանի Բերդաւան գիւղին ուղղութեամբ: Կէս գիշերին հայկական ուժերը փախուստի մատնած են գիրները, զգալի թիւով կո-րուստ պատճառելով:

Նոյն տեսն հայկական ուժերը կռիւ-մղած են թշնամի այլ գորարածնի մը դէմ, իջեւանի Այդեհնովի գիւղին մօտ: Երկու կողմէն կան կորուստներ:

Մայիս 4-ին Մարտակերտի Չայու եւ Կարմիրաւան ընկալալայերուն մօտերը մղուած կռիւներէն ետք զարաբաղեան ուժերը ոչ միայն հանապազում պարտադը-րած են թշնամին, այլ նաեւ յաջողած են հակողութիւն սահմանել քանի մը գերիշ-խող բարձունքներու վրայ: Քանի մը տա-սընեակ մարտիկի կորուստ տալով Ազըր-բեջանցիները քաշուած են:

Մայիս 5-ին, ճախարակներ վրայ կռիւները կը շարունակուէին, գլխաւորաբար Մար-տակերտի հիւսիսը եւ հիւսիս - արեւելքը: Ճրանսական մամուլի գործակալութեան համաձայն, կռիւները աստիկ են: Ազըր-բեջանցիք 52 մեռեալ եւ 400 վիրաւոր ունեցած են այս վերջին օրերուն:

Ապրիլ 29-էն Մայիս 4, Երեւանի մէջ տեղի ունեցած է ուժանիւթի միջազգային Բ. համագումարը: Ան կազմակերպուած էր Միացեալ - Նահանգներու ուժանիւթի նախարարութեան, Միջազգային դար-պացման ամերիկեան գործակալութեան, ամերիկեան ուժանիւթի ընկերութեան եւ Հայաստանի ուժանիւթի նախարարու-թեան հովանաւորութեան ներքեւ: Ժողո-վին նպատակն էր զարկ տալ ուժանիւթի նոր պրիւրներու Հայաստանի մէջ, արեւ-մրտեան թեքնոլոգիին եւ ներդրումնե-

րուն օժանդակութեամբ: Ժողովին կը մասնակցէին արեւմտեան 11 երկիրներու շուրջ 60 ընկերութիւններու եւ կազմա-կերպութիւններու ներկայացուցիչները: Վարչապետ Հրանտ Բաղդասարյան քարի պալուստ մաղթած է եւ շնորհակալութեամբ մարդը ամբողջական վերակա-ռուցման կը կարօտի եւ թէ ան սեփակա-նացման ենթակայ չըլլալով հանդերձ ա-նոր վերակառուցման կը մասնակցին նաեւ մասնաւոր, ոչ պետական ձեռնարկներ:

Համաժողովին ընթացքին քննարկուած են բազմաթիւ ծրագրեր, պայմանադը-րութիւններ կնքուած, կը նախատեսուի որպէս ուժանիւթ օգտագործել տեղական քարածուխն ալ ու զարկ տալ ջրեկարա-կայաններու կառուցումին:

Նախարար Սեւակ Թաշեան մամուլի ասուլիսին ընթացքին հաստատած է որ ժողովը մեծ յաջողութիւն արձանագրած է եւ թէ արդիւնքները բոլոր ակնկալու-թիւնները գերազանցած են: Ստորագրու-ած 30-ի շուրջ պայմանագրութիւնները Հայաստանը կը բանան արեւմտեան ըն-կերութիւններուն երկար ժամանակուան համար: Հայաստանի կառավարութիւնը երախտապարտ է Միացեալ - Նահանգնե-րու ուժանիւթի նախարարութեան իր օժանդակութեան համար այս ժողովին:

ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ

(Մայիս 5)
Գ. ՅԱՐՈՒԹԻՆԵԱՆԻ ԹԵԶՐԱՆ ԱՅՅԸ

Փոխ - նախագահ Գ. Յարութիւնեան թեհրանէն վերադարձին ըսած է թէ ար-դիւնաւոր եղած է հայկական պատուի-րակութեան այցը: Անոնք հանդիպում ու-նեցած են նախագահ Ռաֆայել Կոչարի, Ար-տաքին նախարար Վելայէթի ու այլ պաշ-տօնական անձաւորութիւններու հետ:

Բոլոր հանդիպումներուն նիւթ եղած է հայեւրստեան անտեսական համագոր-ծակցութիւնը ու Իրան կրկնած է Ղարա-բաղի հարցին միջնորդելու պատրաստա-կամութիւնը:

Տեսակցութիւններու նիւթ եղած է նաեւ իրանեան օդանաւին ջախջախման պարա-զան:

ՄԵՂՐԻԿ ԿԱՄՈՒՐՁԸ ԿԸ ԿԱՌՈՒՑՈՒԻ

Մեղրիկ կամուրջին շինարարական աշ-խատանքը սկսած է նաեւ իրանական կող-մէն: Ան կը կառուցուի ներկայիս առ-ժամեայ կամուրջին զուգահեռ ու մեծ նշանակութիւն կ'ունենայ հայեւրստեան անտեսական կապերու սերտացման մէջ: Ներկայիս այս երկիրը Ռուսաստանէն ետք Հայաստանի առեւտրական մեծագոյն

(Շարք Գ. ԵԳ)

Վ Ա Ղ Ը

«ՅԱՌԱՂ-ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒՅՍ»

Վաղը, լոյս կը տեսնէ «Յառաջ միտք եւ արուեստ» նոր (193) թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ. -

- Վարդգէս Պետրոսեանի փորձը
ԱՐՓԻ ԹՈՒՐՈՅԵԱՆ
- Մ. Չարիֆեանի առաջին սերը
ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՏԹԻՆՍԵԱՆ
- Գրողն իրքեւ մարդ
Ֆամբորդ ու պատկեր
ԱՐԲԻ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ՆԱՍՏԱԳԱՀ ՄԻԹԵՐԱՆ, 200 առանձնա-շտրհեալ հրաւիրեաներու առջեւ, Մայիս 5-ին, տեսակ մը «հիւլէտեան իր կտակը» ըսաւ, ինչպէս կը խորագրէր «Լիպիւս-Սիւս» յաջորդ օրը: Երկար պարզեթ հաւ հիւլէտեան իր քաղաքականութիւնը 1981-էն ի վեր, շնորհ թէ ցորչափ իր պաշտօնը կը վարէ հիւլէտեան փորձեր պիտի չըլլան, ապահովութիւն ալ տուաւ որ իրեն յաջորդողն ալ պիտի չընէ:

ԵՄԷԻԻ կարգն է, այս անգամ, քաղա-քայական պատերազմի մը մէջ միջնուե-լու: Մայիս 5-ին, հարաւային եւ հիւսի-սային Եմէն դէմ դիմաց ելան, երկրին ամէնէն բնակուած եւ ամէնէն հարուստ շրջանները: Կռիւները տեղի կ'ունենան ետքը դաւաճներու մէջ (17-ի վրայ), սահմանադուլին շուրջ որ կը բաժնէր նախկին երկու Պետութիւնները, 1990-էն ի վեր միացած: Սանաայի վրայ հա-րաւային օդուժին եւ Ատենի վրայ վարսային օդուժին թռիչքներն են որ պատճառ եղած են բռնկու, թէւ չի ճշդուիլ թէ ոսլ սկսած է: Ճրանսան որոշեց պարպել իր քաղա-քայիները: Քաղաքացիական պատերազմը անխուսափելի կը նկատուէր ամիսներէ ի վեր, քաղաքական դէմքերու սպաննու-թիւնները բազմացած էին: Ոճրափորձերը նպատակ ունէին ալ աւելի սրելու լար-ւածութիւնը երկու գլխաւոր ղեկավարնե-րուն միջեւ՝ նախագահը եւ փոխ - նախա-գահը որոնք երբեք չեն համաձայնած հա-րաւայաց քաղաքականութեան մը շուրջ որ ծառայէր ամրապնդելու երկրին միա-ցումը: Եմէնի Հանրապետութիւնը բազ-կացած է հիւսիսային Եմէնին (Եմէնի արարական Հանրապետութիւն) եւ հարա-ւի Եմէնին (Եմէնի ժողովրդական եւ դեմոկրատ Հանրապետութիւն): Բնակ-չութիւնը 14 միլիոն է, մայրաքաղաքն է Սանաա եւ Ատեն անտեսական մայրա-քաղաքն է:

ՄԻՏՔ - ՈՒՆԵՍԿՔ օրաթերթը կրկին լոյս պիտի տեսնէ, Մայիս 7-էն, համաձայ-նութեան մը գոյացած ըլլալով տնօրէնու-թեան եւ Սենաիքային (ՍԷ - ԺԷ - ԹԷ) միջեւ: Յաջորդական գործադուլներէ ետք, տնօրէնութիւնը շարաթ մըն է զադ-րեցուցած էր թերթին հրատարակու-թիւնը:

ՊԵՐՆԱՐ ԹԱՓԻ մէկ միլիոն ֆրանքի աւազանքի դատաւարտուեցաւ Սակարանի գործողութեանց Յանձնախումբին կողմէ, այն սխալ տեղեկութիւններուն համար

ԴԻԱԿՆԵՐՈՒ ԿՈՂՈՊՈՒՏԸ ՇԱՀԱԲԵՐ ԳՈՐԾ Է

Պոստիլյան ամեն շաբաթ մարդիկ սար... անհավանական կերպով հասնում են...

ՍԻՐԱՐՓԻ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մարտի 11-ին հայաստան արուարձանները... Սիրարփի Սիմոնեան այդ յառաջընթաց...

Մինչև 1906-ին, Ազգչիբ, Բալուխի մատակարար զիւղ մը... Մինչև 1923-ին: Կարճ ժամանակ մը...

Ազնիւ անաղմուկ, հեղ, ծառայատէր, փառասիրտ Իտալիայով: Երեւան հանուած է նաեւ...

Իտալացի դատարանները կ'ուզեն լուսարանել երկրորդ կէտ մըն ալ... Սիրարփի Սիմոնեան բաժնեյէր իր ամուսնոյն՝...

ՔԱՂՀԱՆ ԿԱՐՕ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳՈՂՈՒԲ

Սենթ - Քլոթիլդի (Գանատա) հայ կեղերնի... Սիրարփի Սիմոնեան բաժնեյէր իր ամուսնոյն՝...

Սիրարփի Սիմոնեան բաժնեյէր իր ամուսնոյն՝ Յովհաննէս Սիմոնեանի զաղափարական աշխարհը... Սիրարփի Սիմոնեանի ներաշխարհը որպէս հայ պատուական ընտանիքի մայր...

Սիրարփի Սիմոնեան բաժնեյէր իր ամուսնոյն՝ Յովհաննէս Սիմոնեանի զաղափարական աշխարհը... Սիրարփի Սիմոնեանի ներաշխարհը որպէս հայ պատուական ընտանիքի մայր...

ՔԱՂՀԱՆ ԿԱՐՕ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

ՍՓԻՒՌԵԼ-ՀԱՅՈՒ ՄՏՈՐՈՒՄՆԵՐ -41-

ՆՈՒԻՐԵԱԼՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՈՒԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ

«Նուիրեալներու պակաս կայ», - կ'էջը սրտատուէ ձայնով՝ ճառագիտութեան մեր, - «ընդհանուր ամամբ համասփիւղեան գործերուն համար հասարակական»:

Սիրա խոցող կոչին չափազանց յուզուած եւ ներշնչուած լսի. - «Լաւ, երթամ, նուիրեալ դառնամ»:

Ու հաւաքեցի միութենական Կանոնադրութիւնը, որ զանոնք կարգած ու լաւ հասկնամ նուիրուածութեան վիճակին կազմուած հարցեր այլազան:

Գանի կարգացի՝ այլազանեացի ջանի հասկացայ՝ դողալ սկսայ. - հարկը օրէնքի վրայ լիտունին իմաստը ինքնին ոչ այլ ինչ էր քան՝ պարզ շարահիւսում խիստ ու անժպիտ - ներշնչման դամբան - պարտաւորութեանց: Որպէս ամփոփում՝ թէ՛ բարոյական եւ թէ՛ նիւթական դուռ անհատական հակա ներդրում. բայց փոխարէնը՝ ոչ իսկ կէս - բերան մէկ հատ աչնիւ խօսք առ ի հատուցում: Հարկը օրէնքի մնացեալ կէսին լրիւ միտք բանին՝ արդեւ էր միայն, իւրաքանչիւրին կցուած մանրամասն յատուկ պատժական միջոցառումով համապատասխան: Ալ դիտողութիւն, նկատողութիւն, յանդիմանութիւն, քուէպղծում, ու կախակայում, նաեւ հեռացում: Իսկ խտապոյնը՝ լրիւ արտաքուծ՝ երբ արտայայտես անձնական դատում:

Որպէս թեկնածու նուիրուածութեան՝ շատ շուարած եմ: Հիմա ի՞նչ ընեմ: Ես սիրոյս մասնակցի կ'ուզեմ հասարակական գործունէութեան: Բայց չեմ ալ կրնար այդ պատժողական Կանոնադրութեանց անհետեւ ծուղակը իյնալ: Քանզի կը տեսնեմ, թէ զոյգ ձեռքերս ալ եթէ կտրեմ յանուն գործերու իտէլիան արդար, շուտով կը մոռնան, արժէք չունենար, վա՛յ թէ սխալմամբ բերանս բանամ: Չէ՞ որ կ'արտաքսես ճիշդ ատոր համար...

Անդրադարձող կա՞յ կամաւոր կերպով գործել ուզողին բաժին ինկած այս սուր երկմտանքին, թէ՛ ըստ բնկալեալ նոր վարք ու բարոյի՝ պիտի բանն որ «Լուրջ հարց չէ ինքնին. չենք կրնար դպչիլ Կանոնադրութիւն: Գոհ ճեղղող թող երթայ իր գործին»... Եւ ճառագիտութեան յարգը երթիմ ինչպէս լայնակրկէ միշտ նոյն շեշտով լայնակրկէ. «Նուիրեալներու պակաս կայ կրկին»...

ՇԻՋՈՒՆ ՄԱՆՐԱԴԻՏ Բանի վրայ թախիծը իր թեւերը տարածած էր, ձանձրոյթը բազմած էր բոլոր կարասիներուն վրայ: Պէտք էր դուրսը թուրեւ նոր բոց մը, խանդավառութեամբ մեր միջնորդը, եւ այդ խայտանքի շողը ծնաւ այն օրը ուր իմ երկրորդ աղջնակս սիրտը տուաւ իր համակրած մէկ երկտասարդին: Ան մտաւորական մըն էր, Հրանտ Թորոսեանը որով ինձ կրկնակի հաճոյք պատճառեց: Այդ նշանախօսութիւնը մոռցնել տուաւ միւսներուն մեկնումին թողած պարագայ: Նորէն տանը մէջ ծնաւ խայտանք: Շատ հաճելի պիտի ըլլար շարունակել այդպէս մեր կեանքը. ճակատագիրը շարունակեց:

Հանր. Պարտուց Վարչութեան քննիչ եւ էլեւմտական ուսումնասիրութեանց դերանորոյն, գործերու բերումով, փեսացու ստիպուեցաւ մեկնիլ Գերմանիա եւ ամուսնանալ վերադարձին:

Մեր երջանիկ օրերը եղան վաղադրաւ, խանդավառեցան մեր մտերմիկ ընտանեկան քոչոր օրերը, մեկնումովը փեսային, Տոբիթը Ուղեւեանին, աղջկանս հետ դէպի Պուլկարիա. դառն եկաւ շատ սրբոտիս այդ բաժանումը, ես որ այնքան զեղեցիկ երազներ հիւսեր էի, միայն իմ կեանքով ապրելու զաւակներուս հետ: Որքան քիչ բան պէտք է կործանելու համար մեր երազները:

Ընդարձակ տան մը մէջ մնացինք միայնակ կրտսեր աղջկանս հետ գլուխ գլխի: Կային պահեր ուր մեր փոխադարձ անհուն գորովը չէր բաւեր ամոքելու միւսներուն բացակայութիւնը: Կարծես ամէն

ԱՆԱՅԻՍ ԵՒՓՈՒՄԷ ԱՆԵՏԻՍԱՆԱ (1872 - 1950) ՅՈՒՇԵՐՍ

Մարդկային հոգեբանութեան զարմանալի երեւոյթներէն մէկն ալ այն է թէ մայրերը, աւհասարակ, որքան ալ զարգացած ու դատողութեան տէր ըլլան, իրենց զաւակները յաւերժական երախայ կը տեսնեն, անկարող ըմբռնելու թէ տարիներ անոնց վրայէն եւս կ'անցնին եւ անոնք կ'ըլլան պատանի, յետոյ նորատի, յետոյ չափահաս եւ ի վերջոյ հասուն տարիքով: Երբեք մայր մը չանդարդաւորութիւնը կ'աւելնէ քունքերուն սպիտակ թելեր սկսած են երեւալ, ճակտին խորշումներ: Ան միշտ կը տեսնէ կարճ տախտիկ, սկզբնական ծունկերը եւ ծածան մազերը լայն ժայռակէտով ամփոփուած ոստոստուն աղբնակին: Ասիկա ճշմարտութիւն էր նաեւ ինձ համար: Քիչ անգամ մտաւորապէս առջեւ կուգար թէ զաւակներս կրնային ինձ նման ճանչնալ աշխարհը օր մը, ըմպել անոր աղբնակէն մերթ քաղցր, մերթ լեղի, աւելի լեղի

քան քաղցր. կը կարծէի թէ իմ թեւերու տակ պիտի մնային յաւէտ, շունչովս տաքցած երջանիկ թռչնիկներ:

Անոնք բոլորը շարժանկարի մը պէս եկան անցան մտքիս առջեւէն Նոյեմբերի այն փոթորկայտղ օրը, ուր ձմեռային պարտէզի մը պէս անձան վարդերով, քրիզանթեմներով, թանկագին տունկերով զարդարուած մեր տանը սրահին մէջ, շրջապատուած մտերիմներով, կը սպասէի որ անդուխէն վար իջնէր իմ մարդարտածաղիկս: Ծերեպակ հագուած էր ան, նարինջի ծաղիկներ մազերուն մէջ. արծաթ թեւերով խառն սպիտակ քոչորու պլլուած, քոչեր որ կը նմանէին լոյսէ ցնորքներու. ժպտուն ու համակ շնորհ, կողմնէր ազգականներն ու ընկերակիցները, իմ աղջնակս:

Հա՛րա... Ուրեմն իմ պզտիկ աղջիկս էր ան: Ան որ զիջերները սեղանին առջեւ ծնրադիր դասերը կը սորովէր, ան՝ որուն պտուղիկներուն հագուած կը կարէի: Իմ աղջիկս հարս եղած էր ու պիտի մտնէր ամուսնական կեանքին մէջ. պիտի կրէր հարուածները ճակատագրին, պիտի ստիպուէր խորհիլ իրականութիւններու, փոշիներու մէջ ձգած Միսէն, Հայնէն, Ծոփէնը եւ ոսկի երազները:

Սրտէս մուկս մը բարձրացաւ դէպի աչքերս, պահ մը բան չտեսայ, կուլ տուի այն խորշակները որոնք հրկիզեցին էութիւնս: Զեռք մը ըռնեց ձեռքս, համակրելի կերպարանք մը հակեցաւ դէպի ինձ. այդ սեղմումին մէջ կար գորով, կար յարգանք, կար նաեւ խոստում մը նուիրա-

կան: Փեսաս էր, աղջկանս ամուսինը, Սոքթոր Սուրէն Ուղեւեան: Աղջկանս... Ուրեմն այլեւս ան էր տէրը իմ գաւակին, ան պիտի վարէր անոր հողին, անոր կնիքական կեանքը:

Ու Տէր Վահանը, Հայ կողմի քահանան, խոնկին մուկերուն, ծաղիկներուն բոյրին, հանդիսականներուն ժպիտներուն մէջէն. «Առեալ զձեռն Եւայի...»: Ինձ համար այլեւս ամէն ինչ մտաւ ծածանուտ ամպերու մէջ. մնացի գրեթէ անզիտակից իրականութեան: Կեանքը ի՞նչ պիտի տար գաւակիս: Ուժգին, ժայռեր փշրելու շափ ուժգին ազօթք մը թուահողիկս: Ի՞նչ կարելի է բարդատեղ այն անարկու կերպով հօգր բանին որ է մազթանքը մօր մը, իր գաւակին երջանկութեան համար:

Մեր երջանիկ օրերը եղան վաղադրաւ, խանդավառեցան մեր մտերմիկ ընտանեկան քոչոր օրերը, մեկնումովը փեսային, Տոբիթը Ուղեւեանին, աղջկանս հետ դէպի Պուլկարիա. դառն եկաւ շատ սրբոտիս այդ բաժանումը, ես որ այնքան զեղեցիկ երազներ հիւսեր էի, միայն իմ կեանքով ապրելու զաւակներուս հետ: Որքան քիչ բան պէտք է կործանելու համար մեր երազները:

(Շաբ. Ա. էջ 16)

գործակիցն է, ինչպես յայտնած է փոխ- նախագահ Գ. Յարութիւնեան Թեհրանէն վերադարձին:

ԳԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ԲԱՅՈՒՄ ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՄԷՁ

Մայիս 2-ին Պուէնոս - Այրէսի նախագահական պալատէն ոչ հետո չէնքի մը մէջ հանդիսանոր բացումը կատարուած է Հայաստանի ղեկավարման, ներկայութեամբ Արտաքին նախարար Վահան Փափախբեանի:

Արժանթին առաջին երկիրներէն մէկն է որ 1991 Դեկտեմբեր 26-ին ճանչցաւ Հայաստանի անկախութիւնը ու բազմաթիւ ոլորտներու մէջ համագործակցութեան համաձայնագիր կնքեց անոր հետ:

Բացման արարողութենէն ետք, Վ. Փափախբեան եւ Արժանթինի Մշակույթի նախարարը ստորագրած են զիտական եւ առեւտրատնտեսական գործակցութեան պայմանագիրներ:

Մայիս 3-ին ալ Արժանթինի Առեւտրական պալատին մէջ բացուած է անտեսական համագործակցութեան հայեւորժանթիւնէն զիտափողովը:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ՎԻՆԵՆԱ

Վիննայի մէջ ստորագրուած է հայեւաւստրական գործակցութեան պայմանագիր մը: Հայաստանի կողմէ զայն ստորագրուած է Տնտեսութեան նախարար Արմէն Եղիազարեան: Նոյն առիթով նախնական համաձայնութիւն գոյացած է նաեւ արտասահմանէն ներգրումները խրախուսելու եւ սրաշտպանելու եւ օդային հաղորդակցութեան մարզին մէջ գործակցելու:

RECHERCHE

dame arménienne pour garder un enfant (18 mois) dans la banlieue Est de Paris.

ԿԸ ՓՆՏՈՊԻԻ

Հայ կին մը 18 ամսու երախայ մը նախելու համար, Փարիզի արեւելեան արուարձան մը:

Tél. : 48 - 62 - 51 - 66 (heures bureau)

Assemblée Générale de l'A.A.A.S.

L'Assemblée Générale de l'A.A.A.S. aura lieu le Jeudi 26 Mai 1994 à 20h30

au Siège de l'Association 77, rue La Fayette, Paris 9°

Il sera procédé au renouvellement par moitié du Conseil d'Administration (8 postes à pourvoir).

Le Conseil d'Administration fait appel à candidature aux membres adhérents de l'Association.

Celles-ci doivent parvenir à l'Association au plus tard le 10 Mai 1994.

Elles doivent être manuscrites et indiquer les nom, prénom et adresse du candidat.

18 EME ANNIVERSAIRE DE LA

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE MARSEILLE

12-14, rue St-Bazile Marseille 1er

Samedi 14 Mai à 20 h 30

GRAND REPAS

Orchestre - Animation - Ambiance Arménienne

Prix du repas : 150 F.

Réservation : M.A.J.C. : 91. 50. 15. 09.

ՄԱՐՍԻՅԻ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տ Ա Ր Ե Դ Ա Ր Ձ Ի Հ Ա Յ Կ Ե Ր Ո Յ Թ Ը

Շաբաթ, Մայիս 14, ժամը 20-30-ին

FONDS ARMENIEN DE FRANCE

LISTE DES DON'S DU 1er DECEMBRE 1993 AU 31 MARS 1994

— 300 Francs. —

- M. Yvon Debiazi, M. Serge Garabedian, M. Jean Acart, M. Jean-Pierre Adalian, M. Daniel Aidinian, Anonyme, Mlle Yvette Arakelian, M. Christian Avakian, M. Serge Babikian, M. A. Baghdassarian, Mlle Sona Balsan, Mlle Angèle Barsamian, M. Antranick Bitchakdjian, M. Robert Brouchian, M. Charles Chapoutat, M. Guy Coutrix, M. Tony Dabbaghian, M. Hervé Ekizian, M. Aram Giregozian, M. Arthur Hacaturyan, M. Etienne Hatchikian, M. Jean Kalousdian, M. Markos Karabulut.

(A suivre)

GALERIE LES CENT 8, rue de Jouy - 75004 Paris Tél : 42. 77. 30. 00

EDOUARD PANOSSIAN

Exposition

du 4 au 21 Mai

du mardi au samedi, de 14h à 18h30

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը չորհակալութեամբ ստացած է Սուրբ Յարութեան տօնին առթիւ կատարուած իւզագինի հետեւեալ նուէրները:

- Տէր եւ Տիկին Յակոբ Բէսէնթօղլու 200, Տէր եւ Տիկին Ֆրէնկեան 300, Տիկին Լար Տէրունեան 150, Տիկին Մատէն Թուրսարգիւեան 200, Տիկին ՕՖէլիա Թութեան 1000, Պր. Ժորժ Սարաֆեան 500, Պր. Արմենակ Կէզըր, 200, Տէր եւ Տիկին Վահէ Տամբաճեան 500, Տէր եւ Տիկին Ստեփան Տամբաճեան 300, Տիկին Ֆրիտա Տիւմա 500, Տիկին Աննիկ Միկիեան 2000, Տիկին Ժազլին Օպէն 300, Պր. Հանրի Սարաֆեան 100, Տիկին Վարանթին Բարսեղեան 100, Տիկին Հերմինէ Սարաֆեան 500, Տիկին Լիլիան Բըրքէտէլի 500, Տէր եւ Տիկին Մանուկ Բիրնոսլլեան 500, Անանուն նուէրատու մը՝ 100, Պր. Ժան Գանոս 300, Տիկին Մատէն Սարեան 350, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Մինասեան 400, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Զըրաշեան 1000, Տիկին Անահիտ Մարտիրոսեան 100, Տիկին Ադատուհի Տողթամաճեան 500, Պր. Փոլ Աւետիսեան 300, Տէր եւ Տիկին Նազիկ Տաղչեան 500, Պր. Հանրի Սէտէֆ 500, Տոբթոր Էտուար եւ Տիկին Ադամեան 1200, Տէր եւ Տիկին Տոսիկեան - Գալիկեան 400, Տիկին Հերմինէ Արապեան 100, Տէր եւ Տիկին Նուպար Դաւիթեան 250, Տիկին Ռոպ Հուպուրեան 100, Տէր եւ Տիկին Տորք Տէր - Յակոբեան 1000, Տիկին Էլիզ Գոշեան 200, Պր. Յարութիւն Եկէնեան 500, Պիլէզիկեան ընտանիք 400, Չաքմաքճեան ընտանիք 300, Տիկին Լիւսի Շերոյեան 300, Տիկին Սեդա Թահան 200, Տիկին Էլիզ Պատմաճեան 200, Տէր եւ Տիկին Ժան - Լուի Գազարէ 200, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Պէքար 300, Օր. Ռոպին Թաշճեան 100, Տէր եւ Տիկին Ֆ. Լապիճ 500, Տիկին Սէլի Պապայեան 200, Տէր եւ Տիկին Ժազ Գարակէօղեան 100, Պր. Ալեքսանդր Օհանէսոֆ 500, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Արիկեան 150, Պր. Մեղրոպ Մարթաբեան 100, Տէր եւ Տիկին Ռէյմոն Ներսէսեան 100, Պր. Ա. Գազարճեան 200, Տիկին Իրիս Բարսեղեան 100, Տէր եւ Տիկին Ժազ Պէրպէրեան 250, Տիկին Մաքրուհի Գազարճեան 100, Պր. Արմէն Թուրսարգիւեան 50, Տիկին Ալտա Չիլիթճի 1000 ֆրանք:

(Շաբ.)

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՋ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Մայիս 12, տօն է Համբարձման Գրիստոսի:

Սյա առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի:

Կը պատարագէ՝ ԱԻԵՏԻՍ ՔՀՆՅ. ՊԱԼԲԵԱՆ

Սյա օրը յաւկայցուած է Մանուկեան Հաղորդութեան:

Սյա օրը Հոգեհանդիստ չի կատարուի:

Ս. ՅԱԿՈՒՐ - ԼԻՈՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Մայիս 12, տօն է Համբարձման:

Սյա առթիւ Լիոնի Ս. Յակոբ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ առաւօտեան ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի:

Օրուան պատարագը կը մատուցանէ՝ ԻՍԱՀԱԿ ՔՀՆՅ. ՀԵՔԻՄԵԱՆ

ՍՐՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՁԱՑ

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷՑԼ

ՏՕՆ ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Մայիս 12, ժամը 10-ին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ ՎԱՐԴԱՎԱՌ ՔՀՆՅ. ԳԱՊԱՐԵԱՆ

ՍԷՆ-ՃԵՐՈՍ

Ս. ԱՆՆԱԿ-ՄԵՆՐՈՊ

Համբարձման տօնին առթիւ, պատարագ կը մատուցուի Մայիս 12, Հինգշաբթի օրը Սէն - Ժերոմի Ս. Սահակ - Մեծորդ Եկեղեցւոյ մէջ:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9-ին: Պատարագ ժամը 10-ին:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ ԵՂԻՇԷ ԱԻՍԿ ՔՀՆՅ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՍԷՆ ԼՈՒ - Ս. ԳԵՈՐԳ

Պատարագ ժամը 10-ին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ ՇԱՀԱՆ Ա. ՔՀՆՅ. ՏԷՏԵԱՆ

Ժամը 16-ին, Եկեղեցւոյ կից սրահի մէջ, նախաձեռնութեամբ Օժանդակ Տիւնանց Միութեան

«ՎիճԱԿԻ ԽԱՂ»

Հիւրասիրութիւն աւանդական «Թաղայէ»ով:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՐԻՋ

ԳՐԱԿԱՆ - ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

նուիրուած՝ բանաստեղծ

ՍԼԱՎԻԿ ԶԻԼՈՅԵԱՆԻ

Դասախօս՝ ԱԼԵՔՍԱՆՏՐ ԹՈՓՉԵԱՆ Կ'արտասանէ՝ ԱՆԱՀԻՏ ԹՈՓՉԵԱՆ

Զորեքշաբթի, Մայիս 11, ժամը 20-30-ին

Հայ Մշակույթի Տան մէջ Տիգրան եւ Զարուհի Տէմիրեան սրահ 17, rue Bleue, Paris 9°

Մուտքը ազատ է:

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE - Section Décines

ASCENSION

SELON LA TRADITION ARMENIENNE

Vidjag - Musique - Chants - Buffet - Buvette

La veille, les élèves de l'Ecole arménienne auront cueilli des fleurs de 7 jardins différents, et de l'eau de 7 sources différentes.

Jeudi 12 Mai à 15 heures à la Maison de la Culture arménienne

15, rue du 24 Avril 1915, 69150 Décines

Meubles Ghazarian

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Z. I. Vitrolles à 20km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

«Բացառիկ զեղչ «Յառայ»ի բաժանորդներուն»

BULGARIE:

Rencontre de notre communauté arménienne

La Croix Bleue des Arméniens de France organise un circuit en Bulgarie du 8 au 15 Septembre 1994.

Prix : 3.950 FF. par personne (chambre à partager).

Renseignements et inscriptions :

17, rue Bleue 75009 Paris

Tél. : 48 - 24 - 46 - 57 (le matin) / 39 - 83 - 71 - 19 (de 20h à 21h30).

Date limite d'inscription : 20 / 05 / 94.

Possibilité d'extension d'une semaine en bord de mer en 1/2 pension :

Prix : 950 FF.

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՅԻՍ 10
MARDI
MAI 10
1994

ՀԱՐԱՏԻՉ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL.: 47. 70. 86. 60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
— FAX: 48. 00. 06. 70 —
C.C.P. PARIS 15069-82 E

LE NUMERO : 5,00 F

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԽԱՐԵՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

69^e ANNEE — N° 18.324

ԱՐՅԱՆ ՄԻԱԿՈՂՄԱՆԻ ՀՐԱԴԱԴԱՐ ՀՈՉԱԿԵՑ ՄԱՅԻՍ 8-ԻՆ

Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն

ԱՂԻՔԵՉԱՆ ՄԻՏՔԸ ՓՈԽԵՑ ԵՒ ԲԻՇԿԵԿԻ ՀԱՄԱՉԱՅՆԱԳԻՐԸ ՍՏՈՐԱԳՐԵՑ ՎԱՀԱՆ ԱԻԱԳԵԱՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

ՀՈՂՎՐՏԻՔ

ՄԵԻԹԱՐ ԶՐԲԱՇԵԱՆ

ՅԱԿՈՒ ՏԷՐ-ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Ռուսաստանի Պաշտպանության նախարարը Գրաչով շատ խիստ ոճով արտաբերված է Արթուրյանի անդրևոզ դիրքին առթիվ Բիշկեկի ժողովին և յայտարարած թէ՛ «Ուժեղ կամ Ազրբեջանի մէջ որոնք պատասխանատու են ձայնդուքեան»:

Այս պայմաններում մէջ է որ Գրաչովը իշխանութիւնները, Մայիս 8-ին, միակողմանի հրադարար կը հռչակէին նոյն գլխերէն իսկ, ապացուցանելով իրենց բաղնիքները իրենց իրրեւ հետեւանք Բիշկեկի ստանձնած իրենց յանձնարարութեան:

Վաչագան զրեցինք մեր նախորդ թիւով, Արթուրյան մերժած էր ստորագրել այդ համաձայնագիրը հակառակ Ռուսերու նշանակումը և համաձայնութիւնը ստորագրած էին Կ. Բարսեղեան (Գարաբաղ), Բ. Արարեցեան (Հայաստան), Շուսէյկո (Ռուսաստան), Շէրիմկուրով (Կիրգիզստան), Ճալիլով, Արթուրյանի Պորհրդարանի նախագահը և Կոնիկը և կը հետադարձէր Հայաստանի իր պաշտօնակից՝ Բարսէյի Արարեցեանի որ Արթուրյան ալ կը ստորագրէր համաձայնագիրը, բնաբեր մէջ երկու թեթեւ փոփոխութիւններ ներմուծելով: Այդ փոփոխութիւններն են՝ միջազգային որակումը ղեկարարող հաստատման մէջ և գրաւետի պարտութիւնը փոխանակ գրաւած տարազին տարածքներու մասին:

Ապրիլ 2, «Ուրախալի նախընթաց քեֆապիկուրեան պակաս» (Արփի Թոթոյեան):

Վահան Աւաղեան լրտեսութեան ամբաստանութեամբ ձերբակալուած է եւ անմիջապէս Երեւան փոխադրուած ու բանտարկուած:

Ք Ա Ն Ի Մ Ը Տ Ո Ղ Ո Վ

ԱՄԹԻՄԻ մէջ, երկու Ֆրանսացիներ եւս սպանուեցան և առաջին անգամ ըլլալով զոհերը կրօնաւորներ էին: Հայր Անրի Պարթևիմի Վէրժէն 64 տարեկան և քոյր Փոյ Անն - Ռեմոն 67 տարեկան սպանուեցան Կիրակի օր, Մայիս 8-ին Քաղաքահան մէջ, մինչ Այժէի փողոցները իջած էին (20 - 25 հազար հոգի միայն) «ազգ. հաշտութեան և համերաշխութեան» ցուցարարները: Յոյրը նեցուկը կը վայելէր գաղանակաւ կուսակցութեանց որոնց կարգին Ազգ. Ազատագրութեան ճակատը և երկու խլամական փոքր, օրինաւոր, կուսակցութիւններ: Այս երկու զոհերով սպանուած Ֆրանսացիներու թիւը 10-ի կը հասնի Սեպտեմբեր 29-էն ի վեր, բայց 24 այլ օտարներ ալ սպանուեցան նոյն թուականէն ի վեր: Ֆրանսական կառավարութիւնը անգամ մը եւս հրաւիրեց իր այն քաղաքացիները որ ստիպուած չեն Այժէի մասին, որ ներգաղթեան: Այս ներգաղթի մը ալ այնքան զիւրի չէ, քանի շատեր ոչ տուն, ոչ դուրս կը գտնեն Ֆրանսա: Արտաքին նախարարութիւնը «զոհելի ոճիր» որակեց երկու կրօնաւորներու սպանութիւնը և կառավարութեան բանբերն ալ չեղանք որ Այժէի բան, այսօր, ամէնէն ծանր մտահոգութիւններէն մէկն էր կառավարութեան:

ՊՈՆՏՈՅ 11 Փրանսացի պատանդներու հարցը կը կնճռուի: Ծանօթ է որ «առաջին ստիպողականութիւն» մարդասիրական կազմակերպութեան այս անդամները ձերբակալուեցան Մարտի 19-ին, այն ամբաստանութեամբ որ մարդասիրական պիտակին տակ զէնքի շահատակութիւն կ'ընեն: Հակառակ Ֆրանսայի Արտաքին նախարարութեան խիստ բողոքին, Սերպերը տեղի չեն տար: 11 Ֆրանսացիներու խումբին պետը կ'ըսէ թէ անմեղ են և ծուղակ մը ինկած են: Փարիզէն փաստարաններ մեկնեցան Մարտի 10 պաշտպանելու համար մեղադրեալները, բայց, Սերպերն ալ յանկարծ ամիսով մը յետաձգեցին դատավարութիւնը: 11 Ֆրանսացիները լաւ վիճակի մէջ են, ըստ փաստարաններուն որոնք կրցած են այցելել: Մահապատիժի ենթակայ են, սակայն, զէնքի շահատակութեան համար: Ձերբակալուած են Ապրիլ 8-ին: Ութ բեռնատար կառքերը բռնադրուած են, երբ Սերպերու քննութեան կէտէն պիտի անցնէին: Ֆրանսացիները զիջելը վար դըրած են և յաջորդ առաւել բեռնատար կառքերէն մէկուն մէջ հինգ սնտուկ զինամթերք «զտնուած» է:

ՆԱՆԱԳԱՀ ՄԻԹԵՐԱՆ և էլիզաբէթ Բ. պաշտօնապէս բացումը կատարեցին Անգլիան Եւրոպական ցամաքամասին միա-

Կիրակի, Մայիս 8-ին Երեւանի մէջ իր մացկանացուն կնքած է Միխայիլ Զրբաշեան, ծանօթ մաթեմատիկոս: Վանեցի ընտանիքի գաւակ, ծնած էր Երեւան 1918-ին:

Ֆիզիք - մաթեմատիքի տոբոյր (1949), փրոֆէսէօր (1950), Հայաստանի դիտութեանց ակադեմիայի անդամ (1956) Հայաստանի դիտութեան վաստակաւոր դործիչ (1964), Միխայիլ Զրբաշեան աւարտած է Երեւանի համալսարանը: 1943-էն դասաւանդած է նոյն համալսարանը: Վարած է բազմաթիւ այլ պաշտօններ ալ իր մասնագիտութեան առնչուող մարզերու մէջ:

Հեղինակն է բազմաթիւ աշխատութիւններու: Իր գիտական հետազոտութիւնները կ'ընդգրկեն ժամանակակից վերլուծական բարդ տեսութիւններու ուղղութիւնները:

Միխայիլ Զրբաշեան մեծ վաստակ ու-

ցնող փապուղիին: Մայիս 6, Ուրբաթ օրը պատմական թուական մըն է երկու երկիրներու նորագոյն պատմութեան մէջ: Եօթթիւնէլի նախագահներու ճառերէն ետք, Թազուհի և Նախագահը ելոյթներ ունեցան թէ Ֆրանսական թէ անգլիական հողին վրայ: Էլիզաբէթ Ֆրանսերէն խօսեցաւ շեշտելով թէ առաջին անգամն է, պատմութեան մէջ, որ Ֆրանսայի և Մեծն - Իրիտանիոյ պետական ղեկավարները իրարու կը հանդիպին առանց նաև կամ օգնութեան առնելու: Նախագահ Միթերան ալ իր կարգին կը շեշտէր որ փապուղին մեծադոյն զէնք մըն է Եւրոպական Միութեան ամբապնդման համար: Փապուղին աշխարհի երկարագոյնն է, ծովուն տակ 50 քիլոմէթր: Ութ տարի հարկ եղաւ դուրս հանելու համար, 42 միլիոն ժամ աշխատանք: Արժեք 100 միլիարդ ֆրանք զորս ապահովեցին 220 դրամատուն և 600 հազար անհատ բաժնետէրեր:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ վարչապետը՝ Ռաֆիք Հաբիրի քաղաքական տաղանդ մը դուրս բացաւ, յայտարարելով թէ կը դադարեցնէ իր մասնակցութիւնը կառավարութեան և ջնջած է բոլոր ժամադրութիւնները: Կըսուի թէ հետեւանք է այն ընդգրկուածութեան որ ծագած էր կառավարական փոփոխութիւններու իր ծրագրին նկատմամբ: Կ'ուզէր որ քրիստոնեաները աւելի լաւ ներկայացուին կառավարութեան մէջ: Հարիւր կառավարութեան գլուխն է 1992 Հոկտեմբերէն ի վեր:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ երեսփոխանական ընտրութիւններուն գլուխը կը հասնին ընկերավարականները (նախկին համայնավար) չուրջ 32.9% ստանալով ձայներու առաջին արդիւնքներու համաձայն: Ազատ դեմոկրատներու զինակցութիւնը երկրորդ դիրքի վրայ է ձայներու 19.68%օով, իսկ Դեմոկրատ ֆորումը որ իշխանութեան գլուխը գտնուող համախմբումի կառավարութեան գլխաւոր բաղկացուցիչն էր հազիւ 11.63% կը ստանայ: Պորհրդային Միութեան քաջայումին յաջորդող շրջանի ամէնէն յատկանշական և տխուր իրողութիւնն է որ համայնակարները գլուխը կը հասնին, առաջին անգամ ըլլա-

Երեւանի մէջ, Մայիս 8-ին, իր մահականացուն կնքած է Յակոբ Տէր - Պետրոսեան, հայրը՝ նախագահ Լեւոն Տէր - Պետրոսեանի:

Ողբացեալը, բնիկ մուսուսացի, ծնած է 1908-ին Երզնկայի գիւղը և մանկութիւնը անցուցած լեռները, ունեցած է յեղափոխական կեանք մը: Մուսա - տաղի պարպումէն ետք, հաստատուած է Սուրիա, ուրկէ Հայաստան ներգաղթած է 1946-ին:

Թազուր կը կատարուի Մայիս 10-ին: Մեր ցաւակցութիւնները իր այրիին, նախագահ Լեւոն Տէր - Պետրոսեանի և Տէր - Պետրոսեան եղբայրներուն:

Նէր իր մասնագիտութեան մէջ: Թազուր կը կատարուի Երեւան, Մայիս 10-ին: Մեր ցաւակցութիւնները Զրբաշեան ընտանիքներուն:

Իր ժողովրդավար ազատ ընտրութիւններու միջոցաւ, հոն ուր տասնեակ տարիներէ ի վեր բռնատիրական վարչակարգ կը տիրէր համայնավար միակ կուսակցութեան տիրապետութեամբ:

ՊՈՒՍՈՅ զրոսաշրջաններէն Տոմապահչէի և Սուլթանահմէտի մէջ Մայիս 7-ին երկու պայթում տեղի ունեցած է մեծ խուճապ պատճառելով զրոսաշրջակներու խումբերուն: Պայթումէն քանի մը հոգի թեթեւակի վիրաւորուած են:

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ Ֆ. Լէոթարի հրաւերով Փարիզ գտնուած է Թուրքիոյ Պաշտպանութեան նախարարը, շարք մը հանդիպումներու համար: Թրքական մամուլին համաձայն, Մ. Կէօլչան մեծ զոհուեցանութեամբ բաժնուած է Փարիզէն. ան ըսած է թէ տեսած է Թուրքիոյ ապսպրած ուղղաթիւներուն պատրաստութիւնը, քննած է ականազերծումի նաւերը որոնցմէ ծախել առաջարկած է Ֆրանսա ու քննարկած են Թուրքիոյ մէջ ուղղաթիւներու շինութեան Ֆրանքեթըրքական ձեռնարկութիւն հիմնելու կարելիութիւնները: Թուրք նախարարը յատուկ զոհուեցանութիւն յայտնած է նաև այն պատճառով որ Լէոթարի հետ ամբողջական համաձայնութեան յանգանք են ՓՔՔ-ի ազարեկական կազմակերպութիւն մը ըլլալու հանգամանքին մասին ու Ֆրանսայի նախարարը ապահովութիւն տուած է որ զորավիզ պիտի կանգնին Թուրքիոյ Պոսնիոյ, գերմանական զինարդիւն ու Եւրոպական Միութեան հարցերուն մէջ:

ԹՈՒՐԿԻՈՅ Հաքբեարի շրջանին մէջ ՓՔՔ-ի 31 մարտիկներ սպաննուած են ապահովութեան ուժերու հետ բախումներու ընթացքին:

ՓՈՒԹՊՈՂ

Վալանտի Հայ Մարզականը 0-ի դէմ 1 կէտով յաղթեց Նանսիի այս վերջնոյն դաշտին վրայ: Դասաւորման գլուխը կը մնայ Ռէյն 51 կէտով: Վալանտ 19-րդ է 34 կէտով:

Մայիս 9-ին, հանդարտութիւն կը տիրէր Կապուին վրայ, բայց, նախապէս յարձակումներ եղած էին: Մայիս 5-ին աղբորեղանական ուժերը Տաուշի շրջանի Պառաւազար գիւղի պաշտպանական դիրքերը զիջելովուցած էին, բայց, յարձակումները ետ մղուած էին:

Գրաբաղեան ճակատի վրայ ալ, նոյն օրը Աղբաղի ուղղութեամբ մղուած կռիւներու ընթացքին, Արթուրյանից երկու հրասալ կործնուցուած էին և 60 զինուորականները կը յանձնառու էին:

Ուրբաթ, Մայիս 6-ին, Մոսկուայի Շեքսպիրեօ օդակայանը, Սոֆիայէն վերադարձին ձերբակալուած է Վահան Աւաղեան, նախկին տեղակալը Աշոտ Մանուչարեանի, երբ այս վերջինը խորհրդակցում էր նախագահ Լեւոն Տէր - Պետրոսեանի ապահովութեան հարցերուն: Փետր. 15-ին Աւաղեանի կէտը ձերբակալուած էր Երեւանի օդակայանը, երբ կը փորձէր մեկնել Մոսկուա, ճամպուրակներուն մէջ դառնուած ըլլալով համակարգիչի վեց տիւնիցները որոնք գաղտնի տեղեկութիւններ կը պարունակէին Հայաստանի ապահովութեան վերաբերող: Տիկին Աւաղեան արտօնութիւն չունէր Երեւանէն մեկնելու, մինչ իր ամուսինը Սոֆիա կը գտնուէր: Այս մասին տե՛ս՝ «Յառաջ»:

ԼԻՈՆԻ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ - ՓԱՓԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒՆ ՓԱՅՆՈՒՆ ԶԵՆՆԱՐԿԸ

«Ծնողքը ըստ իսկական արուեստ մը դարձած է, աշխարհի ամենագեղեցիկը անշուշտ, որովհետեւ անոր շարժիչը սէքն է, սակայն ան միաժամանակ ամենազբաւար արհեստն է»:

Մարգարեան - Փափազեան Վարժարանին Ծնողական Խորհուրդը, հիմնուած 1991-ին, ի մի կը բերէ այլեր եւ կեներ որոնք մտահոգուած են իրենց զուակենբուն սպառնալից եւ յատկապէս անոնց զարգացման կենտրոնը ու ինքնութեամբը: Այս քանի մը տողերով Պր. Յակոբ Պոյաճեան իր Միութեան անունով բարի դատարար կը մտղթէր այն պատկանելի բազմութեան որ լեցուցած էր Վիլիզուպանի մշակութային կեդրոնը Ապրիլ 29-ի երկուշաբթի:

Իր հիմնի առաջին նստարաններուն վերջ կը գտնուէին Հայրապետական Պատկերակի Փոխանորդ Նորման Եպիսկոպոս Զաքարեան, Վիլիզուպանի քաղաքապետ Ժիրզէ Եսայրի ներկայացուցիչ, թաղապետութեան անդամ՝ Օր. Փաւստյան Կոստանեան, որուն աւելի ուշ կը միանար Պր. Վ. Գրիգորեան:

Ներկայ էին նաեւ Սուրբ Յակոբ Մայր

դէպքերու դարձագումը 1988-էն, Սումգայիթէն, Սորհրդային Միութեան անկումէն, աղբիւրներու օւժերու արձանագրած առաջին յանձնարարներէն մինչեւ Հայերու դիմադրական կռիւները, Եւրոպայի ռազմադրամական դրամումը, Լատինի անցըը, հայկական ուժերու հակադրամականները, Քեյրապար, որոնք շրջապատուած Վարժարանի վարժարանի ճակատը 250 քիլոմետրէն վերածեցին 120-ի, եւ այսօրուան աղբիւրներու յարձակումները եւ զոհերու կարեւոր թիւը: Ժ. Շալեան ըստ թէ այս պատերազմին մէջ երկու սկզբունքներ իրարու կը բախին՝ Դարաբաղի Հայերու ինքնորոշման իրաւունքը եւ սահմաններու անփոփոխականութիւնը (intangibilit): Բանային, աւելցուց, Ռուսաստանի ձեռքն է: Առանց Մոսկուայի կամքին ոչինչ կրնայ լուծուիլ: Ապա, եղան հարցումներ ու Ժ. Շալեան սուտ յանձնարարութիւններ, սուտ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ օրուան նիւթերուն շուրջ:

Հետաքրքիր եւ հոծ բազմութիւն մը, այս առիթով, մէկտեղուած էր Մշակույթի Տան Տարոն սրահին մէջ:

ԿԱՐՈ ՅՈՎԱՍՏՓԵԱՆ

րուն զխարկները սոսնակի ընել, հանրային չէնքերուն ապակիները կոտրակէր, ահաբեկիչ խուժանային ցոյց, Յոյներուն, Հայերուն սրտերը սարսափեցնող:

Մեծ խայտանք թուրքերուն մէջ որոնք իսկոյն վերսկան իրենց յոխորտանքը: Անպիտակ զօրքերը երբեք իրարի մեծ փողոցէն զօրանցք կ'ընէին, բայց թուրքերը կը հեզնէին պանոնը, ըսելով թէ նոյն փողքը ջոկատն է որ կ'անցնի ու կ'անցնի:

Զմեռնիտայ աղէտէն մագապուրծ հայ կիներ, աղջիկներ հասած էին Պոլիս, սըրտակեղքը վիճակի մէջ, ամէն ինչ կորսնցուցած, պատառատուն հազուատներով, ոմանց նոյն իսկ ակոսները կոտորուած, եւ ինչ որ կը պատմէին, զարհուրելի էր:

Իրենցմէ յետոյ անպիտակ նոյն շողեռուն հասնելու ջանք ընողները, շարժուելու վտանգի փախած, նաւակներով երբ հասած, կ'առաջնէին շոգեհատի պարաններով վեր ելլելու համար, նաւը լեցուած ըլլալուն, վերէն նաւակետը հրաման ըրած էր պարանը կտրելու, եւ մարդկային խումբերը ծովը թափած էին, մեծ մասը կին եւ աղայ, մինչ շոգեհատը ճամբայ կ'ըլլէր:

Ականատես պարաններ էին ասոնք պատմողները, եւ զարգացած ու բանգէտ կիներ, որոնք սիլիզիթ օրերը խոսելու կարողութիւններն իսկ կորսնցուցած էին:

Գատը Գիւղ եւ Սկիւտար ամէնէն աւելի վտանգի տակ էին, որովհետեւ այն տե-

Եկեղեցւոյ վարչութեան ատենապետ՝ Պր. Ռ. Տօնիկեան, փոխ - նախագահ՝ Փոյ Ազըլեան, խնամակարութեան նախագահ՝ Պր. Իվ Ռուսէլ, Լիւնի մէջ զործող հայկական միութիւններէն բազմաթիւ անդամ - անդամուհիներ, ուսուցչական կազմը: Բոլորին շնորհակալութիւն յայտնելէ յետոյ նախագահը ընծ կը հրաւիրէր Նորման Եպիսկոպոս: Ան կը ներկայացնէր Մարգարեան - Փափազեան Վարժարանին հիմնադրութեան եւ կազմութեան հանգրուանները եւ ետանդով կարգացումը իր ճառը կ'աւարտէր շեշտելով հայկական մշակութային վարժարանին անհրաժեշտութիւնը ի նիւթի արդարեւ դոյստեման:

«Յաւէտ օրհնել թող ըլլան բարեբարներն ու բոլոր անոնք որոնք սատար կ'անդնան են հայ դպրոցին» կ'աւելցնէ Եպիսկոպոսը:

Հուսկ վարադոյրը կը բացուէր եւ կը սկսէր երկու ժամուան վայելք մը. խօսակցի իսկ բառերով հանդիսատեսները պիտի մասնակցէին «հրաժեշտական եւ պարային ճամբորդութեան մը Հայաստան աշխարհ»...:

«Սպիտակ» նուագխումբը իր առաջին եղանակով՝ Սասունցի արդէն գրաւեց ընտանը: Ետեւ յետոյ զանի որ «Տաւիղ» համոյթը նոյնպէս ընդառնելով Ծնողական Խորհուրդին խնդրանքին իր սիրաշօտար մասնակցութիւնը կը բերէր երկոյթին: Այս երկու սիրողական (ամաթէտ) խումբերը շատ յաջող ձեւով զիրար կ'ամբողջացնեն եւ արդիւնքը դովելի է: Ծնորհի իրենց ցուցարձակ թմայնորութեան ասոնք այսօր տիրացած են գնահատելի մակարդակի մը: Ապրիլ ամսուան այս վերջին օրերուն, երբ նոր դարձուցինք «Մեծ Ոճեր»ին 79-րդ էջը, ինչպէս չյիշել ամբողջ արեւմտեան Հայաստանի դաշտերուն եւ կիրճերուն մէջ ջարդուած մեր հարիւր - հազարաւոր նահատակները: Ինչպէս չմտածել որ իւրաքանչիւր «Մշոյ աղջիկ», «Տարոն»ի կամ Քոչարի կեանքին կանչն է, անվերջանալի յաղթանակ մը ցեղասպանութեան դէմ: Եւ ինչպէս չհարաւանալ այս երիտասարդներով որոնք Սփիւռքի մէջ ծնած են, արհաւիրքէն երեք կամ չորս սերունդներ յետոյ եւ այսօր կը պայքարին իրենց տաղանդով եւ իրենց հաւատարմութեամբ:

Ասոնք էին անկասկած թուր ներկաներուն զբացումները:

Աշակերտ, ծնողք, խնամակարութեան անդամներ, կամ «պարզ» հանդիսատեսներ, բոլորն ալ կը հարգուին նոյն խորհուրդին մէջ՝ դպրոցն ու լեզուն կ'երաշխաւորեն ազգին ապագան:

Մարգարեան - Փափազեան Վարժարանին Ծնողական Խորհուրդին այս ձեռնարկը պիտի մնայ մեր համայնքին յիշողութեան մէջ որպէս 1994-ի ամենափայլուն էջերէն մին:

Ծնորհակալութիւն իրենց:

ԿՈՐԻԻՆ

ՄՈՒՐԱՏ-ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՅ ՄՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՒՐԱՏ-ը վերանորոգած է իր վարչութիւնը որու ներքալ կազմն է. -

Սուշեղ Տէր - Եղիայեան (նախագահ), Արեքսանդր Երամեան, Կրեկուտ Փափազեան (փոխ - նախագահներ), Յարութիւն Սայրիս, Սերժ Արզումանեան (քարտուղարներ), Աւետիս Եսայր, Ծիլիկ Օղանեան (գանձապահներ):

Մնայուն քարտուղարութեան հասցէն է՝ Յարութիւն Սայրիս Հեռագոյն. - 46 - 08 - 11 - 60

Կեդրոնատեղի. - 26, rue Troyon, 92310 SEVRES

Ի ՆԳՐՈՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԵԿ ՈՐԲԱՆՈՅԻՆ

Միւլք աը Գօ-ի ուսանողուհի՝ Աստղիկ Հրաչեան եւ Յլորան Սեկիւնէ որոշած են անդեղէն եւ կրթական կազմածներ հասարակ նուազարժէնի (Երեւանէն 10 քիլոմետր) որբանոցի մը համար:

Առ այդ զօրակոչի ենթարկած են Թուրքի հիւղ վարժարաններ եւ կայցելին ամէն մէկը, նախ ներկայացնելու համար Հայաստանը, հակիւնէ կերպով: Ծրագրին անունն է՝ «Լոյս» եւ տղաքը խոստացած են իրենց առաւելագոյն ընել: Այս ձեռնարկին կ'արձագանգէ, նկար մըն ալ հրատարակելով, «Լա տէլէշ աը Թուրքի» Ապրիլ 19-ի իր թիւով:

ԳՍԼՈՒԹԷ ԳՍԼՈՒԹԷ

ՀԱՄԻԹՐԵՆԻ մէջ (Գանասա) Ապրիլ 17-ին, Հայ Դատի տեղոյն մասնաճիւղի կազմակերպութեամբ ողբերգուած են Ապրիլեան նահատակները: Սուք առած են Արիս Արզարեան եւ Թորոնթոյն հրաւիրուած վարուժան Նիկոլեան եւ յանուն Գանասայի Հ. Յ. Գ. Երիտասարդաց Միութեան Արարատ մասնաճիւղին՝ Վաչէ Գայոյեան:

ՎԱՆԳՈՒԼՐԻ Հայ Կեդրոնի Լազարեան սրահին մէջ, Ապրիլ 24-ին ողբերգուած է Ապրիլեան Եղեռնի 79-րդ տարեկիցը: Երոյթ ունեցած են Յակոբ Տէր - Յակոբեան, Արեքսան Ճղարեան: Տեսերիդ մը ցուցադրուած է որ կը ներկայացնէր Դարաբաղի ինքնապաշտպանութիւնը:

րող որ թողունը Պոլիսը եւ մեկինը: Անստոյգ վիճակի մը մէջ էինք:

Վերջապէս լուսնա սպառնալիք դիչերը ուր տարօրինակ տիպարով մարդիկ Գատը - Գիւղի փողոցները շրջեցան ժամերով, խոր լուծեան մէջ. ոչ մէկ դիչերապահն ձոկանի ձայն:

Առաւօտը զարմիկ նուրբանը եկաւ եւ պիտէ որ պէտք է հեռանալ Գատը - Գիւղէն նախ, յետոյ Պոլսէն. ահարկու թիւով ազգակիցներ ճամբայ ելլելու վրայ էին:

Աղջկան հետ, ափ յափոյ ինչ որ կըրցանք ժողովները քանի մը ժամուան մէջ, հրաժեշտ տուինք մեր սիրելի անկիւնին, սրտերնուս խորը թաղեցինք կերպարանները բոլոր այն առարկաներուն որոնք հողեկան կապեր ունէին մեր էութեան հետ, եւ մեկնեցանք, դացինք Բերա բարեկամուհի մը տունը, անկից դրաղելու համար անցադրի ինդրով:

Այցելեցի Չաւի Պատրիարքին, որ ինքն ալ ինձ խորհուրդ տուաւ մեկնելու:

Աներեւակայնի բազմութիւն մը կը մեկնէր այդ օրերուն: Յունական հիւպատոսարանին պատուհաններէն խաղողի ողկոյցներու պէս մարդիկ կարծուած էին, կարենալ ներս մտնել վիզա առնելու համար: Անհեթեթ տեսարաններ ամէն կողմ փողոցները միայն ուղեւոր, մանաւանդ Հայ երիտասարդներ. ոչ ոք կը համարձակէր բան մը հարցնել միւսին:

ԱՆԱՅԻՍ ԾԻՓԻՄԷ ԱՆԻՏԻՍԵԱՆ (1872 - 1950) ՅՈՒՇԵՐՍ

Մինչ այն քաղաքականութիւնը տակաւ սպանադին հանդամանքներ կ'առնէր, թուրք բանակը կը յառաջանար դէպի Զմիւռնիա, Քէմալական յաղթանակները մեծ ազդու կը հանէին: Ոչ ապահովիչ լուրեր նորէն կուգային դաւառներէն, որոնք չէինք ուղեր հաւատք ընծայել:

Օր մըն ալ, յանկարծ, փայլակի մը պէս հասաւ գոյթը թէ բանակը մտած է Զմիւռնիա: Մանրամասնութիւններ քսամ'եցուցին ջարդ, կողոպուտ, հրդեհ, քայքայում. աւերում:

Ամէն օր նոր ահագանք. եւ Պոլսոյ մէջ վիթխարի ցոյց մը. զինուորական գրաւման ուժերուն քիչն տակը, հազարաւոր ցուցարարներ, խուռն ամբոխ մը ծովաճաւալ, մէկ ծայրը Ստամպուլ, միւսը՝ արդէն Բերա: Գոռում - գոչում, ոռնում. ճամբուն վրայ գտնուող զխարկաւորներ-

Ի ՅԵԱՏԱԿ

Տիկին Ժանին Գոճապեքեան, զաւակներն ու թոռները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները...

Սուքիսեան ընտանիքը (Վիէն) 300 Ժր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին, Յովհաննէս Ուզունեանի մահուան 20-ամեակին առթիւ:

FONDS ARMENIEN DE FRANCE

LISTE DES DONNUS DU 1er DECEMBRE 1993 AU 31 MARS 1994

300 Francs. - M. Arthur Karagozian, Mlle Josephine Kassarian, M. Garo Kessayan, M. Edouard Manoukian, M. Edmond Yanekian, M. Henri Melkonian, M. Sarkis Minassian, M. Vahé Minassian, Mlle Claire Moutafian, Mlle Laura Nadjarian, M. Mikael Nicianian, M. Isahak Odemis, M. Ohannes Olcer, M. Setrak Oreu, M. Souren Papazian, M. Albert Sarian, M. Albert Seropian, M. Jean Tatarian, M. Sarkis Tatikian, M. Georges Tatoulian, M. Garabet Teyinian, M. Serge Topalian, Mme Sima Turkmenian, M. Vartan Vartanian.

392 Francs. - Mme Nadine Touchet.

400 Francs. - M. Haig Aivazian, M. Jean Alachian, Association Culturelle de l'Eglise arménienne, M. Jean-Jacques Damlamian, M. Georges Danielian, M. Hagop Eolmezian, M. Jean Ezakirian, Mlle Ethel Garibian, M. Jean-Christophe Kougyan, M. Michel Miasserian, M. Ohannes Olcer, M. Pen-yamin Ordekyan, M. Haroutioun Partamian, Mlle Sonia Suret, M. Gérard Yazidjian.

500 Francs. - M. Artin Abdalian, M. Serge Altounian, M. Marcel Andonian, M. Armand Antranikian, M. Michel Apkarian, M. et Mme Achod Areguian, M. Georges Arzoumanian, M. Grégoire Atamian, Mme Anna Avédikian, S.A.R.L. Balcar.

(A suivre)

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Ս. ՅՈՒՎԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՉ

Հին Գեղարքի, Մայիս 12, տօն է Համբարձումն Գրիստոսի: Սյա առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի: Կը պատարագէ՞ Ս. ԵՍԻՍ ԲՆԵՑ. ՊԱԼԸԳԵԱՆ Սյա օրը յատկացուած է Մանուկներու Հաղորդութեան: Սյօր Հողեհանդիստ չի կատարուի:

Ս. ՅԱԿՈՐ - ԼԻՈՆ

Հին Գեղարքի, Մայիս 12, տօն է Համբարձումն: Սյա առթիւ Լիւնի Ս. Յակոբ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ առաւօտեան ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի: Օրուան պատարագը կը մատուցանէ իՍՍՀԱԿ ԲՆԵՑ. ՀԵՔԻՄԵԱՆ

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՁԱՅ ԱՆՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷՅԸ

ՏՕՆ ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ Հին Գեղարքի, Մայիս 12, ժամը 10-ին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՞ ՎԱՐԻՍՎԱՆՈՒ ԲՆԵՑ. ԳՍՍՊՈՐԵԱՆ

ԱԷՆ-ԺԵՐՈՍ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՆՈՐՈՊ

Համբարձումն տօնին առթիւ, պատարագ կը մատուցուի Մայիս 12, Հինգշաբթի օրը ՍԷՆ-ՅԵՐՈՒՍ Ս. Սահակ - Մեարոպ Եկեղեցւոյ մէջ: Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9-ին: Պատարագ ժամը 10-ին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՞ ԵՂԻՇԷ ԱՆՍԳ ԲՆԵՑ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԱԷՆ ԼՈՒ - Ս. ԳԵՈՐԳ

Պատարագ ժամը 10-ին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՞ ՇԱՀԱՆ Ա. ԲՆԵՑ. ՏԵՏԷԵԱՆ ժամը 16-ին, Եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Օժանդակ Տիւնանց Միութեան «ՎիճԱԿԻ ԽԱՂ» Հիւրասիրութիւն աւանդական «Թապուէ»ով:

1 000 paires de chaussures pour les combattants

Le commandement des forces d'auto-défense de l'Artsakh réquisitionne tous les hommes valides de la région dans le but de relever ceux qui sont au front depuis plusieurs mois.

Afin d'équiper chaque combattant, 1 000 paires de chaussures sont indispensables dans les meilleurs délais. Nous lançons un appel à tous nos compatriotes afin de réunir la somme nécessaire à l'achat de ces chaussures.

Chaque geste de soutien sera un encouragement à la résistance et un pas de plus vers la victoire.

Adressez vos dons à l'Association de Soutien aux Patriotes Arméniens : B.P. 82 - 94223 Charenton Cedex Des reçus ou des Cerfas seront délivrés.

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Կապոյտ Սաշի Պուլլար Օտտոյի ԼԷՕԼԱ Սասունի մասնաճիւղը կազմակերպած է Համբարձումի առթիւ վիճակագրող մը, Մայիս 12-ին, Կէսօրէ վերջ ժամը՝ 15-ին Պուլլար Օտտոյի Ս. Յակոբ Եկեղեցիին բակին մէջ: 7, rue Arthur Michaud, Marseille 15e Կը հրաւիրենք բոլորը:

SIDON TRAVEL

L'INITIATEUR DES VOLS DIRECTS A L'ARMENIE VOL «AIR CHARTER» filiale du Groupe AIR FRANCE PARIS - EREVAN - PARIS

A COMPTER DU 31 MAI 1994 DEPARTS HEBDOMADAIRES CHAQUE MARDI EN AIRBUS A 320 AIR CHARTER

Le prix promotionnel de 3 800 Frs aller/retour durant le mois de juin 1994

Pour renseignements et inscriptions veuillez contacter :

SIDON TRAVEL FRANCE

34, AVENUE DES CHAMPS-ELYSEES - Escalier A, 2e étage 75008 PARIS

TEL : 42 56 40 30 FAX: 42 25 41 21

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Պուլէն Արշալոյս Հէլլահան կը փնտռէ հասցէն փարիզաբնակ իր ազգականներէն Տիկին Չարուհի Կառավարենցի կամ անոր եղբոր՝ Պր. Յարութիւնի: Հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել մարզասիրաբար «Յառաջ»ին կամ Պուլլոյ «Մարմարա»ին:

Assemblée Générale de l'A.A.A.S.

L'Assemblée Générale de l'A.A.A.S. aura lieu le Jeudi 26 Mai 1994 à 20h30

au Siège de l'Association 77, rue La Fayette, Paris 9e

Il sera procédé au renouvellement par moitié du Conseil d'Administration (8 postes à pourvoir).

ASCENSION

SELON LA TRADITION ARMENIENNE

Vidjag - Musique - Chants - Buffet - Burette

La veille, les élèves de l'Ecole arménienne auront cueilli des fleurs de 7 jardins différents, et de l'eau de 7 sources différentes.

Jeudi 12 Mai à 15 heures à la Maison de la Culture arménienne 15, rue du 24 Avril 1915, 69150 Décines

ՀԱՄԱԶԳՈՍԻՆ ՓԱՐԻՉ ԳՐԱԿԱՆ - ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՈՒՐՄԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ Տ Օ Ն Ուրախութեան եւ Վիճակագրողի Կազմակերպուած՝ Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Տիկիննց Յանձնախումբի կողմէ ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 15 Սահակ - Մեարոպ Մշակոյթի Կեդրոնի «Արծրունի Ջրբաշեն» սրահին մէջ 339, Ave. du Prado, Marseille 8e

18EME ANNIVERSAIRE DE LA MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE MARSEILLE 12-14, rue St-Bazile Marseille 1er Samedi 14 Mai à 20h30 GRAND REPAS Orchestre - Animation - Ambiance Arménienne Prix du repas : 150 F. Réservation : M.A.J.C.: 91. 50. 15. 09.

ՅԱԿԱՅՈՒԹԻԻՆ Կապոյտ Սաշի Կրնոպլի «Անի» մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Արտաւազդ Մանուկեանի եւ ընտանիքին, իրենց մօր եւ մեծ-մօր՝ Մարիամ Մանուկեանի մահուան առթիւ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

ՄԱՐՏԻՅԷ. -- Այլի Տիկին Անժել Տէր -- Զարբան, Օր. Ժալիկ Տէր - Զարբան, Տէր և Տիկին Յակոբ Տէր - Զարբան և զաւակը՝ Վիրժինի, Պր. Ժան Տէր-Պետրոսեան, զաւակներն ու թոռները կը ծանուցանեն թէ հողեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Մայիս 15-ին Սէն Թ'Անթուանի Ս. Թադէոս Եկեղեցին (Վալոն տը Թ'լալ) իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ - հօր, եղբոր՝ հօրեղբոր՝ ԱՐՄԻՆ ՏԷՐ - ԶԱՔԱՐԵԱՆԻ մահուան քառասունօրին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

FONDS ARMENIEN DE FRANCE

LISTE DES DONS DU 1er DECEMBRE 1993 AU 31 MARS 1994

— 200 Francs. - Mlle Thérèse Komurian, M. et Mme Stéfan Kowalski. M. Lorraine-Couture, Mlle Jacqueline Maghakian, M. Robert Mamourian, M. Heratch Markossian, M. Merdjanian, Mlle Dora Meslet, Mlle Arpinée Mikaelian, M. Noël Minassian, M. Pascal Mouratian, M. Suren Muratcanoglu, M. Isahak Odemis, Mlle Sévan Odemis, Mlle Bulbul Okav, M. Hadji Okav, M. Georges Onoyan, M. Benjamin Pilyan, M. Raffi Postou, M. Michel Poulthian, M. Grégoire Rakedjian, M. et Mme Patrick Richard, M. Sirun Salbanoglu, M. J. Sarkissian, M. R.-Jacques Sarkissian, Mlle Wanis Semerdjian, M. Soukias Sukiasyan, M. Noubar Tavitian, M. Jean Tavitian, M. Agop Tchilian, M. Hovsep Tchilinguirian, Mlle Angele Topalian, M. Joseph Vartanian, M. Guiragos Vartanian, M. Samuel Yagir, M. Ohannès Yorgandjian, Mme Yvonne Zulemanian.

— 205,60 Francs. - M. Philippe Akilian.

— 250 Francs. - M. Nichan Aivazian, M. Rolland Demirdjian, M. Serge Demirdjian, M. Ohannès Der-Pilibossian.

(A suivre)

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻԻ

Պոլսէն Արշալոյս Հէլլաճեան կը փնտռէ հասցէն փարիզաբնակ իր ազգականներէն Տիկին Զարուհի Կառավարեցի կամ անոր եղբոր՝ Պր. Յարութիւնի: Հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել մարդասիրաբար «Յառաջ»ին կամ Պոլսոյ «Մարմարա»ին:

ՀԱՄԱՐՁՈՒՄ

Տ Օ Ն

Ուրախութեան և Վիճակախաղի

Կազմակերպուած՝ Մրրոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ

ԿիրՍԿԻ, ՄՍՑԻՍ 15

Մահակ - Մեքոյ Մշակոյթի Կեդրոնի «Արծրունի Զբոսայգի» սրահին մէջ 339, Ave. du Prado, Marseille 8^e

Յայտագիր. -

Ժամը՝ 10-ին պատարագ:

Ժամը՝ 13-ին ուրախ ճաշ:

Ժամը՝ 15-ին վիճակախաղ:

Մասնակցութիւն՝ 120 Ֆր.:

Տեղերը ապահովուելու համար՝

Հեռագր. -

91 77 84 70 կամ՝ 42 03 05 63

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»

83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire : N° 55935

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

Կապոյտ ինչի Արնուլի - Մարտիկ Աստղիկ մասնաճիւղի

Ճաշ -- պարահանդէսը

Մայիս 21, Շաբաթ,

Ժամը 20-30-էն սկսեալ

Espace Charles Aznavour

Ave. P. Vaillant-Couturier,

Arnouville-les-Gonesses

մասնակցութեամբ՝

ՓՕԼ ՊԱՂՏԱՏԻՆԵԱՆԻ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կիրակի, Յուլիս 3-ին

Գաշտահանդէս

ԹԱՆԱՍՈՐ

Շաբթի - Վերոփոխ

Մանրամասնութիւն՝ յետագային:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ս. Յովհաննէս -- Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ հողաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Սուրբ Յարութեան տօնին առթիւ կատարուած իւրազինի հետեւեալ նուէրները:

Պր. Սերժ Պէլոնի 500, Պր. Սուրէն Սարգիսեան 1000, Պր. Սեպուհ Գաբախանեան 250, Տէր և Տիկին Ալլա Շահինեան 100, Տէր և Տիկին Արթուր Միլթիպէան 1000, Պր. Եսայի Ղազարեան 200, Տէր և Տիկին Քիւրքճեան 200, Տիկին Սողոմոնեան 300, Տէր և Տիկին Բաֆֆի Տէր -- Ստեփանեան 100, Տիկին Արմենուհի Քարեան 100, Տիկին Արսինէ Սիմոնեան 200, Տէր և Տիկին Յակոբ Ազարեան 200, Տէր և Տիկին Տէր -- Յակոբեան 200, Տէր և Տիկին Գապատայան 250, Տէր և Տիկին Օ. Մերտանեան 100, Տիկին Հիլլա Էօզլիլիկի 200, Տիկին Ալիս Վիքթորիա Սմարեան 300, Տէր և Տիկին Կրէկուա Թուղուեան 100, Տէր և Տիկին Ժան Մինասեան 500, Տէր և Տիկին Լեոն Զարգաւաթեան 300, Պր. Արման Մովսէսեան 1000, Տէր և Տիկին Արա Գորգիլեան 500, Տէր և Տիկին Հերման Ներուզ 200, Պր. Ժան Փորոսեան 100, Պր. Յարութիւն Քէլեան 500, Տէր և Տիկին Արշակ Բազումեան 200, Տիկին Էլիզ Տայմնա 50 տուրք, Տէր և Տիկին Յարութ Յարութիւնեան 1000, Տէր և Տիկին Ներսէս Պետրոսեան 200, Տիկին Ժ. Պետրոսեան 200, Տէր և Տիկին Ռաֆայէլ Ազնազարեան 500, Պր. Արամ Աշճեան 200, Տիկին Աղանի Հարճեան 200, Տիկին Մարկարիթ Սուրէնեան 100, Պ. Մարկ Պետրոսեան 50, Պր. Ֆիլիպ Սէմէրճեան 600, Տէր և Տիկին Ռուբէն Գրիգորեան 200, Պր. Արթո Համբարձումեան 300, Տիկին Վարդուհի Պաղտատարեան 100, Տիկին Փիլէն Պիւրթէ 500, Պր. Նուպար Պարեան 200, Տէր և Տիկին Ժան Տաղէսեան 200, Տեքթոր Ժիրայր Յովսէփեան 5000, Տիկին Էլիլին Սոքոսեան 100, Տէր և Տիկին Սերժ Խորէնեան 150, Տիկին Սիրանոյշ Փանոսեան 100, Տէր և Տիկին Պօղոս Ֆէսճեան 100, Տէր և Տիկին Սերժ Երկազանեան 200, Պր. Արշակ Ֆէնէրճեան 200, Պր. Դանիէլ Տէր -- Զարբան 100, Տիկին Հայրապի Փափազեան 500, Տիկին Ը. Գափամաճեան 300, Տիկին Պէաթրիս Փասմանեան 200 Ֆր., Պր. Ժաք Անդրէասեան 100 Ֆր.:

(Շար.)

**

Լիոնի Մարգարեան և Փափազեան Ա. մէքոյեան Վարժարանի ինստիտուտի կողմէ շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները զարոյցի բարձրաձայն համար:

Ալիս Գեօրգեանի մահուան առթիւ Օր. Վալէրի Ազըլեան 200 Ֆր.:

Պետրոս Պօյաքեանի մահուան առթիւ Լիւրհա Հաստատութիւն 400 Ֆր.:

**

Ոմն 5000 Ֆր., Պր. Սերժ Մուրտեան 2500 Ֆր., Տէր և Տիկին Վաղինակ Միւքճեան 2000 Ֆր., Խաչէրեան ընտանիք 300 Ֆրանք:

ՀԱՄԱՐՁՈՒՄ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՉ

ՀԱՄԱՐՁՈՒՄ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Հինգշաբթի, Մայիս 12, տօն է Համբարձման Գրիտոսի:

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի:

Կը պատարագէ՝ ԱՒԵՏԻՍ ՔՀՆՅ. ՊԱԼԳԵԱՆ

Այս օրը յատկացուած է Մանուկներու Հաղորդութեան:

Այսօր Հողեհանգիստ է կատարուիր:

DEMANDE D'EMPLOI

Etudiante arménienne, maitrisant bien la langue française, parlant couramment le russe et le géorgien cherche du travail. Etudierait toute proposition.

Contacter F. Nicheanian :

42 - 08 - 86 - 68

18EME ANNIVERSAIRE DE LA

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE MARSEILLE

12-14, rue St-Bazile Marseille 1er

Samedi 14 Mai à 20 h 30

GRAND REPAS

Orchestre — Animation — Ambiance Arménienne

Prix du repas : 150 F.

Réservation : M.A.J.C. : 91. 50. 15. 09.

ՄԱՐՏԻՅԷ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տ Ա Ր Ե Դ Ա Ր Ձ Ի

Հ Ա Յ Կ Ե Ր Ո Յ Թ Ը

Շաբաթ, Մայիս 14, ժամը 20-30-ին

ՅԻՐԱՆԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Հ Ո Ւ Ս Ա Ր Ձ Ա Կ Ո Ւ Մ

Մարտի փառաբան շնորհակալութեան թատերական բեմադրութիւն և գլխաւոր դերակատարութիւն՝ ՄՀԵՐ ՄԿՐՏԵԱՆԻ

Ողբացեալ մեծ արուեստագէտին մասին կը խօսի և լուսարձակումը կը վարէ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՄԷԼ

Կիրակի, Մայիս 15, ժամը 17-30-ին

Հ.Բ.Ը.Մ. -ի Ալեք Մանուկեան սրահին մէջ

118, rue de Courcelles, Paris 17^e — M^o Courcelles

-- Մուտքը ազատ է --

Բ.

Յ Ա Ր Գ Ա Ն Ք Ի Ե Ր Ե Կ Ո Յ Թ

Ի պատիւ գաղութիս երիցազոյն դրօշներէն՝

ԾԱՏՈՒՐ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆԻ

և հիւրաբար քաղաքս դանուղ գիւղազրի՝

ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ

Կը խօսի՝ ՅԱԿՈՒ ՊԱԼԵԱՆ

Կը նախազանգէ՝ Հիլլա Գալֆայեան-Փառնաբան

Երեքշաբթի, Մայիս 17, ժամը 20-30-ին

Եան'ց Ակումբին մէջ

5, avenue Reille, Paris 14e — M^o Glacière

-- Մուտքը ազատ է --

Երեկոյէն ետք ընդունելութիւն և ճաշ -- Ճաշարան՝ 140 Ֆր. Սեղանները ապահովելու համար հեռագրային խանից Ակումբ՝ 45-89-20-48

SIDON TRAVEL

L'INITIATEUR DES VOLS DIRECTS A L'ARMENIE

VOL « AIR CHARTER »

filiale du Groupe AIR FRANCE

PARIS - EREVAN - PARIS

A COMPTER DU 31 MAI 1994

DEPARTS HEBDOMADAIRES CHAQUE MARDI

EN AIRBUS A 320 AIR CHARTER

Le prix promotionnel de 3 800 Frs

aller/retour durant le mois de juin 1994

Pour renseignements et inscriptions veuillez contacter :

SIDON TRAVEL FRANCE

34, AVENUE DES CHAMPS-ELYSEES — Escalier A, 2e étage

75008 PARIS

TEL : 42 56 40 30

FAX : 42 25 41 21

ՀԱՅԱՍՏԱՆ — ԱՐՑԱՆ

ԱՌԵՒՑՈՒՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՉԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ ԳԱԻԻԹ ԵՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մայիս 10-ին, Երևանի մէջ ձեռք բերված է Առեւտուրի նախարարը՝ Տիգրան Գրիգորեանի կաշառակերութեան ամբաստանութեամբ:

Երկուշաբթի իրիկուն, Մայիս 9-ին, Արց. Ապահովութեան վարչութեան պետի պաշտօնակատար՝ Դաւիթ Եանազարեանի կողմից ունեցած է հեռախոսիկէն եւ ճշգրտած որ խօսք անդամ չի կրնար ըլլալ հայկական ուժերու քաջուկու մասին ազդր-բեկանական նուաճուած տարածքներէն, ստանց միջնադիր զօրքերու ներկայութեան որոնք կը դառնան հրազարարի եւ շաշաւորները: Այդ ուժերն ալ, ըսած Դաւիթ Եանազարեան, միայն ուսումնասիրութեան ենթակի են կրնան ըլլալ: Դաւիթ Եանազարեան կոչ ըրած է Սիւրբ Զատիկու սր կամուրները երթան Զարաթի կոնկրետ («Ֆիկառ»), Մայիս 10-ի իր թիւով կ'արձագանդէր այս կոչին: Ենչուստ է որ Հայաստանի միտ նեցուկ է Զարաթի, բայց, չի բաւեր:

Մայիս 10-ին ապահովութեան տրուած էր կրկին որ Արց. Ապահովութեան վարչութեան կողմից համաձայնագրերը, բայց, Մայիս 11-ի առաւօտեան երբ կը խօսէինք Երևանի հետ, որիէ փաստաթուղթի դեռ չէր հասած Գերագոյն խորհուրդի նախագահին: Հոս հոն ալ ընդհարումներ կան, զլիարարար Բելրաջարի շրջանը:

ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ

(Մայիս 9 / 10)

ՄԱՀ ՆԿԱՐԻՉ ԷԼԻԲԵԿԱՆԻ

Երևանի մէջ, 84 տարեկանին մահացած է ծանօթ նկարիչ Վաղարշակ Էլիբեկեան: Մահ էր 1910-ին թիֆլիս: Ունէր այդ քաղաքէն տեսարաններ ներկայացող պատկերներ: Թաղումը կատարուած է Մայիս 8-ին, Նուպարաչէն:

ԶԻՆԱԳՐԱՍԻՐ 49-ԱՄԵԱԿ

Մայիս 9-ին Երևանի Յաղթանակի ըզրօսայելին մէջ հանդիսաւոր հանրահասարակ տեղի ունեցած է Բ. աշխարհամարտի եւ աշխատանքի վեթերաններուն մասնակցութեամբ: Ներկայ եղած են նորհրդարանի նախագահ՝ Բ. Արարքչեան, փոխ - նախագահ՝ Գ. Յարութեան, վարչապետ Չ. Բաղդասարեան, իսկ նախագահ Լ. Տէր - Պետրոսեան շնորհաւորական ուղերձ յղած է Բ. աշխարհամարտին վեթերաններուն:

ԿԻՆ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԱՎՈՒՄԲ

Հայաստանի շուրջ 400 լրագրողներէն ըր Մայիս 8-ին հիմնած են իրենց ազգային, Լրագրողներու Միութեան հովանիին տակ: Ակումբին նպատակն է կին լրագրողներու ուժերը համախմբել երկրին առօրէն ծառայած հարցերու լուծման մասնակցութեամբ համար: Ակումբին կըր-

նան անդամակցել նաեւ Սիւրբ Զատիկու լրագրողներէն: Նախագահ ընտրուած է հեռախոսիկէն ընկերութեան փոխ - տնօրէն Ժաննա Դոչիկեան:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Հայաստանի Գոյնաւորի Ազգային հասարականը Մայիս 8-ին մեկնած է Միացեալ - Նահանգներ, երեք շաբաթուան ուսումնամարզական հասարակ մասնակցութեամբ: Ընկերական հանդիպում կ'ունենայ Միացեալ - Նահանգներու հասարականին (Մայիս 15) եւ առաջատար ակումբներէն Սալայի հետ (Մայիս 21): Հասարականին մաս կը կազմեն 15 խաղացողներ Արարատէն, Շիրակէն, Հ. Մ. Բ. Մ. -էն, Բանանցէն, Կոտաքէն, Քասախէն եւ Հ.Մ.Մ. -էն: Գլխաւոր մարզիչն է Էտուար Մարգարով:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՈՒՅԿՈՉՈՒՄ

Երևանի Յ. Շիրազ վարժարանի սրահին մէջ, ուր խաչքար դեղորոտ է պատերազմին դոճ հինգ նախկին աշակերտի յիշատակին, անոնց մայրերուն ներկայութեան դրական ցերեկոյթ մը տեղի ունեցած է, քերթողին ծննդեան 79-ամեակին առիթով: Արտասանուած են Շիրազէն ու Պ. Սեւակէն տողեր, երգուած են հայրենասիրական երգեր:

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Հայաստանի վիճակագրութեան պետական վարչութեան տուեալներով, տարուան առաջին երեք ամսուան ընթացքին ծնած է 12 հազար երախայ, իսկ մահերու ընդհանուր թիւն է 6 հազար 600: (?* * * * * մուսուլմանները արձանագրուած է եւ 700-էն աւելի ամուսնալուծուած:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԹԻՖԼԻՍ ԵՐԿԱՌՈՒՂԻՆ ԿԸ ԲԱՆԻ

Նորամի գետին կամուրջին արկածէն ի վեր երկաթուղային երթեւեկը կանգ առած էր տասը օրէ ի վեր: Հայ եւ վրացի շինարարներ նորոգած են վնասուած յենասիւնը ու երթեւեկը վերահաստատուած: Այդ ժամանակամիջոցին Հայաստանի բեռները, զլիարարար հասցահատիկը եւ վառելիքը կը փոխադրուէին բեռնակառքերով մինչեւ Ալավերտի, ուրից հայկական երկաթուղիով կը հասնէին տարբեր շրջաններ:

ԳԻՆԵՐՈՒ ՅԱԻԵԼՈՒՄ

Մայիս 10-էն եռապատիկ սղած է հացի գինը, քերթումը 1.5 դրամէն բարձրանալով 4.5 դրամի: Ելեկարական փոխադրամիջոցներու - ներառեալ մեթրոն - գինն ալ 50 լուամայէն բարձրացած է 4 դրամի: Աւելցած է նաեւ քաղաքներու հանրաշարժերուն ուղեվարձը:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԳԵՍՊԱՆԸ ԳԻՒՄՐԻԻ ՄԵՋ

Մայիս 9-ին մէկ օրուան այցով մը Գիւմրի գացած է Ֆրանսայի դեսպանը Տիկին տը Հարթթիկ: Ան հանդիպում ունենալով քաղաքին գործադիր Կոմիտէին նախագահ Միշա Վարդանեանի հետ, հե-

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

Ֆ. ՄԻԹԵՐԱՆ 13

Մայիս 10-ին, հեռախոսիկէն Ա. եւ Բ. կայաններէն, երկու լրագրողներու հարցումներուն կը պատասխանէր նախագահ Ֆ. Միթերան նախագահական իր պաշտօնավարութեան 13-րդ տարեդարձին առթիւ: Եօշափեց բոլոր հարցերը, յաճախ առանց խորացնելու բայց միշտ «հին աղուէս» իր վարպետութեամբ, երբ կը նախընտրէ ուղղակի պատասխաններ խոստովելի: Իր հաշուեկշիռէն դոճ կը թուի, նուազ՝ կառավարութեանն է, մասնաւոր՝ համակեցութեան եւ այս միջոցին բնաւ դոճ է Պալատիէն: Արտաքին ճակատի վրայ հարաւի Ափրիկէի դուրսը Մանտլայի ընտրութենէն շատ ուրախ է, մտահոգ է Ալթերիոյ կայութեանն է, համաձայն է որ Պոստիոյ 11 ժրանուայինները պատանդներ են, բայց կողմնակից կը մնայ բանակցութեան: Ռուսներու ոգրերգութիւնը կը հասկնայ, բայց Ֆրանսա չի կրնար ամէն տեղ հասնիլ, հարկ է որ դիմում ըլլայ: Ամէնէն կնճոտ հարցը հիւլէական տարհամոզման է (Պալատիւր եւ Լեոնար շատ համաձայն չեն հիւլէական փորձերու առկախման), բայց, ինք վճռական է, ցորչափ որոշումը իրեն կը պատկանի: Թափիլի մասին կը շարունակէ դրական կարծիք ունենալ, կը շեշտէ որ քաղաքի լաւ նախարար մը եղած է (բայց, դադարի կը մնայ թէ ի՞նչ ըրած է...): Կը խորհի որ գործադրութիւնը կրնայ նուազիլ, ոչ՝ անհետանալ: Էլիզէի իր դրասենակին մէջ, Ֆ. տը Կրոսովըր անձնասպանութիւնը ցաւ պատճառած է, բայց չուզեր մեկնաբանել վարչին ընտրութեան պատճառը: Ի՞նչ կ'ուզէ որ գրուի իր շերտաքարին վրայ, թերեւս Վիլի Պրանտի պէտ՝ «Ըրի ինչ որ կըցայ», թէեւ ինք կը նախընտրէ. - «Ըրի՛ ինչ որ խորհեցայ թէ պէտք է ընէի», բայց, շատ կողմնակից չէ գերեզմանի արձանագրութիւն որոշելու: Ի վերջոյ, անխուսափելի՛ «լաւ էք», «լաւ եմ»:

Գ Ա Ն Ի Մ Ը Տ Ո Ղ Ո Վ

ՊԵՐԼՈՒՍՔՈՆԻ կազմեց իր կառավարութիւնը ուր մուտք կը գործեն Ազգ. Զինակցութեան (նոր - Փաշիստ նկատուած) հինգ անդամներ, նոյնիսկ եթէ կենսական նախարարութիւններու գլուխ չեն անցնիր: Այսպէս իրենց կը տրուին Թղթատարի (նաեւ փոխ - վարչապետ), Փոխարքութեան, Մշակութային ինչքերու, Գիւղատնտեսութեան եւ Շրջապատի նախարարութիւնները: Հիւսիսի լիկան ալ հինգ նախարարութիւն կը ստանայ, բայց շատ աւելի կարեւոր, ինչպէս՝ Ներքին նախարարութիւնը, պիտոճէն, բարենորոգում, անտեսութիւն եւ ճարտարարուեստ: Իր կուսակցութեան (Փորցա Իթալիա)

Պերուսքոնի վերապահած է Արտաքին նախարարութիւնը, Պաշտպանութիւնը, Շրջանային հարցերը, Արքարութիւնը, Առողջապահութիւնը: Միւս նախարարութիւնները կը շնորհուի փոքր կուսակցութեանց ինչպէս նախկին Գեմօ - քրիսթիանները, անկախներու կամ քեֆնիսիւններու: Կառավարութիւնը 25 անգամ ունի: Նոր - Փաշիստներու ներկայութիւնը, ի յառաջագոյնէ, կը խանգարէ շատեր, ինչպէս Ֆրանսան: Միթերան ալ չձած կեց իր մտահոգութիւնը (Մայիս 10, հեռախոսիկէն հարցադրոյց) թէեւ ճշդեց որ Իտալացիք իրաւունքն ունին իրենց ընտրութիւններն ընելու եւ թէ այդ կուսակցութիւնը մեծամասնութիւն չի ներկայացնէր եւ ուրեմն չի կրնար ուղղութիւն տալ Իտալոյ քաղաքականութեան: Մնաց որ, իր առաջին եօթնամեակին սկիզբը, Միթերանի նշանակած վարչապետը չորս համայնավար նախարարներ ունէր եւ ոչ ոք ըսելիք գտաւ: Նոր - Փաշիստներու պարագլուխն ալ ձանձորանքօ Ֆինի իր կուսակցութեան այս մուտքին առթիւ յայտարարեց. - «Իտալիա, վերջապէ՛ս, եւրոպական եւ արեւմտեան ժողովրդապետութիւն մըն էր որու օրինաւորութիւնը կուզայ միայն ինքնիշխան ժողովուրդին ազատ ընտրութենէն եւ ոչ թէ այլեւս կուսակցութիւններէն»: Ֆրանսայի Մշակութի նախկին նախարար՝ ձէք Լանկ «անպատուութիւն» որակեց այս նոր Փաշիստներու մուտքը եւ կոչ կ'ընէ որ «պոլիթքի եմքարկուիթ պախպանելու համար ժողովրդավարութեան լիութիւնը երազայի մէջ»...:

ԿԻՊՐՈՍԻ թրքական բաժնին նախագահը յայտնած է թէ եթէ Յունաստան կողմնորակէ Կիպրոսի հանրապետութիւն ներկայացնելով շարունակէ ջանք թափել Եւրոպական Միութեան անդամ դարձնելու, իրենց ալ բանակցութիւններուն վերջ տալով կը միանան Թուրքիոյ: Տէնքթաշ ամբաստանած է նաեւ ՄԱԿ-ի ընդհ. քարտուղարը որ բանակցութիւններու ընթացքին միշտ զօրավիզ կը կանգնի յունական կողմին, պատճառ ըլլալով որ հանդիպումները ապարդիւն մնան:

ԱՆԳՍՏՐԱՅԻ անհանգստութիւն կը պատճառեն Իրաքի հիւսիսային շրջանին մէջ քրտական ուժերու միջեւ ծագած բախումները: Անոնք շարունակուելու պարագային, կրնան իրաքեան կամ իրանեան ուժերու միջամտութեան դուռ բանալ, ինչ որ անբաղձալի միջամտութիւն է Անգլո-բայի համար:

ՉԵՐՆՈՒԲԻԼԻ հիւլէական կեղերնին աղէտը 15 միլիոն անձի մահուան պատճառ պիտի ըլլայ զալիք տասը տարիներու ընթացքին, յայտարարած է ուս մասնագէտ մը՝ Երնուսենկօ:

ՄԻՍՏԵԱԼ - ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ռճրային պատմութեան մեծագոյն մարդասպանին՝ ձոն Ուէյն Կէսիլի մահապատիժը գործադրուեցաւ Մայիս 10-ին: Այս հապտաբարեկէ եւ շարժարեկէ ետք: 14 տարի է բանտն է եւ այդ ժամանակաշրջանին «հեռու» կը կրկնար ալ առած է, տասնեակ - հազարաւոր նամակներ ստացած է, դիրքեր ալ գրուած են իր վրայ, եւլն., եւլն.:

ՀԱՄԱՐԱԶՄԱՆ տօնին առթիւ, «Յառաջ» լոյս չի տեսնիր Հիմգալաքի, Մայիս 12 (Ուրբաք՝ Մայիս 13-ի քիւ): Մեր յաջորդքիւր՝ Շաբաք - Կիրակի, Մայիս 14 / 15:

MOSCOU ARBITRE LE CONFLIT DU HAUT-KARABAGH

par GERARD CHALIAND

ԽՄԲ. - Փերար Շախան գրք ծանօթացնելու հարկ չկայ, նոր վերադարձաւ Արցախէն, ուր մնաց 12 օր: «Յառաջ»ին տրամադրեց իր այս յօդուածը, որ լոյս պէտք է տեսնէ «Ֆիկաո»ի մէջ, բայց յապառուսներով: Ստորեւ՝ ամբողջական քննարկը:

La maison s'est effondrée sous l'effet de la bombe. Les décombres sont au niveau de la cave, les débris des deux étages et du toit forment un magma gris dont émergent ici et là les morceaux de ferraille. Au fond du trou, quelque part, gisent trois cadavres: une mère et ses deux enfants. La grue déblaise les pans de mur tandis que des hommes s'affairent à enlever tout ce qui peut se ramasser. L'espoir pourtant que quelqu'un soit vivant est plus que ténu. Les corps doivent être broyés. Autour, il y a foule. Des vieilles femmes vêtues de noir se lamentent à voix haute. Selon cette façon traditionnelle qui va de la Corse à l'Iran. Douleur démonstrative. Mais les douleurs discrètes sont-elles plus intenses? Les cultures —comme les époques— pleurent à leur façon. En surplomb, d'autres maisons, intactes avec cependant dans le jardin deux bombes qui n'ont pas éclaté. Un SU.24 a déjoué à basse altitude la défense aérienne et a largué ses bombes sur Stepanakert, la capitale du Haut-Karabagh, région autonome de l'Azerbaïdjan peuplée en grande majorité d'Arméniens qui s'est proclamée indépendante en décembre 1991. Depuis, c'est la guerre. En marge du conflit dans l'ex-Yougoslavie qui est au centre des préoccupations internationales, celui suscitait par la question du Haut-Karabagh est sans nul doute le plus intense qui se livre actuellement dans le monde.

Tandis que le soir tombe et qu'on rasure les familles vivant à proximité des bombes non éclatées, on n'a toujours pas retrouvé les corps des disparus. Seulement un bras d'enfant que des hommes enveloppent d'un linge pour le dissimuler à la foule.

Stepanakert se trouve dans une cuvette et, avec un peu moins de 700 mètres, elle est peut-être le lieu le moins élevé d'une région alpestre qui s'étage surtout de 1000 à 3700 mètres. La ville est tracée de rues droites en son centre et gagne, à la périphérie toute proche davantage de fantaisie. De très nombreux bâtiments sont éventrés ou ont des toits absents, des fenêtres donnant sur le vide. Tout indique qu'on a été sévèrement pillonné. Moins par l'aviation que par l'artillerie lorsque, de Chouchi qui domine de ses quelque 1 200 mètres la cuvette de la capitale, les forces azéries ont tenu Stepanakert sous le feu durant 5 mois, de décembre 1991 à mai 1992.

Bombardements quotidiens dont la ville, deux ans après, ne s'est que mal remise malgré des efforts de réparations freinés par le manque de ressources. Au début de mai 1992, la nourriture se faisait rare et la situation devenait désespérée lorsque les autorités du Haut-Karabagh décidèrent de jouer le tout pour le tout. Chouchi est une citadelle naturelle, autrefois capitale arménienne puis devenue à une période récente surtout azérie comme en témoignent les deux églises arméniennes, la mosquée et les quartiers à l'architecture musulmane. Imprenable par l'unique route qui y mène compte tenu de la supériorité de l'artillerie azérie, Chouchi est adossée à un canyon d'environ 500 mètres où les Azéris n'avaient guère concentré de forces. Une centaine de volontaires arméniens escaladèrent en deux points les rochers du précipice —ascension de trente-six heures à la faveur de nuits de pleine lune— et l'assaut fut donné à l'aube du 9 mai 1992 en liaison avec les tanks montant de Stepanakert par la route. La surprise créa la panique auprès des troupes relativement mal aguerries et renversa la situation.

Deux semaines plus tard, les forces arméniennes contrôlaient le corridor de Latchine —long d'une quinzaine de kilomètres— qui sépare la République d'Arménie de la région du Haut-Karabagh, peuplée de 75% d'Arméniens au début de 1988, à l'époque où le calme régnait encore dans l'Union soviétique de M. Gorbatchev.

En ville, aujourd'hui, en dehors de bombardements éventuels —deux en dix jours sur la capitale, une demi-douzaine sur des villages au cours du même laps de temps— la situation, comme le disent les habitants en utilisant un mot russe droit venu du français, est «normale». C'est-à-dire qu'il y a toute la journée de l'électricité contrairement à Erevan, capitale de la République d'Arménie où le blocus généralisé imposé par l'Azerbaïdjan a valu un troisième hiver sans chauffage. Très peu de voitures, l'essence étant extrêmement rare. On marche à pied dans une ville aux dimensions modestes. Quelques rares abris anti-aériens d'ailleurs guère utilisés. On n'est pas au Nord-Vietnam à l'époque de l'escalade aérienne américaine où les vagues de B 52 avaient obligé à la dispersion hors des villes et à l'aménagement d'abris souterrains et même de trous individuels. Mais les écoles de Stepanakert sont fermées depuis plusieurs jours par crainte qu'une des bombes n'atteigne un établissement d'enseignement. Au Nord-Vietnam, les classes continuaient malgré la fréquence et l'intensité des bombardements parce qu'on avait creusé des abris profonds dans lesquels les enfants se glissaient lors des alertes. Autres traditions. Ici, on n'a jamais dû creuser de digues pour survivre aux crues du fleuve. La montagne se prête moins aux travaux collectifs qu'aux embuscades et aux exploits individuels. La prise de Chouchi rendue possible par deux commandos d'une cinquantaine d'hommes chacun est déjà, pour le Caucase, un bel exemple de cohésion.

Pourtant, si l'on veut économiser des vies, il faudra bien en venir à creuser des abris. Le second bombardement de Stepanakert, par un SU. 24 azéri, n'a fait, ce matin d'avril vers 7 heures, que trois morts. Mais les deux bombes sont tombées à moins de dix mètres d'un immeuble où vivent environ quatre cents personnes. Une fois les avions au-dessus de la cuvette de la capitale, les chances de tuer en masse sont grandes. Du côté des Arméniens du Haut-Karabagh, on ne dispose pas d'aviation et on affirme être opposé à une politique de terreur visant les populations civiles. Les Azéris répondraient volontiers qu'ils ont, comme conséquence de la guerre, d'un demi-million à un million de réfugiés (les chiffres sont le cauchemar de l'enquêteur dans un conflit aux versions contradictoires) chassés de leurs terres par la panique. Et les Arméniens du Haut-Karabagh évoqueraient les pogroms commis dans les villes d'Azerbaïdjan entre 1988 et 1990 et la politique de dépopulation menée en 1990 qui fit fuir plusieurs centaines de milliers d'Arméniens, et la violence initialement utilisée par les Azéris afin de chasser tous les Arméniens du Haut-Karabagh.

Les origines du conflit

Sans remonter aux antagonismes arméno-azéris de 1905 ou de 1920, les rapports entre les deux communautés durant la période soviétique n'étaient pas franche-

ment hostiles bien qu'empreints de réciproques restrictions. Mais l'Etat était azerbaïdjanais et les Arméniens représentaient, depuis la formation du Caucase soviétique en 1920, des minorités en Azerbaïdjan, même si, en 1923, ils formaient une minorité territoriale de plus de 95% au Haut-Karabagh.

Selon la politique d'empire fondée sur le diviser pour régner, le Haut-Karabagh, arménien de population, séparé par 15 km. de l'Arménie, était placé sous administration azerbaïdjanaise tandis que le Nakhitchevan, surtout peuplé d'Azéris, était séparé de l'Azerbaïdjan par une province arménienne. En soixante-dix de régime soviétique, la population arménienne du Nakhitchevan tombait de quelque 25% à zéro et celle du Haut-Karabagh de 95 à 75%.

Le souci de M. Gorbatchev n'était pas de résoudre les contradictions nationales de l'empire masquées par le baillon soviétique. Le titisme, lui aussi, s'abritant derrière une explication de l'histoire théoriquement fondée sur la lutte des classes, avait longtemps contenu les antagonismes nationaux. L'idéologie qui offrait pour modèle l'homme soviétique ou le citoyen yougoslave avait même permis en ville des mariages entre Arméniens et Azéris par exemple ou entre Croates et Serbes. Les enfants héritaient de la religion du père. Mais, avec l'agonie du système soviétique et communiste en Europe, la question nationale —parfois renforcée par des différences religieuses— revient à la surface avec d'autant plus de force dans les zones de fracture où les empires naguère se sont heurtés: Austro-hongrois et Ottomans, Russes et musulmans, Ottomans ou Iraniens.

Pouvant peut-être tout régler au début de 1988 entre les revendications des Arméniens du Haut-Karabagh et l'Etat azéri, M. Gorbatchev ne fit d'abord rien. Puis il arbitra en faveur de l'Azerbaïdjan alors tenu par un gouvernement communiste contre une politique que soutenait le président élu et non-communiste de l'Arménie, Levon Ter-Petrosian.

Aux revendications pacifiques des Arméniens demandant le rattachement du Haut-Karabagh à l'Arménie répondent en février 1988 les pogroms qui font des dizaines de victimes arméniennes parmi la population de Soumgaït, une des villes importantes d'Azerbaïdjan: Ils sont suivis par ceux de Kirovabad l'année suivante et ceux de Bakou au début de 1990. Les quelque 400.000 Arméniens qui vivaient en Azerbaïdjan, surtout dans les grandes villes, fuient le pays. Un exode similaire pousse les 170.000 Azéris qui vivaient jusque-là en Arménie vers l'Azerbaïdjan. Les nationalismes s'exacerbent. En août 1990, l'armée soviétique qui, à ce moment-là, soutient l'Azerbaïdjan où règne un pouvoir communiste, participe à des opérations militaires avec des éléments armés azéris et fait fuir quelque 15.000 à 20.000 villageois arméniens vivant au nord du Haut-Karabagh.

Pendant ce temps, au sein de ce qui est encore l'URSS, l'Arménie et le Haut-Karabagh demandent non pas une modification des frontières internationales, mais un changement administratif dans le cadre de l'Union soviétique. Au printemps 1991, les événements se précipitent. La militarisation du conflit s'engage par l'occupation du nord du Haut-Karabagh par les forces azéris, dans la région de Chahoumian, tandis que les Arméniens fuient vers l'Arménie.

Depuis le putsch avorté d'août 1991 à Moscou, tout le système soviétique se délite. La situation politique en URSS devient chaotique et, plus particulièrement au Caucase. En août 1991, l'Azerbaïdjan se proclame indépendant. Au début de septembre, le Haut-Karabagh manifeste sa volonté de ne plus faire partie de l'Azerbaïdjan et proclame à son tour son indépendance. Au début de décembre 1991, un référendum tenu au Haut-Karabagh confirme la volonté d'indépendance des populations arméniennes de cette région. Bientôt, en décembre, l'URSS cesse d'exister.

Les phases de l'affrontement

Tout désormais est en place pour l'affrontement. La volonté des Arméniens

du Haut-Karabagh de cesser d'être partie intégrante de l'Azerbaïdjan. Le refus des Azéris d'abandonner un pouce de territoire qui est juridiquement le leur, d'autant plus qu'après la proclamation de l'indépendance du Haut-Karabagh, tout statut particulier leur a été supprimé à Bakou. L'Arménie soutient diplomatiquement le droit à l'autodétermination des Arméniens du Haut-Karabagh et fournit une assistance logistique et des volontaires. Des deux côtés, on se plaint de l'exode forcé des siens et on accuse l'autre d'exactions dont certaines sont malheureusement réelles.

La guerre, à partir de là, connaît quatre phases.

Une offensive azérie vers le sud jusqu'à Chouchi à partir d'où Stepanakert est bombardée durant des mois —de décembre 1991 à mai 1992. Les Arméniens contre-attaquent en février (prise de Khodjali d'où l'unique aéroport du pays était bombardé) et surtout en mai avec l'audacieuse prise de Chouchi et le contrôle du corridor de Latchine qui permet d'être relié à l'Arménie.

La seconde phase a lieu au cours de l'été 1992. Une importante offensive azérie —appuyée selon diverses sources par des moudjahiddins afghans et des mercenaires ukrainiens et russes en petit nombre— occupe en quelques mois près de la moitié des 4.300 km² du Haut-Karabagh. La situation est des plus difficiles mais la population arménienne ne fuit pas. Ceux qui désirent partir sont déjà partis. Le Haut-Karabagh se flatte d'avoir la fibre épique et l'on rappelle volontiers que cette modeste région eut au cours de la Seconde Guerre mondiale plus de vingt «héros de l'Union soviétique», distinction exceptionnelle, et davantage de généraux que tout l'Azerbaïdjan. Bref, avec l'aide de la logistique de la République arménienne où l'on n'entend pas avoir un second massacre des Arméniens après le génocide de 1915, les troupes du Karabagh, entraînées, organisées, coiffées d'un Conseil suprême de défense, contre-attaquent.

La contre-attaque arménienne représente la troisième étape de la guerre d'octobre 1992 à septembre 1993 et porte les forces arméniennes à non seulement libérer la plus grande partie du Haut-Karabagh mais encore à occuper tout en provoquant la fuite des populations azéris une partie du territoire azerbaïdjanais, soit environ 5.500 km² (l'Azerbaïdjan a 86.500 km²).

Cette politique agressive est dictée selon les autorités du Haut-Karabagh par un souci défensif: réduire, compte tenu de la modeste démographie (100.000 habitants peut-être du Haut-Karabagh, contre un Etat fort de plus de 7,5 millions d'habitants même si l'Arménie fournit un modeste soutien) le front militaire à quelque 120 km. au lieu du double. L'Azerbaïdjan se plaint, à juste titre, du nombre des réfugiés suscités par l'extension du conflit: peut-être deux cent cinquante à trois cent mille réfugiés s'ajoutent à ceux qui ont fui l'Arménie, portant le total à un minimum de 500.000. Quant aux Arméniens du Haut-Karabagh, ils veulent survivre et ne pas quitter des terres qu'ils peuplent de façon majoritaire depuis des temps à leurs yeux immémoriaux.

La quatrième phase du conflit est en cours. Après l'élimination du Président Eltchibey en juillet 1993, indirectement évincé du pouvoir par Moscou pour avoir une sympathie excessive aux yeux des Russes pour la Turquie, la situation est prise en main par M. Aliev, cinquième président de l'Azerbaïdjan en six ans. La contre-offensive azérie se déploie à partir de septembre 1993 et fait durement saigner les forces arméniennes au cours de l'hiver mais ne parvient pas à remporter de succès notable. Ces tentatives de percée continuent aujourd'hui notamment sur le front Est tandis que les forces arméniennes tendent à contre-attaquer en direction du nord-est, dans une partie du Haut-Karabagh toujours tenue par les troupes azéris.

(A suivre)

(Շաբ. Ա. էջ 15)

ՀՈՐԵՆՆԵՐԻՆ

տաքը բերում է բնակչության կացութեամբ, շրջանի առօրեայ դժուարություններով: Հանդիպումին նիւթ եղած է նաև Ֆրանսական վարժարանին շինարարությունը արագացնելու հարցը:

**

ՇՈՒՇԻՒ ԱԶՏԱԳՐՈՒՄԻՆ Բ. ՏԱՐԵԳՐԱՐՁԸ

Մայիս 9-ին Ստեփանակերտի մէջ 1993-ի բանակին առաջին զորանցքով նշուած է Շուշիի ազատագրումին Բ. տարեդարձը: Մարտիկները ողջունած է բանակի կեդրոնի պետ Սէյրան Օհանեան, յետոյ անոնք տօնական երթով դիմած են դէպի Շուշի: Ազատագրուած քաղաքին մօտը բացուած կատարուած է «Վերածննդ» մակագրութեամբ յուշարձանին: Ներկայից ողջունած է 1993-ի Պաշտպանութեան Պետական Կոմիտէի նախագահ Ռոպէր Քոչարեան: Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդին կողմէ ներկայից շնորհաւորած ու Ղարաբաղի անկախութեան մարտիկներուն յաջողութիւն մաղթած է Խորհրդարանի քարտուղար Վարդաղատ Աւոյեան: 1993-ի Խորհրդարանի նախագահի պաշտօնակատարը Կարէն Բարուրեան խումբ մը մարտիկներու -- նաև յետ մահու -- յանձնած է Շուշիի ազատագրումի յուշարձանը:

Տիկին Սիրանոյշ Թիթիւնեան եւ դասակները՝ Լեւոն եւ Սօֆի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Մայիս 15-ին Շաբաթ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցին, Իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝

ՍԱՐԳԻՍ ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆԻ մահուն ջանասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ռըպրեսենտի յիշատակը յարգողներուն:

FONDS ARMENIEN DE FRANCE

LISTE DES DONS DU 1er DECEMBRE 1993 AU 31 MARS 1994

- 250 Francs. - M. Nordik Diradouryan, M. Claude Gersant, M. Claude Guyon, M. Etienne Hatchikian, Mme Suzanne Kalaydjian, M. Henri Kaloustian, M. et Mme Jean Kassabian, M. Gazar Matyos, M. Ohannès Ohannèsian, Mlle Marie Olcer, Thais Samikyan, Mlle Chouchane Samikyan, M. et Mme Hanca Serkiz, M. et Mme Louis Tavernet, M. Grégor Vartanian, M. Arménak Yeguiayan.

- 270 Francs. - M. Gabriel Dusmez, M. Joannes Manoukian.

- 275 Francs. - M. Ohannès Der-Pilibossian.

- 100 Francs. - M. Jacques Agdaian, Mlle Danièle Agopian, M. Sarkis Antaplian, M. Jean Ayanian, M. Meguerditch Babouchian, Mlle Varsénik Babouchian, M. Jean Boyadjian, M. Nazar Cankaya, M. Serge Carcian, Mme Naringul Catanasian, Mme Alice Chakirian, M. Guiragos Ciftci, M. Grégory Djeranian, M. Jean-Pierre Djihanian, M. Armen Djorkaëff, Mlle Siran Dono, Mlle Elmas Gakrakli, M. Antoine Garabedian.

(A suivre)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

Կազմուած է Սարգիս Արմուշիկ - Սարսէլի Աստղիկ մասնաճիւղի ճաշ -- պարահանդէսը Մայիս 21, Շաբաթ, ժամը 20-30-էն սկսեալ Espace Charles Aznavour Ave. P. Vaillant-Couturier, Arnouville-les-Gonesses մասնակցութեամբ՝ ՓՕԼ ՊԱՆՏՆԱՆԻՆԻ Տեղերը վերապահելու համար հեռաձայնելու -- 39. 85. 93. 40 կամ՝ 39. 85. 29. 71

SOLIDARITE PROTESTANTE FRANCE - ARMENIE vous invite :

à une Table Ronde: «Arménie, la guerre oubliée»

témoignages de journalistes français de retour d'Arménie, avec : Dominique JUNG («Les Dernières Nouvelles d'Alsace»), Pierre CHERRUAU («Sud - Ouest»), Georges SERMET («Le Progrès») et la participation de Jean-Marc ROSENSTIEHL et du Pasteur Samuel SAHAGIAN

le Lundi 16 Mai à 20 h 30, en l'église Saint-Nicolas Quai Saint-Nicolas, à STRASBOURG

(Collecte en faveur de la construction de «l'Ecole Endanik» à Gumri)

à un Voyage culturel et humanitaire en Arménie

du 14 au 28 Juillet 1994 — Prix 7.000 Francs

Renseignements et inscriptions auprès de : S. P. F. A. — 58, rue Madame, 75006 PARIS — Tél. : 45. 48. 13. 50

BULGARIE: Rencontre de notre communauté arménienne

La Croix Bleue des Arméniens de France organise un circuit en Bulgarie du 8 au 15 Septembre 1994. Prix : 3.950 FF. par personne (chambre à partager). Renseignements et inscriptions : 17, rue Bleue 75009 Paris Tél. : 48 - 24 - 46 - 57 (le matin) / 39 - 83 - 71 - 19 (de 20h à 21h30). Date limite d'inscription : 20 / 05 / 94. Possibilité d'extension d'une semaine en bord de mer en 1/2 pension : Prix : 950 FF.

SABERATOIRS SEVAN VOYAGES

PARIS-EREVAN-PARIS VOLS HEBDOMADAIRES ASSISTANCE A L'AÉROPORT LOCATION DE VOITURE AVEC CHAUFFEUR... PARIS-EREVAN VOL CARGO MENSUEL NOUVEAU SERVICE PLUS LA SOLUTION CONFORT ET DES PRIX COMPETITIFS POUR TOUTES AUTRES DESTINATIONS RENSEIGNEMENTS ET RESERVATIONS SUR SIMPLE APPEL

Arménie, Mon Paradis ՄԱՐՍԷՅԼ. -- Հ. Բ. Ը. Միութիւնը կազմակերպած է ցուցահանդէս -- վաճառք մը. բացուած տեղի պիտի ունենայ Մայիս 18, ժամը 18-ին, բարձր հովանաւորութեամբ՝ Տիկին ՄԱՐԸԼԻՆ ՎԻԿՈՒՐՈՒԻ Եւ Տիկին Մարի Պատուակազմեանի (Երեւանի Արուեստի Թանգարանի պատասխանատու եւ արուեստարան): Առաջին անգամ ըլլալով Մարսէյլի մէջ միատեղ կը ցուցադրուին Հայաստանի նկարիչներու 50-էն աւելի պատանները: Ցուցահանդէսը բաց կը մնայ Մայիս 18 -- 27, ժամը 14 -- 18 ամէն օր, բացի Կիրակիէ: Հասցէ. -- Maison des Associations 93, La Canebière, Marseille 1er Մուտք ազատ է:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ Տ Օ Ն Ուրախութեան եւ Վիճակախաղի կազմակերպուած՝ Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 15 Սահակ - Մեսրոպ Մշակոյթի Կեդրոնի «Արժրուանի Զրբաչեան» սրահին մէջ 339, Ave. du Prado, Marseille 8e Յայտագիր. -- ժամը՝ 10-ին պատարագ: ժամը՝ 13-ին ուրախ ճաշ: ժամը՝ 15-ին վիճակախաղ: Մասնակցութիւն՝ 120 Ֆր.: Տեղերը ապահովելու համար՝ Հեռաձայն. -- 91 77 84 70 կամ՝ 42 03 05 63

MOSCOU ARBITRE LE CONFLIT DU HAUT-KARABAGH

par GERARD CHALIAND

Les paysages du Haut-Karabagh sont très beaux. Un relief alpestre bien boisé, sans monotonie, des vallées coupées de torrents et de rivières bordés de peupliers d'Italie encore effeuillés à cette saison. Cette variété d'arbres court le long du continent eurasiatique jusqu'aux dernières oasis des routes de la soie en Chine. Le voyageur qui connaît bien l'un quelconque des pays qui vont de l'ex-Yougoslavie à l'Afghanistan, n'est pas perdu au Haut-Karabagh. Il notera des similitudes dans les paysages, la nourriture, la musique, dans l'art du savoir vivre et du savoir mourir dont chacun de ces pays se croit, dans les zones rurales, sinon le seul dépositaire du moins le meilleur représentant.

Si la guerre pèse à l'arrière de l'arrière qu'est l'Arménie où l'on subit le blocus et où l'on fournit une aide bon gré mal gré parce qu'on ne peut pas laisser mourir ceux du Karabagh, l'atmosphère est toute autre dans le Haut-Karabagh. On ne subit pas passivement. La guerre oblige à raidir les volontés et chacun et chacune est impliqué dans l'effort de tenir tandis que les hommes entre 17 et 45 ans sont au front.

Les travaux des champs sont très souvent effectués par les femmes. Les travaux à caractère industriel ou artisanal par des vieux — après 50 ans, on est vieux dans les sociétés traditionnelles.

Pour les jeunes, au front, malgré les morts et les blessés, cette guerre est perçue comme une épopée patriotique d'autant plus héroïque qu'on a le sentiment d'avoir renversé une situation quasi désespérée en victoire — peut-être provisoire. « Nous avons survécu, dit Robert Kotcharian, le dirigeant du Haut-Karabagh, et nous avons changé à la face du monde l'image de l'Arménien victime de l'histoire. Personne ne croyait qu'on tiendrait ». On n'a jamais eu au Haut-Karabagh le sentiment d'avoir été vaincu, car ce massif montagneux a toujours réussi à préserver une semi-autonomie, que ce soit sous la domination persane ou sous celle des tsars à partir du XIXe siècle.

Pour se rendre au front ou, plus exactement, aux divers fronts actuellement en pleine bataille — celui en avant d'Aghdam au centre est et celui de Mardagert au nord-est, on passe en 4x4 NIVA sur des routes le plus souvent en terre battue traversant des villages parfois peuplés, parfois abandonnés. Ces derniers portent tous les marques de la guerre bien que la plupart des murs soient encore généralement debout. Mais les toits sont absents, les fenêtres crevées. Dans les villages arméniens, quelques vieux, quelques vieilles parfois, bergers ou paysans, qui s'accrochent à ce qui a été leur existence passée dans les décors et racontent comment cela est arrivé, comment les autres sont venus avec des chars dont on voit parfois la carcasse endommagée avec, peint sur le côté, un croissant. Qui racontent combien il reste de survivants et la fuite. Récits toujours semblables et que l'enquêteur des zones de conflit a déjà entendu tant de fois, tandis que celui ou celle qui narre égrène sa relation funèbre. Il fait soleil. Non loin un bruit de fontaine d'où coule une eau de source descendant de la montagne proche. On serre des mains et on repart. Il y a aussi des villages azéris. Vides. Je fais arrêter la voiture et je vais à pied, seul, parmi des ruelles de terre battue bordées de maisons détruites ou saccagées par la guerre où le vainqueur, quel qu'il soit, fait fuir la population de l'autre. Dans les jardins, des pêcheurs en fleurs d'un rose lilas d'une grande délicatesse, des pruniers aux fleurs blanches. Tout est vide. Juste quelques lits de métal ici et là qui se rouillent. Dans une remise, d'un tonneau crevé sont tombés des bou-

quets de feuilles de vigne séchées comme du tabac et dans lesquelles on ne roulera jamais le riz. Tous les exodes suscités par les guerres sont pathétiques. Les Américains du temps de la guerre du Vietnam appelaient cela « to geenrate refugees ». Créer du réfugié. L'un des effets sinon des fonctions de la guerre est de vider un territoire ou de contrôler une population en la regroupant.

En route, des bâtiments transformés en casernes, bien tenus, avec des cuisines et des chambrées propres, des toilettes correctes. Les armes individuelles sont bien entretenues, les uniformes disparates. Les troupes du Karabagh constituent une armée mais on y sent encore le partisan d'hier: pas de casques. En manque-t-on ? Non, il y en a. Ils n'aiment pas en porter. Trop lourd? pas assez viril? On rencontre ainsi l'envers du style épique qui permet d'affronter le pire parce que c'est « la liberté ou la mort ». Tout comme ces civils qui restent chez eux durant l'alerte aérienne — mi-inconscience, mi-défi — et se refusent à envisager de creuser des abris.

Des tanks détruits. Maintenant, on quitte le territoire du Haut-Karabagh pour pénétrer en République d'Azerbaïdjan. Encore des villages déserts avec, auprès, leur cimetière. Les tombes de vieux cimetières musulmans — comme en Anatolie — aux pierres tombales oblongues et étroites qui penchent de guingois. Beaucoup moins solennelles que les cimetières chrétiens mais peut-être plus émouvants par le manque d'apprêt et parfois la désolation de leurs stèles comme égrenées au hasard. Encore que le grand cimetière de Stepanakert soit frappant par l'addition récente de 150 à 200 tombes de soldats, toutes gorgées de fleurs tandis que des travaux de terrassement préparent d'autres espaces pour ceux qui vont mourir au front. On entend désormais de plus en plus fort, de plus en plus souvent, les tirs d'artillerie tandis que nous pénétrons à Aghdam, ville azérie tombée l'an dernier aux mains des forces du Karabagh. Un camion camouflé dans une cour. C'est le poste des télécommunications de ce front. On entend des informations sur les mouvements des blindés; des ordres brefs, des chiffres sont donnés. Durant près d'une heure, écoute et échanges sont constants. *C'est comme ça toute la journée*, dit Gregori, capitaine qui a appartenu à l'armée soviétique jusqu'en 1990. Non loin, un centre des premiers soins. Une demi-douzaine de chirurgiens sont assis, entre deux interventions. Il y a quelques blessés légers (bras, jambes) opérés ou soignés ce matin. Les blessés graves, après piqûre, sont acheminés vers Stepanakert — et souvent par hélicoptère sur Erevan où les conditions hospitalières sont moins vétustes.

De part et d'autre, on dispose de tanks (T. 72) mais, me dit-on, beaucoup moins nombreux du côté arménien. Comme armes individuelles anti-tank du côté arménien des RPG 7 (SPG 7). De l'artillerie: des BM 21 qu'on appelle GRAD, d'une portée légèrement supérieure à 20 km; des pièces de 122mm. et de 152 mm. (PUSHKA) aux portées respectives de 15 et 13 km. environ. Tout ceci en très petite quantité. En face, selon les responsables militaires arméniens du Haut-Karabagh, l'armée azérie est mieux équipée et surtout désormais mieux entraînée qu'au cours de l'année 1992/1993. « Leurs abris sont solides alors que naguère ils n'avaient que des tranchées où on pouvait à peine se dissimuler en se couchant », dit un des responsables du secteur. « Ils se battent mieux mais je pense que nous sommes beaucoup plus motivés. Vous savez, pour nous, perdre c'est tout perdre. Pour l'Azerbaïdjan, ce n'est qu'un échec ».

Les recrues avec lesquelles on discute

en passant ont un moral excellent. Pourtant ceux du front combattent jusqu'à un mois d'affilée sans être relevés ce qui paraît-il n'est pas le cas en face. Du côté des cadres, on est sûr de soi bien qu'on admette que la démographie joue contre les Arméniens et que, par conséquent, le temps pourrait être un facteur négatif pour ceux du Karabagh.

Plus au nord, dans la région de Mardagert, on se trouve dans une excellente position de deuxième ligne pour embrasser comme si l'on était dans une forteresse où se termine le Haut-Karabagh devant le piémont et la plaine que forme, en contrebas, l'Azerbaïdjan.

A la jumelle, on voit dans la plaine la ligne fortifiée arménienne et au-delà, à environ 8-10 km., les lignes azéries. On peut voir des hommes marcher. Les responsables de l'artillerie travaille à la carte (1/200.000e) et un duel d'artillerie s'engage pendant une demi-heure avec pour résultat du côté arménien quatre blessés. Du côté azéri, un bâtiment d'un étage s'est effondré. Mais était-il occupé par les militaires ou abandonné? Pour/reste, le décompte des pertes de l'adversaire me paraît d'une évaluation si incertaine qu'on ne peut qu'admirer les chiffres cités de façon catégorique comme si on avait opéré soi-même le décompte. Si l'on estime le rapport entre les forces militaires arméniennes et azéries comme étant de 1 à 3 (20.000 contre 60.000), le rapport des pertes en morts et blessés donné du côté arménien est de 1 à 10, ce qui paraît homérique. Mais il est à craindre qu'en face on estime de façon inverse. Ces évaluations ont en tout cas l'avantage d'avoir une épaisseur historique puisqu'elles vont toujours dans le même sens pour les pertes de l'adversaire, de la bataille de Kadash à la guerre du Vietnam.

Après une préparation d'artillerie, une demi-douzaine de tanks azéris font mouvement. Lentement. Est-ce une tentative de percée ou un essai de tâter l'adversaire? Rien ne bouge dans cette première ligne des Arméniens. On attend l'avance. Quelques centaines de mètres sont parcourues. Soudain, c'est le feu. L'un des tanks est atteint. Les autres, un peu en retrait, s'immobilisent. L'artillerie azérie recommence à donner. Les tanks font retraite en ordre dispersé. Sans hâte. Le soir tombe.

Des deux côtés, pour le moment, des renforts affluent. On se prépare à une dure demi-année jusqu'aux froids rigoureux de l'hiver. Moscou, en attendant, reste l'arbitre de la situation, même si les médiations de la CSCE continuent à travers les consultations du groupe de Minsk (*).

Pour Moscou, il s'agit de réussir en Azerbaïdjan ce que la Russie vient de réussir en Géorgie. Après avoir œuvré à la déstabilisation d'un Etat qui ne voulait pas, dans un premier temps, faire partie de la Communauté des Etats indépendants, la Géorgie a été forcée d'accepter des bases militaires russes. Le seul pays de l'actuelle C.E.I. où il n'y a pas de troupes russes est l'Azerbaïdjan qui espère, grâce à son pétrole, sa proximité avec la Turquie et peut-être les encouragements de certains pays occidentaux ou de milieux d'affaires, et espère encore éviter la présence militaire russe. Mais cela est exclu pour la Russie. Tout sera fait en temps utile pour que l'Azerbaïdjan soit dans la mouvance russe. A cet égard, le conflit du Haut-Karabagh est utile à Moscou. Peut-être les circonstances amèneront-elles la Russie à envoyer une force dite « de séparation »? Qui devra en payer le prix politique? Le Haut-Karabagh ou l'Azerbaïdjan? Nul ne peut être absolument certain de la réponse. En tout cas, l'indépendance pour laquelle combattent les Arméniens du Haut-Karabagh paraît un objectif non réaliste. Dans le monde d'aujourd'hui, d'une façon générale, l'inviolabilité des frontières l'emporte sur les principes du droit à l'autodétermination, même si l'exemple de l'ex-Yougoslavie s'inscrit ici en faux. Mais bien d'autres solutions sont possibles tant que le rapport des forces militaires reste favorable aux Arméniens du Haut-Karabagh.

Un autre facteur préoccupe Moscou: celui du tracé futur oléoduc qui achemine le pétrole de Bakou. Des deux options probables, celle de l'acheminement direct

ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ ՓԱՐԻՉԻ ՄԷՋ

Մեծ մասով նախկին Պոլսեցիների բարեկարգած բարձրագույն մը լեցուցած էր Հ. Բ. Ը. Միութեան Ա. Մանուկեան աւանդական Մայիս 6, Ուրբաթ գիշեր, ունկնդրելու համար գիւղագիր Մ. Մարկոսեանը որ հրաւիրուած էր Ս. Սաչ Գլխակեանի փարիզի Միութեան կողմէ:

Երեկոյթին բացումը կատարեց ու հիւրը ներկայացուց Միութեան նախագահ Յակոբ Արտըշ, հրաւիրելով Կարապետ Տաթևեանը վարելու զրոյցը:

Ան ամբողջ, բայց համապարփակ աւանդով մը անդրադարձաւ յիսունամյան թուականներու սլոսահայ կեանքին, որուն թարմ աւիշ ներարկելու մասնագույրները Սաչաուրեան Պատրիարքին ներշնչած էր գաւառներու մնացորդացն օգտուելու գաղափարը, ծնունդ տալով Ս. Սաչ Գլխակեանի հիմնարկութեան: Վարժարանը որ նոյն գործընթացն վարած էր նաև Շնորհ Պատրիարքին կողմէ, յատկանշական դուրսհան մը կը կազմէր Պոլսոյ վերջին շոր տասնամեակի կեանքին:

Յետոյ ան տալէ ետք օրուան հիւրին կենսագրութեան կարեւոր գիծերը, անոր

vers la Turquie via l'Arménie et celle menant d'abord vers le nord de la Mer Noire, Moscou privilégie la seconde et pèsera en ce sens.

L'attitude des deux puissances régionales, la Turquie et l'Iran, diverge à l'égard du conflit du Haut-Karabagh. Le temps n'est plus où les média occidentaux — sinon les Etats — considéraient que ces deux pays aux rivalités anciennes allaient se disputer le vide, en Asie Centrale et au Caucase, créé par l'effondrement de l'U.R.S.S. C'était faire trop vite bon marché des intérêts géopolitiques russes. La Turquie limite ses ambitions actuelles à un soutien de l'Azerbaïdjan après avoir caressé le double projet d'une influence autour de la Mer Noire et en Asie Centrale. Quant à l'Iran, dont l'Etat est multiethnique — les Persans constituent un peu moins de la moitié du total — il se méfie de la dynamique du nationalisme azéri. Le fait que les Azerbaïdjanais soient chiites pèse moins que la crainte d'une éventuelle déstabilisation de l'Iran dont 25% environ de la population est azéri. De surcroît, tout renforcement de la Turquie qui transformerait celle-ci en puissance régionale majeure inquiète Téhéran.

L'Arménie, pour sa part, grâce à une diplomatie avisée remarquablement conduite par son Président Levon Ter Petrossian, a accepté sans conditions la proposition russe comme celle de la CSCE menant à une solution négociée du conflit. M. Aliev au contraire s'y est d'abord refusé. Peut-être parce qu'il estimait pouvoir arracher un avantage militaire, peut-être parce qu'il lui est difficile pour des raisons intérieures de consentir à négocier. M. Aliev vient de proposer un cessez-le-feu qui paraît tactique aux Arméniens du Karabagh. Certes, le temps travaille pour l'Azerbaïdjan. Mais travaille-t-il pour M. Aliev qui ne peut se targuer depuis qu'il est au pouvoir d'aucun succès? Moscou, en tout cas, est en froid avec M. Aliev. Mais ira-t-on jusqu'à lui forcer la main sans délai? La question reste posée. La guerre peut encore prendre de l'extension. Une attaque peut venir de Nakhitchevan contre l'Arménie. Les forces du Karabagh peuvent élargir le front vers le nord-est. Seule Moscou, à condition que le pouvoir y soit stable, est sûre de parvenir avec le temps à ses fins. En attendant, la parole est aux armes.

(Suite 2 et fin)

le 4 Mai 1994

(*) Suède, Russie, Etats-Unis, Turquie, France, Allemagne, Bélarus, Hongrie, Italie, Arménie, Azerbaïdjan, plus le Haut-Karabagh.

Մեզմէ կը խնդրուի ծանուցանել ՏԻԿԻՆ ՎԻՔՓՈՐԻՍ ՊԱԳԱԼԵԱՆԻ մահը: Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի, Երեւան, Մայիս 17, ժամը 14-ին Աւֆորմիլի Ս. Պողոս - Պետրոս Եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը:

Որեւէ մահադդ զրկուած չբլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՕԾՄԱՆ 66-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐԶ ԲԱՄՓ ՅՐԷԶԻ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Կիրակի, Մայիս 22
Նախագահութեան ներքեւ ՏԱՐՕՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՃԻՐԷՃԵԱՆԻ Հովանաւորութեան տակ Երջանային Խորհուրդի Հարաւային Ֆրանսայի Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ Կրօնական Խորհուրդի Վարչութիւնը կը կազմակերպէ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՄԱՆ 66-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐԶը

Պատարագը կը մատուցանէ՝ ՏԱՐՕՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՃԻՐԷՃԵԱՆ Կաթողիկոսական Պատուիրակի Փոխաւորը
Հարաւային Ֆրանսայի Հայոց Յաւարտ պատարագի կը կատարուի Մատաղորհնէք եւ հոգեհանգիստ ի յիշատակ հոգեւորս՝ ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՊԱՍԿԵԱՆԻ ինչպէս նաեւ հանգուցեալ բարերարներու եւ հաւատացեալ հոգեւոր ի հանգիստ: Կրօնական արարողութեանց աւարտին, եկեղեցւոյ կից Կաթողիկոս Վազգէն Ա. սրահին մէջ տեղի կունենայ՝ ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՃԱՇ

FONDS ARMENIEN DE FRANCE
LISTE DES DONS
DU 1er DECEMBRE 1993
AU 31 MARS 1994

- 100 Francs. -
M. K. Hovsepian, M. Varastat Isgulian, M. Jacques Kabakdjian, M. Albert Kaladjian, M. Georges Kaladjian, M. Karabet Kazanc, M. Robert Khosrofiann, M. Onnig Krikorian, Mme Loucine Krikorian, M. Robert Kurkeden, M. Joseph Luledjian, Mlle Alice Manoukian, Mme Virginie Manoukian, Mlle Vartouhi Melkonian, M. Anthony Mouradian, M. Iskender Okav, M. Sarkis Okav, M. Gabriel Okav, Mme Magy Ortega, M. Jacques Osmanian, M. Elie Papazian, M. Souren Papazian, M. Robert Sigaud, M. et Mme Dertad Sivazlian, M. Philippe Sukiasyan, Mlle Marguerite Sukiasyan M. Frédéric Sukiasyan, Mlle Seta Sukiasyan, M. Zakaria Tachdjian, Mme Sonia Tchilian, Mme Virginie Tercan, M. Thomas Wallach, M. Albert Zadikian.
- 135 Francs. -
Mlle Surpuhi Ersiz, M. Joannes Manoukian, M. Kévork Satchlian.
- 150 Francs. -
M. Sarkis Abtan, M. Georges Aivaian, M. Patrick Azadiguan, M. Kévork Derhovannessian, M. Dikran Haroutonniann, M. Paul Kazandjian, M. Marius Mardirosian, M. Raymond Minassian.

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE

Dans le cadre du FESTIVAL DE PRINTEMPS 1994
MUSIQUES EN MAI A ALFORTVILLE
la M.C.A. propose
Soirée Musiques du Monde
Portugal - Argentine - Arménie
avec
l'ENSEMBLE DE MUSIQUE TRADITIONNELLE ARMENIENNE
Jean - Pierre Nergarian
Cette soirée est en prélude à la création au Conservatoire de Musique d'Alfortville d'un département pédagogique de musiques communautaires
Mercredi 18 Mai à 21 heures
Salle des Fêtes, rue Voltaire
Renseignements à la M.C.A.
Émission M.C.A. sur AYP FM les Mercredis de 10h à 12h

9, rue de Madrid, 94140 ALFORTVILLE
Tél.: 43 76 55 89 Fax: 43 78 66 64

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լեւոնային Դարաբաղի Նախարարներէ Խորհուրդը «Յառաջ»-ի միջոցաւ շնորհակալութիւն է յայտնում այն Ֆրանսիահայերէն, որոնք ձեռք են բերել ԼՂՀ-ից Ֆրանսիա ուղարկած «Արցախ» յուշանշանէր դրոյք:

ԼՂՀ ՆՍ
Նախագահի տեղակալ
Ժ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Ն Ա Ի Ա Պ Տ Ո Յ Ց

Կապոյտ Խաչի Անիէն - Պուա Գոլոմպ «Ակնունի» մասնաճիւղը, Հոգեգալուստի Երկուշաբթիին՝ Մայիս 23-ին կը կազմակերպէ մէկ օրուան նաւաստոյտ մը Սէն Գեատի վրայ, ժամը 9-էն մինչեւ ժամը 18: Շատ հաճելի հայկական մթնոլորտ, ի միջի առեալ նախաճաշ եւ կէս օրուան ճաշ:
Մասնակցութեան դիմ՝ 300 Ֆր.:
Մասնակցութեան համար հեռաձայնել՝
Տիկին Հիմինեանին՝ 40 - 11 - 19 - 33
Տիկին Մուրատեանին՝ 39 - 81 - 33 - 62

LES SOIREES DE L'A.D.C.A.R.L.Y.
L'Association pour le Développement de la Culture Arménienne dans la Région Lyonnaise a le plaisir de vous convier à une soirée en l'espace Garbis Manoukian 40, rue d'Arménie, Lyon 3e Jeudi 19 Mai à 20h45
Rencontre avec MEGUERDITCH MARGOSSIAN Enseignant - Ecrivain «LA LITTÉRATURE ARMENIENNE A CONSTANTINOPLE AUJOURD'HUI» En langue arménienne traduction possible.
Participation aux frais.

1 000 paires de chaussures pour les combattants

Le commandement des forces d'auto-défense de l'Artsakh réquisitionne tous les hommes valides de la région dans le but de relever ceux qui sont au front depuis plusieurs mois.
Afin d'équiper chaque combattant, 1 000 paires de chaussures sont indispensables dans les meilleurs délais. Nous lançons un appel à tous nos compatriotes afin de réunir la somme nécessaire à l'achat de ces chaussures.
Chaque geste de soutien sera un encouragement à la résistance et un pas de plus vers la victoire.

Adressez vos dons à l'Association de Soutien aux Patriotes Arméniens :
B.P. 82 — 94223 Charenton Cedex
Des reçus ou des Cerfas seront délivrés.

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

Կապոյտ Խաչի Արնուլի - Սարսիլի Աստղիկ մասնաճիւղի
ճաշ -- պարահանդէսը
Մայիս 21, Շարաթ, ժամը 20.30-էն սկսեալ
Espace Charles Aznavour
Ave. P. Vaillant-Couturier, Arnouville-les-Gonesse
մասնակցութեամբ՝
ՓՕԼ ՊԱՂՏԱՏԻԵԱՆԻ
Տեղերը վերապահելու համար հեռաձայնել -- 39. 85. 93. 40
կամ՝ 39. 85. 29. 71

Arménie, Mon Paradis
ՄԱՐՏԻՅԷԼ. -- Հ. Բ. Ը. Միութիւնը կազմակերպած է ցուցահանդէս - վաճառք մը. բացումը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 18, ժամը 18-ին, բարձր հովանաւորութեամբ՝ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԸԼԻՆ ՎԻԿՈՐԻՍԻ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Մարի Պատուակահանի (Երեւանի Արուեստի Թանգարանի պատասխանատու եւ արուեստաբան):
Առաջին անգամ ըլլալով Մարտիսի մէջ միատեղ կը ցուցադրուին Հայաստանի նկարիչներու 50-էն աւելի պատասխանները:
Ցուցահանդէսը բաց կը մնայ Մայիս 18 - 27, ժամը 14 - 18 ամէն օր, բացի Կիրակիէ:
Հասցէ. -
Maison des Associations
93, La Canebière, Marseille 1er
Մուտքը ազատ է:
Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
88, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET : 51027317 A R. C. Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՅԱՐԱՏԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Յ Ա Ր Գ Ա Ն Ք Ի Ե Ր Ե Կ Ո Յ Թ
Ի պատիւ գաղութիւն երիցագոյն զբողներէն՝ ՆԱՏՈՒՐ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ
Եւ հիւրաբար քաղաքս գտնուող դիւղադիր՝ ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ
Կը խօսի՝ ՅԱԿՈՒ ՊԱԼԵԱՆ
Կը նախագահէ՝ ՀԻԼՏԱ ԳԱԼՅԱՅԵԱՆ - ՓԱՆՈՍԵԱՆ
Երեւան, Մայիս 17, ժամը 20.30-ին
Եան'ց Ակումբին մէջ
5, avenue Reille, Paris 14e — M° Glacière
-- Մուտքը ազատ է --
Երեկոյթէն ետք ընդունելութիւն եւ ճաշ -- ձաշադիմ՝ 140 Ֆր.
Սեղանները ապահովելու համար հեռաձայնել Եան'ց Ակումբ՝ 45. 89. 20. 48

Meubles Ghazarian 4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance
Z. I. Vitrolles à 20km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

"Բացառիկ զեղչ «Յառաջ»-ի բաժանորդներուն"

EGLISE NOTRE-DAME DES BLANCS MANTEAUX
12, rue des Blancs Manteaux, Paris 3^e
M° St.-Paul / Rambuteau
VENDREDI 27 MAI 1994, A 20 HEURES 30
RECITAL D'ORGUE NARINÉ SIMONIAN
1er prix 1993 à l'unanimité du CNR de Rueil-Malmaison (classe de Marie-Claire ALAIN)
organisé par le Comité de Soutien de l'Ambassade d'Arménie en France
Au programme:
J. S. Bach — Mendelssohn — Liszt — Komitas — Yekmalian
Prix des places : 120 Francs.
Réservations et billets : 45. 63. 05. 86 / 53. 76. 09. 93

ԵՐԵՎԱՆԻ
ՄԱՅԻ 17
MARDI
17 MAI
1994

ՀԱՐԱՏԻՉ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 47. 70. 86. 60 — TELEX : HARATCH 280 868 F
— FAX : 48. 00. 06. 70 —
C.C.P. PARIS 15069-82 E

ՕՐԱՔԵՐՔ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱԿԱՐԵ ՄԻՍԱԲԵԱՆ (1925-1957)

Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN

69° ANNEE — N° 18.328

LE NUMERO : 5,00 F

ՅՈՐԴ՝ ՏԱՐԻԻ 18-328

ԵՐՐԵԱԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

ՈՃՐԱՓՈՐՉ ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԸ ՄԷԿ ՄԵՌԵԱԼ, 16 ՎԻՐԱԻՈՐ

ԱԶՆԱԻՈՒՐ

ԵՐԵՒԱՆ, ՄՈՒՏԱԿ ԵՒ ԳՈՐԻՍ

Մոսկուայի մէջ, Մայիս 16-ին, նախաձեռնութեամբ Ռուսաստանի Պաշտպանութեան նախարար Գրաչովի տեղի կոնսուլար նոր հանդիպում մը Ղարաբաղի հարցին վերաբերեալ, հիմնուած Փետր. 13-ին ստեղծուած ծրագրին վրայ:

Սոսիալիստական կուսակցութեան պատասխանատուները, այսպէս Սերժ Սարգսեան (Հայաստան), Մամուկ Բարսեան (Արցախ) եւ Մամուկ (Արցախ): Մոսկուա կը դառնայ նաեւ Վազգէն Սարգսեան եւ Դաւիթ Շահապարեան:

Ղարաբաղի հարցը կը յարգուի համեմատաբար, թէեւ հոս — հոն փոքր ընդհարումներ կան:

Գիրակի, Մայիս 15-ին, տեղական ժամով 13:30-ին, մանուկներու համար պատրաստուած յայտարարի մը ներկայացում մէջ կէն ժամ առաջ ուսմը մը պայթած է Թիֆլիսի հայկական թատրոնը: Մէկ մեռեալ կայ — մանուկ մը — եւ 16 վիրաւոր, որոնց 5-ը ծանր վիճակի մէջ են: Ռուսը վերջին կարգի աթոռի մը տակ դրուած էր: Եվրոպայի անվտանգութեան փոփոխութեան տեղի տրուած էր: Յարցումները կը լրացուին Մայիս 16-ին, թէ որո՞ւմ դործն է: Հաւանական կը նկատուի որ Արցախի մէջ կ'ընդհարուին:

Ղարաբաղի հարցը կը յարգուի համեմատաբար, թէեւ հոս — հոն փոքր ընդհարումներ կան:

Շարաթ օր, Մայիս 14-ին, նախագահ Լեւոն Տէր — Պետրոսեան եւ Հայաստանի շրջուի գեներալը Շառլ Ազնաւուր պաշտօնական բացումը կատարած են «Էրեւան» հիւանդանոցի օրբոսիստի Բարսեանի համար» կազմակերպութեան: Արարողութեան ներկայ եղած են Առողջապահութեան նախարար՝ Արա Բարսեան, ԻԻՄԱՅԻ Փարիզի նախագահ՝ Ժաք Եղիան, Ազնաւուր կազմակերպութեան պատասխանատու Ժերար Մարկոսեան, Բարսեան Արարեցեան եւ այլ անձնաւորութիւններ: Ելոյթ ունեցած են Լեւոն Տէր — Պետրոսեան, եւ Շառլ Ազնաւուր:

Էրեւանի կարծիքով, այժմ անհրաժեշտ է երկու բան իրագործել. — ա) հրադադար ու բ) ամրապնդել հրադադարը, միջազգային դէտերմինացիաներով արգելադրելով:

Նոյն իրիկունը, Արմենիա պանդուկի մէջ, Ազնաւուր ճաշ մը կուտար նախագահ Լ. Տէր — Պետրոսեանի ի պատիւ, ներկայ էին Գաբրիէ Յարութիւնեան, Բարսեան Արարեցեան, պետական եւ կառավարական այլ անձնաւորութիւններ: Օրուան մէջ, Ազնաւուր այցելած էր Սպիտակ եւ Վանաձոր: Կիրակի օր եղած է Գորիսի եւ շրջանը: Երկուշաբթի օր, նախագահ Լ. Տէր — Պետրոսեան ճաշ մը կուտար իրեն ի պատիւ եւ նոյն իրիկունը, Ազնաւուր կը վերադառնար:

«LIBERATION»
(16 Mai)
HAUT-KARABAGH
LES PILLAGES
AVANT LA RECONSTRUCTION

Շ. Ազնաւուր անձնապահ օգնականով, Փրանսայի եւ Ֆրանսահայ բժիշկներու եւ լրագրողներու ընկերակցութեամբ Երեւանի Չուարթնոց օդակայանը ժամանած էր Ուրբաթ իրիկուն եւ զիմաւորուած Գ. Յարութիւնեանի, Ժ. Լիպարիտեանի եւ այլոց կողմէ: Հետը բերած էր 40 թոն անդամները, հազուատ, բուժարանի կազմածներ:

ՄԱՍՈՒԼ

«LE PROGRES»

(8, 9 et 10 Mai)

HAUT-KARABAGH
PLAIES DE GUERRE

Մայիս 4-ի մեր թիւով, հաղորդած էինք որ Սոխումարիքի Փրոք-Եսքանք Ֆրանս — Արմենիի կազմակերպութեամբ չորս լրագրողներ Հայաստան եւ Ղարաբաղ այցելած էին Ապրիլ 14-էն 21: Այդ թիւով արձագանգած էինք Ուէրք — Ֆրանսի եւ Տէրմիտա Նուլի տ'Ալգասի թղթակցութիւններուն: Այս անգամ կ'արձագանգենք Լիոնի Փրոքիլիին, որու թղթակցը՝ Ժորժ Սերմէ 3 յաջորդական թիւերու մէջ կը նկարագրէ ինչ որ տեսած է:

Առաջին թիւին մէջ, ճոխացած նկարներով եւ քարտէսով մը (Ա. էջէն սկսեալ), Ժ. Սերմէ կը խօսի պատերազմի մէջ եղող հողամասի մը մասին, փոքր ակնարկով մը պատմութեան անցեալին: Կարէն Բարսեան կ'ըսէ իրեն. — Պատրաստ եմք հրադադարի մը, բայց ոչ՝ որիւէ գնով: Միտք չունիմք պակասը նրանց մեր հողամասերը: Ինչ որ կ'ուզենք, միջազգային երաշխաւորութիւններ են, առաջին անգամ համար Արքեպիսի մը յարձակումներուն: Հայաստան չի մոռնար «Ղարաբաղի իր եղբայրները» բայց, Ստեփանակերտի իշխանութիւնները շատ գաղջ կը դառնան այդ օժանդակութիւնը, ինչ որ ըսել տուեր է Կարէն Բարսեանի. — «Եթէ Հայաստան մեզի շրջանիստ օգնած ըլլար, արդէն Բաքու հասած կ'ըլլայինք»:

Յաջորդ թիւին յօդուածը խորագրուած է. —

AU BORD DE L'ASPHYXIE

Այս մասին մէջ, լրագրողը կ'անդրադառնայ յարաճուն դրամահոսութեան, անտեսական աղետալի կացութեան, Ազրբեջանի պարտադրած ուժանիւթի շրջանակումին:

Հայաստան շնչահեղձութեան եղբին է, կը գրէ Սերմէ, լիվր մը կարգէի համար մէկ ամսուան աշխատավարձէ 1993 կարգուող է, ամէն օր Դրամը կ'իջնայ: 1993 Նոյնմբերին, 14 Դրամը մէկ տոլար էր: Վեց ամիս հոգ, տոլարը շուրջ 315 Դրամ է, մինչ միջին աշխատավարձը 190-էն 200 Դրամ է: Յետոյ, կ'անդրադառնայ հիւլէակայանի վերաբացման: Ապրիլ 7-ին, Խորհրդարանը որոշեց բանալ, բայց, կ'ըսէ տնօրէնը՝ Սուրէն Աղառեան, պէտք է արագօրէն նիւթակա միջոցներն ունենանք: Քանի մը ամիս է Ֆրանսա մեղի կը բերէ իր օժանդակութիւնը եւ յուրը գործակցութիւն մը ունենք Ֆրանսիայի հետ: Ինչ կը վերաբերի ապահովութեան, ՄԱԿ-ի փորձագէտներու յանձնարարութեան համաձայնութիւնը ունեցանք: Ինչ որ կը պակասի, ներկայիս, նիւթակա մէջ:

Երրորդ եւ վերջին մասին մէջ, Ժ. Սերմէ կը խօսի երկրաշարժի ձգած աւերակներուն մասին, ի մասնաւորի՝ Գրիւմի: Ամբողջ թաղեր կան ղեռ աւերակներու վերածուած: Հարկ է ոչ միայն անմիջական օգնութիւն բերել, այլեւ ապահով պատրաստել: Սերմէ կը խօսի պատուելի Սահակեանի ծրագրերուն մասին, Ընտանիք դպրոցին որ ամէն օր 1450 երախայ կ'ընդունի, որոնց կէտը երկրաշարժի որբեր են:

Եւ ընդհանուր դասաւորման մէջ Հայաստանի դրամած է 5-րդ տեղը: Բացառիկ յաջողութիւն արձանագրած է զիմաւորեցի Խաչատուր Քեափանակեան՝ ձեռք ձգելով ընդամենը երեք մետալ (2 արծաթ, 1 ոսկի): Ոսկի մետալ շահած է նաեւ Իսրայէլ Միլիտոսեան, արծաթէ եւ պրոնզէ

(Շաբ. ր. 7. էջ)

ԹՈՒՐԲ ՄԱՍՈՒԼ

ՄՈՍԿՈՒԱ ՀԱՄԱԶԱՅՆ ԶԷ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ

Թուրքիա վերջերս սկսած էր ամէն առիթ օգտագործել, յատկապէս Միացեալ-Նահանգներու հակցնելու համար որ Իրաքի կիրարկուած շրջափակումը մեծապէս կը վնասէ իրեն եւ թէ պէտք է որոշ կարգադրութիւններ ընել, արտօնել որոշ քանակութեամբ քարիւղի արտածում. այս պնդումներուն մէջ, հաւանօրէն բաժին ունեցաւ նաեւ Իրաքի սահմանէն ներս ՓՔԻ-ի մարտիկներ հետապնդելու թրջքական ձեռնարկին Պաղտատի համակերպումը: Ու զինուորական բաւական ծաւալուն գործողութիւններով, մեծ թիւով Գիւրթեր սպաննուեցան:

Մայիս 14-ի թուրք մամուլը Ա. էջի խորագրերով կը գրէ թէ Ռուսաստան Անդալալիս այս շնչահեղձութեան դէմ մերժողական բողոքագիր մը ներկայացուցած է Մոսկուայի թրջքական դեպիւստան. բողոքագրին մէջ ըսուած է թէ Իրաքի շրջափակումէն միակ տուժող Թուրքիան է, կան Ռուսաստանը, Ռուսներն, Պուլկարիան եւայլ. եւ ու պէտք է բոլորին համար ընդհ. լուծում մը փնտրել:

Ռուսաստան բողոքած է նաեւ նեղուցներէն անցքի կանոնադիր փոփոխութեան ենթակիցութեան թրջքական որոշումին դէմ, այն պատճառաբանութեամբ որ ատիկա կը հակասէ Մոնթրէօյի դաշնագրին: Մանօթի է որ երկու քարիւղատար նաւերու Վոսփորի մուտքին բախումէն հետք, թուրք իշխանութիւնները ապահովութեան մտահոգութեամբ, որոշած էին կարգ մը սահմանափակումներ կիրարկել նեղուցներէն նաւերու անցքին: Մոսկուա իր բողոքին մէջ յայտնած է թէ համաձայն է ապահովութեան նոր միջոցառումներու, սակայն ատիկա պէտք է միասնաբար որոշուի:

Թուրքիոյ Արտաքին նախարարը Հ. Չէթին լրագրողներու հարցումներուն պատասխանելով ըսած է թէ Ռուսաստանի պնդումները անհիմն են ու նոր կանոնադրութիւնը չի հակասեր Մոնթրէօյի դաշնագրին:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

ԱՏՈՄ ԷԿՈՑԵԱՆԻ «EXOTICA»Ն

Քանի փոռատօնին ընտրուած Ֆիլմերուն մաս կը կազմէր Ատոմ Էկոյեանի (Եդոյեան) Էկոպիֆա Ֆիլմը որ սքրիպ — քիլի ձեւով պատում մըն է, ինչպէս ինք ալ կը բացատրէ («Ֆիլմառ», Մայիս 14/15 եւ «Լիպերասիոն», Մայիս 16):

Առաջինին մէջ, զանազանայ բեմադրող որու Ֆիլմերը ներկայացուցան անցեալ տարի թէ Փոնիփոտե Կեդրոնի հայկական շարժանկարի փոռատօնին եւ թէ ստանձին միայն իր Ֆիլմերուն յատկացուած ծրագրով մը, կ'ըսէ թէ ուզած է իր Ֆիլմը պատրաստել նման սքրիպ — քիլի մը ուր հետզհետէ կը յայտնարեւոյն կապերը որ կան դերակատարներուն միջեւ: Նիւթը տարօրինակ պատմութիւնն է որ կը ստեղծուի սքրիպ — քիլ ընող պարմանուհիի մը, հարկերու քննիչի մը, թուրք գողցողի մը եւ ուրիշ յաճախողի մը միջեւ: «Լիպերասիոն» լայն տեղ տուած է Ֆիլմին եւ հեղինակին, մեծ նկարով մը, առաջին էջէն իսկ: Յատկանշական են երկու օրաթերթերու խորագրերը. —

LE CASSE-TETE
D'ATOM EGOYAN (Figaro)

LA FICTION D'ATOM (Libération):

(Շաբ. Ա. էջ 16)

մետադեր այ՛ Ադրբեյջանի Գրքարան, Սեր-
գո Չախոյան, Երևանի Ղարաբաղյան,
Հայկ Եղիազարյան:

Ք Ա Ն Ի Մ Ը Տ Ո Ղ Ո Վ

ՖՐԱՆՍՍՅԱԿ ԵՒ ՄԵՐՆԵՐ - ԲՐԻՏԱՆԻՈՅ
միջև օդանավային ճակատամարտը տեղի
չունեցաւ, մետասահմանային ճակատում, երկու
երկրներու փոխադրութեանց նախարար-
ները համաձայնութեան եկած ըլլալով:
Ծանօթ է որ Պրիւսիայի Եւրոպական Յանձ-
նախումբին որոշումով անգլիական օդա-
նավային ընկերութիւնը Օրլիէն երթերու
արտօնութիւն կը ստանար եւ կ'որոշէր
Մայիս 16-էն գործի անցնել: Տրանսպորտը
մերժէր եւ վախ կար որ նոյն օրը հարցը
կնճռոտի քանի կողմերը յամառօրէն կը
պնդէին իրենց զիրքերուն վրայ: Ի վեր-
ջոյ, համաձայնութեան գոյացաւ որ անգ-
լիական օդանավային կարենան գործածել
Օրլիէ հանգրուանը Յունիսի վերջէն ըս-
կընէալ: Անգլիան այլ, իր կարգին թոյլ
պիտի տայ որ յաւելեալ թիւով Փրանս-
սական օդանավեր էջ կատարեն Հիթրոյի
(Լոնտոն) իր օդակայանը:

ՍՍՐԱՅԵՒՈ Համաձայն է Արեւմտեան-
ներու եւ Ռուսերու ստալինիստ խաղա-
ղութեան ծրագրին: Առաջին անգամ ըլ-
լալով, արեւմուտք եւ Ռուսաստան միա-
ձայն էին ծրագրի մը շուրջ զոր վրէժ
հանցին երկար ժամերու բանակցութիւն-
ներէ ետք, ժընեւ: Կ'առաջարկուէր չորս
ամսուան հրադադար մը եւ կը վաւերա-
ցուէր Եւրոպական Միութեան հոգային
բաշխումը՝ Պոնտիոյ 51%-ը մասնաւոր-
ականներուն եւ իրուականներուն, 49%-ն այլ
սերպերուն: Պոնտիոյ մասնատականներու
պարագայունը՝ Իզէթպակովիչ կ'առաջի
որ ստալինիստ չորսամսեայ հրադա-
դարը՝ անընդունելի է: Ըստ իրեն երկու
ամիս կը բաւէ արդէն քաղաքական լու-
ծում մը գտնելու համար, մինչ չորս ամ-
սիսներու երկայնքին Սերպերը կրնան
ամբողջել իրենց զիրքերը (ներկայիս,
Պոնտիոյ 70%-ը իրենց ձեռքն է): Միւս
կողմէ, Քանի փառաստօնին կը ներկա-
յացուէր Պեթար - Անրի Լեվիի Ֆիլմը՝
Պոնտ: Փիլիսոփան կը սպառնայ նաեւ
«Մարայեւո ցանկ» մը ներկայացնել եւ-
րոպական ընտրութիւններուն (Յունիս
12), եթէ կազմուած ցանկերու պատաս-
խանատուները հարկ եղած յանձնառու-
թիւնները չստանան Պոնտիոյ նկատ-
մամբ: Նման ցանկի մը ստեղծման պա-
րագային, Պ. Ա. Լեվի յայտնեց թէ դայն
կը գլխաւորէ փրոֆ. Լէոն Շվարցընպերկ
եւ մաս կը կազմեն ծովալայ Սանկի-
նեթի, Անտրէ Կիւրաման եւայլն,
եւայլն: «Լիպիթալիս» կը գրէ թէ
չար լեզուները պիտի ամբաստան-
են փիլիսոփան որ Ֆիլմով եւ այս
ցանկին սպառնալիքով իր քարոզչու-
թիւնն է զոր կ'ընէ, մինչ ինք կ'ուզէ մի-
այն՝ վկայել:

ՌՈՒԱՆՏԱՅԻ մէջ, կ'ըսուի թէ թուիսի
է մնացած կամ այն քիչերը որ մնացած
են թաքստոցներն են: Մարդասիրական
կազմակերպութեանց ներկայացուցիչնե-
րուն համաձայն ջարդերու գոհերը 200
հազար չեն, այլ՝ 500 հազար: Եւ այս
թիւերը կ'ըսուին ամենայն հանգարտու-
թեամբ, նոյնիսկ ստիպողական իսկ չի
թուիր «բան մը» ընելը: Արդարեւ, այն-
քան ստիպողական չէ, որ Արաբիան իր
Պորտուգալ տար օրով յետաձգեց Ռուս-
տայի վերաբերող իր նիստը ուր պիտի
որոշուի ՄԱԿ-ի նոր ուժեր զրկել տեղ-
ւոյն վրայ:

ՎՐԱՅԻՆԵՐԸ ԵՒ ԱՖՈՒՍՆԵՐԸ հրադա-
դար մը ստորագրած են որ թոյլ կուտայ
ուսանական միջնակարգ ուսումնական
մը Արաբիան: Վրացիներու եւ Արաբ-
ներու կռիւներէն քանի մը հազար հոգի
մեռան եւ աւելի քան 200 հազար վրացի
գաղթականներ եղան 1992 Օտտոման
1993 Սեպտեմբեր:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ վարչապետը վերջ դրաւ իր
«գործադուլ»ին եւ կառավարութիւնը նիս-
տի հրաւիրեց, Մայիս 14-ին, Գամալ-
սէն վերադարձին:

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ նախկին քաղաքապետ
ու ձերբակալուած քերտ երեսփոխանուհի
Լէյլա Չանայի ամուսինը՝ Մէհաբ Չանա
անջատողականութիւն ընելու մեղադրան-
քով ձերբակալուած է Շարաթ օր:

ՄՈՆԱԿՈՅԻ Ֆորմիւլ 1 մրցումին յաղ-
թեց գերմանացի Միխայիլ Շումախըր,
4-րդ յաղթանակը արձանագրելով չորս
մրցումներու ընթացքին: Վայրկեան մը
լուծութեամբ, մրցումէն առաջ, ոգեկոչ-
ւեցաւ Սենայի յիշատակը: Առջի օր,
վիրաւորուած Աւստրիացի միջա մահա-
քուծի մէջ էր, Մայիս 16-ին:

U.G.A.B.

FORUM-ETUDIANT

Le prochain Forum des Etudiants

organisé par
le Comité de Paris —
Ile-de-France de l'UGAB
aura lieu
le mercredi 18 Mai à 20h30
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles, Paris 17^e

Conférencier :
M. JEAN-FRANCOIS BEIGE
Chef de la Rédaction
du Journal «Sud-Ouest»
Thème:
«PRESSE ET JUSTICE -
SECRET DE L'INSTRUCTION».

Myriam GAUME
à l'U.G.A.B.

L'UGAB-Jeunes
reçoit
MYRIAM GAUME
auteur des «Invités de la Terre»
Arménie - Karabagh 1988-1992,
aux Editions du Seuil
Grand reporter et témoin des
événements les plus récents, des fronts
de l'Araxe à ceux de Kelbadjar
le vendredi 20 Mai à 20h30
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles, Paris 17^e
Tél. : 42. 27. 12. 26

ՇՆՈՐԱԿԱԼԻՔ

Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր Եկե-
ղեցոյ հողաբարձութիւնը շնորհակալու-
թեամբ ստացած է Սուրբ Յարութեան
տօնին առթիւ կատարուած իւղազինի հե-
տեւալ նուէրները:

Տիկին Ռոզ Մէֆէրեան 500, Պր. Ժան
Ֆորթուվիլ 150, Տէր եւ Տիկին Ժերար
Չալոյան 300, Պր. Մուշեղ Չալոյան
300, Պր. Ա. Մեղունեան 200, Տէր եւ Տի-
կին Գէորգ Գէորգեան 300, Տիկին Մատթ
Հեմիւն 500, Օր. Օտէթ Օհան 100, Տէր
եւ Տիկին Ռուբէն Տալալեան 200, Տիկին
Սարգիս Քէչիկեան 100, Տիկին Ազատուհի
Պատէմեան 300, Տէր եւ Տիկին Պերճ Պե-
րոսեան 200, Տէր եւ Տիկին Ժաղ ձէնէթ-
եան 300, Պր. Ժան - Փօլ Սահակեան 50,
Տիկին Արմենուհի Գեւորեան 100, Տիկին
Սրբուհի Տիմօքեան 100, Տէր եւ Տիկին
Ռոնէ Լը Նապուր 200, Տէր եւ Տիկին Ար-
րահամ Եաթուճեան 200, Տէր եւ Տիկին
Կարապետ Աշեղեան 500, Տէր եւ Տիկին
Արտաւազը Էթեմէզեան 250, Օր. Ժ. Քիւ-
չիւքեան 200, Տիկին Սեդա Պահարեան
200, Տիկին Արսինէ Շահօզէզիլեան 300,
Պր. Ստեփան Քէյճեան 500, Տիկին Ար-
շալոյս ձէնադեան 300, Գարսեան ընտա-
նիք 100, Օր. Գաթրին Չորմիսեան 200,
Տիկին Ովսաննա Պիւլիքչալիւհէր 250,
Պր. Մարտէլ Հիմիսեան 100, Տէր եւ Տի-
կին Հեթիւ Նալբանտ 100, Տէր եւ Տիկին
Հայկ Գիւրէմիթեան 200, Տիկին Ազատի
Կէտէլէկեան 200, Տէր եւ Տիկին Հայրա-
պետեան 500, Օր. Մարա Նազարեան 200,
Պր. Ռուբէն Նորմիլեան 100 Ֆր.:

(Շաբ.)

Լիոնի Ս. Յակոբ Մայր Եկեղեցոյ Ադ-
գային Միութեան վարչութիւնը շնորհա-
կալութեամբ ստացած է հետեւեալ նու-
րատուութիւնները Եկեղեցոյ պայծառու-
թեան համար:

Ալիս Գեօրգիեանի մահուան առթիւ փո-
խան ծաղիկեպալի Եկեղեցոյ:
Պր. Տիգրան Պողոսեան 1500 Ֆր., Տիկին
Վերոնիք Պողոսեան եւ զաւակը 1500 Ֆր.,
Իսկէնտէրեան եւ Միւսսեան ընտանիք,
Պր. Գասպար Արապէքեան, Տիկին Մաք-
րուհի Ահարոնեան 500-ական Ֆր.:

Գոհար Օհանէսեանի մահուան առթիւ՝
Տէր եւ Տիկին Կարպիս ձնկըրեան 5000
Ֆրանք, Պր. Արման Ուզունեան 2000 Ֆր.,
Տէր եւ Տիկին Քաջազն Օհաննէսեան 2000
Ֆրանք, Պր. Վահէ Մամա Գիթապեան
1000 Ֆր., Տիկին Ուզունեան 500 Ֆր.:

ՕԾՄԱՆ 66-ՐԴ ՏԱՐԵՒԱՐԶ
ՔԱՄՓ ՅՐԷՁԻ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Կիրակի, Մայիս 22
Նախադասութեան ներքեւ
ՏԱՐՈՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ձԷՐԷՃԵԱՆԻ
Հովանաւորութեան տակ
Շրջանային կարիքազի
Հարաւային Ֆրանսայի
Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ
Կրօնական Խորհուրդի Վարչութիւնը
կը կազմակերպէ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՄԱՆ
66-ՐԴ ՏԱՐԵՒԱՐԶԸ

Պատարագը կը մատուցանէ՝
ՏԱՐՈՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ձԷՐԷՃԵԱՆԻ
Կարգադիկուսական Պատուիրակի
Փոխանորդ
Հարաւային Ֆրանսայի Հայոց
Յաւարտ պատարագի կը կատարուի
Մատաղօրհնէք եւ հոգեհանգիստ ի յիշա-
տակ հոգեւորա՝
ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՊԱՍԿԵԱՆԻ
ինչպէս նաեւ հանդուցեալ բարերարներու
եւ հաւատացեալ հոգեւոր ի հանգիստ:
Կրօնական արարողութեանց աւարտին,
Եկեղեցւոյ կից Կաթողիկոս Վարդէն Ա.
սրահին մէջ տեղի կունենայ՝
ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԿԱԿԱՆ ՃԱՇ

ՆԱԻԱՊՏՈՅՑ

Կապոյտ Խաչի Անիէն - Պուս Գոլոմպ
«Ակնունի» մասնաճիւղը, Հոգեպալուստի
Երկուշաբթին՝ Մայիս 23-ին կը կազմա-
կերպէ մէկ օրուան նաւապոյտ մը Սէն
Դեաի վրայ, ժամը 9-էն մինչեւ ժամը 18:
Շատ հաճելի հայկական մթնոլորտ,
ի միջի առեալ նախաճաշ եւ կէս օրուան
ճաշ:
Մասնակցութեան դիմ՝ 300 Ֆր.:
Մասնակցութեան համար հեռաձայնէ՝
Տիկին Հիմիսեանին՝
40 - 11 - 19 - 33
Տիկին Մուրատեանին՝
39 - 81 - 33 - 62

ԱԿՏՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE
D'ALFORTVILLE

Dans le cadre du FESTIVAL
DE PRINTEMPS 1994
MUSIQUES EN MAI A ALFORTVILLE
la M.C.A. propose

Soirée
Musiques du Monde
Portugal - Argentine - Arménie
avec
l'ENSEMBLE DE MUSIQUE
TRADITIONNELLE ARMENIENNE
Jean - Pierre Nergararian

Cette soirée est en prélude
à la création au Conservatoire
de Musique d'Alfortville
d'un département pédagogique
de musiques communautaires
Mercredi 18 Mai à 21 heures
Salle des Fêtes, rue Voltaire
Renseignements à la M.C.A.

Emission M.C.A. sur AYP FM
les Mercredis de 10h à 12h
9, rue de Madrid, 94140 ALFORTVILLE
Tél. : 43 76 55 89 Fax : 43 78 66 64

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET : 51027317 A R. C. Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Ի ԹԻՎԱԿԱ

Միջոցառ Ջրբաշխի յիշատակին (մ.
նաճ, Երևան) Տէր եւ Տիկին Կարպի
Ջրբաշխան 1000 Ֆր. կը նուիրեն «Ե.
նաջ»ին:

FONDS ARMENIEN
DE FRANCE
LISTE DES DONNS
DU 1er DECEMBRE 1993
AU 31 MARS 1994

— 500 Francs. —
Mlle Andrée Balian, Mlle Rose-Marie
Balian, M. Kévork Basmadjian, Mlle
Chaket Baudu, M. et Mme Georges
Bedian, M. Jacques Bedrossian, M. Jean
Benlian, M. Birginian, M. Hrach Bo-
ghossian, M. Cetrak Boyadjian, M. Paul
Bozoian, M. Jean-Pierre Brard, M. Ray-
mond Brousse, S.A.R.L. Caross-Côte-
Rôtie, M. Ohane Catanasian, M. A. Cha-
hinian, M. Patrick Chokolozian, M. Ora-
gim Culhaoglu, M. Mardig Dagarian,
M. Agop Dalkupeian, M. Jean-Jacques
Damlamian, M. Jean-Haig Dessajan.

(A suivre)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

Կապոյտ Խաչի Արնուվիլ - Սարաէլի
Աստղիկ մասնաճիւղի
ճաշ -- պարահանդէսը
Մայիս 21, Շարաթ,
ժամը 20-30-էն սկսեալ
Espace Charles Aznavour
Ave. P. Vaillant-Couturier,
Arnouville-les-Gonesse
մասնակցութեամբ՝
ՓՕԼ ՊԱՆՏԱՆԵԱՆԻ
Տեղերը վերապահելու համար
հեռաձայնէլ -- 39 - 85 - 93 - 40
կամ՝ 39 - 85 - 29 - 71

LES SOIREES DE L'A.D.C.A.R.L.Y.

L'Association pour le Développement
de la Culture Arménienne dans la Région
Lyonnaise a le plaisir de vous convier
à une soirée
en l'espace Garbis Manoukian
40, rue d'Arménie, Lyon 3^e
Jeudi 19 Mai à 20h45
Rencontre avec
MEGUERDITCH MARGOSSIAN
Enseignant - Ecrivain
«LA LITTÉRATURE ARMENIENNE
A CONSTANTINOPLE AUJOURD'HUI»
En langue arménienne
traduction possible.
Participation aux frais.

Arménie,
Mon Paradis

ՄՍՐԱՅԷԼ. -- Հ. Բ. Ը. Միութիւնը
կազմակերպած է ցուցահանդէս -
վաճառք մը. բացումը տեղի պիտի
ունենայ Մայիս 18, ժամը 18-ին,
բարձր հովանաւորութեամբ՝ Տիկին
ՄԱՐԸԼԻՆ ՎԻԿՈՒՐՈՒԻ Եւ Տիկին
Մարի Պատուակահեանի (Երևանի
Արուստի թանգարանի պատասխա-
նատու եւ արուեստարան):
Առաջին անգամ ըլլալով Մարտի
մէջ միատեղ կը ցուցադրուին Հայաս-
տանի նկարիչներու 50-էն աւելի պատ-
ասանները:
Ցուցահանդէսը բաց կը մնայ Մայիս
18 - 27, ժամը 14 - 18 ամէն օր, բացի
Կիրակիէ:
Հասցէ. --
Maison des Associations
93, La Canebière, Marseille 1er
Մուտքը ազատ է:

ԼՈՍ - ԱՆՃԼԻՈՍ

**ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ
ՆՈՒՆԻՐՈՒՄԻ
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ**

ՄԱՅԻՍ 22 - 27

Մայիս ամսուան ընթացքին, Հայ Մշա-
կոյթին նուիրուած մասնաշաքտուկ ցու-
ցահանդէս մը տեղի պիտի ունենայ Լոս -
Անճըլըսի մէջ: Յուցահանդէսին կազմա-
կերպին է Վենետիկի Միւսիթարեան Միա-
բանութիւնը: Յուցահանդէսը կազմակեր-
պուած է յատկապէս Վենետիկի Միւսիթար-
եաններու հայազգիական պաշտօնաթերթի
«Բազմապէս»ի հրատարակութեան 150-
ամեակին առիթով (1843 - 1993):

Սոյն ցուցահանդէսը, իր «համեստ» ձե-
ւերով ու չափերով մասնակարգը պիտի
ըլլայ ծրագրուած ու երկար ժամանակէ

ի վերջոյ յանձնուելու համար իր նոր
տիրով:

Փարիզի մէջ, անոր ժամանումին սպա-
սող հետաքրքրները սակայն, զարման-
քով կը նշմարեն որ ոչ Յունուարին, ոչ
ալ Փետրուարին լուր մը կը ստացուի
համբաւուր անստուկն: Կազմող մը
որ ուզած է անպարսման հետք դնել ա-
նոր, կրցած է միայն տեղեկանալ Մոս-
կուայէն թէ Յունուարի կէսին նոյնը
համարյա հանուած է դէպի Փարիզ:

Ան կրցած է իմանալ նաեւ թէ եթէ
տարեկան է կենդանին ու կը կոչուի
ձէնձի: Երբ նոյնիկ հետք կը փնտ-
րէ Փարիզի մէջ, թէ՛ էլիզէն, թէ՛ Քէ-
Օրսէնէ կը պատասխանէ թէ նման քան
չեն լսած: Հարց ալ ղրիմումներէ ետք
միայն կարելի կ'ըլլայ տեղեկանալ թէ
նոյնը ճիշդ է որ հասած է ու տրուած
նախազանգ: Յետոյ, սակայն այս լու-
րէն քաջալերուած, երբ կ'երթայ ազգային
ասպատանին մէջ տեսնելու զայն, պահ-
ւորուող կը շարունակուի. ոչ ոք լսած է
այդ մասին:

Եթոյնի այս պատմութիւնը վերստին
այժմեականացաւ, նախազանգ Միթերմի
Թիւրքմէնիստան այցելութեան առիթով:
Բարեբախտաբար, այս անգամ տրուեցաւ
նաեւ ապահովութիւնը թէ կենդանին ողջ
է առողջ է, կը գտնուի Սուզի լա Պոլիշի
կուրուածին մէջ որ յատկացուած է էլիզէի
զործածութեան: Այլապէս, բաւական
անխորժ պարագայ մը պիտի ըլլար
Թիւրքմէնի նախազանգն համար իմանալ
իր նուէր նոյնիկ խորհրդաւոր ակադեմի-
անի: Նուէր որ քաղաքակրթական ար-
տաւոյսութեան մէջ արեւելի, խորհրդանշան
էր Թիւրքմէնի պետութեան ու անոր մե-
ծագոյն հարստութիւնը:

ՔԱՂ. ՀԱՆ

ՆԱԽԱԳՈՂՆԵՐ ԶԻՆ

Հազուա երեք միլիոն ընկերութեամբ մի-
ջին ասիական հանրապետութիւն մըն է
Թիւրքմէնիստանը որ երէկ մաս կը կազ-
մէր Սորհրդային Միութեան: Երկիրը
անհիւրընկալ, անապատային տարածք
մը ունի որ հետաքրքրական է միայն ըն-
դերքի կազմի մեծ պաշարով: Այսուհան-
դերմ, կազմ է որ հպարտութեան նախա-
կան է Թիւրքմէնիստանը. անոնք կը պար-
ծենան աշխարհի վրայ ձիւ անգուգական
տեսակի մը տէր ըլլալու հանգամանքով:
Այդ ցեղը կը կոչուի ախալ թէքէ:

Թիւրքմէնիստանը այնքան սերտորէն կապ-
ուած են այդ կենդանիին, որ երբ անկա-
խութիւնը դրոշակ մը ու զինանշան պար-
տադրեց իրենց, անոնք ատենց որպէս
խորհրդանիշ ընտրեցին ախալ թէքէ մը:
Իսկ երբ նորանկախ պետութեան նախա-
զանգ Նիւտով 1993 Մայիսին կ'ընդուն-
էր Յրանապի Նախազանգի կողմէ, այդ
նոյն ցեղէն նոյնը մը նուիրեց անոր: Մի-
այն թէ Ֆրանսական կողմին կը վիճակէր
Այսպատէն զայն Փարիզ հասցնելու
զործը:

Ռուսաստանի Ֆրանսական դեսպանա-
տուէն դիւանադէտի մը պարտականու-
թիւն տրուեցաւ որ ձին Մոսկուա բերէ:
Հոն հարկաւոր քննութիւնները պիտի կա-
տարուէին, որպէսզի արեւմտեան Եւրոպայ
մուտքի արտօնութիւն ունենար կենդա-
նին: Այդ ճամբորդութիւնը ան կատարեց
չուկեկառքով, անցեալ տարուան վերջին
ամիսներուն: Չար լեզուներ կ'ըսեն թէ
խեղճ անասունը ատենց կերի ու լուրի
ձգուած է իր բաժանեակին մէջ ու բաւ-
կան անմիտիւր վիճակով հասած Մոս-
կուա: Հոն ոչ միայն հարկաւոր քննու-
թիւններուն ենթարկուած է, այլեւ ին-
նամք տարուած է անոր որպէսզի ինք-
զինքը գտնէ ու ի վիճակի ըլլայ բեռնա-
կառքով մը մինչեւ Փարիզ ճամբորդելու,

նման վերաբերմունք ցոյց տուող անձ մը
իր պաշտօնին արժանի է:

Համեստ հիւրասիրութեան ժամանակ
համէլի մթնոլորտ մը ստեղծուեցաւ
ներկաներու միջեւ, բաժակաճառեր եղան
ինչպէս եւ օգտաշատ աշխատանքի մը
ընդհանուր գնահատականը տրուեցաւ:
Հիւրերը մեկնեցան նոր եռանդով շարու-
նակելու համար իրենց ազգոգուտ աշխա-
տանքը նոր գաղափարներով, որ ստացած
էին խորհրդատուութիւն:

ՎԱՆԱՏՈՒՐ

Մայիս 5, 1994

Պատահական մըն է կարելի էր
կազմ գտնել եւ թէ ճամբան երբ պահակի
հանգիպէին, պէտք էր Ֆրանսիայէն խո-
սէինք որպէսզի օտար հիւպատոսարանի
պատկանող կարծէին մեզ, եթէ ոչ ուղ-
ղակի բանալ կը տանէին: Այդ յուսադրիչ
էր:

Թէքէեան սրանցիւմ էր, օձիքը վեր
բաշտ, զիկարկը վար կը քայլէր քովէս:
Միւս հիւրերը մօտ կը բնակէին եւ բաժ-
նուեցան մեզմէ:

Ոչինչ այնքան արտատեսելի է որքան
այդ ճամբան բոլորովին պատած թանձր
ստով, սառ մը ազատած, ցանցած տու-
ներ սկզբով, կարծես անմարդաբանակ:
Ատուտեան ժամը մէկն էր եւ մենք կ'եր-
թայինք համակերպած:

Սառն էր զինքնով մէկ քանի ծառեր կար-
ծես կուլային դէպի մեզի, բերելով մեծ
աղէտներու լուրերը, եւ մենք չէինք հա-
մարձակել նայիլ անոնց որպէսզի չզիտ-
նանք այդ գոյթները: Երբեմն մեր քայ-
լերը կը հնչէին զեանի ստուրի վրայ, ին-
քեւ մասուն ողորմանքներ հետաւոր դան-
ւալիւնը:

Սոյն ցուցահանդէսը, իր «համեստ» ձե-
ւերով ու չափերով մասնակարգը պիտի
ըլլայ ծրագրուած ու երկար ժամանակէ
ի վերջոյ յանձնուելու համար իր նոր
տիրով:

ԱՆԱՑԻՍ

ԵՒՓԻՄԷ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ
(1872 - 1950)

Յ Ո Ւ Շ Ե Ր Ս

Վստահեցուցին մեզ թէ կարելի էր
կազմ գտնել եւ թէ ճամբան երբ պահակի
հանգիպէին, պէտք էր Ֆրանսիայէն խո-
սէինք որպէսզի օտար հիւպատոսարանի
պատկանող կարծէին մեզ, եթէ ոչ ուղ-
ղակի բանալ կը տանէին: Այդ յուսադրիչ
էր:

Թէքէեան սրանցիւմ էր, օձիքը վեր
բաշտ, զիկարկը վար կը քայլէր քովէս:
Միւս հիւրերը մօտ կը բնակէին եւ բաժ-
նուեցան մեզմէ:

Սառն էր զինքնով մէկ քանի ծառեր կար-
ծես կուլային դէպի մեզի, բերելով մեծ
աղէտներու լուրերը, եւ մենք չէինք հա-
մարձակել նայիլ անոնց որպէսզի չզիտ-
նանք այդ գոյթները: Երբեմն մեր քայ-
լերը կը հնչէին զեանի ստուրի վրայ, ին-
քեւ մասուն ողորմանքներ հետաւոր դան-
ւալիւնը:

ի վեր մշակումի ընթացքի մէջ գտնուող
մեծ ու հարուստ այն ցուցահանդէսին, որ
տեղի պիտի ունենայ մօտ ապագային:

Մայիսի այս ցուցահանդէսին պիտի ցու-
ցադրուին հայ նախաձեռնած մշակոյթին մաս
կազմող արժանատի արձանակներ, մետաղա-
զործական եւ ստեղծագործական թանկա-
զին նմուշներ, զորքեր, հայ թագաւորա-
կան հին մետաղէ դրամներ, հայկական
ձեռագրեր մատենաներ, հին տարագրական
տառեր ու պատկերներ (փայտէ ու մետա-
ղէ), կնիքներ, ինչպէս նաեւ հայերէն
առաջին տպագիր հրատարակութիւններ,
անգլոստեղծ մատենաներ, հայկական նը-
ւագարաններ, փայտափորագրութեան նը-
մուշներ, վաւերագրութիւններ, Անիէն բեր-
ւած բեկոր մը քար եւ հին մանեակ մը
իր վրայ մեր երբեմնի թագաւորական
ամէնէն փառասպան մայրաքաղաքին:

Յիշուած ցուցահանդէսները կողքին,
այցելուներ պիտի գտնէ նաեւ հայ մշակոյթ-
թին հետ կապուած ՄԱՍՈՒ յուշանուէր-
ներ, բազմաթիւ ու բազմատեսակ հրա-
տարակութիւններ՝ դրականութեան, գե-
ղարուեստի, պատմութեան եւ լեզուի
վերաբերեալ, մանկական վերքեր, ձայ-
նեղիւններ, տեսերիկներ, բառարան-
ներ, քարտէսներ, որմագրեր, հին ու
նոր մետաղներ, ժամանակակից արուես-
տագէտ նկարիչներու դրոշմք. բոլորն ալ
իրենց նուագարդին արժէքներով:

Յուցահանդէսին նշանակութիւնը հիմ-
նական նպատակն է առիթ տալ Լոս - Ան-
ճըլըսի հայ գաղութի հոծ հասարակու-
թեան անցեալի Հայ Արժէքներուն ծա-
նօթանալու հարուստ տպագրութեամբ ու
հարողորմելու մօտէն, եւ մանաւանդ վեր-
մշակոյթի պատմական ու դարաւոր վկա-
ութիւններու ընդմէջէն՝ հասնելու խոր-
հրդաւոր «Հայ Ուղիներ», Հայու մը մը-
շակութային երակին, անոր մէջ գտնելով
ազգային ու մշակութային այժմեական
կենսական նշանակութիւն ու մղիչ դեր՝
ներկայ ժամանակներուն համար ալ:

Դժբախտաբար, մեր ժողովուրդին մեծ
զանրուածը, անոնց մէջ ըլլալով նաեւ
որոշ հասարակութիւններ, չեն հասկցած
տակաւին թէ մշակոյթին էությունը եւ
նպատակը ցուցադրումի մէջ է եւ ոչ թէ
թաքուն կամ անձեռնմխելի պահելու:

Ճիշդ է որ մշակութիւնը ներկայացնելը
ՍՈՒՂ եւ ՆԻՒԹԱՍԱՆ միջոցներով կը կա-
րօտի: Սակայն, գրեթէ կենսական միջոց
մըն է ժողովուրդի մը երակները զորացը-
նելու, թարմացնելու եւ մանաւանդ դի-
տակցական ողին կենսաւորելու՝ անցեալի
իրաւ արժէքներով եւ հարուստ արժանիք-
ներով:

Այս պարագային, Հայ Նախաձեռնած Մշա-
կոյթի հայ կարեւոր բեւեռն է, որ կը
յայտնուի ընդմէջ ստեղծագործութեան
եւ տարապայանքի, որուն դադար կազմեց
Ապրիլեան ցեղասպանական Մեծ Մար-
տիրը: Հայ Նախաձեռնած Մշակոյթը,
պատմութեան դժուար քառուղիներուն
վրայ ունեցաւ զգալի դանդաղումներ ու
տատանումներ ողբերգական հանգրուան-
ներ, այն պատճառով, որ օտար տիրա-
պետութիւններ ու քաղաքական անթիւ
եղելութիւններ յաճախ աննպաստ եւ եր-
բեմն դժոխային պայմաններ կը ստեղ-
ծէին մեր արուեստագէտներ եւ ստեղծագործ
ժողովուրդին համար, բայց հայ արուես-
տը չզարգացաւ, չբեռու, չկորսաւ:

Վկայ անոր դարաւոր ու հարուստ փան-
ճարանը՝ որ պերճօրէն ստեղծուած ու
կտակուած է մեզի յետնորդներուն, ու-
րուն մէկ նախաձեռնած կարեւոր մաս
Միւսիթարեան այս համեստ ցուցահանդէսը:

Զեռնարկը պիտի տեսէ գրեթէ շարժւած
մը, կիրակի, Մայիս 22 - 27, Ուրբաթ,
եւ բաց պիտի մնայ ամէն օր, առաւօտա-
եան ժամը 10-էն մինչեւ երկուսուս ժա-
մը 9, առիթով ստեղծելով՝ որ ամէն գա-
նակարգէ ու վաղէն անհատներ ու վար-
ժարաններու ուսանողութիւն այցի կարե-
նան դալ եւ մշակութային ստեղծագոր-
ծութիւնները ճանաչալ, անպարսման յար-
մար յիշատակ - նուէր մըն ալ գնելով
մեկնելէ առաջ:

Յուցահանդէսը տեղի պիտի ունենայ
Ալեք Փիլիպպոս Աղզայի Վարժարանի
Սողանալեան սրահին մէջ, Հոկտեմբեր:

Հասցէ՝

1615, N. Alexandria Ave., Hollywood.

Կազմակերպիչները կը յուսան, որ այս
ուշագրաւ ցուցահանդէսը պիտի ընդունի
ոչ միայն ազգային վարժարաններու հոծ
ուսանողութիւնը, այլ ընդունի նաեւ մը-
շակութասէր ու գրասէր բազմաթիւ ազ-
գայիններու այցելութիւնը:

Պէտք է կորսնցնել այս բացառիկ ա-
ռիթը...:

Զ. Տ. ԵԱՐՏՐԵԱՆ

(Շարք. 96)

CONCERT DE LA CHORALE DE L'ECOLE TEBROTZASSERE

sous la direction de HAIG SARKISSIAN
Vendredi 27 Mai à 20 heures 30
Salle GUIMET
6, place Iéna, Paris 16° — M° Iéna
avec la participation exceptionnelle des lauréats du concours de musique classique « AMADEUS » 1993 de GUMRI.

Les soirées de l'A.D.C.A.R.L.Y.

L'Association pour le Développement de la Culture Arménienne dans la Région Lyonnaise a le plaisir de vous convier à une soirée en l'espace Garbis Manoukian 40, rue d'Arménie, Lyon 3°
Vendredi 27 Mai à 21 heures
Soirée de commémoration du bicentenaire du mensuel « Aztarar »
(premier titre de la presse arménienne) Communication de Garo HOVSEPIAN
Enseignant et Collaborateur du quotidien arménien « Haratch » sur le thème : « LE MENSUEL "AZTARAR" ET LA PERSONNALITE DU R. PERE HAROUTIOUN CHEMAVONIAN, SON FONDATEUR. »

Մ Ա Շ Տ Ո Ց

Հայ Լեզուի Պաշտպանության և Զարգացման Միությանը
Կը կազմակերպէ
ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՃԱՄԲՈՐՏՈՒԹԻՒՆ
Հալէպ / Սուրիա
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԸՆԾԱՆԵՔՆԵՐՈՒ ԾՈՑԸ
Օգոստոս 2 - 22
8 - 14 Տարեկան Աշակերտներու Համար
Հովանավորութեամբ՝
Բերիոյ Թեմի Առաջնորդ՝
ՍՈՒՐԷՆ ԱՐՔ. ԳԱԹԱՐՈՅԵԱՆԻ

Եւ հակողութեանը տակ Սուրիահայ Օգնութեան Խաչի Տիկիներուն, նաեւ ՄԱՇՏՈՑ Միութեան պատասխանատուներուն :
Իւրաքանչիւր աշակերտ պիտի տեղաւորուի հիւրընկալ ընտանիքի մը ծոցը :
Առաւօտները (չարաթը հինգ օր) յատկացուած պիտի ըլլան հայ լեզուի դասաւանդութիւններուն : Բոլորովին օտարախօս աշակերտներու համար դասաւանդութիւնները պիտի կատարուին Տիկին Հիւրա Գալֆաեան - Փանոսեանի կողմէ, իր հեղինակած լատենտղական մեթոտով : Իսկ հայախօս սկսնակներու եւ յառաջացածներու պարազային, իւրաքանչիւր աշակերտ պիտի հետեւի իր մակարդակին համապատասխանող դասաւանդութիւններուն : Հալէպի Ազգային Առաջնորդարանի Ուսումնական Խորհուրդին կողմէ ընտրուած փորձառու ուսուցիչներու շունչին տակ :

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍ

Ս. ՅՈՒՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՉ
ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍ, ՍԱՐԳՍԻԱՆՍ
Կիրակի, Մայիս 22, Հոգեգալուստ Է. Տօն Հոգեգալ Սրբոյ Գալուստեան :
Յիշատակ Աշխարհագորաց եւ Զօրապետացն Հայոց, որը կատարեցան ի հերոսամարտին Սարգարապատի 1918 ամի վան Հաւատոյ եւ հայրենաց :
Պատարագը կը սկսի ժամը 10:30-ին :
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ԶԱԻՆ ԱՐՔ. ԶԻՆՉԻՆԵԱՆ
Առաջնորդ Եզրիպատի Հայոց
Պատարագի ընթացքին մասնաւոր հոգեհանգիստ կը կատարուի Սարգարապատի հերոսներուն համար :

Ս. ՅԱԿՈՒՐ — ԼԻՈՆ

Կիրակի, Մայիս 22-ին տօն է Հոգեգալուստեան :
Այս առթիւ Լիոնի Ս. Յակոբ Մայր Եկեղեցոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի :
Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8:45-ին :
Պատարագ ժամը 10-ին :
Քարոզ ժամը 11:15-ին :

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷՅԼ

Կիրակի, Մայիս 22, ժամը 10-ին
ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ հոգեգալ հովիտ :
ԶԱՏԻԿ ՎՐԳ. ԱԻՆՏԻՔԵԱՆ
Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8:30-ին :
Պատարագ ժամը՝ 10-ին :

ԼԱ ՍԻՈՒԱ - Ս. ՓՐԿԻՉ

Երկուշաբթի, Մայիս 23 :
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ հոգեգալ հովիտ :
ՄԱԿԱՐ ՔԶՆՅ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ
Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9:30-ին :
Պատարագ ժամը 10-ին :

Le Vendredi 27 Mai à 20 heures 30

CONCERT

VIOLON GERARD TORGOMIAN
GUITARE MARIE SOLIES
organisé par la Section de la Croix Bleue de Bagneux-Cachan en l'Eglise St. Hermeland à Bagneux
(Ouvres de : Paganini, Schubert, Stravinski, ...)
Réservations (le soir) : Tél. : 46. 63. 10. 48 / 46. 61. 90. 45
Prix des places : 80 francs
Accès : Porte d'Orléans — Autobus 128 Station Place Dampierre

LE CENTRE DE VACANCES DE LA CROIX ROUGE ARMENIENNE

Situé sur les plages de Normandie, ouvre ses portes durant la saison estivale, à partir du 6 Juillet, pour y accueillir nos compatriotes de tous âges.
Les enfants sont admis seulement accompagnés de leurs parents.
Pour retenir les chambres ou pour tous renseignements :
Téléphoner à Navassartian 39 85 36 53
A dater du 4 Juillet au Centre de Vacances (16) 31 21 77 63.

Assemblée Générale de l'A.A.A.S.

L'Assemblée Générale de l'A.A.A.S. aura lieu le Jeudi 26 Mai 1994 à 20h30 au Siège de l'Association 77, rue La Fayette, Paris 9°
Il sera procédé au renouvellement par moitié du Conseil d'Administration (8 postes à pourvoir).

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET : 51027317 A R. C. Paris
Commission Paritaire : N° 55935

EGLISE NOTRE-DAME DES BLANCS MANTEAUX
12, rue des Blancs Manteaux, Paris 3°
M° St.-Paul / Rambuteau

VENDREDI 27 MAI 1994, A 20 HEURES 30

RECITAL D'ORGUE NARINÉ SIMONIAN

1er prix 1993 à l'unanimité du CNR de Rueil-Malmaison (classe de Marie-Claire ALAIN)

organisé par le Comité de Soutien de l'Ambassade d'Arménie en France

Au programme: J. S. Bach — Mendelssohn — Liszt — Komitas — Yekmalian

Prix des places : 120 Francs. Réservations et billets : 45. 63. 05. 86 / 53. 76 09. 93

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր Եկեղեցոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Սուրբ Յարութեան տօնին առթիւ կատարուած իւզազինի հետեւեալ նուէրները :

- Տիկին Սիւզան Կիւմրիւքեան 100, Տէր Եւ Տիկին Յակոբ Սարաֆեան 50, Տէր Եւ Տիկին Գարբիէլ Հարենց 200, Օր. Գոհարիկ Գէորգեան 200, Տէր Եւ Տիկին Համազասպ Մուսիսեան 1000, Պր. Դանիէլ Բիւրքեան 1000, Տիկին Արտաշէս Գարսաշեան 100, Տէր Եւ Տիկին Խոկար Շահազիզեան 250, Տիկին Մատլէն Փափազեան 500, Պր. Կարապետ Թուրմուզեան 400, Տիկին Սիլվա Ժիրարտիէ -Րոկ 100, Տէր Եւ Տիկին Վահէ Պատմաճեան 500, Պր. Փօլ Մեղունեան 300, Պր. Արամ Դորդորեան 300, Տէր Եւ Տիկին Արամ Մալխասեան 100, Տէր Եւ Տիկին Մարտիկ Պալեոզեան 1500, Տէր Եւ Տիկին Թորոզեան 150, Տիկին Արփիէ Աւետիսեան 500, Տիկին Ժիզէլ Գուրումեան 300, Պր. Միշէլ Յակոբեան 1000, Տէր Եւ Տիկին Յ. Միլլըր-Պիշեան 300, Պր. Արթիւր Մարտիրոսեան 200, Տիկին Ալիս Ատանալը 100, Տէր Եւ Տիկին Թորոսեան 200, Օր. Լիւսէթ Արթունեան 200, Տէր Եւ Տիկին Անդրանիկ Ալթունեան 200, Տէր Եւ Տիկին Գրիգոր Պապոյեան 150, Պր. Արթիւր Ճիրճիրեան 500, Տէր Եւ Տիկին Սիմոն Գրիգորեան 100, Տէր Եւ Տիկին Ալէն Համբարձումեան 200, Տիկին Սոնա Դուրմուշեան 150, Տիկին Վարանժին Մուրաթեան 250, Տէր Եւ Տիկին Փաթրիք Կիրակոսեան 100, Պր. Գրիգոր Սարգիսեան 100, Պր. Միշէլ Բազումեան 400, Տիկին Մարի Դերձակեան 300 Փրանք :

BULGARIE: Rencontre de notre communauté arménienne

La Croix Bleue des Arméniens de France organise un circuit en Bulgarie du 8 au 15 Septembre 1994.
Prix : 3.950 FF. par personne (chambre à partager).
Renseignements et inscriptions : 17, rue Bleue 75009 Paris
Tél. : 48 - 24 - 46 - 57 (le matin) / 39 - 83 - 71 - 19 (de 20h à 21h30).
Date limite d'inscription : 20 / 05 / 94.
Possibilité d'extension d'une semaine en bord de mer en 1/2 pension :
Prix : 950 FF.

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇ

Կապոյտ խաչի Արնուիլ - Սարաէի Աստղիկ մասնաճիւղի
Ճաշ -- պարահանդէսը
Մայիս 21, Շարաթ, ժամը 20:30-էն սկսեալ
Espace Charles Aznavour
Ave. P. Vaillant-Couturier, Arnouville-les-Gonesse
մասնակցութեամբ՝
ՓՕԼ ՊԱՂՏԱՏԻԵԱՆԻ
Տեղերը վերապահելու համար հեռաձայնել -- 39. 85. 93. 40
կամ՝ 39. 85. 29. 71

(Շար.)

ՕՏՄԱՆ 66-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐԶ
ՔԱՄՓ ՅՐԷԶԻ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Կիրակի, Մայիս 22
Նախագահութեան ներքեւ
ՏԱՐՕՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՃԻՐԷՃԵԱՆԻ
Հովանաւորութեան տակ
Շրջանային Խորհուրդի
Հարաւային Ֆրանսայի
Հայաստանացի Առաքելական Եկեղեցւոյ
Կրօնական Խորհուրդի Վարչութիւնը
Կը կազմակերպէ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕՏՄԱՆ
66-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐԶԸ

Պատարազը կը մատուցանէ՝
ՏԱՐՕՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՃԻՐԷՃԵԱՆԻ
կաթողիկոսական Պատուիրակի
Փոխանորդ
Հարաւային Ֆրանսայի Հայոց
Յաւարտ պատարազի կը կատարուի
Մատաղօհնէք եւ հոգեհանգիստ ի յիշա-
տակ հոգեւորս՝
ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՊԱՍԿԵԱՆԻ
ինչպէս նաեւ հանգուցեալ բարերարներու
եւ հաւատացելոց հոգուոց ի հանդիստ :
Կրօնական արարողութեանց աւարտին,
Եկեղեցւոյ կից Կաթողիկոս Վարդէն Ա.
սրահին մէջ տեղի կունենայ՝
ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՃԱՇ

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET : 51027317 A R. C. Paris
Commission Paritaire : N° 55935

FONDS ARMENIEN DE FRANCE

La communauté arménienne
de CHAVILLE, VERSAILLES
et des environs est invitée

à une
**RENCONTRE -
DEBAT**

sur le thème :

«QUELLES SOLUTIONS
A LA CRISE ENERGETIQUE
EN ARMENIE ?»

avec
BEDROS TERZIAN
Président du Fonds Arménien de France

et
JACQUES PANOSSIAN
Expert nucléaire

Diaporama commenté sur le
Gazoduc Iran-Arménie

Organisée par l'Association Culturelle
des Arméniens de Chaville et de ses
environs, cette rencontre a lieu
le 28 Mai à 20h45
dans la salle de l'Eglise Arménienne
de Chaville, 6, rue Père Komitas.

— ENTREE LIBRE —

Adressez vos dons au :
Fonds Arménien de France,
B.P. 12 — 75660 Paris Cedex 14.

Ի ԹԻՎԱՍԿ

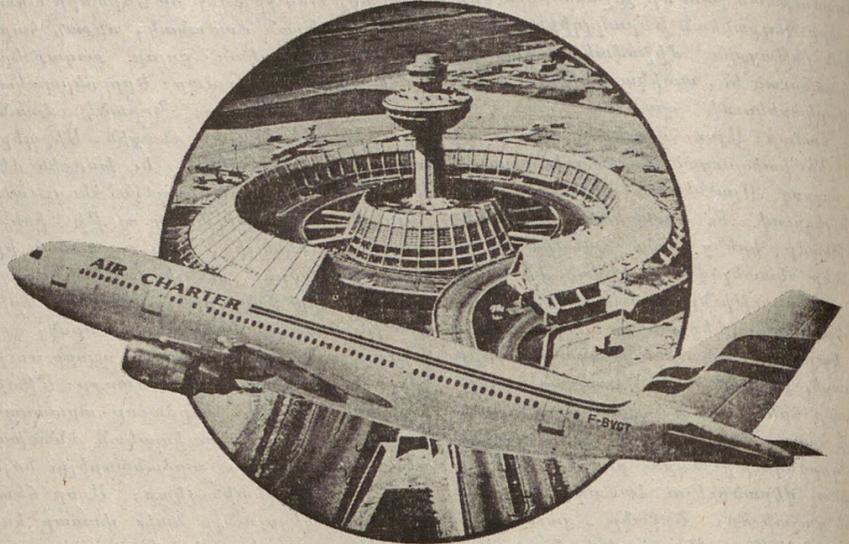
Տիկին Զեփիւ Մեծպահեան 500 Ֆր.
կը նուիրէ «Յառաջ»ին իր ամուսնոյն՝
Թորոս Մեծպահեանի մահուան 16-րդ
տարեկիցին առթիւ :

REMERCIEMENTS

A la demande de la directrice du pen-
sionnat (1000 élèves) de Chapan (Arme-
nie) l'Institut Pasteur-Mérieux vient d'of-
frir 1.000 Monotests (antituberculeux) re-
mis par M. Alexandre Manoukian (Dés-
cines).

SIDON TRAVEL

L'INITIATEUR DES VOLS DIRECTS A L'ARMENIE

Un Evénement!
Une Exclusivité!
Une Nouveauté!

VOL "AIR CHARTER"

Filiale du Groupe AIR FRANCE

PARIS - EREVAN - PARIS

Départs hebdomadaires chaque Mardi
A COMPTER DU 31 MAI 1994 • EN AIRBUS A 320 AIR CHARTER

Pour renseignements et inscriptions veuillez contacter:

SIDON TRAVEL FRANCE

34 AV. DES CHAMPS-ÉLYSÉES
ESCALIER A, 2e ÉTAGE, 75008 PARIS

TÉL: 42 56 40 30

FAX: 42 25 41 21

**SABERATOOURS
SEVAN VOYAGES**

PARIS-EREVAN-PARIS

VOLS HEBDOMADAIRES

- ASSISTANCE A L'AÉROPORT
- ORGANISATION D'ACCUEIL ET DE TRANSFERT
- RÉSERVATION D'HÔTEL
- LOCATION DE VOITURE AVEC CHAUFFEUR
- EXCURSIONS GUIDÉES
- VOYAGES ORGANISÉS EN GROUPE

PARIS-EREVAN

VOL CARGO MENSUEL

SABERTOOURS
31, RUE D'ARGENTEUIL
75001 PARIS
TEL: 42 61 51 13
FAX: 42 61 94 53

SEVAN VOYAGES
48, COURS DE LA LIBERTE
69003 LYON
TEL: 78 60 13 66
FAX: 78 60 92 26

EREVAN
37, RUE HANRABEDOUTIAN
EREVAN 10
TEL: 52 85 48
FAX: 52 54 48

SERVICE PLUS
LA SOLUTION CONFORT
ET DES PRIX
COMPÉTITIFS
POUR TOUTES AUTRES
DESTINATIONS
RENSEIGNEMENTS
ET RESERVATIONS
SUR SIMPLE APPEL.

AFFRETEUR DE ARMENIAN AIRLINES

(Շաբ. Ա. Էջէմ)

բազոյն պետին հրահանգած է ոճրափոր-
ձին հեղինակները յայտնաբերել եւ այդ
ուղղութեամբ տարուող հետաքննութեան
ընթացքէն զինքը տեղեակ պահել: Նաեւ
Նախարարներու Խորհուրդին եւ Թիֆլիսի
քաղաքապետարանին յանձնարարուած է
յատուկ յանձնաժողով մը ստեղծել:

**ԵՐ ԵՍՓՈՒՆԱԿԱՆ
ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ**

Թափուր 8 ընտրաշրջաններու մէջ Մա-
յիս 15-ին տեղի ունեցած են երեսփոխա-
նական ընտրութիւններ եւ ըստ առաջին
տուեայներու արդէն երկու երեսփոխա-
ններ ընտրուած են: Միւս կողմէ, Կեդրո-
նական Ընտրական յանձնաժողովի որո-
շումին համաձայն Յունիս 24-ին ընտրու-
թիւն տեղի կ'ունենայ Աշտարակ, ուր
Վարդգէս Պետրոսեան երեսփոխան ընտր-
ուած էր:

ՀԻՒՐԵՐ՝

ՄԻԱՅԵՄԱՆ . ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ
ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՆԵՆ
Արտաքին նախարար Վահան Փափազ-
եան Մայիս 16-ին ընդունած է Միացեալ --
Նահանգներու Արտաքին նախարարութե-

ան նախաձեռնութիւն մը, որու մաս կը
կը կազմէին նաեւ նորանկախ պետութեանց
զձով նախարարութեան յատուկ խոր-
հորդական ձէյմա ֆոնդը եւ Միտիկ
խումբի Միացեալ -- Նահանգներու ներկա-
յացուցիչ ձողէֆ Փրէսըլ: Բննարկուած են
դարաբաղեան կնճիտին կարգադրութեան
առնչուող հարցեր, ինչպէս նաեւ Միւս-
կի խումբի եւ Ռուսաստանի միջնորդու-
թիւնը համազրելու ջանքերը: Տեսակցու-
թեան ներկայ եղած են նաեւ Ժիրայր Լի-
պարիտեան եւ Միացեալ -- Նահանգներու
զեպան Հարի Կիլմոր:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՖՈՒԹՈՒՈՒ
Փութպոլի Հայաստանի հաւաքականը
որ մարզումներու համար կը դանուի
Միացեալ -- Նահանգներ, Մայիս 15-ին
Գալիֆորնիայի մէջ ունեցած է բարե-
կամական հանդիպում մը ԱՄՆ-ու հաւա-
քականին հետ, զոր կորսնցուցած է 0 - 1
արդիւնքով: Հայ ֆութպոլիստներուն
պատրաստական յաջող մրցումը տեղի
կ'ունենայ Մայիս 21-ին, ԱՄՆ-ու առա-
ջատար ախումբներէն մէկուն հետ:

Home arménien

Pour des raisons d'ordre technique,
l'Association Arménienne d'Aide Sociale
se voit contrainte d'annuler la fête du
15 Août au Home Arménien de Saint-
Raphaël. Une messe sera tout de même
célébrée à 10 heures.

**FONDS ARMENIEN
DE FRANCE**

LISTE DES DONNS
DU 1er DECEMBRE 1993
AU 31 MARS 1994

- 500 Francs. —
- M. Charles Devedjian, Mlle Annie De-
vos, M. et Mme J.-B. Douvalian, M. Jean
Dudukdjian, Ephorie Chapelle armé-
nienne, M. Sérop Farshian, M. Arthur
Firengulian, M. Marcel Gasnier, M. Ga-
rared Guedikian, Mlle Anna Guerdan,
Mlle Jeanne Hadjikian, Mlle Makrouhi
Hasarossian, M. Aristakès Hatchadou-
rian, M. Joseph Hussnian, M. Joseph
Kaiserlian, Mlle Noémie Karagueuzian,
M. Christian Karaoglanian, M. Arthur
Katchadjian, Mlle Jeannette Khachikian,
Mme Arménouhi Khodiguian, Mlle Véha-
nouche Kilijian, M. Kinos Kinossian, M.
Missac Kissian, M. Sarkis Kizirian, M.
Jean Kodjabachian, M. Guy Kouyoum-
djian, Mme Herminé Kouyoumdjian, M.
Grégoire Krikorian, M. Jean Lesnard,
M. Claude Makinadjian, M. Manassé
Manoukian, M. Mesrop Martayan, M.
Georges Megherian, M. Charles Meylem-
djian, M. Ardachès Minassian, M. Vaghi-
nag Miskdjan, Mlle Siranouche Moura-
dian, M. Zadig Mouradian, Mlle Claire
Moutafian, M. Michel Nadjarian, Mlle
Evekiné Nazaret.

(A suivre)

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍ

**Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻԶ
ՓԱՐԻԶ**

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍ, ՍԱՐԴԱՐԱՊՍ
Կիրակի, Մայիս 22, Հոգեգալուստ է.
Տօն Հոգուոյն Սրբայ Գալստեան:
Յիշատակ Աշխարհադորաց եւ Զօրավա-
րացն Հայոց, որք կատարեցան ի հերո-
սամարտին Սարգարապատի 1918 ամի,
վասն Հաւատոյ եւ Հայրենեաց:
Պատարազը կը սկսի ժամը 10:30-ին:
Կը պատարազէ եւ կը քարոզէ՝
ԶՍԻՆ ԱՐԲ. ԶԻՆԶԻՆԵԱՆ
Առաջնորդ Եղիպատի Հայոց
Պատարազի ընթացքին մասնաւոր հո-
գեհանգիստ կը կատարուի Սարգարապա-
տի հերոսներուն համար:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի, Մայիս 22-ին տօն է Հոգեգա-
լուստեան:
Սյու առթիւ Լիոնի Ս. Յակոբ Մայր Եկե-
ղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարազ կը
մատուցուի:
Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8:45-ին:
Պատարազ ժամը 10-ին:
Բարոզ ժամը 11:15-ին:

**ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆԶԱՅ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՄԱՐԱԷՅԼ**

Կիրակի, Մայիս 22, ժամը 10-ին
ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆԶԱՅ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
Կը պատարազէ եւ կը քարոզէ հոգեւոր
հովիւ՝
ԶՍՏԻԿ ՎՐԴ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8:30-ին:
Պատարազ ժամը՝ 10-ին:

ԼԱ ՍԻՈՒԱ . Ս. ՓՐԿԻԶ

Երկուշաբթի, Մայիս 23:
Կը պատարազէ եւ կը քարոզէ հոգեւոր
հովիւ՝
ՄԱԿԱՐ ՔՀՆՅ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ
Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9:30-ին:
Պատարազ ժամը 10-ին:

FONDS ARMENIEN DE FRANCE

La communauté arménienne de CHAVILLE, VERSAILLES et des environs est invitée

à une RENCONTRE - DEBAT

sur le thème :

«QUELLES SOLUTIONS A LA CRISE ENERGETIQUE EN ARMENIE ?»

avec

BEDROS TERZIAN

Président du Fonds Arménien de France

et

JACQUES PANOSSIAN

Expert nucléaire

Diaporama commenté sur le Gazoduc Iran-Arménie

Organisée par l'Association Culturelle des Arméniens de Chaville et de ses environs, cette rencontre a lieu

le 28 Mai à 20h45

dans la salle de l'Eglise Arménienne de Chaville, 6, rue Père Komitas.

— ENTREE LIBRE —

Adressez vos dons au :

Fonds Arménien de France, B.P. 12 — 75660 Paris Cedex 14.

CONCERT DE LA CHORALE DE L'ECOLE TEBROTZASSERE

sous la direction de HAIG SARKISSIAN

Vendredi 27 Mai à 20 heures 30

Salle GUIMET

6, place Iéna, Paris 16° — M° Iéna

avec la participation exceptionnelle des lauréats du concours de musique classique «AMADEUS» 1993 de GUMRI.

Le groupe est composé de :

— Hripsimé Mchetzian (14 ans) - piano,

— Liana Mardirossian (12 ans) - canon,

— Yégiché Mchetzian (10 ans) -

doudouk,

— Seyran Frandjian (15 ans) - dehol,

— Zarouhi Galoyan (13 ans) -

chants patriotiques.

Prix des places :

Adultes : 120 F. / Enfants : 80 F.

Renseignements et réservations :

43. 81. 01. 72.

le Vendredi 27 Mai à 20 heures 30

CONCERT

VIOLON

GERARD TORGOMIAN

GUITARE

MARIE SOLIES

organisé par la Section de la Croix Bleue de Bagneux-Cachan en l'Eglise St. Hermeland à Bagneux

(Place de la République, près de la Mairie)

Oeuvres de :

Paganini,

Schubert,

Stravinski, ...

Réservations (le soir) :

Tél. : 46. 63. 10. 48 / 46. 61. 90. 45

Prix des places : 80 francs

Accès : Porte d'Orléans — Autobus 128 Station Place Dampierre

Anniversaire de l'Indépendance de l'Arménie

POUR UN ATELIER-STUDIO POUR LA PRESENCE DE L'ARMENIE A LA CITE INTERNATIONALE DES ARTS

VENTE AUX ENCHERES

Peintures, dessins, estampes, sculptures

DIMANCHE 29 MAI A 15 HEURES

MAISON DE L'EUROPE

35, rue des Francs-Bourgeois — 75004 PARIS (M° St.-Paul)

Exposition publique de 10h à 14h

Vente aux enchères de 113 œuvres

offertes par 50 artistes d'Arménie et de la diaspora, organisée par l'Association pour la Promotion des Arts Contemporains Arméniens (A.P.A.C.A.),

de loi 1901, à but non lucratif.

sous le contrôle de

Maitre CORNETTE DE SAINT-CYR

commissaire-priseur

Pour tous renseignements : Etude de Me Cornette de Saint-Cyr

44, avenue Kléber 75116 PARIS — Tél. : 47. 27. 11. 24 — Fax : 45. 53. 45. 24

EGLISE NOTRE-DAME DES BLANCS MANTEAUX

12, rue des Blancs Manteaux, Paris 3°

M° St.-Paul / Rambuteau

VENDREDI 27 MAI 1994, A 20 HEURES 30

RECITAL D'ORGUE NARINÉ SIMONIAN

1er prix 1993 à l'unanimité du CNR de Rueil-Malmaison (classe de Marie-Claire ALAIN)

organisé

par le Comité de Soutien de l'Ambassade d'Arménie en France

Au programme :

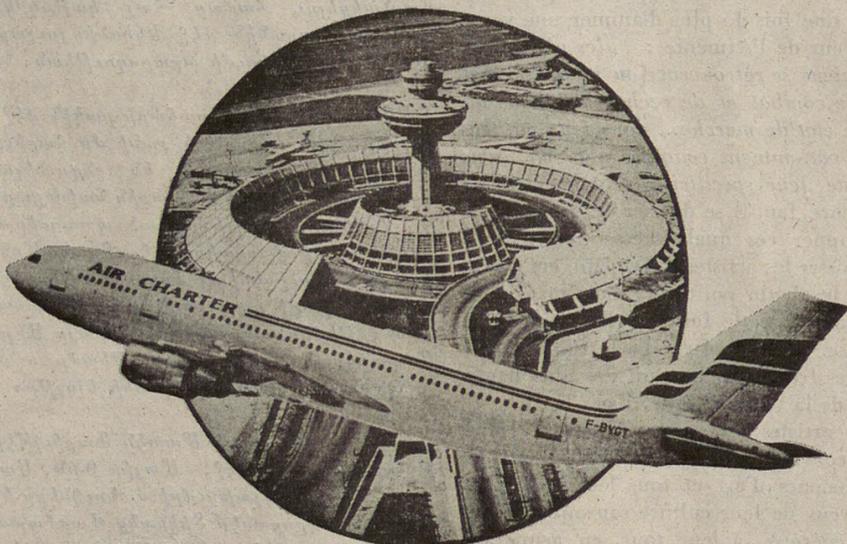
J. S. Bach — Mendelssohn — Liszt — Komitas — Yekmalian

Prix des places : 120 Francs.

Réservations et billets : 45. 63. 05. 86 / 53. 76 09. 93

SIDON TRAVEL

L'INITIATEUR DES VOLS DIRECTS A L'ARMENIE

Un Evénement!

Une Exclusivité!

Une Nouveauté!

VOL "AIR CHARTER"

Filiale du Groupe AIR FRANCE

PARIS - EREVAN - PARIS

Départs hebdomadaires chaque Mardi

A COMPTER DU 31 MAI 1994 • EN AIRBUS A 320 AIR CHARTER

Pour renseignements et inscriptions veuillez contacter:

SIDON TRAVEL FRANCE

34 AV. DES CHAMPS-ÉLYSÉES

ESCALIER A, 2e ÉTAGE, 75008 PARIS

TÉL: 42 56 40 30

FAX: 42 25 41 21

UGAB — Paris: Chorale

LE COMITE DE PARIS — ILE-DE-FRANCE de l'U.G.A.B.

présente

LA CHORALE DE L'UGAB

dirigée par Haïg SARKISSIAN

le Dimanche 29 Mai à 15 heures

au Centre Culturel Alex Manoogian 118, rue de Courcelles, Paris 17^e

Participation : 30 Francs

LA FOLIA ou PRINTEMPS DES ASSOCIATIONS

SAMEDI 28 MAI

à l'initiative de la Municipalité, journée de la culture populaire à Villeurbanne, avec un programme cette année :

* Animations dans les quartiers (le matin)

* 14h: Défilé carnavalesque (de la Mairie au Centre Culturel)

* 16h: Scènes ouvertes, folklores antillais, arménien, congolais, polonais grec, togolais, etc. au Centre Culturel —cuisines du monde et grand bal brésilien en soirée—.

Participation de la M.C.A. de Villeurbanne (char collectif conçu sur le thème des mélanges culturels, danses populaires arméniennes avec la troupe S a s s o u n, stand de spécialités culinaires orientales).

— Entrée gratuite —

Les soirées de l'A.D.C.A.R.L.Y.

L'Association pour le Développement

de la Culture Arménienne

dans la Région Lyonnaise

a le plaisir de vous convier

à une soirée

en l'espace Garbis Manoukian

40, rue d'Arménie, Lyon 3^e

Vendredi 27 Mai à 21 heures

Soirée de commémoration

du bicentenaire du mensuel

« Aztarar »

(premier titre de la presse arménienne)

Communication de

Garo HOVSEPIAN

Enseignant et Collaborateur

du quotidien arménien «Haratch»

sur le thème :

«LE MENSUEL "AZTARAR" ET LA PERSONNALITE DU R. PERE HAROUTIOUN CHEMAVONIAN, SON FONDATEUR».

Intermède musical

avec l'ensemble instrumental

« S p i t a k » de Lyon.

Débat :

«La presse arménienne en Diaspora».

avec la participation des équipes

de rédaction de «France - Arménie» et

des «Nouvelles d'Arménie».

—Participation aux frais—

ԿԱՍԻ ՌԻՆԵՆԱԼ

Կիրակի, Յուլիս 3-ին

Դաշտահանդէս

ԹԱՆՍՍՈՐ

Շաբաթ - Վերոֆլէ

Մանրամասնութիւն՝ յետագային :

Imprimé sur les Presses

du Journal «HARATCH»

83, rue d'Hauteville, 75010 Paris

SIRET : 51027317 A R. C. Paris

Commission Paritaire : N° 55935

Ս. ՅՈՒՀԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՉ

ՀԱՅ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀՈԶՈՎՄԱՆ ՏԱՐԵԴՐՁ

Շաբաթ, Մայիս 28, Հայ Պետական-... 1918 Մայիս 28 -- հռչակման տարի-

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս -- Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի, որու աւարտին Գոհարանակալ Մաղք-աւի կ'ըլ-

Կը պատարագէ՛ ԵՆՐՍԵՅ Ծ. ՎՐԳ. ԲԱՊՈՒՃԵԱՆ

Երկուշաբթի, Մայիս 30, տօն է Սրբոց Կուսանացն Հռիփսիմեանց :

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս -- Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի :

Կը պատարագէ՛ ՄԵՍՐՈՊ Ա. ԲԷՆՅ. ԺԱՄԿՈԶԵԱՆ

Պոլսահայ

Մշակ. Միութիւն

ՄԱՐՍԻՅԷ

ՄԻԶՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՆ ԵՐՏԱՍԵՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑՈՒՄ

Մայիս 29, Կիրակի, ժամը՝ 16

Մշակութային Տան մէջ

12 - 14 սիւ Ս. Պապի, 13001

Մուտքը ազատ է :

CONCERT DE LA CHORALE DE L'ECOLE TEBROTZASSERE

sous la direction de HAIG SARKISSIAN

Vendredi 27 Mai à 20 heures 30

Salle GUMET

6, place Iéna, Paris 16e — M^o Iéna

avec la participation exceptionnelle des lauréats du concours de musique classique «AMADEUS» 1993 de GUMRI.

Le groupe est composé de :

- Hripsimé Mchetzian (14 ans) - piano, - Liana Mardirossian (12 ans) - canon, - Yégiché Mchetzian (10 ans) -

- doudouk, - Seyran Frandjian (15 ans) - dehol, - Zarouhi Galoyan (13 ans) - chants patriotiques.

Prix des places : Adultes : 120 F. / Enfants : 80 F.

Renseignements et réservations : 43. 81. 01. 72.

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՅԻ Փարիզի Արշալոյս Թա- ղէտեան մասնաճիւղը անդամական ժո- ղով կը գումարէ Շաբաթ, Մայիս 28-ին ժամը 10-ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը 17 սիւ Պիէ

Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Իսի, Տ. Սէրէնիկիւեան մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստա- ցած է՝ Տիգրան Խանթիմուրեանի մահ- ւան ջանասունըին առթիւ՝ Տէր և Տիկին Մարիէ (Թոռները) 450 Ձր., Տիկին Ժը- նըվիէվ Տօնիկեանէ 200 Ձր., Ինչպէս նաև ստացած է՝ Օր. Արաքսի Գազանճեանէ 500 Ձր. Իր հօր՝ Գրիգոր Գազանճեանի մահուան 5-րդ տարեընթացին առթիւ :

Les soirées de l'A.D.C.A.R.L.Y.

L'Association pour le Développement de la Culture Arménienne dans la Région Lyonnaise a le plaisir de vous convier à une soirée en l'espace Garbis Manoukian 40, rue d'Arménie, Lyon 3e Vendredi 27 Mai à 21 heures Soirée de commémoration du bicentenaire du mensuel « Aztarar »

(premier titre de la presse arménienne) Communication de

Garo HOVSEPIAN

Enseignant et Collaborateur du quotidien arménien «Haratch» sur le thème :

«LE MENSUEL "AZTARAR" ET LA PERSONNALITE DU R. PERE HAROUTIOUN CHEMAVONIAN, SON FONDATEUR».

Intermède musical

avec l'ensemble instrumental

« Sp i t a k » de Lyon.

Débat :

«La presse arménienne en Diaspora», avec la participation des équipes de rédaction de «France - Arménie» et des «Nouvelles d'Arménie».

—Participation aux frais—

le Vendredi 27 Mai à 20 heures 30

CONCERT

VIOLON GERARD TORGOMIAN

GUITARE

MARIE SOLIES

organisé par la Section de la Croix Bleue de Bagnex-Cachan en l'Eglise St. Hermeland à Bagnex

(Place de la République, près de la Mairie)

Oeuvres de :

- P a g a n i n i, S c h u b e r t, S t r a v i n s k i, ...

Réservations (le soir) :

Tél. : 46. 63. 10. 48 / 46. 61. 90. 45

Prix des places : 80 francs

Accès : Porte d'Orléans — Autobus 128 Station Place Dampierre

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»

83, rue d'Hauteville, 75010 Paris

SIRET : 51027317 A R. C. Paris

Commission Paritaire : N° 55935

Anniversaire de l'Indépendance de l'Arménie

POUR UN ATELIER-STUDIO POUR LA PRESENCE DE L'ARMENIE A LA CITE INTERNATIONALE DES ARTS

VENTE AUX ENCHERES

Peintures, dessins, estampes, sculptures

DIMANCHE 29 MAI A 15 HEURES

MAISON DE L'EUROPE

35, rue des Francs-Bourgeois — 75004 PARIS (M^o St.-Paul)

Exposition publique de 10h à 14h

Vente aux enchères de 113 œuvres

offertes par 50 artistes d'Arménie et de la diaspora,

organisée par l'Association pour la Promotion des Arts

Contemporains Arméniens (A.P.A.C.A.),

de loi 1901, à but non lucratif.

sous le contrôle de

Maitre CORNETTE DE SAINT-CYR

commissaire-priseur

Pour tous renseignements : Etude de Me Cornette de Saint-Cyr

44, avenue Kléber 75116 PARIS — Tél. : 47. 27. 11. 24 — Fax : 45. 53. 45. 24

UGAB - Paris: Chorale

LE COMITE DE PARIS — ILE-DE-FRANCE de l'U.G.A.B.

présente

LA CHORALE DE L'UGAB

dirigée par Haïg SARKISSIAN

le Dimanche 29 Mai à 15 heures

au Centre Culturel Alex Manoogian 118, rue de Courcelles, Paris 17°

Participation : 30 Francs

Association

MACHTOTZ

pour la défense de la langue arménienne

organise

au profit de ses œuvres

UN

REPAS INAUGURAL

sous la présidence de

AIDA AZNAVOUR

le Dimanche 12 Juin à 13 heures

Salle de l'U.G.A.B.

118, rue de Courcelles, Paris 17°

Participation au repas : 200 F.

Réservation par téléphone au : 48 - 41 - 49 - 37.

LA FOLIA

OU

PRINTEMPS

DES ASSOCIATIONS

SAMEDI 28 MAI

à l'initiative de la Municipalité, journée de la culture populaire à Villeurbanne, avec un programme cette année :

- * Animations dans les quartiers (le matin) * 14h: Défilé carnavalesque (de la Mairie au Centre Culturel) * 16h: Scènes ouvertes, folklores antillais, arménien, congolais, polonais grec, togolais, etc. au Centre Culturel —cuisines du monde et grand bal brésilien en soirée—.

Participation de la M.C.A. de Villeurbanne (char collectif conçu sur le thème des mélanges culturels, danses populaires arméniennes avec la troupe S a s s o u n, stand de spécialités culinaires orientales).

— Entrée gratuite —

ՄԱՇՏՈՑ

Հայ Լեզուի Պաշտպանութեան և Զարգացման Միութիւնը

Կը կազմակերպէ

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱԼԷՊ / ՍՈՒՐԻԱ

ՀԱՅԱԵՍՍ

ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐՈՒ ԾՈՅԸ

Օդուտոս 2 - 22

8 - 14 Տարեկան Աշակերտներու Համար

Հովանաւորութեամբ՝ Բերիոյ Թեմի Առաջնորդ՝ ՍՈՒՐԻՆ ԱՐԳ. ԳԱԹԱՐՈՅԵԱՆԻ

Եւ հակուղութեանը տակ Սուրիայի Օգնութեան Խաչի Տիկիններուն, նաև ՄԱՇՏՈՑ Միութեան պատասխանատուներուն :

Իւրաքանչիւր աշակերտ պիտի տեղաւորուի հիւրընկալ ընտանիքի մը ծոցը :

Առաւօտները (շաբաթը հինգ օր) յատկացուած պիտի ըլլան Հայ լեզուի դասաւանդութիւններուն : Բոլորովին ատարթաւ աշակերտներու համար դասաւանդութիւնները պիտի կատարուին Տիկին Հիւտա Գալֆաեան -- Փանոսեանի կողմէ իր հեղինակած լատենտողական մեթոտով :

Իսկ հայրախօս սկսնակներու և յառաջածներու պարագային, իւրաքանչիւր աշակերտ պիտի հետեւի իր մակարդակին համապատասխանող դասաւանդութիւնին :

Րո՛ւ Հալէպի Ազգային Առաջնորդարանի Ուսումնական Խորհուրդին կողմէ ընտրուած փորձառու ուսուցիչներու շունչին տակ :

Իւրաքանչիւր աշակերտ օրուան մնացեալ մասը պիտի անցընէ զինք հիւրընկալ ընտանիքին ծոցը, այսպիսով կարելիութիւնը պիտի ունենայ հայերէն խօսելու իր շրջապատին հետ, իրեն տարեկից երախաներու հետ :

Շաբաթավերջերուն պիտի կազմակերպուին տեսարժան վայրերու հաւաքական այցելութիւններ : Նաև Ուխտի Օր մը պիտի յատկացուի Տէր Զօրի մէջ ննջող մեր անշիրիմ նահատակներուն, այցելութեամբ նորակառոյց Սրբոց Նահատակաց Եկեղեցւոյ :

Մասնակցութեան սակ. - Փարիզ-Հալէպ-Փարիզ բոլոր ծախքերը ներառեալ (օդանաւային ճամբորդութիւն, բնակութիւն, դասաւանդութիւն, անդառնութիւն, զբօսաշրջութիւն, դասազբօսարամադրութիւն) 4000 ֆրանք :

Մանրամասնութիւններու և արձանագրութեան համար զիմել մինչև Յունիս 15, հետեւեալ թիւին՝

47 - 50 - 97 - 51

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE

Dans le cadre du FESTIVAL DE PRINTEMPS 1994 MUSIQUES EN MAI A ALFORTVILLE

la M.C.A. propose

ALAN HOVHANNES

Concerto pour piano —

Concerto pour violon

IXe SYMPHONIE

DE L. V. BEETHOVEN

60 musiciens et 120 choristes

Solistes :

Hasmig Surmelian (piano),

Annie Jodry (violon).

L'Orchestre Léon Barzin sous la direction de J. J. Werner avec les solistes H. Surmélian et A. Jodry projettent l'enregistrement d'un disque compact des œuvres d'Alan Hovhanness. Ce concert est organisé pour sa promotion.

JEUDI 26 MAI A 21 H

Eglise Notre-Dame

(près de la Mairie d'Alfortville)

Entrée : 80 F. et 50 F.

Renseignements à la M.C.A.

Emission M.C.A. sur AYP FM les Mercredis de 10h à 12h

9, rue de Madrid, 94140 ALFORTVILLE Tél. : 43 76 55 89 Fax : 43 78 66 64

ՀՈՐԵՆՆԵՐԻՍ

Տիկին Ժուլիան Զարմաթեան եւ զաւակները՝ Սահակ եւ Վերթորիկ եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի՝

Կիրակի, ՄԱՅԻՍ 29-ին

Փարիզի Ս. Յովհաննէս -- Մկրտիչ Եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ԶԱՔՄԱՔՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունօրին առթիւ :

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն :

FONDS ARMENIEN DE FRANCE

La communauté arménienne de CHAVILLE, VERSAILLES et des environs est invitée

à une RENCONTRE DEBAT

sur le thème :

«QUELLES SOLUTIONS A LA CRISE ENERGETIQUE EN ARMENIE ?»

avec

BEDROS TERZIAN

Président du Fonds Arménien de France

et

JACQUES PANOSSIAN

Expert nucléaire

Diaporama commenté sur le Gazoduc Iran-Arménie

Organisée par l'Association Culturelle des Arméniens de Chaville et de ses environs, cette rencontre a lieu le 28 Mai à 20h45

dans la salle de l'Eglise Arménienne de Chaville, 6, rue Père Komitas.

— ENTREE LIBRE —

Adressez vos dons au : Fonds Arménien de France, B.P. 12 — 75660 Paris Cedex 14.

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑՈՒ ՏՈՒՆ MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE

Dans le cadre du FESTIVAL DE PRINTEMPS 1994 MUSIQUES EN MAI A ALFORTVILLE

la M.C.A. propose

ALAN HOVHANNESS

Concerto pour piano —

Concerto pour violon

IXe SYMPHONIE

DE L. V. BEETHOVEN

60 musiciens et 120 choristes

Solistes :

Hasmig Surmelian (piano),

Annie Jodry (violon).

L'Orchestre Léon Barzin sous la direction de J. J. Werner avec les solistes H. Surmélian et A. Jodry projettent l'enregistrement d'un disque compact des œuvres d'Alan Hovhanness. Ce concert est organisé pour sa promotion.

JEUDI 26 MAI A 21 H

Eglise Notre-Dame

(près de la Mairie d'Alfortville)

Entrée : 80 F. et 50 F.

Renseignements à la M.C.A.

**

Comme chaque année, nous avons le plaisir de vous inviter

à l'Audition annuelle des élèves de la M.C.A.

Piano — Violon — Guitare — Kanon

Samedi 28 Mai à 15 heures

Salle Sarkis Minassian, M.C.A.

— Entrée libre —

Emission M.C.A. sur AYP FM les Mercredis de 10h à 12h

9, rue de Madrid, 94140 ALFORTVILLE
Tél.: 43 76 55 89 Fax : 43 78 66 64

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET : 51027317 A R. C. Paris
Commission Paritaire : N° 55935

le Vendredi 27 Mai à 20 heures 30

CONCERT

VIOLON

GERARD TORGOMIAN

GUITARE

MARIE SOLIES

organisé par la Section

de la Croix Bleue de Bagneux-Cachan

en l'Eglise St. Hermeland

à Bagneux

(Place de la République, près de la Mairie)

Oeuvres de :

Paganini,

Schubert,

Stravinski, ...

Réservations (le soir) :

Tél. : 46. 63. 10. 48 / 46. 61. 90. 45

Prix des places : 80 francs

Accès : Porte d'Orléans — Autobus 128
Station Place Dampierre

ՅՈՒՆԵՍԿՈ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փարիզի Արշալոյս Թատրոնի մասնաճիւղը անդամական ժողով կը զուգարէ Շարաթ, Մայիս 28-ին ժամը 10-ին Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը 17 ուր Պիէ

Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

Les soirées de l'A.D.C.A.R.L.Y.

L'Association pour le Développement de la Culture Arménienne dans la Région Lyonnaise a le plaisir de vous convier

à une soirée

en l'espace Garbis Manoukian 40, rue d'Arménie, Lyon 3^e

Vendredi 27 Mai à 21 heures

Soirée de commémoration du bicentenaire du mensuel « Aztarar »

(premier titre de la presse arménienne) Communication de

Garo HOVSEPIAN

Enseignant et Collaborateur du quotidien arménien «Haratch»

sur le thème :

«LE MENSUEL "AZTARAR" ET LA PERSONNALITE DU R. PERE HAROUTIOUN CHEMAVONIAN, SON FONDATEUR.»

Intermède musical

avec l'ensemble instrumental

« Sp i t a k » de Lyon.

Débat :

«La presse arménienne en Diaspora», avec la participation des équipes de rédaction de «France - Arménie» et des «Nouvelles d'Arménie».

—Participation aux frais—

Anniversaire de l'Indépendance de l'Arménie

POUR UN ATELIER-STUDIO POUR LA PRESENCE DE L'ARMENIE A LA CITE INTERNATIONALE DES ARTS

VENTE AUX ENCHERES

Peintures, dessins, estampes, sculptures

DIMANCHE 29 MAI A 15 HEURES

MAISON DE L'EUROPE

35, rue des Francs-Bourgeois — 75004 PARIS (M° St.-Paul)

Exposition publique de 10h à 14h

Vente aux enchères de 113 œuvres

offertes par 50 artistes d'Arménie et de la diaspora,

organisée par l'Association pour la Promotion des Arts

Contemporains Arméniens (A.P.A.C.A.),

de loi 1901, à but non lucratif.

sous le contrôle de

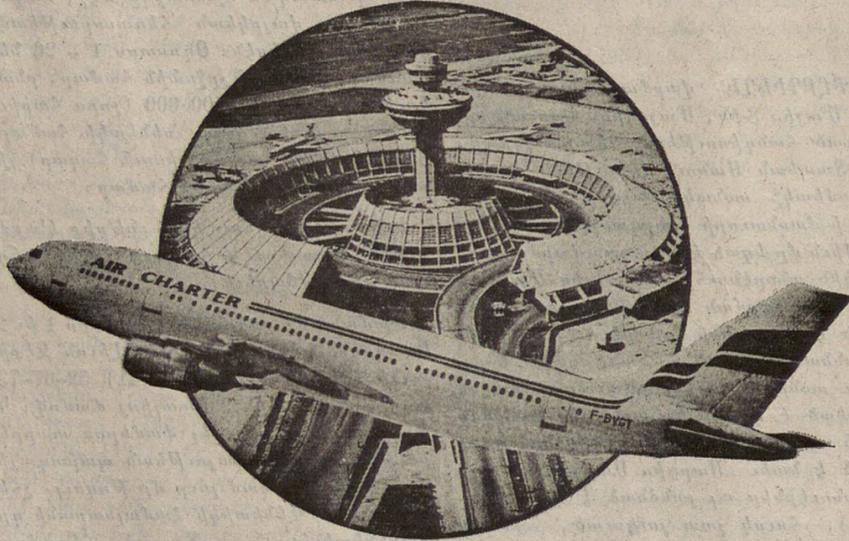
Maitre CORNETTE DE SAINT-CYR

commissaire-priseur

Pour tous renseignements : Etude de Me Cornette de Saint-Cyr
44, avenue Kléber 75116 PARIS — Tél. : 47. 27. 11. 24 — Fax : 45. 53. 45. 24

SIDON TRAVEL

L'INITIATEUR DES VOLS DIRECTS A L'ARMENIE

Un Evénement!
Une Exclusivité!
Une Nouveauté!

VOL «AIR CHARTER»
Filiale du Groupe AIR FRANCE

PARIS - EREVAN - PARIS

Départs hebdomadaires chaque Mardi

A COMPTER DU 31 MAI 1994 • EN AIRBUS A 320 AIR CHARTER

Pour renseignements et inscriptions veuillez contacter:

SIDON TRAVEL FRANCE

34 AV. DES CHAMPS-ÉLYSÉES

ESCALIER A, 2e ÉTAGE, 75008 PARIS

TÉL: 42 56 40 30

FAX: 42 25 41 21

EGLISE NOTRE-DAME DES BLANCS MANTEAUX

12, rue des Blancs Manteaux, Paris 3^e

M° St.-Paul / Rambuteau

VENDREDI 27 MAI 1994, A 20 HEURES 30

RECITAL D'ORGUE
NARINÉ SIMONIAN

1er prix 1993 à l'unanimité du CNR de Rueil-Malmaison
(classe de Marie-Claire ALAIN)

organisé

par le Comité de Soutien de l'Ambassade d'Arménie en France

Au programme:

J. S. Bach — Mendelssohn — Liszt — Komitas — Yekmalian

Prix des places : 120 Francs.

Réservations et billets : 45. 63. 05. 86 / 53. 76 09. 93

ՌԻՐԱԾ
ՄԱՅԻՍ 27
VENDREDI
27 MAI
1994

ՅՄԻՐ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE-FONDE EN 1925
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 47. 70. 86. 60 — TELEX : HARATCH 280 868 F
— FAX : 48. 00. 06. 70 —
C.C.P. PARIS 15069-82 E

LE NUMERO : 5,00 F

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՀԱՐՇ ՄԻՍԱԲԵԱՆ (1925-1957)

Fondateur SCHAIVARCH MISSAKIAN

69° ANNEE — N° 18.335

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

**ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ,
ՊՈՍՆԻԱ, ԶԷՆՔ
ԵՒ ՄԻՇՏ՝ ԹԱՓԻ**

Մինչև կը շարունակուի Թափիի թերթը, Պոսնիոյ ողբերգութիւնը դարձած է քաղաքական հոսանքներու ամէնէն օգտագործուելիք զէնքը քուէ մը աւելի շորթու համար։ Պերնար — Անրի Լեփիի խնդրարէ միջամտութիւնը պատճառ էր որ Յունիս 12-ի եւրոպական ընտրութիւններու գրեթէ միակ օրակարգը առանց Պոսնիան։ Իղեթպեկովիչ կ'ուզէր զէնքի դէմ եղած արդելքը վերնայ։ Խաբլիի մէջ «մեծ փաստարան մը» դառնումին Պերնար — Անրի Լեփիի որ հրապարակ իշուս, առանձին ցանկի մը սպառնալիքով, զոր կազմեց եւ կրնայ քաշել (Մայիս 27-ին) Եթէ քաղաքական պատգուտները որոնք ցանկերը կը գլխաւորեն զոհացում տան իր գիրքերուց մին Պոսնիոյ նկատմամբ։ Իղեթպեկովիչ Փարլի կէտ ու տեսնուեցաւ Ռոբարի եւ Պոսնիի հետ։ Առաջինը տեղի տուաւ ու զերթ փոխեց, որոշ պատահաբար իսկ յառաջանելով իր կուսակցութեան շարքերուն մէջ եւ մանաւանդ բոլորովին հակոտնեայ դիրքի մէջ դնելով ինքզինքը նախագահ Միթերանի նկատմամբ։ Այն մրտավախութեամբ որ Պերնար - Անրի Լեփիի ցանկը իր ձայներէն կրնայ կորցնել, իրար անցաւ ու այլուստ պայտէն աւելի պայպական, կ'ուզէր որ զէնք ծախուի Պոսնիոյ, քանի որ կը բացատրէ ան է յարակախման ենթակայ։ Պոսնի Վճռակէտն ուզում էր իղեթպեկովիչի եւ այս առնչութեամբ ար վերջինը համաձայն է եւ Նախագահը կրկին կոչել իր տեսակէտը, իրենց (Նախարարաց Խորհուրդի նիստ) թէ չընդունելի դառնալու քննարկութիւնները։ Պարտք սեպեց առանձին շարքապարտութեամբ մը (Մայիս 25) պայտանել իր վարած քաղաքականութիւնը։ Կ'ըսէ թէ Պոսնիոյ մասնաճակատներուն ուղարկու ալ զէնք չէ, այլ՝ խաղաղութիւն։ Կը շնորհաւորէ նոյնիսկ Արտարարարը՝ Ա. Ժիւլիէ «Մոնտ»ի մէջ որոտարակամ իր յօդուածին համար, ուր ան կը նշէր թէ զէնքի արդելքին վերցուելը պիտի նշանակէր նաեւ մարզադատական արտոնութեան վերջ դնել եւ վերսկիւյ ուղմակործութիւնները շնորհիւ տրուած զէնքերուն։ Միթերանի համար ամէն ինչ պէտք է ընել առաջին անգամ համար կուսներու սաստկացման, այլապէս ամբողջական պատերազմի դուռը կը հասնէր։ Բայց եւ այնպէս Պերնար — Անրի Լեփի կը շարունակէ իր բուռն յարձակումները, ուստի Շարլոմէն յայտարարած է (Մայիս 25) . «Միթերան կ'ուզէ մեզի հատուակել որ իմք ունի լաւ գիտէր թէ ինչ պէտք է Պոսնիացիներուն համար։ Այլապէս պատերազմին չմիջամտելու ամենաանպիտանը, գովէ արժանաւորութիւնը ունէր լալու, արժանաւոր։ Դեռ Միթերանի, Տիւրայի կամ ժիւլիէի լալը չանոթանք»։ Կ'ընտան ալ կ'ըսէր «Լը Մոնտ»։ Կ'ըսէր «Լը Մոնտ»։ Կ'ըսէր «Լը Մոնտ»։ «Պատմութեան առջեւ ահալար պատաս»

խանաւորութիւն մը պիտի կրէ։ Փրանսացի այն նախագահը պիտի ըլլաք որ, շուրջած զլաւարտին վայելանէն, օժանդակած պիտի ըլլայ Յանուի տահաբին դոնորան բացուելուն, թողով որ տաք պատերազմներու ժանտարխը տարածուի եւ անի»։

Այս - իր բուն նկիւն շեղած - ընտրապայքարին մէջ կայ անշուշտ անխուսափելի մտախնդիր Յայտարարեց թէ մինչեւ Յունիս 12 միայն քաղաքականութեան մասին պիտի խօսի, մէկ կողմ ձգելով իր գործերը։ «Շղմեցուցիչ» որակեց Մ. Ռոբարի նոր դիրքը որ բոլորովին չի համապատասխաներ ընկերակրական կուսակցութեան տեսակէտին։ Թափի չտաղանկեց իր գիրքը՝ «Կորով Եւրոպայի համար», թէ կազմելով որ ամէն մարդ զնչ որպէսզի հասկնայ թէ ինչ կայ իր գլխուն մէջ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Միթերանի տեսակէտը Պոսնիոյ մասին լոյս տեսաւ եւրոպական հինգ թերթերու մէջ (Թիւր Ինտելիգենտըսը, էլ Փայիս, Լա Ռիպուպլիքա, Զուտուոյէ ցայթուսի, Լը Մալիւ Օպերալպօթոր)։

ԻՐԱՆԻ ԵՒ ԹՈՒՐԻՔԻՈՅ զօրծակցութիւնը կը հիմնուի երրորդ կողմերու դրժբախտութեան վրայ։ Վերջերս, Թեհրան թրքական ոտնիկանութեան յանձնած է Փթթ-ի 18 քիւրա շարքայիններ որոնք Իրան սպաստանած էին։ Անդար «բարեխանական» այս ժողովին պատասխանած է իր կարգին Իրանցի այլախոհներ յանձնելով որոնք կը փորձէին սպաստան զտեղի իր տարածքին վրայ։ Թուրքիոյ Ներքին նախարարութիւնը յայտնած է որ այս «փոխանակում»ը առաջին պարագան չէ ու նախընթացին ունի, որոնք մեկնած են շրջանի սպանոթութեան համար երկու երկիրներու մերձեցումի տրամադրութեանէն։

ՎԱՏԻԿԱՆԻ մէջ չիւթ կացութիւն մը կը տիրէ իրրեւ հետեւանք նախապատրաստական փաստաթուղթի մը որ պարտի ճանչնալ կաթողիկէ Եկեղեցոյ պատասխանատուութիւնը Հրեաներու դէմ գործուած հալածանքին մէջ, գարբու երկայնքին, մինչեւ Ծօահ։ Բնագիրը ներկայացուած է Երուսաղէմ գումարուած «հրեա - քրիստոնէայ կապի միջազային Կոմիտէի» ժողովին պայպական խորհուրդի նախագահ՝ կարդինալ Գաստիի կողմէ։ Հոն կը շեշտուի, ի մէջ այլոց որ «Եկեղեցին անտուածարանական հակաիրեայ իր անպիտանութեամբ կարեւոր տարբեր էր որ անպիտանութեանը նախընթացին»։ Բայց, մինչ բարունի Ռոզնի գոհ էր որ Եկեղեցին վերջոյ իր մէջ տուէր կ'ըսէ, Վատիկան իր վերապահութիւնը կը յայտնէր այդ ընդգրկին նկատմամբ եւ բանբերը կը ճշդէր որ ծրարելը մըն է որ, ցարէ, վատերացուած չէ եկեղեցական որեւէ հեղինակութեան կողմէ։

ԱԼԵԿՍԱՆԴՐ ՍՈՒՎԵՆՆԻՑԻՆ իր հայրենիքը՝ Ռուսաստան կը վերադառնայ քսան տարիներու «քարտ»է մը ետք։ 75 տարեկան, «Արշիլիէի տիւ գուրագի» հեղինակը Միւրցեայ Նահանգները ընտրած էր, թէ եւ չէր դարձած ձգովիլէ նիւթապաշտութիւնը որ կը տիրէ ամերիկեան ընկե-

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐԸ ՀԱՅՈՑ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՑՕ-ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՄԻԶՈՑՆԵՐՈՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ ԱՏԵՂԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հայոց ցեղասպանութեան 80-ամեակին նուիրուած միջոցառումների նախապատրաստման ու անցկացման նպատակով, որ ու ը ղ ու մ ե մ .

1. Ստեղծել Հայոց ցեղասպանութեան 80-ամեակին նուիրուած միջոցառումների կազմակերպման պետական յանձնաժողով (կազմը կ'ընտրւի)։

2. Յանձնարարել յանձնաժողովին եւ ուսման կ'ամիչուած մշակել Հայոց ցեղասպանութեան 80-ամեակին նուիրուած միջոցառումների ծրարը՝ նրանում նախատեսելով պաշտօնական հանդիսաւոր նիստի գումարում Երեւանում, ցեղասպանութեան պրոբլեմներին նուիրուած միջազային դիտաժողովի կազմակերպում,

Հայոց ցեղասպանութեան թանգարանային համալիրի հիմնում եւ այլ միջոցառումներ։

3. Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութեանը անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծել եւ ապահովել յանձնաժողովի կողմից մշակուած միջոցառումների նախապատրաստումն ու իրականացումը։

4. Սոյն հրամանագրին ուժի մէջ է մտնում հրապարակման պահից։

Հայաստանի Հանրապետութեան
Նախագահ՝
Լ. ՏԷՐ-ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Երեւան, 16 Մայիսի 1994 թ .

ՀԱՅՈՑ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՑՕ-ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՄԻԶՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿԱԶՄԸ

- Լեւոն Տէր-Պետրոսեան
 - Բարգէն Արարչեան
 - Գագիկ Յարութիւնեան
 - Հրանտ Բագրատեան
 - Ռաֆայել Ղազարեան
 - Ռաֆայել Պապայեան
 - Վարդգէս Գնուկի
- Ժիրայր Լիպարիտեան
Ֆարդէ Սարգսեան
- Ռագիկ Մարտիրոսեան
- Գագիկ Սարգսեան
- Սէն Արեւշատեան
Մկրտիչ Ներսիսեան
Ռուբեն Սահակեան
- Կոնստանտին Խաչատրեան
- Գրիգոր Խանջեան
Վահագն Գրիգորեան
Սասուն Գրիգորեան

- ՀՀ Նախագահ (յանձնաժողովի նախագահ)
- ՀՀ Գերագոյն Խորհրդի նախագահ
- ՀՀ փոխ-նախագահ
- ՀՀ վարչապետ
- ՀՀ ԳԽ նախագահութեան անդամ
- ՀՀ ԳԽ նախագահութեան անդամ
- ՀՀ Բարձրագոյն կըթուրութեան եւ դիտութեան նախարար
- ՀՀ ԱԳ նախարարի առաջին տեղակալ
- ՀՀ դիտութիւնների ազգային ահադեմիայի նախագահ
- Երեւանի պետական համալսարանի զլխաւոր տեսուչ
- ՀՀ դիտութիւնների ազգային ահադեմիայի արեւելագիտութեան ինստիտուտի տնօրէն
- Մատենադարանի տնօրէն
- Ահադեմիկոս պատմական դիտութիւնների ղոկտոր, փրոֆ.
- Հայկական Հանրադիտարանի զլխաւոր խմբագիր
- Նկարիչ
- զրոզ
- «Ռեխատուն» թանգարան - ինստիտուտի խորհրդի նախագահ

ՓՈՒԹՊՈՂ

Փրանսայի Ֆուլբոնի Բ. բաժանմունքին մը քաղաքացիք վերջ գտաւ Զորքարթի, Մայիս 25-ին՝ Վալանտի Հայ Մարզականը մը ձեռք ձգեց Ալէքսի դէմ։ Այս վերջին օրը, Պասթիւ իր տարած յաղթանակով Նանսիի դէմ (1 - 0) Ա. բաժանմունքը կ'անցնէ։ Դասաւորման գլուխը գտնուող երեք խումբերն են՝ Նիս, Ռէնն եւ Պաթիւ։ Վալանտի (15րդ, 39 կէտով) կը պահէ իր տեղը այս Բ. բաժանմունքին մէջ։

բութեան մէջ։ Պիտի հաստատուի կնոջը հետ Մոսկուայի մօտ։

ՌՈՒՍՍԱՆ, Ռուկրանիա եւ Ղրիմ կը ջանան կարգադրութեան մը գալ եւ նախընտրաբար բնակչութիւնները կը շարունակուին լուծումի մը յանգելու համար։

ՄԱՍՈՒԼ

«LIBERATION»
(26 Mai)
LES JARDINS DE SILIH DAR
Թերթը իր գրական յաւելուածին մէջ կ'արձագանգէ Զապէլ Շասիանի «Սիլիհ-տարի պարտէզներ»ուն թարգմանութեան (Փ. Տէր - Սարգիսեան) դժբախտաբար խորագրին սխալով (Սիլիտաբ)։ Կը յիշէին հեղինակին կենսագրական զիժերը հակիրճ կերպով, սպա կարճ անդրադարձ մը՝ հատորին բովանդակութեան։

ԱՆԳԱՐՍ, կ'ամբաստանէ Յոյները որոնք «մարզեր են» Փթթ-ի գլխաւորները ոճ-րախորձերու համար «անտեսական, զինւորական եւ զրօսաշրջիկային» նպատակակէտերու դէմ։ Յունաստանի Անդարայի ղեկավարը Արտաքին նախարարութիւն կանչուած է ուր իրեն հաղորդած են Փթթ-ի ձերբակալուած անդամներու «խոստովանութիւնները»։

ՀԱՅ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԻՉԱԿՄԱՆ ՏԱՐԵԻԱՐԶ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ, Մայիս 28, Հայ Պետական-
բեան Հայաստանի Հանրապետության
- 1918 Մայիս 28 - հուշակամ սար-
դարան է:

Այս առթիվ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս-
Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ժամը
10-ին պատարագ կը մատուցուի, որ
աւարտին Գոհարանական Մարքանք կը
լան Հայաստանի Անկախութեան Հաստա-
տութեան եւ բարգաւաճման համար:

Կը պատարագէ՝
ՆԵՐՍԵՅ Ծ. ՎՐԴ ԲԱՊՈՒՃԵԱՆ

ՄԱՐՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷՅԼ

Հովանաւորութեամբ՝
Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ
Հարաւային Ֆրանսայի
Հայոց Շրջանային Խորհուրդի
Կիրակի, Մայիս 29

Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ
մէջ ժամը 10-ին պատարագի ընթացքին
կը կատարուի՝

ԳՈՂՄԱՆԱԿԱՆ ՄԱՂԹԱՆԲ

Հայաստանի անկախութեան, հաստատան
եւ բարգաւաճման համար:

Կը նախագահէ՝
ՏԱՐՕՆ ԵՊԻՍԿ. ՃԷՐԷՃԵԱՆ

Յաւարտ պատարագի ժողովրդական
հաւաքով կը կազմակերպուի ՍԱՀԱՆ-
ՄԵՍՐՈՊ Մաղիոյ կեդրոնին «Արթուրի
Ջրբաշխան» հանդիսարարահին մէջ:

ԽՍՈՒՐ Կ'ԱՐՆԷ

ԲԱՅՅԻ ԱՐՉՈՒՄԱՆԵԱՆ

Տնօրէն Համազգային Կրթական Կեդրան
Հաւաքով կը փակուի հիւրասիր-
ութեամբ մը, կազմակերպութեամբ՝
Մայր Եկեղեցւոյ Տիկնաց Օմանդակ
Յանձնախումբի

FONDS ARMENIEN DE FRANCE

La communauté arménienne
de CHAVILLE, VERSAILLES
et des environs est invitée

à une RENCONTRE DEBAT

sur le thème :
« QUELLES SOLUTIONS
A LA CRISE ENERGETIQUE
EN ARMENIE ? »

avec

BEDROS TERZIAN

Président du Fonds Arménien de France

et

JACQUES PANOSSIAN

Expert nucléaire

Diaporama commenté sur le
Gazoduc Iran-Arménie

Organisée par l'Association Culturelle
des Arméniens de Chaville et de ses
environs, cette rencontre a lieu

le 28 Mai à 20h45

dans la salle de l'Eglise Arménienne
de Chaville, 6, rue Père Komitas.

— ENTREE LIBRE —

Adressez vos dons au :
Fonds Arménien de France,
B.P. 12 — 75660 Paris Cedex 14.

CONCERT

Piano, Instruments traditionnels, Chants

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE MARSEILLE

12-14, rue St-Bazile Marseille 1er

présente

Les Lauréats de Concours
« AMADEUS 93 »

concours ouvert aux enfants
de 9 à 16 ans qui a eu lieu

du 24 Septembre au 9 Octobre 1993
en Arménie à Gumri (ex-Léninakan)

Hripsimé Mchétzian (14 ans) piano;
Liana Mardirossian (12 ans) kanon;
Yéghiché Mchétzian (10 ans) doudouk;

Seyran Frandjian (15 ans) dehol;
Zarouhi Galoyan (13 ans) chants.

Au programme des œuvres de :
Haydn, Liszt, Khatchatrian, Avétissian

Chants patriotiques
et danses arméniennes

JEUDI 2 JUIN à 20 h 45
à la M.A.J.C.

— P.A.F. : 80 F. —

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈՒՆՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Փարիզի Ա. Թադէոսեան մասնաճիւղը
կը հաղորդէ որ Պեթոնթէնի կայանի ար-
ձանագրութիւնները (Յուլիս եւ Օգոստոս)
կը կատարուին Հայ Մշակույթի Տունը
17, rue Bleue — 75009 Paris
ամէն շաբաթ ժամը 15-էն:

U.G.A.B.-Genève :

BAL ANNUEL

l'U.G.A.B. - Genève
organise
son BAL ANNUEL

le samedi 4 juin à partir de 20 h 30
à l'Hôtel Richmond de Genève

Participation : 100 Francs suisses
(moins de 21 ans : 80 Francs suisses).

ՅՈՒՇԱՅՏԻՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փարիզի Արշալոյս Թա-
դէոսեան մասնաճիւղը անդամական ժո-
ղով կը գումարէ Շաբաթ, Մայիս 28-ին
ժամը 10-ին Փարիզի Հայ Մշակույթի Տունը
17 ռիւ Պլէօ
Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը
անհրաժեշտ է:

Պոլսահայ Մշակ. Միութիւն ՄԱՐՍԷՅԼ

ՄԻՋՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԻ ԱՐՏԱՍԵՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑՈՒՄ

Մայիս 29, Կիրակի, ժամը՝ 16

Մշակութային Տան մէջ
12 - 14 ռիւ Ս. Պաղիլ, 13001

Մուտքը ազատ է:

CONCERT DE LA CHORALE DE L'ECOLE TEBROTZASSERE

sous la direction de
HAIG SARKISSIAN

Vendredi 27 Mai à 20 heures 30

Salle GUIMET

6, place Iéna, Paris 16e — M^o Iéna
avec la participation exceptionnelle
des lauréats du concours de musique
classique « AMADEUS » 1993
de GUMRI.

Le groupe est composé de :
— Hripsimé Mchetzian (14 ans) - piano,
— Liana Mardirossian (12 ans) - canon,
— Yéghiché Mchetzian (10 ans) -
doudouk,
— Seyran Frandjian (15 ans) - dehol,
— Zarouhi Galoyan (13 ans) -
chants patriotiques.

Prix des places :
Adultes : 120 F. / Enfants : 80 F.

Renseignements et réservations :
43. 81. 01. 72.

U.G.A.B. - Marseille

SOIREE EXCEPTIONNELLE

le 4 JUIN, dès 22 heures 30
au 327, Boulevard Michelet

avec la participation du Grand SAHAK

Nombreux lots à gagner : T-Shirts, CD, bijoux, baptêmes de l'air...
Entrée : 80 F. donnant droit à 1 consommation —
50 F. pour les membres de l'U.G.A.B.

SABERATOURS SEVAN VOYAGES

PARIS-EREVAN-PARIS

VOLS HEBDOMADAIRES

■ ASSISTANCE A L'AÉROPORT	■ LOCATION DE VOITURE AVEC CHAUFFEUR
■ ORGANISATION D'ACCUEIL ET DE TRANSFERT	■ EXCURSIONS GUIDÉES
■ RÉSERVATION D'HÔTEL	■ VOYAGES ORGANISÉS EN GROUPE

PARIS-EREVAN

VOL CARGO MENSUEL

NOUVEAU

SABERTOURS
31, RUE D'ARGENTEUIL
75001 PARIS
TEL: 42 61 51 13
FAX: 42 61 94 53

SEVAN VOYAGES
48, COURS DE LA LIBERTÉ
69003 LYON
TEL: 78 60 13 66
FAX: 78 60 92 26

EREVAN
37, RUE HANRABEDOUTIAN
EREVAN 10
TEL: 52 85 48
FAX: 52 54 48

SERVICE PLUS
LA SOLUTION CONFORT
ET DES PRIX
COMPÉTITIFS
POUR TOUTES AUTRES
DESTINATIONS
RENSEIGNEMENTS
ET RÉSERVATIONS
SUR SIMPLE APPEL.

AFFRETEUR DE ARMENIAN AIRLINES

Anniversaire de l'Indépendance de l'Arménie

POUR UN ATELIER-STUDIO
POUR LA PRESENCE DE L'ARMENIE
A LA CITE INTERNATIONALE DES ARTS

VENTE AUX ENCHERES

Peintures, dessins, estampes, sculptures

DIMANCHE 29 MAI A 15 HEURES

MAISON DE L'EUROPE

35, rue des Francs-Bourgeois — 75004 PARIS (M^o St.-Paul)

Exposition publique de 10h à 14h

Vente aux enchères de 113 œuvres
offertes par 50 artistes d'Arménie et de la diaspora,
organisée par l'Association pour la Promotion des Arts
Contemporains Arméniens (A.P.A.C.A.),
de loi 1901, à but non lucratif.

sous le contrôle de

Maitre CORNETTE DE SAINT-CYR
commissaire-priseur

Pour tous renseignements : Etude de Me Cornette de Saint-Cyr
44, avenue Kléber 75116 PARIS — Tél. : 47. 27. 11. 24 — Fax : 45. 53. 45. 24

ՇԱԽԱՐՀ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿԱՆԻՒՆ

ԽՄԲ. - Պատմական փաստաթուղթ մըն է նամակը գոր պիտի կարգաւ ստորելու. ան կը կրէ ստորագրութիւնը յեղափոխական դեմքի մը՝ Սեպուհի որ մասնակցած է Սասունի 1896-ի ապստամբութեան, Խանապուրի, Սասունի Բ. ապստամբութեան (1904), Աղքամարի կռիւին, հայ . բաբարական բախումներուն: Վաշտակետ՝ Անգրանիկի կամաւարական գումարին մէջ, յետոյ, Հայաստանի Ա. անկախութեան շրջանին հրամանատար կը կարգուի Դ. գորաբաժնին, ունենալով 7-րդ եւ 8-րդ գումարը որոնք կը կռուին Աւարմալուի, Ղազախի ֆակտուներուն վրայ: Նամակի բուականն է 1919, Սեպտ. 10:

Այս հրամանատարութեան շրջանին գրուած է Շաբաթի ուղղուած այս նամակը. վաւերագրութիւն արժէքն գատ, ան ուշագրաւ է նաեւ իր պարունակութեամբ, հոն տեղ գտած դիտարկումներով. անոնց բէել սիրտ ցաւցնող, բայց մերկ իրապարտութիւնն ու անկեղծութիւնը գայն կ'առնեն ներկային, լոկայնայն գուրահեռներու վայր ներշնչելով:

Սեպուհ, բուն անունով՝ Արշակ Ներսէսեան, ծնած է 1872-ին Բաբարի Թովմա գիւղը ու մահացած 1940-ին Միացեալ . Նահանգներ:

ՄԱՅՐԻՆՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՄԱՅՐԻ

(ՍԻՐՈՅ ՆՈՒԷՐԸ ԳՐԿԻՑ)

Արարչութեան սկզբում, Աստուծոյ մըտորումները եւ խառնակ երազի յարումը ու տրորումը, երկու կինարմատներ աչխարհ եկան: Մէկը պարուհին է դրախտի պալատի, նա, որ տղամարդկանց արտերի տենչանքն է, նա, որ իր քրքրներով յափըշտակում է իմաստուն մարդկանց մըտքերը եւ հեռացնում նրանց սուր խոհումները, իսկ յիմարներին՝ նրանց դատարկութիւնը: Յետոյ, որպէս սերմնացան, անխոյժ ձեռքերով, սիրում է նրանց փոթորակոյց Մարտի շաբաթներին եւ ծագղափթիթ Մայիսի խանդավառութեան հետ:

Միւսը պսակակիր թագուհին է երկնքի՝ մայրը՝ ոսկեշող աշնան դահին բազմած: Նա, որ հունձը ժամանակ, ի մի է բերում մոլորուած սրտերին, մօտեցնում արտասուքի պէս քաղցր ժպիտին եւ լուծութեան ծովի պէս խոր զեղչեցկութեան բերում է նրանց անձնօթ Աստուծոյ տաճարը, այնտեղ ուր սուրբ կեանքն ու մահն են միախառնուած:

**

ԳԻՆԸ

(ՓԱԽՍՏԱԿԱՆԸ ԳՐԿԻՑ)

Դու ոչ մայր ես, ոչ դուստր, ոչ էլ մի նորահարս ես դու Ուրուաշի (*): Դու կին ես, Դրախտի հողին յափշտակելու համար:

Երբ իրիկունը, յոգնած ոտներով, իջնում գալիս է այն գոմերը, ուր վերադարձել է նախորդը, դու երբեք տան ճըրազի պատրոյզը չես կտրում ու մաքրում, ոչ էլ քայլում ես դէպի հարսանեկան մահճը, դողացող սրտով ու մի երբեք ժպիտ չես չրթերին, ուրախ՝ որ մութ ժամերը այնքան դաղտնապահ են:

Այդպեայն նման դու քողարկուրդ ես, Ուրուաշի, եւ առանց ամօթի:

Ո՞վ կարող է պատկերացնել այն յորդառատ շքեղութեան երկունքն ծննդաբերութեան ցաւը, որ ստեղծեց զեղ:

Դու վեր ելար ովկէանի խառնակ արուրում - յարումը, առաջին դարնան առաջին օրը, կեանքի դաւաթը զոջ ձեռքին եւ թոյնը զո ձախ ձեռքին: Ծիւղը խաղաղուեց, ինչպէս մի դեղութեամբ օձ, եւ

իր բազմահազար վեղար - զլանողները սիրեց զո ոտերի առաջ:

Գո անրեծ պայծառութիւնը վեր ելաւ փրփուրի միջից, ձերմակ ու մերկ, ինչպէս մի յամրիկ:

Երբեւէ դու եղե՞ր ես փոքր, երկչու, կամ կոկոնի մէջ բողբոջել ես դու, Ուրուաշի, ով դու մշտնջենական երիտասարդութիւն:

Քնե՞ր ես դու, խոր զիչերի կապով մէջ, օտորոցում կապուած, երբ դո՞ւստները սիրտի լոյսը խաղում է մարդկաների, խեցիների եւ երազի նմանող ձեռքներին, յոյսով շարժուող արարածների վրայ, մինչեւ որ օրուան լոյսը բացայայտի զո ծագղիկ հասակի ահաբեկ հասունութիւնը:

Միւսում եւ պաշտում ես դու բողբոջ մարդկանց կողմից, բողբոջ տարբերում, Ուրուաշի, ով դու անվախձան սքանչուլութիւն:

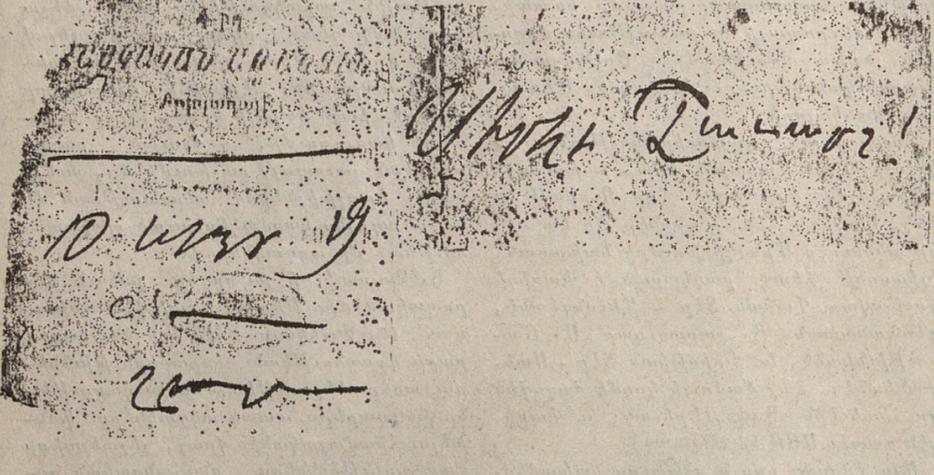
Այլաբար երիտասարդական ցաւով սքանառութիւն է լինում զո աչքերի հայեացքի հանդիպելով, ճշմարտը իր խառնակ ցուրտներին պտուղներն է դնում զո սուր զիմաց, բանաստեղծների երգերը մըմնջում եւ մեղուախմբի խոնամով չըջապատում են զո ներկայութեան անուշահոտութիւնը: Գո ոտները, անխոյժ ուրախութեամբ սահելով, ոսկեայ դանակները հնչեցնելով պարսպ քամու սիրան էլ է վիրաւորում:

Երբ դու պարում ես աստուածների դիմաց, անջրպետի մէջ շարժելով նորանց յանդեր ու կոյուրների ոլորներ ու չըջաղծեր, Ուրուաշի, հողը սարսուռ է, տերեւ ու խոտ, եւ աշնան դաշտերը հետում են, երբեք, ծովը կոհակներ է ուղարկում, յանդաւորուած ալիքների խառնադափութեամբ, աստղերը ընկնում են երկնքում, ուլունքները այն համրիչ, որ քաշում է մինչեւ փրփուրի զո կրծքի վրայ, եւ արիւնը խորաբար պարում է տղամարդկանց սրտերում մի յանկարծակի սքանչութեամբ:

Դու երկնքի մըմնի առաջին խառնարումն ես, Ուրուաշի, դու օդի մէջ հանգստութեան սարսուռ եւ ստեղծում աշխարհը զո ոտքերը լուսնում է իր այր սասուրով, զո ոտները կարմրել են նրա սրտի արեան գոյնով, թեթեւօրէն դո՞ւ հաւասարակշռում ես կրքի ու տենչանքի լուսասին որ ալիքների հետ է տարուբերում, Ուրուաշի, դու ընդմիջում խաղում ես այն անասածան մտքի մէջ ով Աստուծոյ խոսկալոյց երազը իր երկունքն է սպրում:

ՌԱՊԻՆՏՐԱՆԱԹ ԹԱԿՈՒ
(Թարգմ. Եր. Փափաղեան)

(*) Դրախտի պարոզ աղջիկը որ ծով ծնունդ առաւ:

«Նոր աշխատանք» մէջ կարգացի որ ձեռ ընկերներով ժամանել էք Թիֆլիս: Անհուն ուրախութիւն եմ գգում եւ կարծում, որ երազի մէջ եմ, որովհետեւ վիշապի ճիւղաներից ազատուելը չափազանց դժուար է: Քանի - քանի զեղ նման ընկերների կուլ սուտեց, լայնեց այդ ծերուկ վիշապը եւ ով գիտէ դեռ քանի - քանիսներին պէտք է արորէ ու ճղմէ: Քանի յիշում եմ Մարտիան ու Չարգարեան, Վարդգէս ու Սաթակ, Վառնեան ու Իշխան, - երբեք չեմ կարողանում հաշտուել այն մտքի հետ, որ մենք կարող ենք օր մը հարեան դառնալ թիւրք պետութեանը: Քանի որ Հայկական տառապանքի, շարժարանաց խաչերը ցրուած են հայկական արիւնտու Գողգոթաների վրայ, ես, որպէս իմ նահատակ ժողովրդի անխորհրդի գաւակ, պիտի աշխատեմ կուլու մէջ անկախութիւնը ջախջախել, խորտակել ցանկացող թշնամու դէմ:

Եկել էք առասպելական Հիդրայի մայրաքաղաքից մեր նորածին մայրաքաղաքը, Հայկական արիւնտու շարժերը որո՞նց ելուղի որջից եկել էք մեր ապագան, մեր բախտը, մեր նորեկ կեանքի վառ արշալոյսը կոտու ու դարձնելու, եկել էք մեր նահատակ ժողովուրդի ծով վիշտը քամելու, ծուռուած հայրենիքի վէրքերին սպեղանի դնելու: Մեր յոյսը ձեռ եւ ձեռ նմանների վրայ է: Եկել է՞ք, աշխատէք: Աշխատէ՞ք, բայց բռնէք կենդանի եւ իրական գործի շխտակ ձառքէն, փշոտ - տատակոտ ձառքէն, որով պարտաւոր էք ընթանալ գոյն ու գապատ, որ մերկաձուկ ծովի ծովի երկրորդ մեր դեռեւ խախտու նախ զեղը չարգուի, երբեք ուղ նաւի վրայ, որին հասել ենք հարիւր - հազարաւոր զոհեր տալէն եւ մեր ժողովրդի լաւագոյն գաւակները նահատակելէն ետքը:

Մեր կուսակցութիւնն երեսուն երկար ու ձիգ տարիների ընթացքում սուտել է բազմաթիւ զոհեր, որպէսզի ձեռք բերենք կեանքի ու գոյքի ապահովութիւն անապահով Հայաստանում եւ նա մասամբ այսօր արդէն հասել է իր զեղչեցիկ իտէալին: Այժմ մեր կուսակցութիւնը փոխելու է իր տակտիկան ու գործերակերպը. նա ընտրելու է այնպիսի ճանապարհ, որ փոթորկուած ծովի վրայ չխորտակի իւր նաւը, խորտակելով մի ամբողջ նահատակ ժողովրդի բախտը:

Պէտք է առ այժմ մի կողմ նետել սոցիալիստական ծայրայեղ հարցերը, քանի որ երկիրը դեռ ապահով չէ, քանի դեռ մեր հայրենիքը տնաւեր է եւ ժողովուրդը

սովալլուկ ու անվախան եւ քանի որ վերաշինութեան բարդ ու աւելի կարեւոր խնդիրն է հրապարակի վրայ: Իրական ճանապարհը պիտի բռնենք, եթէ ուզում ենք պետական կուսակցութիւն լինել:

Պէտք է ջանալ պետութեան հիմքերն ամրացնել եւ այդ պէտք է անի պետական կուսակցութիւնը դարձած Դաշնակցութիւնը, որը պէտք է բռնի ազգային ուղին: Ի նկատի ունեցէք, որ մինչեւ այժմ ոչ դաշնակցական, բայց մաքուր ու գործունեայ անձնաւորութիւններն ամբողջում են, մինչդեռ նրանք ոչ - դաշնակցական լինելով հանդերձ կարող էին յոյժ օգտակար լինել եւ աւելի մաքուր, քան մեր կուսակցութեան մէջ սպրեւուծած շատաւորները, որոնք միայն արատաւորում են թէ՛ կուսակցութիւնը եւ թէ՛ կառավարութիւնն ու ժողովուրդը: Չանապահ քախտախնդիրներ, անգամ գողեր ու աւազակներ դաշնակցականի դիմակ են հագել եւ մեր երբեմնի անազարտ սրբութիւնները տամբողջին պղծել ու տրորել: Այսօր ամէն մի պատահական մարդ անցել է գործի գլուխ, որովհետեւ յայտարարել է իրեն դաշնակցական (?): Կարծում եմ, որ պղտոր ջրի մէջ ձուկ որսալ ցանկացող այդպիսի անհատներին պէտք է դուրս նետել մեր շարքերից եւ շուրջն հաւաքել աւելի մաքուր ու շխտակ, գործուն ու անկեղծ մարդկանց: Մեզ պէտք է պետական հոգեբանութիւն ունեցող կուսակցութիւն, որը չպէտք է յեղափոխական - սոցիալիստական լինի, երբ աւերակների վերաշինում եւ նոր պետութիւն կազմելու հըրատապ հարցը կայ, իսկ կուսակցութիւնը պետական կուսակցութիւն լինել կարող է միայն այն ժամանակ, երբ նա իրենից կը հեռացնէ բոլոր ծայրայեղ կուսակցականներին, որոնք ժողովրդին տանում են բոլորեւթիւն: Պէտք է փոխել եւ կուսակցութեան անուն. այլեւ չենք ասելու «հայ յեղափոխական դաշնակցութիւն», այլ «Հայ դաշնակցութիւն»: Մի կուսակցութիւն չի կարող միաժամանակ լինել թէ՛ պետական եւ թէ՛ յեղափոխական, սոցիալիստական: Պէտք է վերջինը մի կողմ թողնել եւ լինել զուտ պետական: Իսկ երբ մենք զուտ պետական լինենք, այն ժամանակ կարող ենք իսկապէս կառավարել մեր երկիրը, ապա թէ ոչ վերջինիս վրայ վաղորօք պիտի խաչ դնենք:

Այս մի տարուայ գործունէութիւնը ցոյց տուեց որ մեր կուսակցութիւնն ընդունակ չէ լինելու պետական եւ պետական շինարար աշխատանք կատարելու. այդպէս մենք լաւ կը յեղափոխենք, կը դա-

ւաղրենք, բայց գործ չենք չինում, որովհետեւ մեր բոլոր աշխատանքները դնում ենք մեր երկրի այժմեան կացութեան չհամապատասխանող սոցիալիստական հողի վրայ: Անգամ գողն ու աւազակը եւ իր պաշտօնի մէջ թեքի գտնուող չի պատժւում, որովհետեւ նա մեր ընկերն է, որովհետեւ նա աւելի շուտ խորախորհն հազել է դաշնակցականի դիմակը: Այդ կողմից Կովկասի մեր ընկերներն ապիկար են եւ եթէ դրսից մարդ չկայ, մեր գործը վիժելու է, որը կանխել պիտի ջանանք: Անապատի, արեւոտ ու անջուր անապատի մէջ քանի մը ծառերը յոյս լինել չեն կարող: Մի անկեղծ եւ զիչեր ու ցերեկ աշխատող Գիւլիանդանեան, մի Արարատեան կամ մի Սատիսեան ոչինչ չեն կարող անել այդ ճնշիչ ու անմխիթար իրականութեան մէջ: Ուստի պէտք է նախ կուսակցութիւնը դարձնել պետական, դուրս վանելով ծայրայեղներին, որոնք պատրաստ են ճոճան ֆուտպերի, սոցիալիստական զեղչեցիկ բառերի համար մի ամբողջ ժողովուրդը կործանել, եւ ապա դրսի ընկերներին հրաւիրել եւ լծել տալ վերաշինութեան գործին, իսկ երկիրը կը վերաշինենք այն ժամանակ, երբ մենք բոլորովին կը հրաժարուենք ուսական հին ու փտած օրէնքներից, որոնք մեր իրականութեան համար ոչ միայն անկիրաւունք են, այլեւ միանգամայն վտանգաւոր: Մեր պետութիւնը պէտք է հայկական օրինանայնա ունենայ: Ուսական օրինան-

տացիա ունեցողները դաւաճաններ են որոնցից պէտք է օր առաջ ազատուելու հանրապետութիւնն ազատել վտանգից:

Եկել է՞ք, բարի գալուստ. բայց աշխատեցէք, սակայն շխտակ ու մաքուր դաստ ու գլուխ: Հայրենիքը ձեզ է սպասում, շարժարանաց երկերը դուք պէտք է մաքրէք, հարիւր հազարաւոր հայկացիներ ձեզ են ուղղուած եւ դուք էք կրք մեր նահատակ լաւագոյն ընկերները վերջին յոյսը:

Անյողոզող գիւմէք ձեռ նպատակին, որ մեր կեանքը, մեր նորեկ արշալոյսը դարձնեն: Դիմէք եւ կը հասնէք: Անձեք արվիղը եւ ահա մեր ժողովրդի վեր կութեան միջոցը:

Յ. Գ. - Ընկեր Շաբաթ, խնդրում եմ ձեռ գործը վերջացնելուց յետոյ անպարտապէս անցնէք Ղարս, դիտելու մեր բերքը քաղաքը:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՉ

Երկուշաբթի, Մայիս 30, տոն է Սրբոց Կուսակազմի Հոփսիսիանցից :
Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս -- Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի :
Կը պատարագէ՝
ՄԵՍՐՈՊ Ա. Բ. ԶՆՅ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

LA MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE DE GRENOBLE
ET DU DAUPHINE

RECHERCHE

— UN ANIMATEUR (H/F) destiné à assurer ultérieurement la fonction de directeur.

Profil : Bilingue Français - Arménien, ayant le sens de l'organisation et de la gestion. Il travaillera en collaboration avec le président de l'association ainsi que des bénévoles. Une expérience dans le cadre d'une animation réussie serait la bienvenue.

— UNE SECRETAIRE, de préférence bilingue Français - Arménien. Bonne maîtrise de l'informatique. Emploi à temps complet ou à mi-temps.

Ecrire à :

M. le Président, M.C.A.G.D.,
15, cours de la Libération,
38100 Grenoble.

Joindre un curriculum vitae et une photo.

Home arménien

Pour des raisons d'ordre technique, l'Association Arménienne d'Aide Sociale se voit contrainte d'annuler la fête du 15 Août au Home Arménien de Saint-Raphaël. Une messe sera tout de même célébrée à 10 heures.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կիրակի, Յուլիս 3-ին
Դաշտահանդէս

ԹԱՆԱՍՈՐ

Շաբլի - Վերոֆլէ

Մանրամասնութիւն՝ յետագային :

ՀԱՅ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀՈՉԱԿՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՉ

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷՑԼ

Հովանաւորութեամբ՝
Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ
Հարաւային Ֆրանսայի
Հայոց Շրջանային Խորհուրդի
Կիրակի, Մայիս 29

Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ
մէջ ժամը 10-ին պատարագի ընթացքին
կը կատարուի՝

ԳՈՂՏԱՐԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄՍՂԹԱՆՔ

Հայաստանի անկախութեան, հաստատման
և բարգաւաճման համար :

Կը նախագահէ՝

ՏԱՐՕՆ ԵՊԻՄԿ. ՃԷՐԻՃԵԱՆ

Յաւարտ պատարագի ժողովրդական
հաւաքոյթ կը կազմակերպուի ՄԱՀԱԿ --
ՄԵՍՐՈՊ մշակոյթի կեդրոնին «Արծրունի
Ջրբաշէտ» հանդիսարանին մէջ :

Ոտք կ'առնէ

ԲՕՖՅԻ ԱՐՉՈՒՄԱՆԵԱՆ

Տնօրէն Համազգային Կրթական Կեդրոնի

Հաւաքոյթը կը փակուի հիւրասիրու-
թեամբ մը, կազմակերպութեամբ՝

Մայր Եկեղեցւոյ Տիկնացի Օժանդակ
Յանձնախումբի

U.G.A.B.-Genève :

BAL ANNUEL

l'U.G.A.B. - Genève

organise

son **BAL ANNUEL**

le samedi 4 juin à partir de 20 h 30
à l'Hôtel Richmond de Genève

Participation : 100 Francs suisses
(moins de 21 ans : 80 Francs suisses).

ԿԱՊՈՅՑ ԽԱԶ

ՕԴԱՓՈՅՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Փարիզի Ա. Թաղէտեան մասնաճիւղը
կը հաղորդէ որ Պեւթոնթէնի կայանի ար-
ձանագրութիւնները (Յուլիս և Օգոստոս)
կը կատարուին Հայ Մշակոյթի Տունը
17, rue Bleue — 75009 Paris
ամէն շաբաթ ժամը 15-էն :

Մ Ա Շ Տ Ո Յ

Հայ Լեզուի
Պաշտպանութեան և Զարգացման
Միութիւնը

Կը կազմակերպէ

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱԼԷՊ / ՍՈՒՐԻՒ Ա ՀԱՅԱԽՕՍ

ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐՈՒ ԾՈՅԸ

Օգոստոս 2 - 22
8 - 14 Տարեկան Աշակերտներու Համար

Հովանաւորութեամբ՝
Բերիոյ Թեմի Առաջնորդ՝
ՍՈՒՐԷՆ ԱՐՔ. ԳԱԹԱՐՈՅԵԱՆԻ

Եւ հակողութեանը տակ Սուրբհայ
Օգնութեան Խաչի Տիկններուն, նաեւ՝
ՄԱՇՏՈՅ Միութեան պատասխանատու-
ներուն :

Իւրաքանչիւր աշակերտ պիտի տեղա-
ւորուի հիւրընկալ ընտանիքի մը ծոցը :

Առաւօտները (շաբաթը հինգ օր)

յատկացուած պիտի ըլլան հայ լեզուի
դասաւանդութիւններուն : Բոլորովին օ-
տարախօս աշակերտներու համար դասա-
ւանդութիւնները պիտի կատարուին Տիկն

Հիլտա Գալֆաեան -- Փանոսեանի կողմէ,
իր հեղինակած լատենոգրական մեթոտով :

Իսկ հայախօս սինսակներու եւ յառաջա-
ցածներու պարագային, իւրաքանչիւր ա-
շակերտ պիտի հետեւի իր մակարդակին

համապատասխանող դասաւանդութիւննե-
րու՝ Հալէպի Ազգային Առաջնորդարանի

Ռեսուրսական Խորհուրդին կողմէ ընտը-
ած փորձառու ուսուցիչներու շունչին

տակ :

Իւրաքանչիւր աշակերտ օրուան մնաց-
եալ մասը պիտի անցընէ զինք հիւրընկա-
լող ընտանիքին ծոցը, այսպիսով կարե-
ւորութիւնը պիտի ունենայ հայերէն խօ-
սելու իր շրջապատին հետ, իրեն տարե-
կից երախտներու հետ :

Շաբաթավերջերուն պիտի կազմակեր-
պուին տեսաժամի վայրերու հաւաքական

այցելութիւններ : Նաեւ Ուխտի Օր մը
պիտի յատկացուի Տէր Զօրի մէջ ննջող

մեր անշիրիմ նահատակներուն, այցելու-
թեամբ նորակառոյց Սրբոց Նահատակաց
Եկեղեցւոյ :

Մասնակցութեան սակ .-

Փարիզ-Հալէպ-Փարիզ բոլոր ծախքերը
ներառեալ (օդանաւային ճամբորդութիւն,
բնակութիւն, դասաւանդութիւն, սննդա-
ուութիւն, դրօսաշրջութիւն, դասադրբերու

տրամադրութիւն) 4000 Ֆրանք :

Մանրամասնութիւններու եւ արձանա-
գրութեան համար դիմել՝

ՄԻՆՉԵԻ ՅՈՒՆԻՄ 15,
հետեւեալ թիւին՝

47 - 50 - 97 - 51

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»

83, rue d'Hauteville, 75010 Paris

SIRET : 51027317 A R. C. Paris
Commission Paritaire : N° 55935

UGAB - Paris: Chorale

LE COMITE DE PARIS —
ILE-DE-FRANCE de l'U.G.A.B.

présente
LA CHORALE DE L'UGAB

dirigée par Haïg SARKISSIAN
le Dimanche 29 Mai à 15 heures

au Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles, Paris 17°

Participation : 30 Francs

Association MACHTOTZ

pour la défense de la langue arménienne
organise

au profit de ses œuvres
UN
REPAS INAUGURAL

sous la présidence de
AIDA AZNAVOUR

le Dimanche 12 Juin à 13 heures
Salle de l'U.G.A.B.
118, rue de Courcelles, Paris 17°

Avec la participation de
VICKEN

et la troupe de danses «NAREG»
Participation au repas : 200 F.

Inscriptions JUSQU'AU 7 JUIN.
Réservation par téléphone au :
48 - 41 - 49 - 37.

LE CENTRE DE VACANCES DE LA CROIX ROUGE ARMENIENNE

Situé sur les plages de Normandie,
ouvre ses portes durant la saison esti-
vale, à partir du 6 Juillet, pour y ac-
cueillir nos compatriotes de tous âges.

Les enfants sont admis seulement ac-
compagnés de leurs parents.

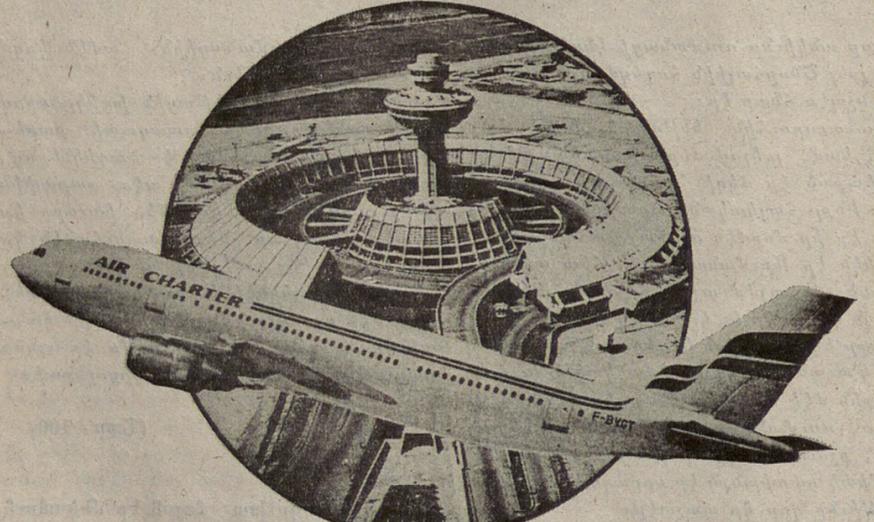
Pour retenir les chambres ou pour
tous renseignements :

Téléphoner à Navassartian 39 85 36 53

A dater du 4 Juillet au Centre de Va-
cances (16) 31 21 77 63.

SIDON TRAVEL

L'INITIATEUR DES VOLS DIRECTS A L'ARMENIE

**Un Evénement!
Une Exclusivité!
Une Nouveauté!**

VOL "AIR CHARTER"
Filiale du Groupe AIR FRANCE

PARIS - EREVAN - PARIS
Départs hebdomadaires chaque Mardi
A COMPTER DU 31 MAI 1994 • EN AIRBUS A 320 AIR CHARTER

Pour renseignements et inscriptions veuillez contacter:

SIDON TRAVEL FRANCE
34 AV. DES CHAMPS-ÉLYSÉES
ESCALIER A, 2° ÉTAGE, 75008 PARIS

TÉL: 42 56 40 30 FAX: 42 25 41 21

Meubles Ghazarian

4.000 m² de mobiliers
présentés en ambiance

Z. I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

« Բացառիկ զեղչ «Յառաջ» ի բաժանորդներուն »

VILLE DE CLAMART

COMMUNIQUE DE PRESSE

UNE SUBVENTION POUR L'UNIVERSITE DE STEPANAKERT (HAUT KARABAGH)

Dans le cadre des relations qu'elle entretient avec la communauté arménienne, la Ville de Clamart a décidé d'accorder une subvention annuelle de 50.000 Francs à l'Université de Stepanakert, capitale de la République du Haut Karabagh.

Jean-Pierre Foucher, Député-Maire, et la Municipalité souhaitent ainsi renforcer les liens fraternels qui unissent Clamart au Haut Karabagh et espèrent qu'ils évolueront vers des échanges culturels et commerciaux plus importants lorsque la paix sera rétablie.

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ

ՀԱՆԴԵՍ

ԱՐՈՎԵԱՆ ՄԻՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑԻ Շարաֆ, Յուսիս 4, ժամը 14-ին Avenue Jean Compadieu Bois-Lemaître Marseille 12e

ՅԱՌԱԶԻ ԲԱՐԳՍԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԵՆՈՐՀԱԿԱՆՈՒԹԵԱՄՔ ՍՏԱՅԱՆԻՔ

ԱՌՆՈՒՎԻԼ. - Ս. Նազարեան 100 Ֆր. առ ի գնահատութիւն Մայիսի Միտք եւ արուեստի Վարդան Մատթէոսեանի «Մ. Զարիֆեանի առաջին սէրը» յօդուածին:

ՄԱՐՍԻՅԷԼ. - Կ. Մեհրեմէճեան 100 Ֆր.:

ԵՆՈՐՀԱԿԱՆԻՔ

Սամուէլ - Մուրատեան վարժարանի երկօրեայ դպրոցի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 93/94 տարեշրջանին համար . .

Պր. Էրիք Պազըճեան 2.000 Ֆր., Տիգրիս Սէմէրճեան 1.000 Ֆր., Տէր եւ Տիգրիս Բաղդեան, Տէր եւ Տիգրիս Պարոնեան 500-ական Ֆր., Տէր եւ Տիգրիս Դարբինեան 5.114 Ֆր., Տէր եւ Տիգրիս Ենոբեան 3.600 Ֆր., Տէր եւ Տիգրիս Կօշկարեան 200 Ֆր., Պ. Արիս Աղամեան 2.000 Ֆր., Տիգրիս Քիւլէճեան 500 Ֆր., Տէր եւ Տիգրիս Պարթեան 600 Ֆր., Տէր եւ Տիգրիս Ֆէրման 300 Ֆր., Պ. Զրբաշեան 1.000 Ֆր., «Բաֆֆի» կօշիկար 300 Ֆր., Սամուէլ - Մուրատեանի նախկին սաներու Միութիւն 8.000 Ֆր., Ի.Թ.Ի.Ք. 2.500 Ֆր., Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութիւն 2.000 Ֆր., ՍՈՔՈՅՐԱՄ 18.000 Ֆր., Կիւլէճեան Հիմնարկ 4.800 Ֆր., Փարիզի Հայ Տիգրիսից Միութիւն 12.400 Ֆր., Իսիի Հայ Մշակ. Տուն 1.200 Ֆր.:

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris SIRET : 51027317 A R. C. Paris Commission Paritaire : N° 55935

CONCERT

Piano, Instruments traditionnels, Chants

MAISON ARMENIENNE DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE MARSEILLE

12-14, rue St-Bazile Marseille 1er

présente Les Lauréats de Concours « A MADEUS 93 » concours ouvert aux enfants de 9 à 16 ans qui a eu lieu du 24 Septembre au 9 Octobre 1993 en Arménie à Gumri (ex-Léninakan)

Hripsimé Mchétzian (14 ans) piano; Liana Mardirossian (12 ans) kanon; Yéghiché Mchétzian (10 ans) doudouk; Seyran Frandjian (15 ans) dehol; Zarouhi Galoyan (13 ans) chants.

Au programme des œuvres de : Haydn, Liszt, Khatchatrian, Avétissian

Chants patriotiques et danses arméniennes

JEUDI 2 JUIN à 20 h 45 à la M.A.J.C.

— P.A.F. : 80 F. —

ԵՆՈՐՀԱԿԱՆԻՔ

Կարոյտ ինչի կրկնուլի Անի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է իր դպրոցին համար 500 Ֆր. Արտաւազը Մանուկեան ընտանիքին իրենց մօր եւ մեծ - մօր՝ Մարիամ Մանուկեանի մահուան առթիւ եւ 300 Ֆր. Տիգրիս Ազատ Կիւլէճեանէ :

GROUPEMENT INTERPROFESSIONNEL ARMENIEN

COMMUNIQUE DE PRESSE

1) Dans le cadre général de ses actions, le GIA (Groupement Interprofessionnel Arménie) recherche à titre bénévole, une personne retraitée (ou non), désirant participer au développement des relations avec l'Arménie qui pourrait l'aider quelques heures par semaine dans des travaux administratifs et / ou comptables. Localisation : Boulogne.

S'adresser au GIA - Tél. : 46. 03. 52. 63.

2) Le GIA est très largement impliqué dans l'assistance technique octroyée par l'Union Européenne aux pays d'Europe Centrale et Orientale en particulier à l'Arménie (programme TACIS). A cet effet, il recherche des «experts» pour des missions rémunérées, de durée variable d'une semaine à plusieurs mois, spécialistes des questions économiques, bancaires, d'organisation d'entreprises etc...

Il est demandé aux personnes intéressées d'adresser au GIA : B.P. 120 — 75763 Paris Cedex 16, leur C.V. Les conditions générales d'intervention leur seront précisées sur demande.

La liste d'experts qui sera ainsi établie, permettra de mieux répondre, et avec une meilleure adéquation, aux exigences d'une telle assistance à l'Arménie et éventuellement aux pays concernés.

U.G.A.B. - Marseille

SOIREE EXCEPTIONNELLE

le 4 JUIN, dès 22 heures 30

au 327, Boulevard Michelet

avec la participation du Grand SAHAK

Nombreux lots à gagner : T-Shirts, CD, bijoux, baptêmes de l'air...

Entrée : 80 F. donnant droit à 1 consommation —

50 F. pour les membres de l'U.G.A.B.

GRANDE SOIREE

au profit

de l'Ecole SAINT-MESROB d'Alfortville

Sous la présidence de Monsieur le Maire René ROUQUET DINER DANSANT

avec

GRICHA et MARTEN YORGANTZ

et pour la première fois en France le "FOLKLOR" ARMENIEN

Vendredi 17 Juin à partir de 20 h 30 au Palais des Sports, Rue de Rome, ALFORTVILLE

Tenue de Soirée

Réservations : 43. 75. 28. 37 / 43. 96. 18. 13

L'ASSOCIATION MACHTOTZ

Pour la Défense et le Développement de la Langue Arménienne organise UN

SEJOUR LINGUISTIQUE ARMENIEN

Alep / Syrie, du 2 au 22 Août

POUR LES JEUNES DE 8 A 14 ANS

Sous le patronage et avec le soutien de son Eminence l'Archevêque Sourén Kataroyan, Prélat des Arméniens de Syrie.

• Les participants seront hébergés individuellement par des familles sélectionnées, dont ils partageront la vie et avec lesquelles ils communiqueront en langue arménienne.

• Des cours d'arménien seront organisés les matins à raison de 20 heures par semaine pour les débutants francophones par Mme Hilda Kalfayan-Panossian, avec sa méthode audiovisuelle et pour les autres niveaux, par des professeurs expérimentés, sous le contrôle du Conseil d'Education arménien d'Alep.

• L'encadrement et l'assistance aux jeunes participants seront assurés par l'Organisation des Dames Arméniennes de Syrie et par des responsables de l'Association Machtotz.

• Plusieurs excursions sont prévues ainsi qu'un pèlerinage à Deir-el-Zor et l'Eglise des Saints-Martyrs.

FRAIS DE PARTICIPATION : 4.000 FR\$ par personne comprenant le transport (avion Paris—Alep—Paris), l'hébergement en pension complète, les cours et les excursions.

Renseignements et inscriptions : (1) 47. 50. 97. 51

Date limite des inscriptions : LE 15 JUIN.

ENSEMBLE ARMÉNIEN NAVASART

THEATRE DES CHAMPS ELYSEES

Samedi 4 juin 1994 à 20 h 30

Dimanche 5 juin 1994 à 15h 00

Réservation : au Théâtre : 49 52 50 50 à Navasart : 43 75 91 87